This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

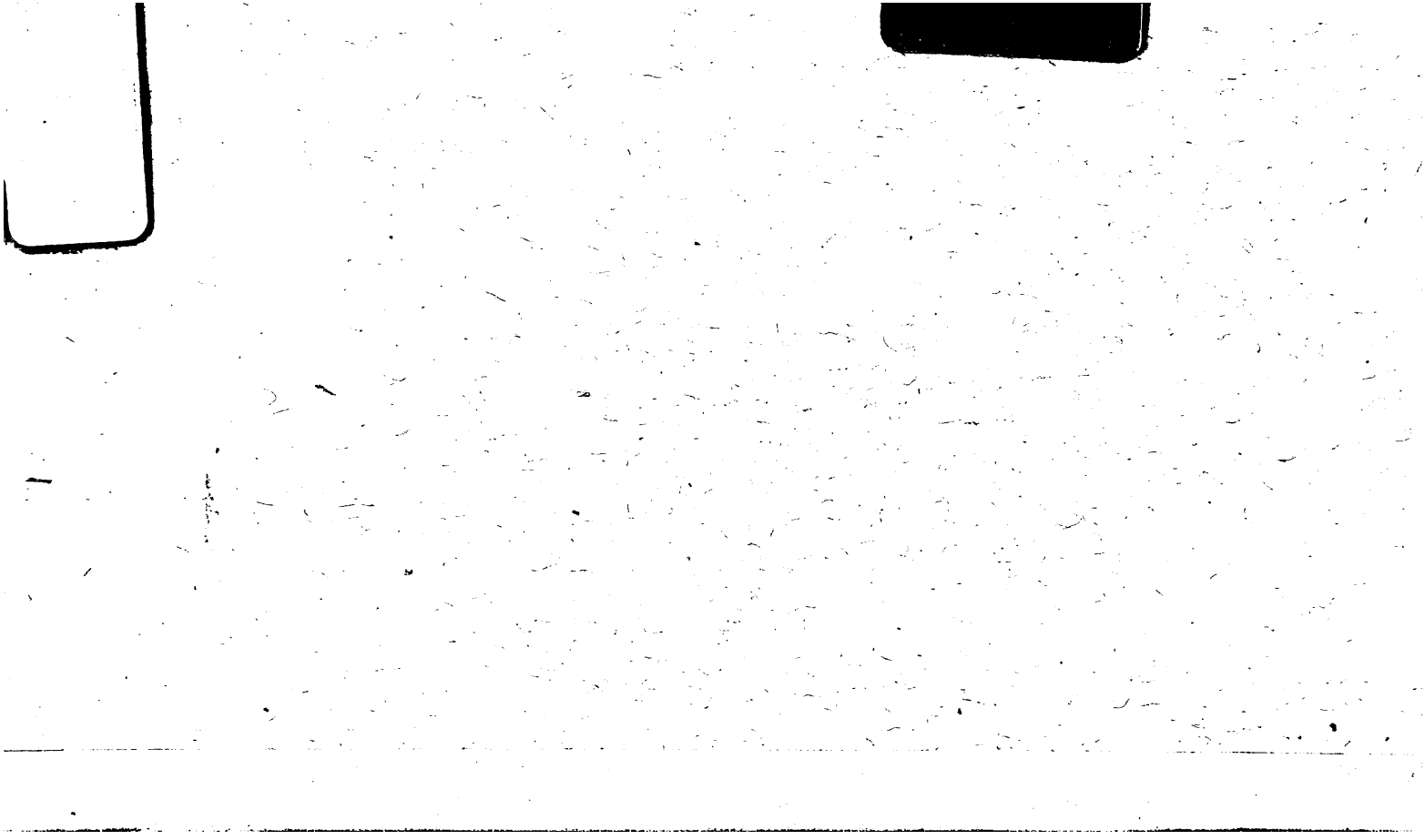

GAC

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

VIERDE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers en egte Gedenkſtukken zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

VIERDE DEEL.

Te AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

MDCCXC.

AV

VADERLANDSCHE HISTORIE.

ACHTSTE BOEK.

INHOUD.

Ontwerpen van Vrede. Strydige ter baane gebragt. Gedagten dat de Drie Noordſche Mogenheden eenen afzonderlyken Vrede tuſſchen ons en Engeland zouden bewerken. Verſchillende gevoelens over zulk een Vrede. Vredes voorſlag door Zweeden gedaan vindt in Engeland geen gehoor. Engeland wil den Vrede alleen door de bemiddeling der Keizerinne van Rusland. Aanmerkingen over Engelands gedrag. Smeekſchrift der Londenſche Burgery aan den Koning om den Vrede. Op welken voet de Bemiddeling van Rusland, door de Vereenigde Gewesten wordt aangenomen. Schets der Krygsverrigtingen in Noord-America in den Jaare MDCCLXXXI. *Beſlooten met het krygsgevangen neemen van* VIII. BOEK.

VIII. BOEK.

CORNWALLIS, *door* WASHINGTON. *Een Verbond van Vriendſchap en Koophandel met de Americaanſche Staaten, door* ADAMS, *aan de Vereenigde Gewesten voorgeſlagen. Vertoog diens Staatsdienaars. Uitſtellende Beantwoording van dien Aanzoek. Oorzaaken van het draalen des Antwoords. Verſchillende gedagten over dien Voorſlag. Hoe de Kooplieden dit ſtuk inzagen. Het aangaan deezes Verdrags niet vry van bedenkelykheden. Hoe 'er* CAPELLEN TOT DE MARSCH *in Gelderland voor yvert. Taal des Kwartiers van Ooſtergo op dit ſtuk. Deeze zaak blijft, in 't eerst, zonder uitwerking. Geldligting voor de Americaanen hier te Lande gedaan. Frankryk doet eene Geldligting, onder Vrywaaring der Algemeene Staaten. Geldopneeming van Rusland. Voorſlagen ten Gelderſchen Landdage tot eene Verbintenis met Frankryk. Taal van* VAN DE CAPELLEN TOT DEN MARSCH. *Hoe, in Overyſsel, Zwolle en* PALLANT VAN ZUITHEM, *over die Verbintenis, dagt en ſprak. In Friesland neigt men tot het aangaan dier Verbintenisſe. De zaak des Ridders* CAPELLEN TOT DE POL *blyft ſlaapen. 't Voorgevallene tuſschen Staaten van Holland en Overyſsel, wegens een Brief in de Noord-Hollandſche Courant, de zaak van* CAPELLEN *betreffende. De Penſionaris* VAN BERCKEL *begeert afdoening zyner zaake wegens de Betigtigingen van* YORKE. *Redenen waarom hy zich met een Brief by hun Ed. Groot Mogenden vervoegt. Hoe men daaromtrent handelde.*

Ver-

Verlegenheid des Hofs van Holland met deeze zaak. Verſchillende gevoelens over de Inbedenkinggeeving van dat Hof, en de handelwyze van VAN BERCKEL. *Amſterdam levert aan zyne Hoogheid een Vertoog over, den Staat van het Land en den Hertog van* BRUNSWYK *betreffende. De te rugneeming verzogt en bewilligd zynde, wordt het andermaal den Prins ter hand geſteld. Inhoud van dit Vertoog. De Hertog vervoegt zich met een Klaagbrief by de Algemeene Staaten. Raadſlag van zyne Hoogheid, tot onderzoek van 't geval des Hertogs. Amſterdam geeft het geheele Vertoog in 't licht. Gelaſtigden uit hun Hoog Mogenden ſpreeken den Hertog vry. De Hertog, daar mede niet te vrede dringt aan op een Onderzoek zyns Gedrags. 's Gelderlands Beſluit in de zaak des Hertogs. Onderſcheide gevoelens van eenige Kwartieren. Gevoelens in Frieſland deswegen. 't Beſluit van Stad en Lande. Hoe men in Overyſſel daar over verſchillend dagt. Utrechts raadſlag. Zeeland verklaart zich niet. Gevoelens der Staatsleden in Holland. Nadere Bekendmaaking des Hertogs in de Nieuwspapieren. Brief van* W. VAN LYNDEN, *bezwaaren tegen den Hertog betreffende. Taal van Jonkheer* CAPELLEN TOT DEN MARSCH *op den Gelderſchen Najaars Landdag wegens den Hertog gevoerd. Deenemarken en Pruiſſen werken voor den Hertog, van den Keizer vindt men 't niet. De Hertog geeft reden waarom hy zich by hun Hoog Mogenden vervoegd hadt. 't Plakaat den Boekhandel te*

VIII. BOEK.

Utrecht te zeer bepaalende verzagt. Het Boekje Aan 't Volk van Nederland verboden. JOSEPHUS DE II, *bezoekt de Ooſtenrykſche Nederlanden, en doorreist een gedeelte deezer Geweſten. Vrees dat 's Keizers Reize ſtaatkundige en onzen Koophandel ongunſtige oogmerken zou gehad hebben. Hy ſlaat het verzoek der Antwerpenaaren, om de Schelde te openen, af. 's Keizers voorſtel om de Barriere Steden te ontmantelen, en van Krygsbezetting te ontblooten. De Staaten vraagen nadere opheldering, welke zy ontvangen. De Barriere Steden, door 't Krygsvolk van den Staat ontruimd. Eenigen zyn, over die Ontruiming bezwaard, en vormen ſchroomlyke uitzigten; anderen houden ze voor een geluk, en den Staat voordeelig. Het maaken van een Haven voor de Oorlogſchepen by Texel in 't Nieuwediep bepaald. De Oeconomiſche Tak der Hollandſche Maatſchappye te Haarlem doet eene uitbieding, tot bevordering van de Zeevaard. Plan ter verbetering van den Landbouw en Veefokkery in Friesland. Watersnood in Gelderland. Hulp den Ongelukkigen toegeſchikt. Inzameling ten hunnen behoeve in Holland. Begraafplaats buiten Zuilen aangelegt. Graftombe voor* H. DE GROOT *te Delft opgeregt. Lugt- en weersgeſteltenisſe deezes Jaars.*

1781. Ontwerpen van Vrede.

Van den aanvang deezes vreemd gevoerden Oorlogs, en te midden van denzelven, ontbrak het aan geene Gerugten van

van Vrede, en daadlyke Handelingen, van meer en minder aanbelangs, om dien te bevorderen (*). Wy hebben ons Verhaal 'er niet telkens door willen afbreeken; doch 't zou eene blykbaar onvolkomene Schets van het voorgevallene, ten deezen dage, weezen, daar van niet te gewaagen, en 'er een beknopt verflag van te geeven. VIII. BOEK. 1781.

Nauwlyks was de Oorlog begonnen of zommigen beweerden, dat de Vrede voor de deure ſtondt. Staatkundige Ontwerpmaakers hadden de Artykelen daar van gereed; doch deeze verſchilden hemels breedte van elkander, en droegen de doorſlaandſte blyken van de onderſcheide inzigten der Opſtelleren. Wy zullen ze kortlyk boeken, om tot een ſtaal te dienen van de denkwyze dier tyden. —— Eenigen hielden ſtaande, dat ze zeer ten nadeele van *Engeland* zouden ſtrekken. Naar hun Plan zou *Noord-America* Onafhangelyk verklaard. — *Frankryk* in 't bezit van *Guernſey* en *Jerſey*—*Spanje* in dat van *Gibraltar* en *Port Mahon* herſteld worden. — *Holland* zou de ſchavergoeding der opgebragte Schepen, en den vryen Handel op *Noord-America* krygen; als mede de vernietiging der berugte *Engelſche Navigatie Acte*, ook zou 'er een Paketboot van deezen kant vaarende *Holland* dat voordeel met *Engeland* deelen. —— Anderen gaven twee voorwaar- Strydige ter baane gebragt.

(*) Zie het III Deel der *Vaderl. Hiſtorie* bl. 169.

VIII. BOEK. 1781.

waarden op van eene geheel ſtrydige gedaante. *Engeland* zou, in de eerſte plaats, geen wedergave van de ſchade der opgebragte Schepen doen; in de tweede plaats, zouden alle de oude Tractaaten vernieuwd, en daar in nader voor Contrabande bepaald worden alle zulke Waaren, welker Vertier, van deeze Landen na *Frankryk*, zo zeer den *Engelſchen* tegen de borst ſtiet.

Hoe geheel buiten allen bereik der waarſchynlykheid zelve de eerstgemelde, hoe ongerymd en wanſtallig de laatstgenoemde Vredes voorwaarden ook mogten weezen, men dagt en ſprak in diervoege over dit onderwerp; ſchoon ze by eenigzins bedagtzaamen beide even min ingangs vonden, en de laatſte een billyk afgryzen verwekten, als ſtrekkende om de taal der Landsvaderen in hunne *Tegenverklaaring* te beſpotten; nogthans hieldt men het daar voor, dat Vreemde Mogenheden het na dien kant zouden zoeken te ſtuuren. Zodanig een Vredesplan was het uitwerkzel van Zwaarhoofdigheid, Moedloosheid, of liever van een toeleg om Moedloosheid by den Landzaat te verwekken. De uitkomst toonde dat het een loutere Harsſenſchim was. —— Gelyk deeze ook leerde, dat men, met alle reden, op de lyst van de veelvuldige Uitſtrooizelen der *Engelſchgezinden* moest ſtellen, het gerugt niet alleen van een na by zynde maar reeds getroffen Vrede tusſchen *Engeland*, *Frankryk* en *America* met uitſluiting van ons Gemeenebest. Een uitſtrooizel, van alle Staatkundige inzigten

der

der Oorlogvoerende Volken ontbloot, en ingerigt om den aan 't flikkeren geraakenden Vaderlandſchen Moed uit te dooven, en deeze kleinmoedige taal te doen voeren „ nu is het met ons gedaan! Konden wy de Magt der *Engelſchen*, hunne „ Roofzugt, en verraadlyke Trouwloosheid niet beteugelen, toen zy tegen „ hunne talryke en verbonde Vyanden hadden te ſtryden, wat zullen wy uitrechten, nu zy de handen ruim hebben? „ Wat nu alle moeite, die wy kunnen „ aanwenden, tegen die Magtige Mogenheid baaten? Wy zyn in de noodzaaklykheid om met *Engeland*, tot welk een „ prys ook, vrede te maaken (*)."

VIII. BOEK. 1781.

Dan, om met deeze Gerugten en Uitſtroojzels ons niet langer op en met weezenlyker zaaken, den Vrede betreffende, bezig te houden. De drie Noordſche Mogenheden, van wier Bondgenootſchap aan de Gewapende Onzydigheid de *Vereenigde Geweſten*, op eene zo ſlinkſche wyze, ontzet waren, ſcheenen de Bemiddelaars tot een Vrede tusſchen ons en *Engeland* te willen weezen, om, aan den eenen kant te voorkomen dat het Gemeenebest, zo lang getergd, in de tegenwoordige omſtandigheden, de party niet kooze om een Aanvallend en Verweerend Verbond met *Frankryk* aan te gaan; en, aan den anderen kant, om den Koop-

Gedagten dat de drie Noordſche Mogenheden eenen afzonderlyken Vrede tusſchen ons en *Engeland* zouden bewerken.

(*) *Poſt van den Neder Rhyn* I D. bl. 45. 77. 219.

VIII. BOEK. 1781. Koophandel en Scheepvaard der *Nederlanderen* op de *Oostzee* te herſtellen. Men geloofde vast, dat een Courier, door *'s Gravenhaage* na *Londen* getrokken, belast was met Brieven aan den *Ruſſiſchen* Gezant SIMOLIN ten laatstgemelden Hove, behelzende openingen, tot eene byzondere Bevrediging tuſſchen *Engeland* en de *Vereenigde Geweſten*, als mede het voorſtel eener Wapenſchorsſinge tuſſchen deeze twee Oorlogvoerende Mogenheden, om middelerwyl de Vredes Onderhandelingen aan te vangen.

Verſchillende Gevoelens over zulk een Vrede.

Het kon niet misſen of over het doen van deezen ſtap werd zeer verſchillend geſprooken. De *Engelschgezinde* Aanhang, bewust, dat het *Ruſſiſche* Hof tot *Engelands* zyde neigde, beloofde zich van die Bemiddeling en afzonderlyken Vrede, alles goeds, en beweerde, met veel drifts, het nut daar in opgeſlooten. Zy zagen zulks voor het éénig middel aan, 't geen het Land kon redden uit alle die wederwaardigheden, en den neteligen toeſtand waar in het, huns oordeels, door onvoorzigtig de *Engelſchen* te tergen, en te verbitteren, gedompeld was. Men bezefte niet, of wilde althans niet erkennen, dat gelykſoortige klagten, van den anderen kant, zouden plaats gehad hebben, indien men, door in *Engelands* maatregelen te treeden, zich een Oorlog met *Frankryk* op den halze gelaaden hadt. —— Anderen keurden die Bemiddeling en afzonderlyken Vrede hoogst gevaarlyk, ten uiterſten vernederend,

rend, en geſchikt om ons voor altoos onder het juk der overheerſchinge van *Groot Brittanje* te brengen, en alle de rampzalige gevolgen te doen gevoelen van de jalouzy eens nayverigen Volks, indien wy, naa zo veel hoons, verongelykings, beſchimpings en nadeels, van 't zelve geleden te hebben, een verlangen betoonden om ons te verzoenen met die bondbreekige Onderdrukkers. Hunne vrees bepaalde zich niet by dit lot, 't geen ons van *Engelands* zyde, te wagten ſtondt; zy hadden, daarenboven, het angstbaarend vooruitzigt, dat men, naa in eenen allerſchadelykſten, ſchoon van onze zyde regtvaardigen Oorlog met *Engeland* ingewikkeld geweest te zyn, en de gevoeligſte neepen der Roofzugt ontvangen te hebben, door eenen afzonderlyken Vrede zich zou blootſtellen aan een dergelyken, of nog veel zwaarder ramp. *Frankryk* getergd, door dit bedryf, zou in 't hart des Lands kunnen dringen, en ons volkomen de wet ſtellen. Dus zou dit Gemeenebest, eerst door de *Engelſchen* ter Zee geweldig benadeeld, daar naa door *Frankryk* te Land geteiſterd, op den oever van deszelfs ondergang gebragt zyn. Ja, geſteld dat ons die uitetſte ramp van *Frankryks* zyde niet overkwam, zou deeze ſtap, ons het Vertrouwen en de Goedwilligheid van *Frankryk*, 't welk ons, ſtaande deezen Oorlog, groot en edelaartig behandeld hadt, doen verliezen, en wy voor altoos Afhangelingen worden van *Engeland*, welks 's Lands vernedering en bederf be-

VIII. BOEK. 1781.

VIII. BOEK. 1781.

doelende inzigten, geen twyfel leeden. — Behalven deezen vondt men 'er niet weinigen, die de Bemiddeling en afzonderlyken Vrede met *Groot Brittanje* als onmogelyk aanzagen: naardemaal het voornaame geſchilpunt, waar uit *Engelands* misnoegen, en de Oorlog rees, niet wel vereffend zou kunnen worden. Zouden, vroeg men billyk, de *Engelſchen* ons het vol en vry genot des Verbonds van den Jaare MDCLXXIV, en dus het vervoeren van Hout en Scheepsbehoefren na *Frankryk* toeſtaan? of zouden de *Noordſche Mogenheden*, die, ter handhaaving van de vrye Zee, het Verdrag der Gewapende Onzydigheid ſlooten, kunnen dulden, dat den *Nederlanderen*, dit Regt der Volken, nog door een byzonder Verbond bekragtigd, ontnomen wierd? In het laatſte geval zouden de *Noordſche Mogenheden* tastbaar ſtrydig met zich zelven handelen, en kon het Gemeenebest, behoudens zyne Vryheid en Onafhangelykheid, dit nimmer toeſtaan. Wanneer het eerſte ſtand greep dan erkenden de *Engelſchen* daadlyk de onregtvaardigheid des ons aangedaanen Oorlogs, en zulk eene erkentenis was van de fiere *Britten*, zo lang zy eenige kragten ter verdeediging van eens genomene maatregelen over hadden, niet te wagten.

Vredes voorſlag door *Zweeden* gedaan vondt in *Engeland* geen gehoor.

Een byzondere voorſlag van 't *Zweedſche* Hof, om aan het bewerken van dien Vrede de behulpzaame hand te leenen, ontmoette in *Engeland* dat ontbaal niet, 't geen deeze Vredelievende Vorst verwagtte, misſchien baar-

baarden de woorden in het voorstel door den Baron NOLKEN aan Lord STORMONT overgeleverd, als den *Nederlanderen* te gunstig, stoorenis; althans deeze, in 's Konings naam het woord voerende, sprak de volgende taal. „Het vuur des Oorlogs, in een ander Wereldgedeelte ontstooken, is tot *Europa* overgeslaagen; „doch de Koning vleide zich nog, dat die „brand den kring, waar in dezelve ontstooken was, niet zou te buiten gaan, „en *vooral*, dat geene *enkel Koophandeldryvende Natie*, welke de *Neutraliteit* „aangekundigd hadt, als een onwankelbaar fundament van haar gedrag, daar „mede ingewikkeld moest worden; nogthans is het tegendeel gebeurd, schier op „het zelfde oogenblik, wanneer die Mogenheid de onschuldigste Verbintenissen „met den Koning en diens Bondgenooten „in 't Noorden wilde aangaan." —— Lord STORMONT liet, in zyn antwoord, zulks niet onopgemerkt, zeggende. „'t „Gedrag der Republiek van *Holland*, geduurende den geheelen loop van deezen „Oorlog, heeft eene algemeene verontwaardiging veroorzaakt. Die Natie vertoont zich onder een geheel ander gezigtpunt dan dat van een *enkel Koophandeldryvende Natie*, zy is eene aanzienlyke Mogenheid (*)." Dit gansche antwoord,

VIII. BOEK. 1781.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1890. 1893. *Nov. Ann. Regist.* 1781. p. (153.)

VIII. BOEK. 1781.

woord, opgevuld, met de haatlykſte beſchuldigingen, zonder bewys, deels beſtaande in drogredenen, en deels uit daaden in een valsch ligt voorgedraagen, meldde geen woord van het Verbond der Gewapende Onzydigheid: deeze ſnaar ſchroomde *Engeland* te roeren, ſchoon het voorſtel des *Zweedſchen* Konings 'er alle aanleiding toe gave, en floeg het, met eene onbeteuterde ſtoutheid, de taal van de *Verklaaring des Engelſchen Hofs*, als of deeze geene wederlegging altoos vondt in de *Tegenverklaaring der Staaten*. In 't ſlot werd de aangeboode bemiddeling des *Zweedſchen* Monarchs, op deezen trant, van de hand geweezen. „ Toen de Keizerin aller *Ruſſen* haare goede dienſten aangeboden „ heeft, om eene Verzoening, door eenen „ byzonderen Vrede, te bewerken, heeft „ de Koning, zyne dankbaarheid voor deeze nieuwe blyk van Vriendſchap, welke „ hem zo dierbaar is, betuigende, vermydt, om de Bemiddeling van haare „ Keizerlyke Majeſteit aan eene vrugtlooze Onderhandeling bloot te ſtellen; maar „ thans, terwyl 'er eenige kentekenen van „ verandering van geſteldheid in de Republiek, en van eene begeerte om weder te „ keeren tot die beginzelen, welke het „ wyſte gedeelte der *Hollandſche* Natie „ nooit verlaaten heeft, zich op doen, „ kan men eene Onderhandeling tot eenen „ byzonderen Vrede, met eenige hoope „ van een gelukkig gevolg, openen, onder de Bemiddeling van de Keizerin aller

„ ler

„ ler *Ruſſen*, welke de eerſte geweest is om haare goede dienſten tot dat heilzaam werk aan te bieden. Dat zyne Majeſteit daar van terſtond geen gebruik heeft gemaakt, kwam daar uit voort, dat men alle reden hadt om te gelooven, dat de Republiek toen niets anders zogt, dan door eene Onderhandeling, vol van heimlyke laagen, hem op te houden; maar de Koning zou denken kwaalyk te beantwoorden aan de gevoelens, welke die eerſte aanbiedingen veroorzaakt hebben, en de zo billyk aan Haare Keizerlyke Majeſteit verſchuldigde hoogagting en vertrouwen, te kort te doen, indien hy by die Bemiddelinge eenige andere, zelfs die van een aanzienlyk Bondgenoot, voor wien de Koning de opregtſte Vriendſchap heeft, voegde (*)."

VIII. BOEK. 1781.

In den beginne des Oorlogs wilde de Koning van *Engeland* van geene Bemiddeling hooren, dan die door den Keizer zou ontworpen, beſtuurd, en bevorderd worden (†); doch JOSEPHUS DE II ging den *Engelſchen* niet genoeg aan de hand, en daar *Zweeden* op een billyker trant ſprak dan *Engeland* gaarne hoorde, was de Keizerin van *Rusland*, wier Hof de doorſlaandſte blyken van *Engelschgezindheid* gegeeven hadt, de éénige waar aan men de Be-

Engeland wil den Vrede alleen door bemiddeling der Keizerin van *Rusland*.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1895. *New Ann. Regiſt.* 1781. p. (155.)

(†) Zie het III Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 160.

VIII. BOEK. 1781. Bemiddeling wilde toe vertrouwen, gelyk bleek uit een antwoord in Herfstmaand door Lord STORMONT aan den *Russischen* Afgezant SIMOLIN gegeeven: naar gewoonte opgevuld met lang wederlegde klagten over het gedrag der *Nederlanderen*; en de haatlykſte beſchuldigingen der zodanigen, die het doordryven der *Engelſche* maatregelen in deeze Geweſten gedwarsboomd hadden, „wenſchte zyne Majeſteit „thans, dat de Keizerin alle *Russen* de „eenigſte Middelaaresſe mogt zyn van eenen byzonderen Vrede met hunne Hoog „Mogenden. Zy was de eerſte geweest „om haare goede dienſten aan te bieden, „en zulk eene kragtige en magtige tuſſchenkomst kon in gewigt en invloed „niet gewinnen door de bykomst der aanzienlykſte Bondgenooten. De Vriendſchap „van de Keizerin jegens beide de Natien; 't „Belang 't welk haar Keizeryk hadt by derzelver onderling welzyn; haare bekende „Onpartydigheid, en verheevene Doeleinden, waren zo veele waarborgen van de „wyze, op welke Zy dat heilzaame werk „zou beſtuuren. In een Onderhandeling, „welker oogmerk was, eenen Oorlog te „eindigen veroorzaakt door de ſchennis „der Verbonden, en een hoon de Kroon „van eenen Koning aangedaan, verliet „zyne Majeſteit zich, met even zo veel „genoegen, als vertrouwen, op de bemiddeling eener Souveraine, die de „Trouwe der Verbonden voor heilig „hieldt, die den prys der Waardigheid „van

„ van Souverainen zo wel kende, en die de VIII.
„ haare, geduurende haare roemryke Re- BOEK.
„ geeringe, met zulk eene ſtandvaſtig- ——
„ heid en grootheid, hadt ſtaande gehou- 1781.
„ den (*)." Eene taal door veelen voor een mengzel van zwellenden Hoogmoed en kruipende Vleyery gehouden; en allerbelagchelykſt voor de Party met welke de Bemiddeling zou worden aangevangen.

Een overerbarmlyk ding is het, dat de taal der Hoven te meermaalen juist het tegen overgeſtelde uitdrukt, van 't geen met de daad plaats grypt; aan dit misbruik maakte dat van *London* zich dikwyls, en ook, naar veeler oordeel, hier, ſchuldig. Volgens het geſtelde in dit Vertoog aan haare Keizerlyke Majeſteit van *Rusland*, als mede in dat aan den Koning van *Zweeden* ingerigt, ruſtte het aanneemen der aangebodene Bemiddelinge op de kentekenen van *verandering van geſteldheid in dit Gemeenebest, en eenige blyken van begeerte om weder te keeren tot die beginzelen*, welke het zyne *Groot Brittanniſche* Majeſteit behaagde de zodanige te noemen, die *het wyſte gedeelte der Hollandſche Natie nooit verlaaten had*, en dus het afneemen, des invloeds van dat gedeelte der Landsregeringe alhier, door dien zelfden Vorst zo haatlyk betyteld met de benaaming van eene *Factie, die een ongelukkigen invloed hadt; en de belangen des Volks aan byzondere eindens opofferde*. Terwyl het alzins blykbaar was,

Aanmerkingen over *Engelands* gedrag.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1769. bl. 1897.

VIII. BOEK. 1781.

was, dat, hoe zeer de *Engelschgezinde* Aanhang, in deeze Geweſten, niet afliet den Vyand in de hand te werken, de moed der Landzaaten opwakkerde, en de rechtmaatige Verbittering tegen *Engeland* aangroeide. De ſtem des Volks verhief zich meer en meer, tegen eene Werkloosheid, den Lande zo zeer tot ſchande als nadeel ſtrekkende. Voorgewende hoop, doch inwendige vrees, dreef, naar veeler gevoelen, den Koning, zo hy anders in het betoon der bereidvaardigheid, om het oor aan eene Bemiddeling te leenen, ter goeder trouwe handelde, met zyne Staatsdienaaren in het onveranderlyk voorneemen blyvende tot het voortzetten des Oorlogs. Zulk eene voorgewende Vreegezindheid ſtrekte om de verdeeldheid in 't Gemeenebest te doen toeneemen. *Groot Brittanje* als aan hand de komende, kreeg de Party tegen *Engeland* gekant de ſchuld van het doen volduuren des Oorlogs, dien veelen reeds voor lange moede waren. Niet weinigen, nu ontwaakt, zouden zich, door de hoop op dien Vrede, laaten in ſlaap zuſſen, en de yver tot Zelfsverdeediging, thans meer dan voorheen werkzaam, zou verſlappen, en bovenal het gedugte Plan eener Verbintenisſe tuſchen deezen Staat en *Frankryk* verydeld worden.

Smeekſchrift der *Londenſche* Burgery om den Vrede.

Hadt men alle reden om te denken, dat de Koning van *Engeland*, met zyne Staatsdienaaren, ſlegts uiterlyk de houding aannam om na eene Bemiddeling te luiſteren, 'er was oorzaaks genoeg, de Ryksgeſtelte-

nis-

nisse in aanmerking genomen zynde, om het met de daad te doen. Een Smeekschrift door de *Londensche* Burgery den Koning overgeleverd sprak op deezen toon, over den *Americaanschen Oorlog*, waar aan die met onzen Staat verbonden was. „ Het „ is met eene onuitspreeklyke aandoening, „ dat wy uwe Majesteit, in deszelfs Aan„ spraak tot beide de Huizen van het Par„ lement, hebben hooren verklaaren, „ voorneemens te weezen om te volharden „ in die maatregelen, welke gebleeken zyn „ zo noodlottig voor dit Land te wee„ zen. —— Zulk eene Verklaaring ver„ zwakt de stem van een vry en beledigd „ Volk. Wy gevoelen den eerbied aan „ uwe Majesteit verschuldigd; maar, in „ deezen haatlyken en kommerlyken tyd, „ is vleijen bedriegen. —— Uwe Maje„ steits Staatsdienaars hebben, door val„ sche berigten, en bedrieglyke voorgee„ vens, uwe Majesteit, en de geheele Na„ tie, in den tegenwoordigen onnatuurly„ ken en ongelukkigen Oorlog, misleid. — „ De Gevolgen van deeze misleiding zyn „ geweest, dat de Koophandel van dit „ Land onherstelbaare verliezen geleden „ heeft, en gedreigd wordt met een ge„ heelen ondergang. De Handwerken „ zyn, in verscheide gewigtige takken, „ verminderd, en derzelver stoffen duur „ geworden, door de mindere sterkte van „ uwe Majesteits Vlooten dan die van den „ Vyand, en dat in meest alle gedeeltens „ van den Aardbol. De Waardy der Lan-

VIII. BOEK. 1781.

„ deryen is, door geheel het Koningryk
„ heen, tot eene allerbekommerlykſte laag-
„ te gedaald. De Eigendommen van uwe
„ Majeſteits Onderdaanen, geveſtigd in
„ de openbaare Fondſen, hebben meer,
„ dan een derde van derzelver waarde
„ verlooren. Het Credit onder byzonde-
„ re Perſoonen is geheel weg, door de on-
„ maatige Intereſten van de Openbaare
„ Fondſen. —— Zulken onzer Broederen
„ in *America*, welken, door de beloften
„ van uwe Majeſteits Staatsdienaars, en de
„ afkondigingen van uwe Generaals, zich
„ onder uwe Majeſteits Standaarts begee-
„ ven hadden, zyn overgegeeven aan de
„ genade van hunne overwinnende Lands-
„ lieden. — Uwe Majeſteits Vlooten heb-
„ ben derzelver gewoone overmagt ver-
„ looren. Uwe Legers zyn gevangen ge-
„ nomen. En uwe Majeſteits getrouwe
„ Onderdaanen zyn overlaaden met druk-
„ kende belaſtingen, welke, indien onze
„ Overwinningen zo roemrugtig waren als
„ onze Nederlaagen ſchandelyk zyn, en
„ indien onze Aanwinning van Landen zo
„ gelukkig was als de Vermindering van
„ ons Ryk wreed en hard is, dan nog in
„ zichzelven moeten aangemerkt worden
„ als de grootſte en zwaarſte onheilen." —
Naa den Koning op het nadruklykst ver-
zogt te hebben om het Ryk in den voori-
gen welvaard te herſtellen, en voor altyd
af te zien van het Plan om hunne Broede-
ren in *America*, door geweld, tot gehoor-
zaamheid te brengen, doen zy, ten ſlot,

dit

dit nadruklyk verzoek. „ Wy smeeken, „ derhalven, uwe Majesteit, onderdaanig- „ lyk, dat het uwe Majesteit genadig be- „ haage uit uwe tegenwoordigheid, en uit „ de Raadsvergaderingen, te verwyderen, „ alle die Raadgeevers, zo openbaare als „ heimlyke, over wier maatregels wy ons „ beklaagen, als een bewys aan de We- „ reld, dat uwe Majesteit het onwrikbaar „ besluit genomen heeft om af te zien van „ een Plan, dat zo onbestaanbaar is met „ het Belang van uwe Kroon, en de Wel- „ vaard uws Volks (*).”

VIII. BOEK. 1781.

Op *Engelands* aanvaarden der Bemiddeling van *Rusland* verzogt de Afgezant diens Ryks by onzen Staat, Prins GALLITZIN, van hunne Hoog Mogenden de benoeming van eenige Heeren, om met hem eene Vredesonderhandeling aan te vangen; doch dit slaagde zo vlot niet. De Heer BRANDSEN alleen kreeg last om met dien Prins een Gesprek te houden. 's Lands Vaderen doorzagen genoeg, uit de wyze waar op *Engeland* de Keizerin tot Bemiddelaresse koos, dat, hoe zeer de Vrede over't algemeen wenschlyk was, dezelve, in zekere omstandigheden, en op zommige voorwaarden, niet kon verlangd of aangenomen worden. *Holland* bragt,

Op welk een voet de Bemiddeling van *Rusland*, door de *Vereenigde Gewesten* wordt aangenomen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2236. GORDON *Hist. of the Rise, Progres and Establissement of the Independence of the united States of America* Vol. IV. p. 218.

VIII. BOEK. 1781.

bragt, als een voorloopig Gevoelen by de Algemeene Staaten in, „ dat men de Aan-„ bieding van haare Ruskeizerlyke Maje-„ ſteit zou aanneemen, in *zo verre als de* „ *Eer en Waardigheid van den Staat* zulks „ zou gedoogen, en onder voorwaarden, „ dat het *Verbond van de Gewapende Onzydig-„ heid* tot een Grondſlag gelegd wierd, en „ dat het Hof van *Rusland* de Verbinte-„ nisſen, in dit Verdrag bedongen, nauw-„ keurig, en in alle deelen, vervulde." Overeenkomſtig hier mede werd het Beſluit ter Algemeene Staatvergadering opgemaakt, en den *Ruſſiſchen* Gezant ter hand geſteld, met aanbod van gereedheid om, op die voorwaarden, door de tuſſchenkomst van haare Keizerlyke Majeſteit, met het Hof van *Londen* mede te werken, om de maatregelen te neemen, welke vóór de opening der Onderhandelingen beſchikt moeſten worden (*).

Schets der Krygsverrigtingen in *Noord-America.*

Uit het Smeekſchrift der Burgery van *Londen*, hier boven vermeld, blykt reeds duidelyk hoe de zaaken in *America*, voor het *Engelſche* Ryk, zeer ten agteren liepen: wy moeten dès een kort verſlag geeven om te komen tot het geen hier te Lande, ten opzigte van dit nieuw gevormd Gemeenebest, voorviel. —— De Generaal CLINTON, die zich buiten ſtaat bevondt om iets treffends tegen de vereenigde Magt der *Noord-*

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2241. *Secr. Reſol. van Holl.* 19 Dec. 1781.

Noord-Americaanen en *Franſchen* te onder- VIII.
neemen (*), en wiens ongunſtige toeſtand BOEK.
eerlang vermeerderde, door het misver- ——
ſtand tuſſchen hem en den Admiraal ARBU- 1781.
TNOTH, die elkanders gedrag geduurig wraakten (†), dagt, met den aanvang deezes Jaars, uit eene gebeurtenis onder een gedeelte des *Noord-Americaanſchen* Legers, een aanmerkelyk voordeel te trekken. By 't zelve rees een opſtand, over het niet ontvangen der Soldy, gebrek aan Kleederen en Leeftocht; omtrent 1300 verlieten de Legerplaats. Op den aanzoek om wedertekeeren, gaven eenigen ten antwoord reeds langer gediend te hebben dan den tyd, voor welken zy zich hadden laaten aanneemen, en niet langer te willen dienen; anderen dat zy niet wilden wederkeeren, of hunne bezwaaren moeſten uit den weg geruimd worden; doch allen verklaarden zy, op geenerlei wyze, voor te hebben de zaak der *Americaanen* te verlaaten, of tot den Vyand over te loopen. CLINTON bleef niet in gebreke de uitlokkendſte aanbiedingen te laaten doen aan deeze misnoegden. Zy weezen ze, met verſmaading af, en leverden zelfs twee van CLINTONS Booden aan het Congres over. Welhaast keerden zy, die hun tyd niet uitgediend hadden, tot het

(*) Zie het II Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 500.

(†) *Univerz. Magaz.* Vol. LXXVII. p. 197.

VIII. BOEK. 1781. het Leger hunner Landgenooten weder (*). —— Deeze gebeurtenis waayde, zeer vergroot en verdraaid, herwaards over, de Hoftyding hieldt in, dat 4000 Man *Americaanſche* Troepen het Leger van WASHINGTON zouden verlaaten, en onder de *Engelſchen* dienst genomen hebben. Men hadt de onbeſchaamdheid om 'er by te voegen, dat de overige Manſchap onder dien Veldheer de wapens hadt nedergelegd, en zich na huis begeeven. Geld wist men dat ſchaars in *America* omkwam, als mede dat gebrek hier aan meermaalen het getal der Krygslieden dunde, dit zette waarſchynlykheid by aan dit gerugt; ſchoon het by veelen weinig ingangs vondt: dewyl het *Engelſche* Hof, zints lang, gewoon was gewaande behaalde voordeelen hoog uit te trompetten, en met verdichte verliezen hunner vyanden de ooren te vullen (†). —— Dan hoeveel de Generaal CLINTON zich mogt beloven van deeze te onvredenheid in een gedeelte des *Americaanſchen* Legers, en, de ſchaarsheid aan geld by het Congres kennende, beſluiten, dat in andere gedeeltens die zelfde te onvredenheid, uit gelyke oorzaake, heerschte; hoe zeer ligtgeloovige *Engelſchen*, en *Engelands* zaak begunſtigenden hier te lande, uit deeze gebeurtenis, hoe gering ook, een gunſtig einde aan den zo lang te

(*) *London Magaz.* 1781. p. 102—105.
(†) *Pol van den Nieder-Rhyn* I Deel, bl. 62.

te vergeefsch gevoerden Oorlog ſpelden, VIII.
CLINTON vondt zich eerst, en zy zich BOEK.
eerlang, deerlyk bedroogen, de uitſlag ——
daar van, en de omſtandigheden, welke 1781.
'er mede gepaard gingen, gaven alle aanleiding tot het op maaken van een tegenovergeſteld beſluit. Het bleek, dat deeze *Americaanſche* Krygslieden, met hoe veel moeilykheden zy te worſtelen hadden, hoe drukkend hun toeſtand ware, geen de minſte neiging hadden om zich onder 's Konings Standaard te voegen, en ſtandvaſtig van zulk een bedryf den ſterkſten afkeer betoonden. Het leverde een bewys te meer op van de groote bezwaarlykheid, zo niet van de onmooglykheid, om de *Americaanen* met geweld te onder of tot gehoorzaamheid aan *Groot-Brittanje* te brengen (*).

De Graaf CORNWALLIS, deedt met den aanvang deezes Jaars, zeer ſterke pógingen om in *Noord-Carolina* door te dringen. Naa dat Gewest trekkende wierd hy opgehouden door den *Americaanſchen* Generaal MORGAN, dien de Luitenant Colonel TARLETON tegen trok, vol hoops om, met eene mindere, maar welafgerigte Krygsmagt, eene ſpoedige overwinning te behaalen, die zich in 't eerst voor hem ſcheen te zullen verklaaren; doch in eene volſlaagene nederlaage eindigde, by welke CORNWALLIS zich voornaamlyk over het

(*) *Univers. Magaz.* Vol. LXXVII. p. 142.

VIII. BOEK. 1781.

het verlies van 't ligte Voetvolk beklaagde. Te vergeefsch tragtte hy MORGAN te agterhaalen en te onderſcheppen. In zyn verderen doortocht na *Noord-Carolina* vielen eenige ſchermutzelingen voor; doch hy ontmoette geen noemenswaardigen wederſtand. Tot *Hillsborough* doorgedrongen richtte hy 's Konings Standaard op, en noodigde alle de Koningsgezinde Onderdaanen om zich daar onder te begeeven, te ſtryden, en 't gezag zyner Majeſteit te herſtellen. Men hadt hem diets gemaakt, dat de Koning, in dit gedeelte des Lands, veele Vrienden hadt; doch de uitkomst beſchaamde die voorwendzels. Zy waren weinig in getal, en eenigen van die weinigen te vreesagtig om dien ſtap te doen; ook maakten zich de *Americaanen* meeſter van een gedeelte gereed om in 's Konings belangen te treeden (*).

Middelerwyl trok de Generaal GREENE, met grooten ſpoed, voort om zich by de andere *Americaanen* te voegen, en den verderen voortgang van CORNWALLIS te ſtuiten. Hy bereikte zyn oogmerk ter vereeniging, en beſloot de *Britſche* Krygsmagt onder dien Veldheer aan te taſten. Naa verſcheide ſchermutzelingen kwamen zy tot een hoofdtreffen. Schoon de overwinning aan de zyde van CORNWALLIS was, moest deeze, naar der *Engelſchen* eigen

(*) *Univerz. Magaz.* Vol. LXXVII. p. 142, 143.

gen opgave, geteld worden onder die duurgekogte overwinningen, waar op men geene redelyke verwagting kon gronden, dat de pooging, om de *Americaanen* met geweld te onder te brengen, zou gelukken. Het verlies van 't Koninglyk Leger evenaarde bykans dat der *Americaanen*, en konden de laatstgemelden veel ligter verſterking bekomen dan de eerstgenoemden. Deezen leeden groot gebrek aan leeftocht. Een tweede gevegt tuſſchen GREENE en Lord RAUDON ſcheen de zaak der *Britten* te begunſtigen; maar, ondanks het behaalde voordeel, vondt hy zich genoodzaakt de door hem vermeeſterde post te *Camden* te verlaaten; de *Americaanen* namen 'er bezit van, gelyk ook van verſcheide andere, en 's Konings Bezettingen krygsgevangen (*).

VIII. BOEK. 1781.

De Brigadier Generaal ARNOLD verwoeſte te *Weſtham* een der ſchoonſte Geſchutgieteryen in *America*, als mede een grooten voorraad van geſchut en krygstuig. Te *Richmond* komende vondt hy veel Zout, Rum, Zeildoek, Tabak en andere Koopmanſchappen, die hy deels vernielde. In *Virginie* voer hy voort met Schepen en andere Goederen te verderven; dit geweldig werk was ook zyn bedryf op zyn Tocht tegen *Nieuw London* in *Connecticut*, welke Stad hy noodloos aan de vlammen opofferde. Wel ſtrekte dit verdel,

(*) *Univerz. Magaz.* Vol. LXXVII. p. 145.

VIII. BOEK. 1781. delgend beſtaan om de *Americaanen* te benadeelen en te verzwakken; doch teffens, om hun des te meer te verbitteren, en boven al den haat tegen ARNOLD, die den dienst van 't *Congres* verlaaten hebbende, in dienst des Konings overgegaan was, als den voornaamen bewerker van alle die nadeelen, en barbaarſche handelingen, meer en meer aan te ſchennen (*).

Een Scheepsſtryd tuſſchen den Admiraal ARBUTNOTH en een *Franſche* Vloot van gelyke ſterkte was niet beſliſſende: de *Engelſchen* rekenden 'er groot voordeel by behaald te hebben, door de *Franſchen* te doen deinzen, en dus, huns agtens, te beletten, Krygsvolk na de *Cheſaspeak* te voeren, om ARNOLD aan te taſten, en den voortgang van Lord CORNWALLIS te beletten. De laatstgenoemde liet naa den gemelden zegen op GREENE bevogten, naar gewoonte, eene afkondiging doen om de Ingezetenen van *Wilmington* tot 's Konings Party, door aanbieding van genade en gunſte, over te haalen; maar vondt de *Americaanen* hier, zo min als elders, geneigd om 'er een gunſtig oor aan te leenen.

Niettegenſtaande verſcheide voordeelen door CORNWALLIS op de *Americaanen* bevogten, werd zyn toeſtand in *Virginie* allengskens zeer hachlyk, en ſtaat ons dit,

(*) *Univers. Magaz.* Vol. LXXVII. p. 146, 198. *New Ann. Regiſt.* 1781. p. 49.

dit, als 't uiteinde des *Americaanſchen* Krygs, wat breeder te ontvouwen. Zyne Lordſchap ontving zodanige verſterkingen en ondersteuningen niet van CLINTON als hy verwagt hadt, en noodig oordeelde tot een gelukkig voortzetten zyner krygsonderneemingen. Deeze werd daar van te rugge gehouden door de vrees voor *Nieuw-York*, waar tegen hy meende dat de Generaal WASHINGTON een zeer geweldigen aanval in den zin hadt. In de daad deeze bekwaame *Americaanſche* Veldheer ſchynt alles aangewend te hebben om CLINTON in dien waan te brengen. Brieven, berigt van dien toeleg behelzende, met voordagt geſchreeven om onderſchept te worden, wil men, dat hy den *Britſchen* Veldheer liet ter hand komen, die, in gedurigen kommer voor de gedreigde Stad, welker bezetting het Leger onder WASHINGTON verre te boven ging, geen onderſtand durfde afvaardigen. — Dan WASHINGTON verliet ſchielyk zyne Legerplaats, trok de *Delaware* over, en na *Virginie*, blykbaar met oogmerk om CORNWALLIS aan te taſten.

VIII. BOEK. 1781.

CLINTON kreeg berigt, dat de Graaf DE GRASSE, met een groote Vloot, alle oogenblikken, in de *Chesapeak* verwagt werd om gelykerhand met den Generaal WASHINGTON te werken. Onmiddelyk poogde hy, te land en te water CORNWALLIS des kundſchap te laaten toekomen, met verzekering, dat hy hem, op alle mogelyke wyze, zou byſtaan, of de beſte af-

VIII. afwending maaken welke hy kon. Intus-
BOEK. ſchen hadt de Graaf CORNWALLIS be-
——— zit genomen van de Poſten *York-Town* en
1781. *Glouceſter* in *Virginie* waar hy zich, zo veel de gelegenheid toeliet, verſterkte.

Sir SAMUEL HOOD was in Oogſtmaand met een Vlootdeel uit de *West-Indien* gekomen en vereenigd met dat onder 't bevel van de Admiraal GRAVES voor *Nieuw-York* lag. De gelegenheid, waar in de Graaf CORNWALLIS verkeerde, vorderde dat zy terſtond na *Cheſapeak* zouden ſtevenen. Hoe zeer HOOD allen uitſtel zogt voor te komen ſchynt men noodloos eenigen tyd verſpild te hebben, waar uit volgde dat zy, niet voor 't begin van Herfstmaand, de *Cheſapeak* bereikten, waar zy den Graaf DE GRASSE, met ruim zo ſterk eene Vloot geankerd, aantroffen. Reeds hadt deeze een groot aantal manſchap, van *Rhode-Eiland* aangevoerd, doen landen, die zich terſtond op weg begaven om het Leger onder WASHINGTON te verſterken. ——— Op den eigen dag der aankomſte van de *Engelſche* Vloot viel 'er een Scheepsſtryd tuſſchen deeze en de *Franſche* voor; waar in de eerstgemelden, de nederlaage kregen, zo dat zy, ſchoon eenige dagen in 't gezigt der laatstgenoemde blyvende, het gevegt niet durfden of konden hervatten, en moeſten gedoogen dat de *Franſchen* binnen de Kaap te anker gingen, en die Baay ingeſlooten hielden, terwyl de *Engelſchen* na *Nieuw-York* zeilden.

Eer

Eer de tyding van deezen Zeeſlag te *Nieuw-York* kwam, beſloot men daar vyf duizend man op 's Konings Schepen den Graaf CORNWALLIS toe te ſchikken. Doch berigt ontvangen hebbende, dat de *Franſchen* geheel meeſter waren van de vaard op de *Cheſapeak*, keurde men het noodig, die verſterking zonder uitſtel te zenden. Maar in een anderen Krygsraad viel het beſluit, om gunſtiger berigten van den Admiraal GRAVES, of de aankomst van Admiraal DIGBY af te wagten, dewyl CORNWALLIS voorraads genoeg hadt tot het einde van Wynmaand. Men wist toen te *Nieuw-York* niet, dat de Admiraal GRAVES bepaald hadt met de geheele Vloot na die haven weder te keeren. VIII. BOEK. 1781.

Intuſſchen waren, door den Generaal WASHINGTON, de beſte maatregelen genomen om het *Engelſche* Leger, onder den Graaf CORNWALLIS in te ſluiten. Een groot getal *Franſchen*, aangevoerd door den Luitenant Generaal den Graaf DE ROCHAMBEAU, onderſteunden deeze onderneeming; WASHINGTON voerde het opperbevel over deeze vereenigde Legermagt. Op den negen- en-twintigſten van Herfstmaand was *York-Town* en het *Britſche* Leger geheel ingeſlooten. CLINTON ſchreef daags daar op een Brief aan CORNWALLIS met verzekering dat hy hem uit deezen nood zou helpen, indien het hem mogelyk was. — Naa de aankomst van den Admiraal GRAVES te *Nieuw-York* beraamde men, zo ras de Schepen her-

VIII. DOEK. 1781. herſteld waren, met de Vloot en het Leger, alles te doen om zich met de Graaf CORNWALLIS te vereenigen. CLINTON ging aan boord met zeven duizend man; doch, by den ingang van de *Cheſapeak* komende, verſtonden zy dat de Graaf CORNWALLIS, vyf dagen geleden, zich by verdrag, hadt moeten overgeeven.

't Was naamlyk op den negentienden van Wynmaand, dat hy, naa eene vrugtlooze verdeediging, met zyn geheele Leger, Krygsgevangen werd van de Vereenigde *Americaanſche* en *Franſche* Krygsmagt, onder het Opperbevel des Generaals WASHINGTON. De *Britſche* Land-troepen, meer dan zes duizend man ſterk, zouden, volgens het verdrag, Krygsgevangenen weezen der *Vereenigde Staaten* van *America*; het Zeevolk Krygsgevangenen des Koninge van *Frankryk*, aan wiens Officieren ook de *Britſche* Schepen te *York-town* en *Glouceſter* zouden overgeleverd worden. Zeer veel Geſchuts en Krygsbehoeftens vielen den *Americaanen* in handen.

Twee dagen naa de Overgave bragt, op last van WASHINGTON, het geheele *Americaanſche* Leger Dankzeggingen toe aan den ALMAGTIGEN, voor deeze groote Gebeurtenis, en de verbaazende tuſchenkomst der Voorzienigheid ten hunnen beſte. En werd vervolgens den dertienden van Wintermaand tot eenen algemeenen Dankdag voor dien Zegen bepaald. Dan het gevangen neemen eener Legermagt, op zich zelven van zo veel belangs, en

in

in 't vooruitzigt nog gewigtiger, deedt Leeraars en Volk reeds vóór dien tyd, de hartlykſte dankzeggingen uitboezemen, ſchoon de bepaalde Dag hier in uitſtak. — Het Congres beſloot den Generaal WASHINGTON, te doen bedanken voor de uitſteekende dienſten aan de *Vereenigde Staaten* beweezen, byzonder in het welberaamde plan tegen de *Britſche* Legermagt te *York* en *Glouceſter*, voor den moed, het beleid, en de krygskunde, waar mede hy 't zelve volvoerde; en de wysheid doorſtraalende in het ontwerp des aangegaanen Verdrags. — Het bleef niet in gebreke om den Graaf DE ROCHAMBEAU dank te betuigen voor zyn aandeel in het daarſtellen van dit beſliſſend Geval. — De Graaf DE GRASSE ontving de welverdiende erkentenis voor den betoonden moed in het aanvallen en afſlaan der *Britſche* Vloot, in de Baay van *Cheſapeak*, als mede voor zyn yver en vaardigheid om, met de Scheepsmagt onder zyn bewind, de kragtdaadigſte hulpe toe te brengen aan de Krygsverrigtingen des Vereenigden Legers in *Virginie* (*). VIII. BOEK. 1781.

In de daad geene gebeurtenis deezes Oorlogs bragt zo veel toe om eene volkomene overtuiging te baaren, dat de *Noord-*

(*) *Univerz. Magaz.* Vol. LXXVII. p. 197—200. 321. *New Am. Regiſt.* p. 155 &c. *London Magaz.* 1781. bl. 599. W. GORDON *Hiſtory of the Riſe, Progres, and Eſtabliſſement of the Independence of the United States of America.* Vol. IV. bl. 393.

VIII. BOEK. 1781. *Noord-Americaanſche Volkplantingen* niet konden te ondergebragt worden door 't geweld der *Britſche* Wapenen, als deeze Overgave van CORNWALLIS, naa welke geene meldenswaardige krygsverrigting op 't vaſte land van *Noord-America* voorviel. Een overgave welke eene onwederſtaanbaare overtuiging mede bragt, zelfs by de zodanigen, die den meeſten wederzin betoonden in het erkennen eener zo vernederende waarheid. Wanneer zy zagen, dat een Veldheer, als CORNWALLIS, zich met zyn geheele Leger gevangen hadt moeten geeven, begonnen zy, die ten *Engelſchen* Hove het ſterkst geyverd en gedreeven hadden om *America* voor gewapend geweld te doen bukken, nu overtuigd te worden, dat het geheel ondoenlyk was. Spyt greep hun op 't gevoeligst aan; te leurgeſtelde Heerschzugt knarsetandde. Zy die in *Engeland* deezen Oorlog ontraaden, en door dolzinnigheid allen gevoel van Pligt en Menschlykheid niet uitgeſchut hadden, zagen met een droevig oog te rugge op zo veel geſpilde ſchat, geſtort onſchuldig bloed, in een' Kryg, die niets ten gevolge hadt dan het verlies der *Noord-Americaanſche Volkplantingen*; eene ophooping der Ryksſchulden; een hevigdrukkend juk van Belaſtingen, Volksſmaad, en de Zegepraal der Vyanden van *Engeland*, die juichten toen de *Staaten van America*, naa zich eerst Vryverklaard te hebben, deeze Vryverklaa-

klaaring met de wapenen handhaafden, met de wapenen verzegelden.

't Blyft voor een volgend Jaar bewaard den vollen uitſlag deezer eerst aangenomene en voorts bevogten Onafhanglykheid der Nieuwen Gemeenebeſts te vermelden: thans moeten wy bezien wat, in dit Jaar, hier te Lande, omtrent het zelve voorviel. —— De eindlyk verklaarde en aangevange Oorlog tusſchen de *Vereenigde Geweſten* en *Engeland* bragt eene in 't oogloopende verandering te wege ten opzigte der *Americaanſche Staaten*. 't Was ook vroeg in den Voortyd, dat zyne Excellentie JOHN ADAMS, Lid van het Congres, door 't zelve, in ſtede van den in *Engeland* gevangen zittenden Mr. LAURENS, herwaards gezonden, van den *Franſchen* Gezant, den Hertog DE LA VAUGUYON, ondersteund, zich aanmeldde om, als Gezant der *Americaanſche Staaten*, by dit Gemeenebest erkend te worden. Den vierden van Bloeimaand hieldt deeze bekwaame Staatsman een mondgeſprek met Jonkheer VAN LYNDEN TOT HEMMEN, wegens *Gelderland* ter Algemeene Staatsvergadering voorzittende, en deedt opening van het verlangen der zamenverbonden *Americaanſche Geweſten* om een Verbond van Vriendſchap en Koophandel met deeze Republiek aan te gaan.

VIII. BOEK. —— 1781.

Een Verbond van Vriendſchap en Koophandel tusſchen *N. America* en deezen Staat voorgeſlaagen.

Het Vertoog door den Heer ADAMS, te dier gelegenheid overgegeeven, mag een meeſterſtuk heeten, in ſchikking, ſtyl, en klem van drangredenen; trouwens dee-

Vertoog van ADAMS te dier gelegenheid.

VIII. BOEK. 1781.

ze ondertekenden byna alle Staatsschriften van dit Nieuw Gemeenebest. Wy moeten, och! niet bedugt te zyn, uit dit beloop, een en ander gezegd, besluit ons slippen. Na een kort verslag van de verdrukkingen der *Engelschen*, en van den moedigen stap der *Americaanen*, om zich daar aan te onttrekken, door eene Onafhangelyke Verklaring, in een allerhachlykst tydgewricht, sints welke de Dertien Staaten als eene Souveraine Mogenheid mogten handelen en gehandeld hadden, merkt hy ten aanziene van onzen Staat op, „ dat, „ toen het Congres, volgens de regelen „ eener goede Staatkunde, de voorzorg „ nam om Staatsbodens na *Europa* te zen„ den, tot het handelen over Verbintenis„ sen, het niet uit gebrek van eerbied was „ geweest, dat het zich weerhield, om „ terstond, by het vertrek van den aller„ eersten in die hoedanigheid afgezonden, „ desgelyks een aan hunne Hoog Mogen„ den toe te schikken. Onderrigt van de „ Verbintenissen, welke er tusschen de „ Republiek en *Groot-Brittanje* plaats had„ den, en van het Stelzel van Vrede en „ Onzydigheid, 't welk dezelve zich, ze„ dert zulk een geruimen tyd, hadt voor„ geschreeven, meende het Congres die „ Verbintenissen en dat Stelzel te moeten „ ontzien, ten einde niet te schynen de „ Republiek in Onmin met haare Bondge„ nooten te willen brengen, Verdeeld„ heid onder de Volken te zaaijen, en „ haar in de moeilykheden van *America*

„ me-

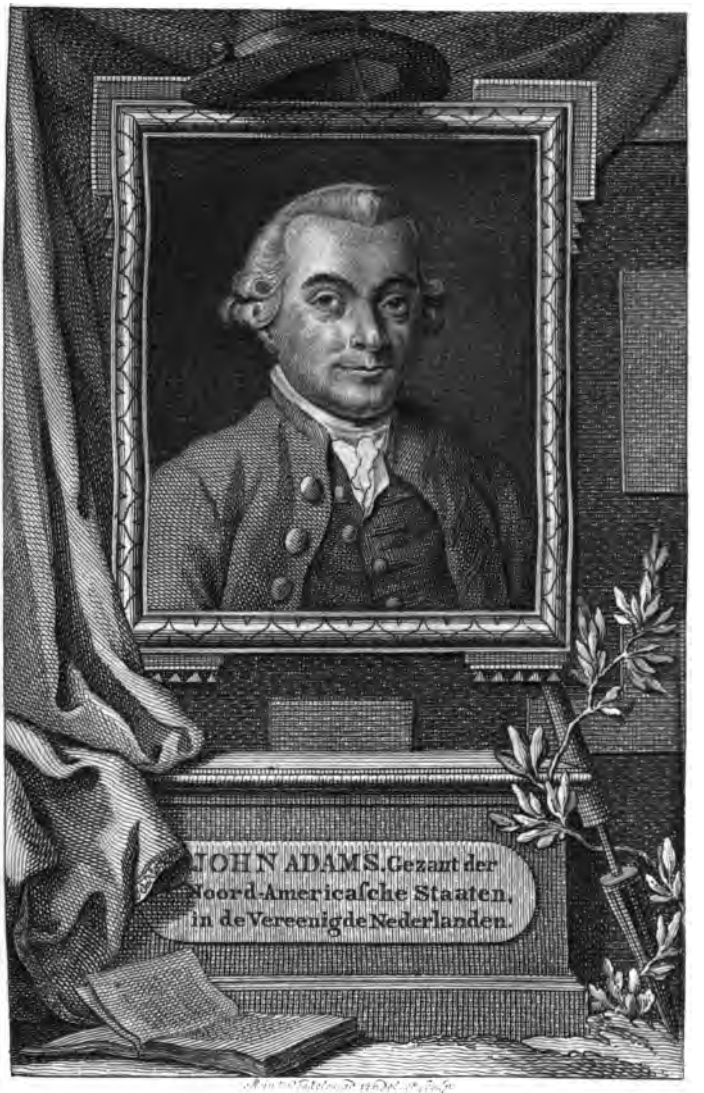
JOHN ADAMS, Gezant der
Noord-Americaſche Staaten,
in de Vereenigde Nederlanden.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

„ mede in te wikkelen. —— Maar, ze- VIII.
„ dert dat het *Britsche Miniſterie*, in zyne BOEK.
„ onregtvaardige maatregelen onafgebroo- ——
„ ken blyvende volharden, even weinig 1784.
„ zich bekreunende aan het geen men den
„ Bondgenooten van *Groot-Brittanje*, als
„ 't geen men aan de Mede-Onderdaanen
„ in de Volkplantingen verſchuldigd was,
„ de trouwe der Verbonden niet minder
„ dan die der Koninglyke Charters verag-
„ tende, en het Regt der Volken met de-
„ zelfde Onbeſchaamdheid ſchendende,
„ waar mede het de Grondwetten der
„ Volkplantingen, en de Regten, die de
„ Perſoon van elken *Britſchen Onderdaan*
„ aankleeven, geſchonden, als mede alle
„ Tractaaten, tuſſchen de Kroon en de Re-
„ publiek, uit enkele willekeur, den be-
„ dem ingeſlaagen, den Oorlog verklaard
„ en vyandlykheden aangevangen hadt,
„ welke reeds voor lang, gelyk bekend
„ was, vóór overlegd en beſchikt waren;
„ zo hielden de redenen op, welke, tot
„ nog, het Congres wederhouden had-
„ den, en het nam de tegenwoordige gele-
„ genheid waar, om voorſlagen te doen tot
„ het aangaan van zodanige Verbintenis-
„ ſen, als de *Vereenigde Staaten van Ame-*
„ *rica* regt hadden om te ſluiten, zonder
„ te kort doen aan die, welke zy alreede
„ met *Frankryk* en *Spanje* hadden aange-
„ gaan, en die hun pligt, hun belang en
„ hunne genegenheid hun verbonden, om
„ als heilig en onſchendbaar aan te mer-
„ ken, zonder dat dezen van hunnen

VIII. BOEK. 1781. „ kant ook iets te kort deeden aan die Tractaten, welk het Congres voorneemens „ is aan andere Mogenheden voor te „ ſlaan."

De drangredenen tot het aangaan der Verbintenisſe ontleent de Heer ADAMS uit de overweeging, dat de eerſte Volkplanters der vier Noordlyke Staaten van *America* in *Holland* eene twaalfjaarige ſchuilplaats voor de vervolging, zints hunne Verhuizing uit *Engeland*, tot hun overtocht na *America*, gevonden hadden, welker dankbaare naagedagtenisſe tot de Naakomelingſchap was overgebragt; dat de Ingezetenen van twee andere Staaten *Nieuw-York* en *Nieuw-Jerſey*, onmiddelyk uit de *Nederlanden* derwaards verhuisd, in die Staaten hun Godsdienst, Taal, Zeden, en Nationaal Character, hadden overgevoerd. — Schoon gelykheid in Godsdienſtige Begrippen thans voor geen zo noodzaaklyk punt in de Verbintenisſe der Volken werd aangezien als wel in voorige Eeuwen, mogt dezelve voor eene wenschlyke bykomende omſtandigheid worden aangemerkt; en in deeze was 'er tusſchen de beide Republieken eene groote gelykvormigheid. —— Mogt men de overeenkomst van Regeeringsvormen als een dier omſtandigheden aanmerken, welke de Volken natuurlyk tot elkander brengen, zo deedt 'er zich, hoewel de Conſtitutien der beide Gemeenebeſten, in alle opzigten, geene volkomene gelykheid hadden, eene genoegzaame overeenkomst op om de onderlinge Verbintenisſe des te ge-

gemaklyker te maaken. —— Wat de algemeene gebruiken betrof en wel byzonder de rondborſtige denkwyze omtrent zekere gewigtige Punten, als de Vryheid van eigen Onderzoek, het Regt van elk om voor zichzelven te Oordeelen, en de Vryheid van Gewisſe, ten deezen aanziene hadden de beide Natien gewis meer overeenkomsts dan eenige andere. —— Daarenboven waren de eerſte beginzels der beide Republieken zodanig overeenſtemmen de, „ dat," gelyk hy zich kragtig uit„ drukt „de Geſchiedenis der eene, op dat „ tydſtip, ſlegts eene Copy ſcheen van die „ der andere. Derhalven moest, ieder „ *Hollander*, in dat ſtuk bedreeven, de „ regtvaardigheid en noodzaaklykheid der „ *Americaanſche Revolutie* toeſtemmen, zo „ hy geene veroordeeling wilde uitſpreeken over de roemrugtige bedryven zyner „ eigene onſterflyke Voorvaderen; bedry„ ven, door het ganſche Wereldrond goed„ gekeurd en toegejuicht, en door de „ Voorzienigheid geregtvaardigd." —— Voorts ſtaat hy in 't breede ſtil op eene omſtandigheid, in deeze Eeuwe van den meeſten invloed op het aangaan van Verbintenisſen tusſchen de Volken, te weeten de belangen des Koophandels: deeze waren, uit verſcheide oorzaaken, van dien aart, dat ze geen den minſten twyfel, wegens de nuttigheid eener Verbintenisſe, voor de Republiek overlieten. „ De *En„ gelſchen*", luidt zyne aanmerking, „zyn „ zelve daar van zo zeer overtuigd, dat

VIII. BOEK. —— 1781.

VIII. BOEK. 1781.

„ zy altoos, in weerwil van hunne Vriend-
„ ſchaps betuigingen, de *Hollandſche Na-*
„ *tie* als een gevaarlyke Mededingſter in
„ den *Americaanſchen Handel* hebben aan-
„ gezien; het was die overtuiging, welke
„ hun bewoogen hadt, om hunne *rigureuſe*
„ *Acte van Navigatie* voor te ſchryven en
„ in ſtand te houden; die haatlyke *Acte*,
„ niet minder doodlyk voor de Commer-
„ cie en Zeemagt der *Hollandſche Natie*,
„ dan ſchadelyk voor de Trafyken en hoo-
„ nende voor de Regten der Volkplantin-
„ gen. Thans was de tyd gebooren om
„ die, voor altoos, af te ſchudden. In-
„ dien eenige bedenking in ſtaat geweest
„ ware om de *Engelſchen* van een Oorlog
„ met de *Vereenigde Nederlandſche Gewes-*
„ *ten* te rug te houden, zou het moeten
„ geweest zyn, de vrees voor eene Ver-
„ bintenis tuſſchen de beide Republieken,
„ en het was niet moeilyk te voorzien,
„ dat niets meer zou toebrengen, om hun
„ tot den Vrede te noodzaaken, dan het
„ ſluiten en daadlyk daarſtellen eener dier-
„ gelyke Verbintenisſe."

Met vollen regt mogt hy, alles zamen-trekkende, betuigen: „ Indien derhalven,
„ eene overeenkomst van Godsdienst, Re-
„ geeringsvorm, Afkomst en Zeden, ge-
„ voegd by veelerleie en ſteeds beſtendig
„ wederkeerende belangen van Koophan-
„ del, een vaſte grondſlag en een ſterke
„ aanprikkeling kon zyn tot het aangaan
„ van Staatkundige Verbintenisſen, dan
„ vleide hy zich, dat de voorgeſlagene

„ Ver-

„ Vereeniging zo blykbaar op de natuur VIII.
„ der zaake gegrond was, dat men, in de BOEK.
„ Jaarboeken deezer wereld, geene twee ——
„ Natien zou kunnen vinden, zo zigtbaar 1781.
„ door de Voorzienigheid geſchikt om el-
„ kander de hand van Vriendſchap toe te
„ reiken." —— Hy ruimde eenige tegenbedenkingen uit den weg; en toonde, dat het Stelzel, door de *Americaanſche Staaten* omhelsd, en door *Frankryk* goedgekeurd, het waare en éénige middel was om voor te komen, dat deeze nieuw gevestigde Staaten een voorwerp wierden van den eeuwigduurenden Nayver, Mededinging, en Oorlogen onder de Volken. Alle Staaten van *Europa* hadden belang om de Onafhanglykheid van *America* ten allereerſten te erkennen. — Ten ſlot gaf hy verſlag, hoe het Congres, begeerig om de Vriendſchap met de *Nederlanden* aan te kweeken, hem benoemd had tot *Miniſter Plenipotentiaris by deezen Staat* en van zyne bereidvaardigheid om de Oorſpronglyke Geloofsbrieven, onder 't Zegel van 't Congres, aan hunne Hoog Mogenden over te leveren: en dat hy van een dergelyke Geloofsbrief, aan den Stadhouder gerigt, voorzien was, om zich dus by allen aangenaam te kunnen maaken (*). Het

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 783, 993 en z. A. LOOSJES PZ. *Gedenkzuil ter gelegenheid der Vryverklaaring van America* bl. 57. en *Bylaage* bl. 1. W. GORDON *Hist. of the Riſe, the Progres and Eſtabliſſement of the Independence of the united States of America* Vol. IV. bl. 80.

VIII. BOEK. 1781.

Het antwoord door den Voorzitter aan den Heer ADAMS gegeeven kwam hier op neder, dat hy, hoe geneegen ook om aan het gedaane Verzoek gehoor te leenen, zich buiten ſtaat bevondt om de aangebodene Geloofsbrieven aan te neemen; vermids het veel verſcheelde, dat de *Onafhangelykheid der Vereenigde Staaten van Noord-America* door de Republiek erkend ware; doch dat hy op zich nam, hun Hoog Mogenden verſlag te doen van de boodſchap, en zodanig te antwoorden als Hoogstdezelven daar op goedvonden; dat de Heer ADAMS, zo hy op eenigerlei wyze kennis hadt van de Regeeringsvorm deezer Landen, niet moest verwagten, dat hunne Hoog Mogenden, in eene zaak van zo veel gewigts en gevolgen voor den Staat, een volkomen Beſluit zouden neemen, vóór dat de Heeren Staaten der onderſcheide Geweſten 'er zich op hadden verklaard (*).

Beantwoording van dien Voorſlag.

Oorzaaken van het draalen des Antwoords. Verſchillende Gedagten over den Voorſlag.

Dit antwoord, hoe koel het ſchyne op een zo ernſtigen aanzoek, droeg de goedkeuring van hunne Hoog Mogenden weg, en kon ook de Heer ADAMS, de Onafhangelykheid van *America* by deezen Staat niet erkend zynde, op geenerlei wyze, als een Afgezant van eene *Vrye Mogenheid*, welke het Regt heeft om Gezanten aan vreemde Hoven te zenden, erkend worden; dit baarde by doordenkenden geene

(*) *Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1010.

ne zwaarigheid, ſchoon het veelen vreemd voorkwam, en zommigen in 't vermoeden bragt, als of hunne Hoog Mogenden hier door den weg ter Onderhandelinge met de *Noord-Americaanen* wilden opdelven. Dat 'er onder de Staatsleden gevonden wierden, welken dit naar 't harte zou geweest hebben, lydt geen tegenſpraak, en der zodanigen invloed mag men veilig vast ſtellen bragt veel toe, dat deeze Aanzoek, hoe kragtig en dringend, als of zy niet gedaan ware, een geruimen tyd bleef leggen by de zodanigen, welken dezelve 't naast betrof; ondanks alle gerugten, die men liet loopen, dat 's Lands Vaders de Onafhangelykheid van *America* zouden erkennen, en dat de Stadhouder drukke geſprekken hieldt met den *Noord-Americaanſchen* Gezant (*). 't Ontbrak in den Lande geenzins aan Lieden, die deezen Aanzoek ter harte en volvaardig aannaamen, noch ook aan wraakers deezer voorgeſlaagene Verbintenisſe. Voor en tegen zagen veele Schriften het licht. VIII. BOEK. 1781.

De Kooplieden in 't algemeen, die, in korten tyd, door *Engelands* Roofzugt, zo veel nadeels geleeden hadden, meenden een Heilgeſtarnte te zien opgaan in den Voorſlag eens Verbonds van Vriendſchap en Koophandel met een Gemeenebest, op welks Staaten *Engeland* een uitſluitenden Handel, met ſchreeuwend gewin, gedreeven hadt. Men kreeg Hoe de Kooplieden dit ſtuk inzagen.

(*) *Post van de Neder-Rhyn* I Deel, bl. 132.

VIII. BOEK. 1781. kreeg dit uitgewerkt onder 't oog in een Stuk, ten opſchrift voerende, *Vertoog over het aanbelang van eene Verbinteniſſe van Koophandel met de Vereenigde Staaten van America.* Naa eene opgave van de geſteltenis der *Americaanſche* Geweſten, derzelver Bevolking, Benoodigdheden en Koopwaaren; als mede hoe geſchikt ons Land is om op dezelve dien Handel, in onderſcheide takken, te dryven, welken *Engeland* zo lang ten bron van onberekenbaare voordeelen ſtrekte, verklaart de Schryver, „ Nooit heeft zich voor dit Land eene gelegenheid opgedaan als deeze, om het „ belang des Handels te kunnen paaren „ met dat der Fabrieken: een zaak bevoorens door de kundigſte Lieden voor onmogelyk gehouden, en een groot beletzel tegen het veſtigen onzer Fabrieken: „ doch die, door deezen nieuwen Handel, „ zo veel gemaks zal bekomen, dat men „ zich, binnen weinig Jaaren, in ſtaat zal „ vinden om deeze zo veel opmerkings „ verdienende bronnen van het beſtaan onzer Ingezetenen, zonder elkander te benadeelen, beide te gelyk te doen aanwasſen en toeneemen. —— Hier by „ komt nog de Scheepvaard; de *Hollanders* hebben altoos met een minder aantal van manſchap, en dus beter koop, „ kunnen varen dan anderen. De Vaard „ op *Holland* zullen de *Americaanen* genoegzaam geheel aan ons overlaaten; „ deeze op *Engeland* hieldt, vóór den Oorlog, jaarlyks drie duizend Schepen in 't „ vaar-

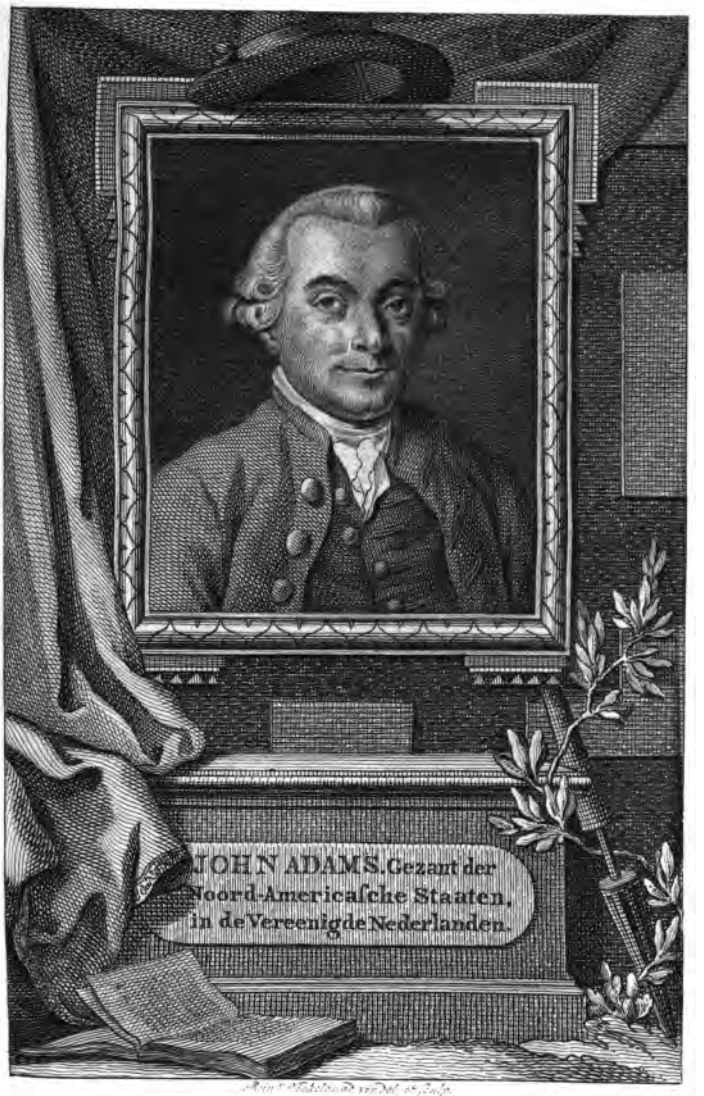
JOHN ADAMS, Gezant der
Noord-Americaſche Staaten,
in de Vereenigde Nederlanden.

VIII. BOEK. 1781.

„ natuurlyker of nuttiger Bondgenootſchap
„ te vormen. En, 't zy wy deezen voor-
„ ſlag aanneemen, dan niet, *America* zal
„ daarom niet nalaaten dat groot en magtig
„ Volk te worden, waar toe de Natuur
„ het als van zelve geſchikt heeft, 't welk
„ ons klein Land niet alleen nimmer kon
„ beletten; maar 't welk te beletten voor
„ eenige Magt op den Aardbodem onmo-
„ gelyk is. —— Daar het nu zo verre is
„ gekomen, dat *Frankryk* dit Land reeds
„ heeft vry verklaard, dat *Spanje* het
„ openlyk begunſtigt, en deeze beide Ry-
„ ken dit Gemeenebest onderſteunen, dat
„ *Zweeden*, *Deenemarken* en *Hamburg* als
„ om ſtryd yveren om den Handel van 't
„ zelve tot zich te trekken. Welke rede-
„ nen zyn 'er dan, dat wy, naa de Vre-
„ debreuk met *Engeland*, 'er niet na zou-
„ den tragten, zo wel als andere Volken, die
„ onzydig en met dat Ryk in geenen oor-
„ log zyn? — Welke redenen, dat wy van
„ de hand zouden wyzen en ons laaten be-
„ rooven van deezen Handel, waar door
„ de kwynende toeſtand van onze Fabrie-
„ ken herſteld, onze Zeevaard vermeer-
„ derd, onze Koophandel uitgebreid, en
„ 's Lands Inkomen, op eene zo aanmer-
„ kelyke wyze, zou verbeterd worden? —
„ De oogen van *America* zyn thans op ons
„ geveſtigd. Misſchien heeft men daar al
„ kwaalyk gevonden, dat een Handeldry-
„ vend Gemeenebest, en een vrygevogten
„ Volk gelyk wy, niet eer ten byſtand
„ toeſprongen. Zo wy, nu, na den aan-

„ ge-

„ gevangen Oorlog met *Engeland*, nog VII. Boek
„ blyven draalen eene Verbintenis met de
„ *Americaanſche Staaten* aan te gaan, zul- 1781.
„ len zy ons, als daar van afkeerig, be-
„ ſchouwen, zich na elders wenden, en
„ den Koophandel aldaar veſtigen. ——
„ Onverantwoordelyk zou het, derhalven,
„ zyn, door een langer uitſtel, 't welk
„ het verderf onzer Naakomelingſchap ten
„ volſtrekte gevolge moet en zal hebben,
„ ons ſchuldig te maaken aan deszelfs
„ regtmaatigſte klagten over onze traag-
„ heid in het voltrekken van eene Verbin-
„ tenis, die hun geluk en welvaard kon
„ verzekeren, en op den duur beveſti-
„ gen —— die ons was aangeboden, die
„ wy, zonder eenige gegronde reden ver-
„ waarloosd, en, op een onvergeeflyke
„ wyze, tot andere Volken hebben doen
„ overgaan (*)."

Op deezen trant dagten en ſpraaken verre de meeſte Handelkundige en Handeldryvende Ingezetenen deezer Geweſten, ſchoon zommigen zich grooter voordeelen van den *Americaanſchen* Handel beloofden dan anderen; en eenigen misſchien zich met harsſenſchimmige ſtreelden, de zaak zelve, de nuttigheid der voorgeſlaagene Verbintenisſe, uit het oogpunt des Handels beſchouwd, leedt geen billyken twyfel, noch regtmaatige wederſpraak. Dan Koophandel

Het aangaan deezes Verdrags niet vry van bedenklykheden.

(*) Zie dit geheele Vertoog in de *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1013 enz.

VIII. BOEK. 1781.

del en Staatkunde zien het zelfde voorwerp zomtyds uit een ander oogpunt, en kunnen 'er gevallen zich opdoen, waar in welwikkende Staatkunde de volyverige Handeldrift niet op zyde blyft: hoe moest deeze Verbintenis den Staatkundigen voorkomen? Bedenklykheden en Zwaarigheden konnen niet ontkomen of deeden zich op in de Onafhanglykverklaaring der *Americaansche Staaten*, die ten grondflag der Verbintenisse moest ſtrekken: dan hoe zwaar dezelve mogten weegen, en hoe zeer vergroot door de *Engelschgezinden* hier te lande, zy werden ruim en ryklyk opgewoogen door Tegenbedenkelykheden en Zwaarigheden aan den anderen kant (*). Zonder ons in te laaten tot derzelver opgave en beoordeeling, zullen wy ons vergenoegen met het voornaamſte, dit onderwerp betreffende aan te ſtippen, uit het deswegen gezegde door Jonkheer VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH op de *Gelderſche* Landsvergadering, en uit een Voorſtel door het Kwartier van *Ooſtergo*, op een buiten gewoonen Landdag in 't Najaar gedaan: naardemaal deeze ſtukken de voornaamſte drangredenen ter aanvaardinge van die Verbintenisse behelzen.

Hoe 'er CAPELLEN TOT DE MARSCH voor yvert.

Jonker VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH liet zich in *Gelderland* op deezen trant hooren. „ Daar het van zelfs ve ſpreekt, dat wy met de Vyanden van „ on-

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I Deel, bl. 124. 128 enz.

„ onzen Vyand moeten medewerken, geef
„ ik in de ernſtigſte overweeging, of het
„ voor deezen Staat niet geraaden is, de
„ voor ons zo welmeenende, zo noodige,
„ en zo voordeelige, aanbiedingen en uit-
„ noodigingen der *Dertien Americaanſche*
„ *Staaten*, aan te neemen. Geene inſchik-
„ lykheid, geene laffe toegeevendheid voor
„ *Engeland*, kan ons thans wederhouden
„ van het erkennen der Onafhanglykheid
„ van een Gemeenebest, dat zich, naar
„ ons roemrugtig voorbeeld, heeft vry
„ gevogten, en nog ſteeds bezig is om
„ zich der Dwinglandye van onzer beider
„ Vyand manmoedig te onttrekken. Wat
„ wederhoudt ons dan om ons, met dit
„ deugdzaam en magtig Volk, dat ons ge-
„ wis boven anderen eerbiedigt, en blyk-
„ ken van toegenegenheid geeft, op het
„ nauwſte te verbinden? — Wie bezeft
„ niet, dat het aangaan eener zodanige
„ Verbintenis met de Vyanden van onzen
„ Vyand, zyn woede ras zou ſtuiten, en
„ voorzeker eenen algemeenen, en als dan
„ voor ons loflyken, Vrede verhaasten? Het
„ is myn pligt rondborſtig te ſpreeken;
„ overtuigd, dat eene aanhoudende te leur-
„ ſtelling in de billyke verwagting des
„ Volks, deszelfs misnoegen en opmer-
„ kenden agterdogt ſteeds zal doen toe-
„ neemen (*)."

Breed-

(*) N. Nederl. Jaark. 1781. bl. 1880.

VIII. BOEK. 1781.

Breedſpraakiger was de taal der *Friezen* uit het Kwartier van *Ooſtergo*; zy voerden de volgende woorden. —— „ Het heeft „ een ieder onpartydigen Vaderlandlieven„ den reeds lange in 't oog geloopen, dat „ 'er, in 't behandelen der zaaken van dee„ zen Oorlog met *Engeland*, eene onbe„ grypelyke traagheid en langzaamheid „ doorſtraalde; doch thans wordt zulks al„ lerduidelykst aan den dag gelegd, door „ de weinige hartlykheid, die 'er, in 't „ algemeen, by de Regeeringen der *Neder„ landſche Gewesten* ſtand grypt tot het aan„ gaan van een Vriendſchaps- en Handel„ Verdrag met de nieuwe Republiek der *Der„ tien Vereenigde Staaten van America.* — „ De noodzaaklykheid immers daar van „ blykt ten allerklaarſte: want niets was, „ onzes agtens, natuurlyker, niets overeen„ komſtiger met eene gezonde Staatkunde, „ dan dat deeze Republiek, terſtond na de „ openlyke Oorlogsverklaaring van *Enge„ land*, begonnen hadt met het Onafhange„ lyk verklaaren van *Noord-America.* Dit „ was toen reeds de grootſte ſtap tot *Enge„ lands* vernedering en onze herſtelling ge„ weest; en de Republiek zou daar door ge„ toond hebben, dat het haar recht ernst „ was. — Zulk eene daad hadt ieder onzer „ Ingezetenen, hadt *Europa*, 't welk het oog „ op ons gevestigd hieldt, en de ganſche „ Wereld, van dit Gemeenebest verwagt."

Taal des Kwartiers van *Ooſtergo* op dit ſtuk.

„ Vóór de openbaare Oorlogsverklaa„ ring van *Engeland*, wel is waar, kon„ den 'er mogelyk eenige ſchynredenen

„ op-

„ opgezogt worden, om een draalen in VIII.
„ deeze groote en aangelegene zaak, ee- BOEK.
„ nigzins te billyken; doch, daar *Enge-* ——
„ *land* niet meer onze geheime, doch 1781.
„ openbaare, Vyand is, daar dus alle
„ Verbintenisſen tuſchen de beide Natien
„ ophouden; dat het de pligt gevolglyk
„ is, niet alleen van alle Regenten; maar
„ zelfs van alle Burgers deezer Repu-
„ bliek, haaren zo onregtvaardigen Vyand,
„ door het doen van allerlei afbreuk, tot
„ reden, en, indien mogelyk, eenen eer-
„ lyken Vrede te brengen; hoe is het dan
„ mogelyk, dat iemand langer aarſelen
„ kan, om, door deezen zo billyken ſtap,
„ zulk een' afbreuk aan den gemeenen
„ Vyand te doen? Zullen wy, door dit
„ draalen, ons zelven niet in verden-
„ king brengen van het belang onzes
„ Vyands, boven dat van ons lieve Vader-
„ land te ſtellen? Zal niet *Noord-Ameri-*
„ *ca*, door den afflag van haar Aanbod zo
„ gevoelig gehoond, zullen niet *Frankryk*
„ en *Spanje* ons, in het branden van den
„ Oorlog, als heimlyke Vrienden van
„ hunne en onze gemeene Vyanden aan-
„ zien? Zullen zy niet met waarſchynlyk-
„ heid hier uit kunnen beſluiten, dat onze
„ Werkloosheid minder aan onze Zwak-
„ heid, dat aan onze Goedwilligheid je-
„ gens *Engeland*, is toe te ſchryven? Zal
„ dit niet allen vertrouwen op deeze Natie,
„ wel eer hier omtrent zo hoog geroemd,
„ moeten wegneemen? Zullen misſchien
„ onze nu Natuurlyke Bondgenooten niet

VIII. BOEK. 1781.

„ in het denkbeeld vallen, dat het beter
„ is, in ons openbaare Vyanden, dan ge-
„ veinsde Vrienden te hebben, en wy dus
„ in eenen verderflyken, in plaats van
„ voordeeligen, mits welbeſtuurden, Oor-
„ log, geraaken? —— Het is, aan den
„ anderen kant, even duidelyk, dat wy,
„ door eene nieuwe Verbintenis met de
„ *Staaten van Noord-America*, niet alleen
„ het vertrouwen der Ontzaglyke Mogen-
„ heden *Frankryk* en *Spanje*, in plaats
„ van derzelver mistrouwen, zullen er-
„ langen; maar ook dat wy dus een vaſten
„ voormuur om onze Volkplantingen trek-
„ ken, dat wy eene gegrondheid van hoo-
„ pe verkrygen om onze verloore Bezit-
„ tingen, worden ze op de *Engelſchen*
„ heroverd, door de vereende Mogenhe-
„ den te rugge te erlangen: en dat wy on-
„ zen, nu zo ſchandelyk verwaarloosden,
„ en daar door vervallen, Handel, eenen
„ nieuwen bloei zullen doen hebben; ver-
„ mids dan, gelyk op goede gronden,
„ openbaar beweezen is, deeze Republiek,
„ ongetwyfeld, uit deeze Handel de meeſte
„ voordeelen zal trekken."

„ Daar ons belang ons dan ten hoogſten
„ wyst om met de Vyanden van onzen
„ Vyand zamen te ſpannen; daar de *Der-*
„ *tien Vereenigde Staaten van Noord-Ame-*
„ *rica* ons lange hier toe verzogt hebben,
„ zo is het ontwyfelbaar de pligt van ieder
„ Regent om hier in, met allen mogelyken,
„ en hoogſt noodigen, ſpoed, te werken;
„ en daarom hebben wy gemeend U Ed

„ Mo

„ Mogenden, dit te moeten onder 't oog VIII.
„ brengen, niet twyfelende of U Ed. Mo- BOEK.
„ genden zullen even yverig zyn als wy in
„ dit alleraangelegenſte ſtuk ten beſluit te 1781.
„ helpen brengen, en hier omtrent met ons
„ mede te werken, ten einde een nadruk-
„ lyk Voorſtel, over dit gewigtig Onder-
„ werp, by hunne Hoog Mogenden, met
„ eenen gewenſchten uitſlag, geſchiedde:
„ op dat deeze zaak, van zo onbegrypel-
„ lyk groot belang voor 't gemeene Vader-
„ land, met te rugſtelling van alle byzon-
„ dere belangen, met eenpaarige ſtem-
„ men, tot ſtand gebragt worde. ——
„ Zo bondig, zo nadruklyk deeze zaak
„ hier wordt aangedrongen, zo hartlyk,
„ zo vuurig, wordt dezelve begeerd door
„ de ganſche Natie; die alleen uitgezon-
„ derd, die het belang van *Engeland* meer
„ dan dat van 't *Vaderland* zyn toege-
„ daan (*)."

Men moest blind zyn om de overeen- Dit alles
komst niet te zien, welke zich opdoet in blyft voor
den Aanzoek van den Heer ADAMS, in het eerst
Vertoog des Koopmans om het gehoorlee- zonder
nen aan 't zelve aan te dringen, in de taal uitwer-
van CAPELLEN TOT DE MARSCH king.
en in den Voorſlag van *Ooſtergo*. Men moest geheel onkundig weezen van den toedragt der zaaken hier te Lande, en de onophoudelyke tegenwerking des *Engelsch-gezinden* Aanhangs, om niet te erkennen, dat

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2208—2212.

VIII. BOEK. 1781.

dat die Edelman en deeze *Friezen* eene van veelen niet gaarne gehoorde taal ſpraken: doch deeze mogt niets baaten; het Voorſtel van *Ooſtergo*, verviel door de Stemmen der andere Kwartieren, wat de Onafhangelyk Verklaaring van en de Verbinteniis met *Noord-America* betrof. En bleef dit werk ſleuren tot het volgend Jaar, toen, op een nader dringend Aanzoek van den Heer ADAMS, de Volksſtem in *Nederland* zich, met een onwederſtaanbaare kragt, verhief.

Geldligting voor de *Americaanen* hier te lande gedaan.

In het kort verſlag door ons telken Jaare van den gevoerden Kryg in *Noord-America* gegeeven hebben wy meermaalen opgemerkt, dat Geld een der grootſte behoeften was in dit Gewest, en gebrek daar aan niet zelden, het aangevangen Vryheidspleit ten nadeele der Verdeedigeren dreigde te zullen doen uitvallen. Die behoefte kon zeer ligt aanleiding geeven om een Volk, hoe ſterk in den beginne, met de vuurigſte denkbeelden van Vryheid bezield, hoe zeer genegen om voor dat Pand alles op te zetten, te doen bezwyken, en moedloos overtehellen om zich aan de voorige Regeeringe, hoe gehaat, weder te onderwerpen. Een, jaaren duurende, kostbaare Oorlog voor een Land, ſchaars van Geld voorzien, in den Landbouw en Koophandel daar door belemmerd, moest groote hindernis, van dien kant, baaren, en veroorzaakte geene geringe bekommerniſe by de Voorſtanders der Onafhanglykheid.

heid (*). Schoon de gemaakte ſchulden, in den beginne, zich binnenslands bepaalden, waren die Geldligtingen niet toereikende; buitenlandſche moeſten 'er bykomen zouden zy de zaak der Onafhangelykheid ten einde toe handhaaven. De Heer ADAMS, wagtende wat 'er van zyn Aanbod by 's Lands Hooge Magten zou worden, opende hier te Lande eene Geldopneeming van een Millioen Guldens, ten behoeve der *Noord-Americaanen* (†). Hoewel veelen beweerden, dat het Geld den *Americaanen* geſchooten, zo niet weg, ten minſten in groot gevaar, was: dewyl de erkentenis hunner Onafhanglykheid van *Engeland*, zich nog zeer hachlyk liet aanzien, oordeelden anderen, dat 's Lands Ingezetenen hun Geld, nimmer buiten 's Lands tot grooter voordeel van den Staat konden uitzetten, dan in dit Nieuw Gemeenebest by welks Onafhangelykheid onze Koophandel't grootſte belang hadt; doch't welke, zonder kragtdaadige ondersteuning van Geld, veeg ſtondt, maar gehandhaafd en volklonken zynde, 't zelve zou in ſtaat ſtellen om, binnen kort, de nu onvermydelyke Staatsſchulden af te betaalen. In *America* maakte men ſchikkingen om door Be-

VIII. BOEK. 1781.

(*) Brief van J. TRUMBULL aan J. D. CAPELLEN *Verzameling van ſtukken tot de Dertien Vereenigde Staaten van Noord-America betrekkelyk* bl. 51 enz.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 465.

VIII. BOEK. 1781. Belaſtingen de Renten en de Aflosſingen te vinden, die aller goedkeuring niet wegdroegen (*). Deeze Geldopneeming hadt, ſchoon in 't eerst een traagen, welhaast een ſneller, opgang, tot grooten ſteun der *Americaanen*, die reikhalzende bleeven uitzien, na eene nadere Verbinteniſſe met deeze in rykdom uitſteekende Landen.

Behalven deeze Geldopneeming ſprak men ſterk van eene andere, die de *Noord-Americaanen*, onder begunſtiging van het *Franſche* Hof, in deeze Geweſten zouden doen; of dat het *Franſche* Hof zelve dat Geld zou opneemen om de Penningen na *America* te zenden. Naardemaal de willekeurige vermindering der Renten door LODEWYK DEN XV, op 't einde zyner Regeeringe, hoogst onvoorzigtig gedaan, het Geldcredit van *Frankryk* niet weinig by de Landzaaten gekrakt hadt, kon men zich luttel, hier van belooven. Men ſloeg derhalven eenen anderen weg in. De *Franſche* Gezant deedt, in Oogstmaand, aanzoek by hunne Hoog Mogenden, om hunne toeſtemming, dat zyn Hof die Geldligting van Vyf Millioenen, onder *Guarantie*, of Vrywaaring der Algemeene Staaten, zou mogen doen. Met het gunſtig Verſlag, wegens dit Verzoek, uitdruklyk gegrond „ op de veelvuldige blyken, die

„ zyn

(*) W. GORDON *Hiſt. of the Riſe, Progreſs and Eſtabliſſement of the Independence of the united States of America* Vol. IV. p. 62.

„ zyn Majeſteit de Koning van *Frankryk*, VIII.
„ in deeze tyden, hadt gegeeven van BOEK.
„ Hoogstdeszelfs goede geneigdheid voor ——
„ de belangen van den Staat, en derzelver 1781.
„ Handeldryvende Onderdaanen," vereenigde zich *Holland* binnen kort. —— *Gelderland* beſloot voor ditmaal, ſchoon het getal der geenen die veel inſchiklykheids voor *Engeland* betoonden daar niet gering was, 'er zonder bepaaling toe. —— In *Overyſſel* kantten zich eenige Ridders tegen het Beſluit der Meerderheid, en lieten hunne Aantekeningen doen. De eenpaarige toeſtemming der Bondgenooten ingekomen zynde kreeg deeze Geldligting haar volle beſlag (*).

Ten deezen dage was 'er ook eene Geldopneeming van drie Millioenen, ten behoeve der Keizerinne van *Rusland*, geopend: en viel 'er geen gering vermoeden of zy, by de Onafhanglykheid van *Noord-Amerika*, door een vrye Vaard en Koophandel, geen gering belang hebbende, ook deeze, ten behoeve der *Noord-Americanen* op haaren naam, liet doen; men kon zich niet verbeelden, waar toe die Vorſtin dit Geld zou benoodigd hebben, en was, in gevalle van Geldbehoefte, deeze Som voor haar van te weinig betekenis (†). —— Deeze Geldopneemingen kreegen veel toeloops: de

Geldopneeming voor *Rusland*.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1497. 1699. 1877. 2226. 2247.
(†) *Puil van den Neder-Rhyn* I Deel, bl. 65.

VIII. BOEK. 1781.

dewyl, niet weinigen hunne Fondſen in *Engeland* verkogten, en het Geld in deeze nieuwe Leeningen plaatſten. —— En wanneer de *Engelſche Bank* eene inroeping van een toeleg van acht ten honderd, die een zo vreemd voorkomen hadt, liet doen baarde zulks by de *Hollanders*, van alle de Fondſen het meeſte belang in de Bank hebbende, geen geringe zwaarigheid, en deedt veelen, door dit lokaas, den kleinverſtandigen en gierigen voor geworpen, niet bekoord, nog grooter wancredit voor *Engeland* opvatten (*).

Voorſlagen ten *Gelderſchen* Landdage tot eene Verbintenis met *Frankryk*.

Ter gelegenheid des Aanzoeks van den Heere ADAMS, en de handelingen over het toeſtemmen in bovengemelde Geldligting, kon het niet misſen of eenigen roerden de voor veelen onaangenaame ſnaar eener Verbintenisſe met *Frankryk* in den tegenwoordigen Oorlog. Op den *Gelderſchen* vervroegden Naajaars Landsdag yverden eenige Jonkheeren, uit het Kwartier van *Zutphen*, byzonder VAN HEECKEREN VAN ENGHUIZEN, VAN DER CAPELLEN TOT DEN BOEDELHOF, VAN DER CAPELLEN TOT DEN MARSCH, VAN HEECKEREN TOT BEURSE op het ſterkſt, om het daar heen te ſtuuren, dat, van wegen *Gelderland*, uit aanmerking van de ſteeds meer en meer toenoemende wanhoopige geſteldheid van ons Gemeenebest, werd aangedrongen, op het be-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 177.

beraamen van Schikkingen ter wederzydſche Beſcherming met *Frankryk*, geduurende deezen Oorlog; of het ſluiten van een volledig Verbond met die Mogenheid, als het eenigst middel tegen de Werkloosheid en tot het verkrygen van eenen eerlyken Vrede. VIII. BOEK. 1781.

Het voorzittend Lid Jonkheer VAN NAGEL, kon niet bewoogen worden om het ſtuk in omvraage te brengen; doch niet beletten, dat VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH een dringend Vertoog deedt, waar in hy, onder andere, deeze taal voerde; „ Met een ieder, wien de bekommerlyke toeſtand „ des Vaderlands ter harte gaat, kan „ ik niet naalaaten vuuriglyk te wenſchen, dat men eindelyk by ons zal begrypen, en overtuigd worden, dat het „ meer dan tyd is, om, van de zyde deezer Republiek, te beantwoorden aan „ de menigvuldig aangebodene, en reeds „ door ons ondervondene blyken der Genegenheid van het *Frauſche Hof*, gepaard met eene meer dan ſchynbaare bereidwilligheid tot het ſluiten van eene „ nauwe Verbintenis met dit Gemeenebest, zo noodig om, op eene overeenſtemmende wyze, eenen voor al voor ons „ zo willens gedugten Vyand, met kragt, „ te kunnen beſtryden, en tot reden te „ brengen. —— U Ed. Mogenden is bekend, door welke liſten en Cabalen, de „ ons altoos nydige *Britten* geſlaagd zyn, „ om deezen Staat, zo door hunnen ver-

VIII. BOEK. 1781.

„ raadlyken invloed van binnen, als door
„ hunne trouwlooze aanvallen van buiten,
„ op den oever van een byna onherſtelbaar
„ verderf te brengen: zonder dat wy,
„ daar wy de onheilen, die hun toeleg
„ ons berokkenden, voorzagen, by tyds,
„ bedagt geweest zyn, om by den voor
„ deezen Staat zo natuurlyken, zo noodi-
„ gen Bondgenoot, den Koning van
„ *Frankryk*, aan te houden, om zich met
„ ons tegen één en denzelfden Vyand te
„ verëénigen. —— Wie durft ontken-
„ nen, dat, daar het water aan de lippen
„ gekomen is, deeze Natie, niet bevoegd
„ zou weezen van haare Repreſentanten,
„ van U Ed. Mogenden, te eiſchen, dat,
„ zonder uitſtel, zonder tydverzuim, eer
„ het te laat is, kragtdaadige maatregelen
„ mogen genomen worden, om, zo door
„ behulp van buiten, als door eenſgezind
„ en kloekmoedig beleid van binnen, den
„ loop van eenen zo gedugten Vyand te
„ ſtuiten, en dus doende, by tyds, nog
„ voor te komen, dat Vryheid, Voor-
„ ſpoed en Welvaard niet, voor altoos,
„ van ons wyken. —— Hier toe is de *Al-
„ liantie* met *Frankryk*, en eene ſchikking
„ voor de aanſtaande *Campagne*, hoogst
„ aan te pryzen. Niemand uwer, zal de
„ dringende noodzaaklykheid deezer Maat-
„ regelen kunnen lochenen. Zonder dezel-
„ ve loopen wy gevaar, onzen ziektoo-
„ genden Handel en Scheepvaard, mis-
„ ſchien voor altoos, te verliezen: onze
„ Bezittingen in de *Oost*- en *West*-*Indien*

„ meen

„ meer en meer een prooi en verwoesting VIII.
„ onzer Vyanden te zien worden: en dee- BOEK.
„ ze, egter, zyn de Zuilen van ons Staats- ——
„ gebouw, de Bronnen van Welvaard, 1781.
„ deeze vallende en uitdroogende, wordt
„ de ondergang van ons Gemeenebest on-
„ vermydelyk." —— Bezwaarlyk kon hy by het Kwartier van *Zutphen* de verzogte invoeging des Vertoogs, waar van dit een gedeelte uitmaakte, verwerven; het geschiedde nogthans; de *bedenkelyke Perioden* voor zyne byzondere Verantwoording laatende (*).

Hoe in *Overyssel*, *Zwolle* en PALLANDT VAN ZUITHEM hier over dagten.

Op den *Overysselschen* Landsdag in Wynmaand gehouden, bragt de Stad *Zwolle*, by het bewilligen in eene voorgeslaagene Petitie, ten opzigte van eene Verbintenis, in 't midden „ dat men,
„ in de kommerlyke omstandigheid, waar
„ in het lieve Vaderland zich door eenen
„ Oorlog met een magtige Zee-Mogen-
„ heid bevondt, in een tyd dat het byna
„ van alle Verbintenis ontbloot was, alle
„ mogelyke, en met de Eer van den Staat
„ overeenkomende, middelen behoorde in 't
„ werk te stellen, om zich met zodanig
„ een Mogenheid, als men zou vermee-
„ nen, in deeze tyds omstandigheid den
„ Staat van nut te kunnen zyn, te verbin-
„ den; ten einde den trouwloozen Vyand
„ allen mogelyken afbreuk te doen, en
„ tot eenen der Republiek voordeeligen
„ Vre-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1877—1884.

VIII. BOEK. 1781.

„ Vrede te dwingen." —— Jonkheer A. W. VAN PALLANDT TOT ZUITHEM, die, eenigen tyd geleden, ſchriftlyk hadt opgegeeven, dat hem als het beſte redmiddel in den kommerlyken toeſtand des Vaderlands voorkwam, het aangaan eener Verbintenisſe met *Frankryk*, en hoe, zyns bedunkens, zulks, uit naam van *Overyſſel*, ter Algemeene Staatsvergadering behoorde voorgeſlaagen te worden, te meer daar die Kroon 'er toe bereid ſcheen, en reeds veele blyken van Goedwilligheid voor 't Gemeenebest betoond hadt, vondt zich door het beſluit der Stad *Zwolle* gerugſteund, en nam de vryheid om dit ſtuk andermaal hun Ed. Mogenden op 't ernſtigst aan te beveelen. „ Zulks kwam „ hem," gelyk hy zich uitte, „ te noodi„ ger voor, om dat, wegens den weinigen „ ſpoed, die 'er gemaakt was tot de aan„ beſteeding van Oorlogſchepen, op by„ zondere Werven, de hoop zeer gering „ was om die, in het volgend Jaar, tot af„ weering van den Vyand te zullen kun„ nen gebruiken: de toeſtand van 't Ge„ meenebest inmiddels van oogenblik tot „ oogenblik gevaarlyker wordende, moest „ men geene wegen onbeproefd laaten om „ 't zelve, door 't aanbrengen van ſpoedi„ ge hulpmiddelen, uit het dreigend ge„ vaar te redden." Hy herhaalde dit nogmaals in een breedvoerig Vertoog, raakende de Verdeediging tegen den Vyand, ten dien zelfden Landsdage ingebragt, en in de Aantekeningen geplaatst; een Vertoog waar

in

in hy zich toelegt om de noodzaaklykheid van het verſterken en verbeteren der Zeemagt, zo door aanbouw van Schepen als door Verbintenisſen met Mogenheden, die ons Oorlogſchepen zouden kunnen overdoen, aan te toonen (*). VIII. BOEK. 1781.

Het Kwartier van *Ooſtergo*, 't geen wy hier boven (†) hoorden yveren voor de Onafhangelykverklaaring der *Americaanſche Staaten*, drong, ten zelfden tyde, met dezelfde drangredenen aan op eene Verbintenis, ten minſten voor deezen Oorlog, met *Frankryk* en *Spanje*; „ daar het „ eerstgemelde Ryk, inzonderheid, niet „ ongenegen ſcheen om gezamenlyk met „ onze Republiek de Krygsbedryven in te „ richten; ſchoon die Mogenheid oneindig „ minder belangs hadt zich met ons, wier „ zwakheid zich zo duidelyk vertoonde, „ te verbinden, dan wy om eene der mag„ tigſte Verbintenisſen aan te gaan." Dit vondt meer ingangs dan het voorſtel *Noord-America* betreffende. Staaten van *Friesland* beſlooten aan hunne Hoog Mogenden voor te ſtellen, om tuſſchen deezen Staat en het Hof van *Frankryk*, zo doenlyk, ten ſpoedigſte, eene Verbintenis te ſluiten, om gelyker hand den gemeenen Vyand, zo veel immer mogelyk, afbreuk te doen, elkanders Bezittingen te verdeedigen, den Han-

In *Friesland* neigt men tot het aangaan dier Verbintenisſe.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2216. 2217. 2219.

(†) Zie hier boven bl. 48.

VIII. BOEK. 1781.

Handel en Zeevaard te beſchermen, en een loflyken Vrede te verkrygen (*).

De zaak des Ridders VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL, en de Drostendienſten in *Overyſſel*, zo nauw aan een verbonden, gingen op den ouden ſleependen voet voort. Hy herinnerde de Staaten, ten Landsdage, in deezen Jaare, dat 't hem reeds het derde Jaar niet hadt mogen gebeuren, de plaats op de Vergadering te vervullen, tot welke hy geregtigd en dat 'er nu wederom byna een Jaar verloopen was, waar in hy onzeker wagtte na het eindelyk beſluit omtrent den weg, dien men zou inſlaan om eens een einde aan zyne zaak te maaken: nog bleef hy hoopen en wenſchen, dat hun Ed. Mogenden den weg van minzaame Schikking zouden gelieven te verkiezen: met verzoek dat men deezen Landsdag niet zou laaten afloopen, zonder zyne zaak in gunſtig overleg te neemen. —— PALLANDT, Drost van *Ysſelmuiden*, oordeelde dat het aanbod des Ridders, om zich met Ridderſchap en Steden te verzoenen behoorde beproefd, en, ten dien einde, uit de Vergadering, Gelastigden benoemd te worden, en, dit vrugtloos afloopende, in Regten voort te gaan: van dit gevoelen was ook de Heer VAN VOERST TOT ALERDINK; en werd dit voorſtel door de

De zaak des Ridders VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL blyft ſleepen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2208—2212.

de Afgezondenen der Steden overgenomen.

VIII. BOEK. 1781.

Een Brief in twee *Noord-Hollandſche Couranten* van Sprokkelmaand geplaatst, die het voorgevallene omtrent de Drostendienſten en den Ridder VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL, in een voor de Ridderſchap en zyne Hoogheid zeer ongunſtig licht ſtelde, en ten ſlot zeer vrye aanmerkingen behelsde over de vervalle Zeemagt, het verwaarloozen van CAPELLENS raadgeevingen, en de noodzaaklykheid der vernieuwing van het Bondgenootſchap met *Frankryk*, verwekte geen geringen indruk op de gemoederen van veele Leden der *Overyſſelſche* Regeering: zy hielden het daar voor, dat hun gedrag als mede dat des Stadhouders, op eene hoonende wyze, werd ten toon geſteld, en het Gemeen, door zulke berigten, in een kwaad denkbeeld van de Regeering gebragt. Men vondt goed in eenen Brieve den Staaten van *Holland* open te leggen het ongenoegen van Ridderſchap en Steden, en hoe gevoelig zy waren, over de beledigingen hun en den Prins Erfſtadhouder aangedaan; met verzoek van *Redres* en *Satisfactie*, als mede de ontdekking van den naam des Opſtellers, en zorgdraaging dat voorts dergelyke zaaken in de Couranten niet meer mogten geplaatst worden. *Deventer* en *Kampen* verklaarden wel te mogen lyden, dat deeze Brief werd afgevaardigd; *Zwolle* kon 'er niet toe verſtaan. —— De verbittering der Partyen des Ridders was door deezen voor

't Voorgevallene tuſſchen deStaaten van *Overyſſel* en *Holland*, wegens een Brief deeze zaak betreffende in de N. H. Courant.

VIII. BOEK. 1781.

voor hun zo gevoeligen Brief toegenomen. Zy ontvingen een antwoord van Staaten van *Holland* en *Westfriesland* hun eenigzins, maar op verre na niet geheel, vergenoegende.

VAN DER CAPELLEN vervoegde zich met een Verzoekſchrift, aan de Regeering van *Zwolle* om afdoening zyner Zaaken by wyze van minlyke Schikking, of Regt, te vraagen. De Heeren der Ridderſchap bleeven hun voorgaande Beſluiten tegen den Ridder aankleeven; hielden eene minnelyke Onderhandeling voor laag en onverantwoordelyk; en oordeelden dat het geſchil in Regten moest worden afgedaan. Die van *Zwolle* bevonden hebbende, hoe de zaak des gemelden Jonkheers, door middel van minnelyke Schikking, niet was uit den weg te ruimen, bleeven van oordeel, dat de Heer VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL ter Vergaderinge van Ridderſchap en Steden weder moest worden toegelaaten, en aan hem zyn onvertoogen Landregt wedervaaren, zo als hetzelve aan niemand in *Overyſel* kon onthouden, of hem zyne verweeringe ontzegd worden. Zy leverden desgelyks een breed Stadsbeſluit in over de Afſchaffing der haatlyke Drostendienſten tot wederlegginge dienende van het pleit der Ridderſchappe voor deeze betwiſte zaak; welke zy, naa op dit ſtuk geraadpleegd te hebben, voor afgedaan hielden: doch het Beſluit van *Zwolle*, des onverminderd, overnamen.

De

Deventer en *Kampen* verklaarden zich, met *Zwolle*, ten voordeele des Ridders (*).

Bleef deeze *Overysselsche* Ridder aanhouden in het aandringen om in zyne Eere hersteld te worden, de Heer VAN BERCKEL, Penſionaris van *Amſterdam*, door den Ridder YORKE, in zyn ſmaadend Vertoog van den tienden van Slachtmaand des voorleden Jaars zo zeer gehoond en gelaſterd, met uitgedrukten naame gebrandmerkt, als *een Verſtoorder van de algemeene rust, en Schender van het Regt der Volken*, en als zodanig, met zyne *Medepligtigen*, ter openbaare en voorbeeldige ſtraffe gevorderd (†), oordeelde niet langer dien hoon te moeten verkroppen, en het ſtil zitten een verzuim van de wettige handhaaving zyns goeden en openbaar geſchonden Naams. Hy vervoegde zich, op den vierden Bloeimaand, met een breedſpraakig Vertoog, de kenmerken van zyne kunde en braafheid draagende by Staaten van *Holland*, verzoekende om vrygeſprooken te worden van dien laſter. Wel hadt hy, die reeds omtrent negentien Jaaren, als Penſionaris van *Amſterdam*, de Vergadering van hun Ed. Groot Mogenden bygewoond hadt, opgemerkt, dat de Leden der Hooge Regeeringe den bui-

1781.

De Penſionaris V. BERCKEL begeert afdoening in zyne Zaak.

(*) *Fonkheer* V. D. CAPELLEN *Regent* bl. 371—460. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 710, 1138. 1273.

(†) Zie het II Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 442.

VIII. BOEK. 1781.

buitenſpoorigen ſtap des *Engelſchen* Ridders, met ſtilzwygen en veragting, hadden beantwoord, en was hy ook genegen geweest die zaak op dezelfde wyze te behandelen; maar zieh, van alle Perſoonen in YORKS Vertoog voorkomende, alleen met naame genoemd en beſchreeven vindende als boven allen ſchuldig, en het hoofd van een *Complot*, begreep hy, naa rypen raade, zo verregaand eene kwetzing van zyne Eer niet te kunnen gedoogen; en verpligt te zyn, zich voor 't Gemeen en de Naakomelingſchap, by welke hy beledigd was geworden, van zodanig een laster, hoe eer hoe beter te moeten zuiveren. Eene handhaaving van zyn Naam, te noodzaaklyker geworden: dewyl men, naa de uitgave van dat ſchendend Vertoog, niet hadt naagelaaten, allerlei nadeelige gerugten, ten zynen opzigte, uit te ſtrooijen, en zelfs in de Nieuwspapieren te verſpreiden.

Redenen waar om hy zich by eenen Brieve aan hun Ed. Gr. Mogenden vervoegt.

Reeds voor lang zou VAN BERCKEL zich, ten dien einde, by hunne Ed. Groot Mogenden vervoegd hebben; dan hy wagtte den uitſlag hunner Raadplegingen af: in welken tuſſchentyd YORKE, op nieuw, de Strafoefening, onder zeer ſterke en gansch ongehoorde bedreigingen, vorderde (*). De zaak voor den Preſident en Raade van den Hove Provinciaal gebragt zyn-

(*) Zie het II Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 444.

zynde op zulk eene wyze als wy hier bo- VIII.
ven beſchreeven (*), hadt de Heer VAN BOEK.
BERCKEL, in verwagting dat deeze ——
ſpoedig zouden voldoen aan deezen eisch, 1781.
begreepen, zulks ook te moeten verbei-
den; in de vaſte veronderſtellinge, dat de
by deezen ingebragten Raadſlag eene vol-
komene Regtvaardiging, zo van Heeren
Burgemeeſteren en Regeerders der Stad
Amſterdam, als van hunnen Penſionaris,
en eene daar uit voortvloeynde zuive-
ring van zyne geſchondene Eer, zou be-
helzen; en hy dus ontheeven zyn om hun
Ed. Groot Mogenden met een byzonder
Verzoek laſtig te vallen. —— Doch,
na verloop van ruim drie maanden was het
eerst (†) dat het gemelde Hof, in ſtede
van dien verwagten raadſlag, een Brief
zondt; by welke 't zelve *Hunne Ed. Groot Mogenden in Conſideratie gaf; of de reden, waarom zy het Advis van het Hof hadden gerequireerd* (dat is, om alle voorgeevens van weigering van Adminiſtratie van Juſtitie, by aldien dezelve op goede gronden zou mogen gevraagd zyn, af te ſnyden) *door de Rupture, die des onaangezien daar op is gevolgd, nu niet was komen te ceſſeeren: en het daarom niet vreemd en ongeſaiſoneerd zou zyn, ter contemplatie van den Vyand, in het voorſchreeven Examen te treeden.*

Ver-

(*) Zie het II. Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 447.

(†) Naamlyk op den 30 Maart.

VIII. BOEK. 1761.

Vermids deeze Brief onbeantwoord bleef oordeelde VAN BERCKEL, dat een langer ſtilzitten hem met geene billykheid altoos kon worden afgevergd, of dat hy zyn Eer en goede Naam niet bloot geſteld kon laaten aan de veelvuldige uitſtrooizels, of daar door, min of meer, aanleiding geeven tot twyfel, of de beſchuldiging des Ridders, bepaald tegen hem geriget, niet wel eenigen grond mogt hebben. De opgegeevene Bedenking behelsde geene Regtvaardiging van zyn gedrag, ja zelfs geen openbaare tegenſpraak van den aangetygden laster. Hy was er meer dan iemand anders in betrokken, en kwam voor, als het Hoofd van Medepligtigen in eene Daad, „ waar omtrent," gelyk de Heer VAN BERCKEL zich uitdrukt, „ by aldien dezelve Waarheid, in ſtede van Laſter, „ was, in 't geheel niet te paſſe zou komen eenig præliminair Examen van den „ Hove Provinciaal te requireeren, of „ naamlyk tegen zodanige Euveldaaden, „ by de Regten en Wetten deezes Lands „ al of geene voorzieninge zou zyn gedaan; maar eene Daad, waar tegen by „ alle Regten en Wetten van beſchaafde „ Volken, voorzieninge was gedaan, en „ ongetwyfeld ſtrafbaar zou zyn, en over „ zulks ſtoffe van Crimineele Procedures „ opleveren."

Wel hadt de Heer VAN BERCKEL in overweeging genomen, om zyn openbaar aangetaſten Naam openbaar te zuiveren, door de Opgave van alles wat door hem, met

met betrekking tot het *Concept Tractaat*, was verrigt, ten betooge, dat hy geen de minſte aanleiding hadt gegeeven tot de vinnige Beſchuldiging, die hy, in gevolge van het daaromtrent betuigde in de Tegenverklaaring van hunne Hoog Mogenden op de Verklaaring van het *Engelſche* Hof, geen de minſte zwaarigheid maakte, by hunne Ed. Groot Mogenden, een opgeraapten Laſter te noemen. VIII. BOEK. 1781.

Doch hadt hy, naa eene bedaarde overweeging, het beter tot bereiking van zyn Oogmerk geoordeeld, zich by hunne Ed. Groot Mogenden te vervoegen; om aan de eene zyde, op de overtuigendſte wyze te doen zien, dat hy zich geenzins aan het ſtrengſte onderzoek van zyne Daaden en Gedrag poogde te onttrekken, indien, tegen alle verwagting, door deeze of geene beſcheiden, van wegens den *Engelſchen* Staatsraad ingeleverd, hun Ed. Groot Mogenden in 't begrip mogten gevallen weezen, dat 'er zelfs maar eenige ſchyn was voor de gegrondheid der Beſchuldiging door den Ridder YORKE tegen hem afgegeeven, —— of, aan de andere zyde, by ontſtentenisſe van dusdanige bezwaarende beſcheiden, van hun Ed. Groot Mogenden, zodanig eene Verklaaring van zyne Onſchuld verwerven, als hem tegen alle vermoedens kon dekken. —— Te meer hadt hy tot het doen van deezen ſtap beſlooten; dewyl hy zich verzekerd hieldt, dat de bekende Billykheid van hun Ed. Groot Mogenden, geenzins kon toelaaten,

VIII. de noodige orders niet te ſtellen om een
BOEK. Miniſter van een der aanzienlykſte Steden
——— van *Holland* behoorelyk te regt te doen
1781. ſtellen, om, ten voorbeelde van anderen, geſtraft te worden, byaldien hy daaden gepleegd of vermoedens gewekt hädt, van zich zo verre te buiten gegaan te hebben als hem werd ten laſte gelegd —— of wel, in tegendeel, dat hunne Ed. Groot Mogenden, anderzins zwaarigheid zouden maaken, hem eene Verklaaring van Onſchuld te verleenen, welke hy, in den byzonderen zamenloop van omſtandigheden, waar in deeze zaak zich bevondt, met des te meer regts ſcheen te mogen vorderen, om dat zyne Beſchuldigers buiten het bereik van de Ordinaris Juſtitie deezer Landen geſteld zynde, hy in de onmogelykheid was om, door dat middel, eene behoorelyke Voldoening, wegens die Belediging te kunnen verwerven.

Hy verzogt, op deeze gronden, dat, in 't eerſte geval, de Beſcheiden ten ſpoedigſten mogten overgezonden worden aan den Hoofd-Officier der Stad *Amſterdam*, om het Regt van de Hooge Overheid, desaangaande tegen hem te kunnen waarneemen, en aan hem aldus de gelegenheid te verſchaffen, om zyn geſchonde Eer, voor 't oog der ganſche Wereld, (door middel van de Ordinaris Juſtitie,) te kunnen verdeedigen —— of, in het tegengeſtelde geval, wanneer hun Ed. Groot Mogenden geene Beſcheiden ten zynen nadeele ter hand geſteld waren, noch ter hand geſteld

ſteld hadden kunnen worden, hem daar van Verklaaring te verleenen; ten einde daar mede alle laſterende geſprekken, en invlegtingen in de Nieuwspapieren kragtdaadig te kunnen tegen gaan (*). VIII. BOEK. 1781.

De Ridderſchap was, by 't overleeveren van dit Geſchrift, van oordeel, dat het behoorde geſteld te worden in handen van de Leden, om 'er by de raadpleegingen over den Brief van den Hove, zodanig op te letten, als men zou vinden te behooren; de andere Leden, uitgezondert de Stad *Schoonhoven*, verzogten Afſchriften, om 'er het goedvinden hunner Zenderen op te verſtaan. Zeer ligt was 'er een lang uitſtel te voorzien. Hoe men daar omtrent handelde.

De Brief van het *Hof van Holland*, ſchoon gunſtiger dan de eerſtloopende gerugten en te voorbaarig in de Nieuwspapieren gezette tydingen, dat dezelve het gedrag van eenige Leden der *Amſterdamſche* Regeering geheel afgekeurd en veroordeeld hadt, kon met reden geen voldoening geeven aan den Heer VAN BERCKEL. Het Hof vondt zich zeker grootlyks met deeze zaak verlegen, en ontweek den opgelegden last, om dezelve te onderzoeken, en te beoordeelen, naar zommiger gevoelen, zeer voorzigtig en ſtaatkundig; met aan te merken, dat de Elsch des Konings van *Engeland*, om door het ſtraffen van den Penſionaris VAN BERCKEL met diens Verlegenheid des Hofs van *Holland* met deeze zaak.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1046—1054.

VIII. BOEK. 1781.

diens Medepligtigen, een voldoening te erlangen voor de gewaande ſchennis, opgehieldt: dewyl hy de zaak in geſchil van de Regtbank der *Billikheid* voor die van *Geweld* geſleept, en, met de Oorlogsverklaaring, voldoening door zyn Degen, en niet door *Vonnis* van een *Nederlandsch Gerechtshof*, gezogt hadt. Hunne opgeleverde bedenking grondende op den bekenden Regel: *Daar geen Klaager is, daar is geen Regter.*

Verſchillende gevoelens hier over.

Genomen dit Hof hadt, hoe zeer ſtrydig met de geſchaapenheid der zaake, en allen regt, kunnen goedvinden de klagten des Konings van *Groot Brittanje* te billyken; ſchoon deeze, gelyk het voorverhaalde in onze Geſchiedenis des de overtuigendſte blyken oplevert, niet anders dan loutere voorwendzels waren om ons, met eenen onverhoedſchen Oorlog, op 't lyf te vallen, zouden, die klagten, door dus een Vonnis, eene regtvaardiging bekomen hebben, die de onpartydige Wereld 'er nu aan weigerde; en hadt hetzelve niets kunnen uitwerken tot bevrediging van dit ons onheilzoekend Ryksbeſtuur. Dus een Vonnis zou ook niet wel hebben kunnen ſtrooken met het geen hun Hoog Mogenden in de kortlings uitgegeeven Tegenverklaaring des wegen gezegd hadden.

Veelen waren met deeze ontwykende Inbedenkinggeeving des Hofs geheel niet te vrede, zy wilden den *Penſionaris*, en de Leden der *Amſterdamſche* Regeeringe, volkomen geregtvaardigd, en, voor 't oog der ge-

geheele Wereld, *Engelands* beſchuldiging, als valsch, ten toongeſteld hebben; doch, behalven, dat deeze vryſpraake, by buitenlandſche Mogenheden, even min zou betekend hebben, als dat het Parlement, 's Konings aanklagt billykte: dewyl men ze beide kon houden voor Regters in hunne eigene zaak, op welken eigenaartig de verdenking van eenzydigheid valt, was het volkomen goedkeuren van den Handel der *Amſterdamſche* Heeren, een wederſpraak van het mispryzen en afkeuren dier Onderhandelinge door hunne Hoog Mogenden, onmiddelyk gevolgd op de klagte des Konings van *Groot Brittanje* (*); het duidde niets minder aan dan dat hunne Hoog Mogenden te voorbaarig geweest waren in eene geoorlofde zaak te veroordeelen, en die Leden der *Amſterdamſche* Regeeringe grootlyks verongelykt hadden. Tot verontſchuldiging van dien ſtap in 't midden te brengen, dat dezelve door hun gedaan was om de moeilykheden met het wreevelig *Britſche* Ryk, daar men zich ingewikkeld vondt, niet te vermeerderen, en, waare het mogelyk, te ontworſtelen, zou de tekenen van eene vreesagtige inſchiklykheid, reeds al te zeer onzen Staat ontluiſterende, vermenigvuldigd hebben. VIII. BOEK. 1781.

Het Hof dagt, door deeze ſtelling mogelyk aan de beide Partyen genoegen te gee-

(*) Zie het II Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 447.

VIII. BOEK. 1781.

geeven, en de geheele zaak sleepende, of voor afgedaan, te houden. De *Engelschgezinden* juichten deezen voud toe; doch anders denkenden in den Lande beklaagden den door *Engeland* verongelykten Staatsman nevens de zynen, en zagen niet genoegen dat hy, niet berustende in een ontwykenden Voorslag, dien zy niet vry hielden van den schyn te geeven als of men zich tegen *Engeland* vergreepen hadt, en blyde was in den Oorlog zelve een redmiddel gevonden te hebben, op het onderzoek zyner zaake en herstel van Eer aandrong. — Schoon het voortzetten deezes geschils aanleiding kon geeven om de thans hoogstschadelyke verdeeldheid te vergrooten, kon de Pensionaris niet raadzaam stil zitten. De beschuldigingen werden, van tyd tot tyd, verleevendigd, en men deedt zyn best om de Ingezetenen in te boezemen, dat die daad der Regeering van *Amsterdam*, de bron was van alle de Oorlogsrampen; hier uit kon een allerverderflykst oproer ontstaan; die denkbeelden te stuitten was het belang van den Pensionaris, en van de daar in betrokken *Amsterdamsche* Regenten niet alleen; maar 't belang van 't geheele Gemeenebest. — Ontelbaar waren de Voor- en Tegenschriften, omtrent dit stuk in 't licht gegeeven: en kan het niet ontkend worden, dat, schoon veele van wederzyden de deerlykste lidtekens van onverstand, en drift, droegen, andere, op eene verstandiger bedaarder en leezenswaardige wyze

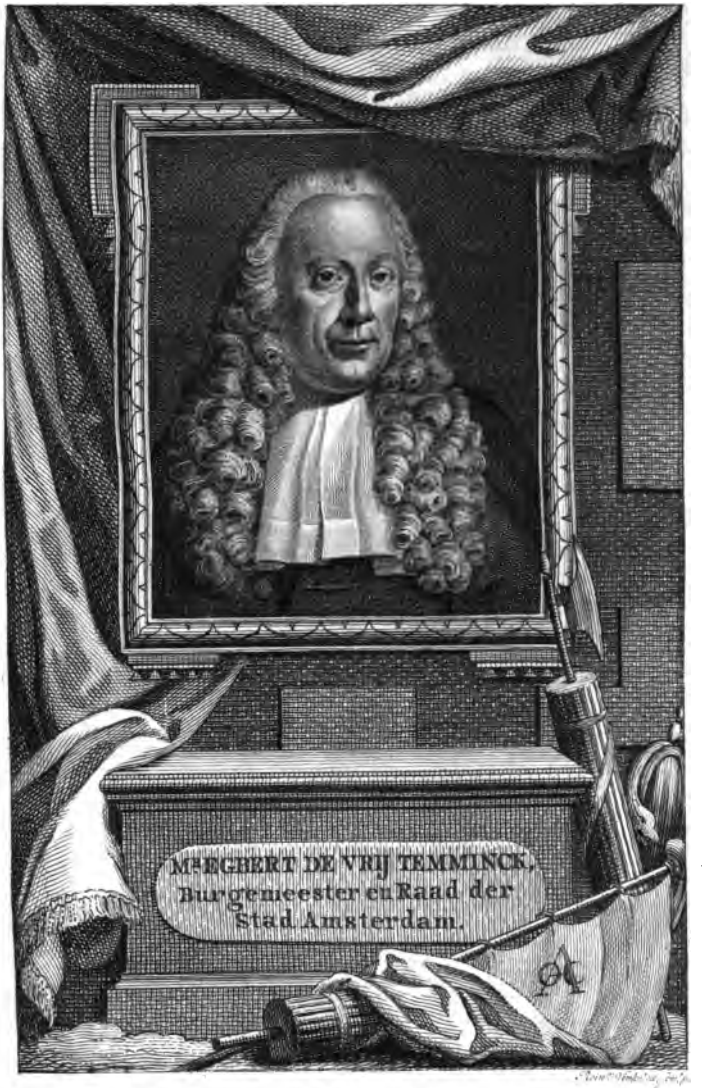
Mr EGBERT DE VRIJ TEMMINCK,
Burgemeester en Raad der
Stad Amsterdam.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

ze geſchreeven waren, en nog deezing verdienen. VIII. BOEK.

Hing deeze netelige zaak aan den ſpyker — het leedt niet lang of 'er kwam eene andere ter baane, die, met meer ernſts voortgezet, de grootſte gevolgen naa zich ſleepte. Hoedanig eene uitwerking het Voorſtel van Vooreeninge, ter Bevryding van ons Vaderland, door die van *Amſterdam* in Bloeimaand ingeleverd, en door eenige andere Staatsleden goedgekeurd, baarde, hebben wy hoofdzaaklyk vermeld (*). Dit zal ons in nog voller dag blyken, als wy het oog ſlaan op een Vertoog, door de Afgezondenen uit de Regeering van *Amſterdam*, de Burgemeeſters E. DE VRY TEMMINCK en J. RENDORP, den achtſten van Zomermaand, op het Huis in 't Bosch, in tegenwoordigheid van den Raadpenſionaris VAN BLEISWYK, den Stadhouder, door den Penſionaris C. W. VISSCHER, voorgeleezen, en ter hand geſteld; doch, op aandrang, naa veel woordwisſelens, weder te rug genomen. Gaarne hadt men, uitwyzens deeze handel, die zo onbevallig klinkende taal gehoord, en niet verder tot kennisſe gebragt dan van zyne Hoogheid, den Raadpenſionaris, en die door het opſtellen en zenden daar van kennis droegen; maar de agtbaare Raad van *Amſtelſtad*, kon, noch wilde die bedekking gehengen: en werd, dan

1781. *Amſterdam* levert aan zyne Hoogheid een Vertoog over, den Staat desLands, en den Hertog van *Brunswyk* betreffende.

(*) Zie het III Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 202.

VIII. BOEK. 1781.

den veertienden dier Maand, het te rug gegeevene Vertoog, onder geleide van een Brief, uit naam van Burgemeesteren, door den Burgemeester J. RENDORP, aan den Raadpensionaris geschreeven, hem toegezonden, met verzoek om 't zelve zyne Hoogheid te overhandigen.

Inhoud van dit Vertoog.

Naa zich beklaagd te hebben, over het vernoomen ongenoegen van den Stadhouder, wegens het inleveren des gedagten Voorstels ter Staatsvergaderinge in Bloeimaand, betuigden die van *Amsterdam*, dat zy, gesteld aan het Hoofd der Regeeringe van een ongemeen volkryke Stad, in welke de ímalle Gemeente reeds gevoel begon te krygen van gebrek, voortspruitende uit werkloosheid, verpligt waren, op de best mogelyke wyze, te toonen, geene gelegenheid voorby te willen laaten gaan, om den welstand van het Land, en van deszelfs goede Ingezetenen, te behartigen, indien zy het behoorelyk Gezag en de goede Orde, welke in eene *Volksregeering* alleen gevestigd zyn in het *vertrouwen van de Gemeente*, en *de Burgery* op derzelver *Regenten*, niet geheel en al zouden verliezen; en binnen kort alles het onderst boven wilden zien. —— Het scheen hun toe, dat de behandeling van zaaken, zedert een geruimen tyd, en voor al zedert de Vredebreuk met *Engeland*, aan de geheele Natie, niet zonder reden, vreemd en onbegrypelyk was voorgekomen; dewyl men, niet tegenstaande de toegeeflykheid aan het verlangen van *Engeland*, van dat Ryk,

jaa-

jaaren agter den anderen, niet dan minag- VIIIe
ting, smaad, en hoonende bejegeningen BOEK.
hadt ondervonden, welk alles nu nog be- ——
kroond was door een Openbaaren Oorlog, 1781.
begonnen met het wegneemen van een aanzienlyk getal onzer Schepen, en het overrompelen onzer buitenlandsche Bezittingen, nogthans in eenen weerloozen staat gebleeven was, en geene genoegzaame maatregelen hadt genomen om de Republiek in staat te stellen tot verdeediging van haare Vryheid, welverkreegene Regten, uitgebreide Zeevaard, en wettigen Koophandel.

Hier op geeven zy eene schets van de agterlykheid om alles, wat tot het Zeeweezen behoort, overeenkomstig met de genomene Besluiten, te werk te stellen; zy stonden, met alle 's Lands goede Ingezetenen, die zich ten uitersten bereidwillig betoonden, in het opbrengen van gewoone en buitengewoone Lasten, zeer verbaasd over de weinige uitvoering, of traagheid in dezelve, van zulke gewigtige Besluiten van den Souverain. Het ging de verbeelding te boven te moeten gelooven, dat de Gesteldheid der Admiraliteiten zo slegt zou zyn, dat de voorgeslaagene Uitrustingen in geen twee jaaren, een daadlyk bestaan gekreegen hadden, schoon het aan geene penningen daar toe ontbrooken hadt, en de nood steeds aangroeide. De oorzaaken van deeze Traagheid en Werkloosheid kon men zo min begrypen, als het niet volbrengen der Besluiten tot beveiliging der

Kus-

VIII. BOEK. 1781. Kusten en Zeegaten; vooral kon men zich geen begrip vormen van onverwagte beletzelen en zwaarigheden, welke het uitloopen der weinige Schepen, die men veronderstelde in staat te weezen om Zee te kiezen, hadden verhinderd, zelfs naa dat zyne Hoogheid daar toe bevel gegeeven hadt.

Braave Regenten moesten het hun onvermydelyke pligt oordeelen, in zulk een toedragt van zaaken, te onderzoeken waar aan zodanig een onverantwoordelyk verzuim was toe te schryven, en na te gaan, door welke middelen daar tegen voorzien, en alles, zo veel mogelyk, nog tot behoud van den Staat, geschikt en hersteld, zou kunnen worden.

Een deezer middelen was, gelyk zy nu, by herhaaling betuigden, den voorheen gedaanen Voorslag om zyne Hoogheid, geduurende deezen Oorlog, een *Raad* toe te voegen; een Voorslag niet gebooren uit eenig Mistrouwen op zyne Hoogheid, gelyk Kwaadgezinden zyne Hoogheid hadden zoeken diets te maaken. „ Maar," en hier kwamen zy tot de groote zaak, welke wy met de eigene woorden zullen voorstellen, „ dat zodanig een *Mistrouwen* alleen „ viel op *den geenen*, wiens invloed op „ den Geest van uwe Hoogheid, gehouden wordt voor de naaste oorzaak van de „ Traagheid en Slapheid in de behandeling „ der zaaken. —— Over zulks heeft de „ Regeering van *Amsterdam* geoordeeld „ niet langer, door stilzwygen zich, aan „ pligt-

„ pligtverzuim ſchuldig te moeten maaken; VIII.
„ maar zich, hoe ongaarne ook, gedrongen BOEK.
„ gevonden tot deezen ſtap te komen, en ——
„ aan uwe Hoogheid, met verſchuldigden 1781.
„ eerbied; doch teffens met die openhar-
„ tigheid, welke het gewigt der zaake
„ vordert, onder 't oog te brengen, en
„ rondelyk te declareeren, dat, volgens al-
„ gemeen begrip, de Heer *Hertog* voor
„ de eerſte oorzaak wordt gehouden van
„ den ellendigen en gebrekkigen ſtaat der
„ defenſie, waar in het Land zich be-
„ vindt; van al het geen daaromtrent
„ plaats heeft, en van alle de verkeerde
„ maatregelen, zedert een geruimen tyd
„ genomen, met alle de fataale gevolgen,
„ uit dezelve geproflueert, en dat men
„ uwe Hoogheid kan verzekeren, dat de
„ Haat en Afkeer tegen den Perſoon en
„ het Miniſterie van den *Hertog* tot die
„ hoogte is geklommen, dat daar uit de
„ facheuſte en onaangenaamſte Gebeurte-
„ niſſen, voor 't welzyn en de rust van 't
„ algemeen te wagten zyn."

„ Dat 'er" vaaren zy voort „ geen
„ twyfel aan is of dit gezegde zal uwe
„ Hoogheid wel reeds van anderen zyn
„ voorgekomen; doch, byaldien zulks al
„ niet gebeurd was, zulks eenigsyk moest
„ worden toegeſchreeven, aan vreeze voor
„ de uitwerkzelen van het ongenoegen van
„ den *Hertog*: terwyl men zich, met op-
„ zigt tot het voorgeſtelde, met alle fidu-
„ cie durft beroepen op het getuigenis van
„ zo veele eerlyke en cordate Leden der

„ Re-

VIII. BOEK. 1781.

„ Regeeringe, als uwe Hoogheid, dies-
„ wegen, onder het geeven van de noodige
„ vryheid tot ſpreeken, en ernſtige aan-
„ maaning, om volgens pligt en conſcien-
„ tie de waarheid te zeggen, zou gelieven
„ te ondervraagen —— dat zy, meer dan
„ eens, met zeer veel leedweezen hadden
„ vernomen, hoedanig de Heer *Raadpen-*
„ *ſionaris* zich, in 't byzyn van onder-
„ ſcheidene Leden van de Vergadering
„ van *Hólland*, hadt beklaagd over het
„ Misverſtand, dat tuſſchen den *Raadpen-*
„ *ſionaris* en den meergemelden *Hertog*
„ plaats hadt, gelyk mede over den in-
„ vloed, welken de zo evengedagte *Her-*
„ *tog* op den Geest van uwe Hoogheid
„ heeft, waar door zyne poogingen ten
„ beſte van het Vaderland, te meermaalen
„ zyn verydeld geworden. —— Dat
„ deeze discrepance, en verſchillendheid
„ van oogmerken en ſentimenten, tuſſchen
„ den *Principaalen Raad* van uwe Hoog-
„ heid, en den *Eerſten Miniſter* van dee-
„ ze Provincie, alleen niet dan de nadee-
„ ligſte gevolgen hebben kan; maar ook
„ een genoegzaam motief uitlevert om de
„ ſterkſte inſtantien te doen tot het remo-
„ veeren van de Source van dit Mistrou-
„ wen en Oneenigheid; terwyl 'er, zon-
„ der een voorafgaand herſtel van Confi-
„ dentie en Eensgezindheid, geen middel
„ tot behoud der Republiek overig is."

„ Dat ook niets noodiger is voor het
„ welzyn van het Doorluchtig Huis van
„ uwe Hoogheid, en voor de conſervatie

„ van

„ van Hoogstdeszelfs Gezag, Agting en
„ Genegenheid by de Natie, en voor des-
„ zelfs Reputatie by nabuurige Mogenhe-
„ den: want dat men uwe Hoogheid kan
„ verzekeren, en moet waarſchuwen, dat
„ hy wel eens het voorwerp van Minag-
„ ting en Mistrouwen by het Gemeen zou
„ kunnen worden, in plaats van te zyn, en
„ te blyven, het waardig voorwerp van des
„ Volks en der Regenten Liefde en Hoog-
„ agting. —— Dat, hoe zeer men ook
„ begreep, dat het der Leden der Souve-
„ rainiteit altoos vryſtaat, ja, dat derzel-
„ ver pligt medebrengt, om aan uwe
„ Hoogheid, en aan hunne Medeleden,
„ hunne gedagten voor te draagen om-
„ trent den Staat en behandeling der pu-
„ blieke zaaken, men egter liefst zou ge-
„ menageerd hebben tot deezen tegen-
„ woordigen ſtap te komen, zo 'er zich
„ maar eenige hoop tot beterſchap of ver-
„ andering hadt opgedaan; maar dat men
„ zich hier mede, om welgemelde reden,
„ niet meer durvende flateeren, en den
„ nood op 't hoogst geklommen zynde,
„ niets anders overig ſcheen, dan den
„ waaren ſtaat van zaaken, op deeze wy-
„ ze, voor uwe Hoogheid open te leggen.
„ Hem, op het ernſtigſte te bidden dezel-
„ ve in ſerieuſe overweginge te neemen,
„ en niet langer gehoor te verleenen aan
„ eenen Man, die zodanig met den haat
„ van Grooten en Kleinen overlaaden is,
„ en als een Vreemdeling, geene genoeg-
„ zaame kunde van onze Regeeringsvorm

VIII. BOEK. 1781.

VIII. „ hebbende, noch ons Land een goed hart
BOEK. „ toedraagende, wordt aangezien."

„ Dat het verre van ons is, dien Heer te
1781. „ willen betigten met dat geene, waar mede
„ hy maar al te openlyk beſchuld gd wordt;
„ of als gegrond aan te merken de ſoupçons
„ van een verregaanden ongeoorlofd attache-
„ ment aan het *Engelſche* Hof, of van kwaa-
„ de trouw en corruptie, dat wy vertrouwen
„ dat een Heer van die hooge Geboorte en
„ Rang onbekwaam is tot dergelyke laag-
„ heden; maar dat wy oordeelen, dat de
„ facheuſe denkbeelden, dewelke onge-
„ lukkig op deszelfs ſujet zyn opgevat,
„ Hem tot den dienst van het Land, en van
„ uwe Hoogheid, volſtrekt nutloos en ſcha-
„ delyk gemaakt hebben, en dat hy, der-
„ halven, van de directie der zaaken, en
„ van den Perſoon en van het Hof van
„ uwe Hoogheid geëloigneerd behoorde te
„ worden, als zynde een altoos duurende
„ hinderpaal om de goede Correspondentie
„ tuſſchen uwe Hoogheid en de voornaam-
„ ſte Leden van den Staat, zo hoog noo-
„ dig, te doen herleeven; daar zyn langer
„ verblyf, in tegendeel, het wantrouwen,
„ met of zonder reden tegen deszelfs raad-
„ geevingen opgevat, op den Perſoon van
„ uwe Hoogheid meer dan te veel zouden
„ doen overſlaan."

Aangemerkt hebbende, dat dit vertoon van zaaken niet voortkwam uit eenig beginzel van byzonderen haat of kwaadwilligheid tegen den *Hertog;* maar alleen uit zugt voor 's Lands welvaard, uit liefde tot

het

het doorlugtig Huis van zyne Hoogheid, en de zuivere begeerte om eene laatſte poo-ging tot behoud van 't Gemeenebest te doen, en althans zich voor de Ingezetenen en Naakomelingen buiten verantwoording te ſtellen, komen zy weder tot het wel zeer haatlyk klinkend, doch door hun hoogst heilzaam gekeurd, middel, om by zyne Hoogheid aan te dringen, „ dat by „ eenige weinige Perſoonen, van de eerſte, „ aanzienlykſte, en kundigſte Inboorelingen „ des Lands, by zich zou neemen, om by „ aanhoudenheid, met deezen te overleg-„ gen wat tot behoud en dienſt van den „ Lande, gedurende deezen tegenwoor-„ digen Oorlog, meest noodig en nuttig „ zou kunnen zyn, met zodanige magt en „ bepaalingen als men noodzaaklyk oor-„ deelde, om daadlyk aan het oogmerk van „ zulk een Raad te kunnen voldoen."

VIII. BOEK. 1781.

Twee groote en nutte gevolgen mogt men, huns oordeels, daar van verwagten. — Voor eerſt zou in een tyd, als de tegenwoordige, waar in men alle oogenblikken dierbaar moest agten, geen tydverzuim, door langduurige raadpleegingen, plaats hebben, en de noodige ſpoed het uitvoeren van het beſlooten vergezellen. — Ten anderen, zou het vertrouwen van de Natie herſteld, eene algemeene gerustheid en genoegen verwekt, en een ieder aangeſpoord en bewoogen worden, om alles, wat mogelyk was, met blymoedigheid, toe te brengen tot het volvoeren der maatregelen van zyne Overheid, daar men thans overal het tegen

VIII. BOEK. overgeſtelde aantrof en niet dan een algemeen beklag hoorde over de Verdeeldheid en Werkloosheid der Regeeringe.

1781. Zy gaven te verſtaan dat het thans voorgeſtelde niet alleen aan de Regeering van *Amſterdam* hoogst noodig voorkwam; maar dat zy grond hadden om te denken, dat de voornaamſte Leden der Regeeringe van dit en de overige Geweſten, het ſtuk even zo aanmerkten. Ten ſlot ſloegen zy zyne Hoogheid voor, dat het Gemeenebest, 't geen noodzaaklyk het een of ander plan moest kiezen, alleen de keuze hadt, om, of den Vrede met *Engeland* te herſtellen, of den Oorlog met alle magt door te zetten, ten einde daar door te ſpoediger een' eerlyken Vrede te verkrygen. Dit moest de begeerte van elk braaf Ingezeten zyn, en hier toe ſtrekte ook den voorheen gedaanen voorſlag om met *Frankryk* in deezen Krygstocht gezamenlyk te werk te gaan. — Over deeze keuze verlangden zy met zyne Hoogheid in ernſtig overleg te treeden; doch beweerden, dat hoe zeer ook Verzoening de voorkeur verdiende, egter niets moest verzuimd worden om de Republiek op allerlei wyzen in zulk een ſtaat te ſtellen, dat zy niets van haare Vyanden te vreezen; maar grond hadt om deezen te dwingen tot het tragten na een herſtel van dien Vrede, dien zy zo onregtvaardig als moedwillig, zonder wettige oorzaak, verbrooken hadden (*). Wan-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1166. 1177.

Wanneer de Stadhouder, zyns ondanks, dit hem onaangenaam Vertoog ontvangen hadt, met byvoeginge dat het hem vry ſtondt, daar van zodanig een gebruik te maaken als hy zou kunnen goedvinden, kreeg de Hertog VAN BRUNSWYK onmiddelyk kennis van den inhoud, alhans het blykt niet dat hy denzelven vroeger geweeten hebbe. Niet onkundig was de Veldmarſchalk van den algemeenen roep in den Lande opgegaan, dat zyn Perſoon hier niet langer kon geduld worden, van de veelvuldige Schriften ten zynen nadeele verſpreid, van ſchimp en ſpot Prenten, om hem ten doel der algemeene verguizingen te ſtellen, uitgegeeven; doch hadt hy dit alles aangezien met eene veragting, niet vreemd voor een Man, in zulk een ſtand; en die te midden van alle deeze woelingen, tegen hem, het genoegen genoot, dat, geduurende de geheele Bloeimaand, te *'s Grayenhaage* in 't gezigt van het Hof een Meyboom te zyner Eere geplant ſtondt, verciert met een zinnebeeld, vertoonende een Zegepraalend Held, in 't gezigt van een vlugtend Leger, met de Zinſpreuk HOSTIUM TERROR, de SCHRIK DER VYANDEN. Hoe aanſtootelyk dit voor veelen was, hoe zeer zommigen, dit Zinnebeeld voor eene beſchimping en de Zinſpreuk voor een bits verwyt duidden, hy mogt het houden voor een blyk van de Genegenheid der Schutterye van de Hofplaats.

VIII. BOEK. 1781.

De Hertog, tot nog zich wegens niets bekreund hebbende trekt zich dit ten ſterkſten aan.

VIII. BOEK. 1781.

Van eene onvergelyklyk veel ernſtiger natuur, dan alles tot nu tegen hem uitgekomen, was dit Vertoog der Regeeringe van *Amſterdam*; het leedt ook niet langer dan tot den een- en twintigſten van Zomermaand of hy vervoegde zich, met eenen breedvoerigen Klaagbrief, by de Algemeene Staaten; waar in hy, naa eene optelling van een meer dan dertig jaarigen dienst, als Veldmarſchalk, Voogd, en het bekleeden der Militaire Qualiteiten van den Minderjaarigen Stadhouder, en, het naa diens Meerderjaarigheid, weder aanvaarden van de post als Veldmarſchalk, zich beklaagt, dat hy ten voorwerp van den algemeenen haat geſteld en genoodzaakt was, zich by hunne Hoog-Mogenden te vervoegen, met klagten over het beſtaan der Regeeringe van *Amſterdam*, die met het Vertoog zyne Hoogheid eerst voorgeleezen, naderhand te rug genomen, en vervolgens weder aan dien Vorst gezonden, hem de gevoeligſte beleediging hadt aangedaan.

Vervoegt zich met een Klaagbrief by de Algemeene Staaten.

Uit het zelve, 't geen zyn Perſoon betrof, woordlyk opgehaald hebbende, vervolgt hy. „Uit dit alles zullen uwe Hoog „ Mogenden niet zonder verontwaardiging gewaar worden, dat, naa eene reeks „ van reflexien, de een haatlyker dan de „ andere, en waar in geen één beſchuldiging ten laſte van myn Character als „ Veldmarſchalk van den Staat voorkomt, „ en de overige meest al ſteunende op zo„ genoemde algemeene gevoelens, en te „ vooren met kunst verſpreidde gerugten,

„ Hee-

„ Heeren Burgemeesteren, egter, hebben VIII.
„ kunnen goedvinden, om by zyne Hoog- BOEK.
„ heid aan te houden, dat Hoogstdezelve
„ my, op eene fletrisante wyze, van zyn 1781.
„ Persoon en Hof gelieve te verwyderen,
„ en my dus, gelyk een overtuigde Mis-
„ daadiger, zonder verder onderzoek, tot
„ een eerroovend Bannisement te ver-
„ wyzen. —— Een zodanige demarche,
„ derhalven, gepaard met zo veele haarly-
„ ke en humiliante uitdrukkingen, gedaan
„ niet door *private Persoonen*, maar door
„ eene Deputatie van twee regeerende
„ Burgemeesters, nevens den Pensionaris
„ van eene der aanzienlykste Steden van
„ *Holland*, uit naam en op last van de
„ Regeering dier Stad, en zulks opzette-
„ lyk en naa ryp overleg, in welke Memo-
„ rie men op de allerinjurieuste wyze heeft
„ geinhereert, door de overzending en
„ ter handstelling van dezelve aan zyne
„ Hoogheid, kan ik niet anders dan ten
„ hoogsten lesif voor myn Persoon en Cha-
„ racter considereeren, als door welke de-
„ marche men, zonder iets specifiqs tot
„ mynen laste te durven opgeeven; ja,
„ niet tegenstaande men zich genoodzaakt
„ vindt by dit zelfde stuk my vry te ken-
„ nen van de Gerugten, die geloopen
„ hebben ten mynen laste, van een verre-
„ gaand en ongeoorlofd attachement aan
„ het *Engelsche* Hof, van kwaade Trouwe
„ en Corruptie, den laster niet te min, als
„ het schynt, geloof te geeven, en be-
„ toont op my te willen werpen de schuld

VIII. BOEK. 1781.

„ van alle rampen van den tegenwoordigen „ tyd, ten einde daar van die geenen, die „ 'er de waare oorzaaken van zyn, te ontheffen. Ik zou my derhalven onwaardig „ rekenen dat Character door U Hoog „ Mogenden aan my toevertrouwd, langer te bekleeden, byaldien ik my, onverſchillig of ongevoelig omtrent dezelve betoonde."

't Was, gelyk hy betuigde, voor den Staat en voor Hem van aanbelang te weeten of 't geen hem ten laſte gelegd werd op grond ſteunde, dan niet, en of hy, diensvolgens, het vertrouwen niet langer verdiende van den Vorst, aan 't hoofd van deeze Republiek geſteld, op wiens getuigenis hy in deezen de vryheid nam zich te beroepen.

Hy vervoegde zich, deswegen, tot hunne Hoog Mogenden, en door dezelve tot de gezamenlyke Hooge Bondgenooten, met eerbiedig verzoek en ernſtigen aandrang, om naa een nauwkeurig en ſtreng onderzoek, op eene gevoeglyke wyze, gezuiverd te mogen worden van den hoon hem aangedaan.

Ten dien einde was zyne begeerte, dat hunne Hoog Mogenden het daar heen geliefden te wenden, „ dat de vier regeerende Burgemeeſters der Stad *Amſterdam*, nevens den Penſionaris VISSCHER, verpligt werden om voort te „ brengen de gronden, op welken zy hadden kunnen goedvinden hem, op eene „ zo verregaande wyze, te beledigen, en al

„ het

„ het geſtelde behoorelyk waar te maaken, VIII.
„ zonder 't welk hy het niet anders dan als BOEK.
„ Laſtertaal zou kunnen aanmerken; en
„ om, in 't byzonder, nader op te gee- 1781.
„ ven de verdere punten van bezwaar en
„ beſchuldigingen, welke zy, ten zynen
„ laſte, zouden vermeenen te kunnen in-
„ brengen, mitsgaders dezelve in regten
„ te bewyzen: en dat, zo wanneer zy
„ daar in zouden mogen blyven in gebreke,
„ 't zy van iets op te geeven, 't zy van
„ het opgegeevene behoorelyk te kunnen
„ bewyzen, mogt worden naagevorscht,
„ wie de Uitſtrooyers zyn der ſchandelyke
„ gerugten, ten zynen opzigte verſpreid,
„ op dat zy als dan als Laſteraars, naar
„ verdienſten, mogten geſtraft worden:
„ hy, als dan, zulk een regtvaardigend
„ Beſluit van hunne Hoog Mogenden en
„ de Hooge Bondgenooten mogt erlangen
„ als zyn Eer en goeden Naam, voor 't
„ oog der Natie, en van geheel *Europa*,
„ zuiverde, en eene Voldoening geë-
„ venredigd aan den hoon hem aange-
„ daan (*)."

Zyne Hoogheid, reeds misnoegd op *Amſterdam*, en, op nieuw, in ongenoegen ontſtooken tegen die Stad, wegens het herhaald Voorſtel om hem eenen *Raad* toe te voegen, thans gepaard met den voor de Algemeene Staaten openbaar gemaakten eisch om den Hertog van zich te verwyderen;

Raadſlag van zyne Hoogheid tot onderzoek van de zaak des Hertogs.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1178.

VIII. BOEK. 1781.

ren; den Hertog, dien hy, als een twee-den Vader, geagt en in wiens raad hy altoos een groot vertrouwen gefteld hadt, trok zich de zaak zyns geweezen Voogds als zyne eigen aan. Ter Algemeene Staatsvergadering zich bevindende toen de Brief des Veldmarfchalks werd ingeleverd, en voorgeleezen, beantwoordde hy de vraag des Voorzitters, den Heer VAN LYNDEN TOT HEMMEN, of hy eenige bedenkingen over dien Brief hadt te opperen? in deezer voege „ dat, zyns bedun-„ kens, het onderzoek over de gegrond-„ heid of ongegrondheid der nadeelige ge-„ rugten tegen zyne Hoogheid den Heer „ Veldmarfchalk Hertog van BRUNS-„ WYK, niet geweigerd kon worden: de-„ wyl het aan hunne Hoog Mogenden niet „ onverfchillig kon zyn, of iemand, die „ zich in derzelver dienst bevondt, en bo-„ ven al iemand, met zulk een aanzienlyk „ Character bekleed, zich hadt fchuldig „ gemaakt aan 't geen waar mede men hem „ betigtte; en dat iemand, die wel dagt, „ niet kon lyden onder zulk een blaam te „ blyven, en in zyn Eer te worden aange-„ tast, die hem dierbaarder dan het Lee-„ ven zyn moest. —— Hy gaf, derhal-„ ven, in overweeging, dat de Brief door „ de Afgevaardigden der onderfcheidene „ Geweften, hoe eer hoe beter, ter ken-„ nisfe gebragt mogt worden van de Hee-„ ren Staaten hunne Principaalen; en dat, „ dien onverminderd, die Brief commis-„ foriaal gemaakt zou worden in handen

„ van

„ van eenige Heeren Gecommitteerden van VIII.
„ hunne Hoog Mogenden, om denzelven BOEK.
„ te onderzoeken, en van derzelver bevin- ——
„ dinge aan hunne Hoog Mogenden ver- 1781.
„ slag te doen." 't Welk beide geschiedde (*).

De Hertog op 's Volks gunst hoopende, maakte zyn verdeedigenden Brief welhaast algemeen; doch dewyl dezelve, uit het Vertoog van *Amsterdam*, alleen dat gedeelte behelsde, 't welk zyn Persoon betrof, werd de Regeering dier Stad te raade haar Vertoog geheel in 't licht te geeven. —— Beide deeze Stukken ontmoetten veel op- en voorspraaks. Geheel de *Engelschgezinde* Aanhang geraakte in rep en roer. Verantwoordingen en Verdeedigingen van den Hertog, nu in deezen dan in geenen vorm gegooten, doorzwierven de Gewesten, én werden deeze door de Wederparty, op zeer verschillende wyzen, beantwoordt, en het gedrag der *Amsterdamsche* Regeeringe verdeedigd. —— Tot het vermeiden van dit schryfgewoel kunnen wy ons niet in laaten; en is zulks te minder noodig daar, 't geen wy zullen moeten aantekenen van het voorgevallene deswegen in de Vergaderingen des Lands, ons het weezenlykste door de Voor- en Tegenstanderen des Hertogs bygebragt zal onder 't oog doen stellen. —— Alleen kunnen wy hier niet voor by te mel-

Amsterdam geeft het geheele Vertoog in 't licht.

(*) *Resol. Gen.* 21 Juny 1781.

VIII. BOEK. 1781.

melden, dat het beweerde van zommigen, als of het Vertoog der Regeeringe van *Amſterdam*, niet zo in Geſchrifte zou zyn overgezonden als het den Prinſe was voorgeleezen geweest, geen grond hadt. Immers Burgemeeſters van *Amſterdam* DE VRY TEMMINCK en RENDORP als mede de Penſionaris VISSCHER hebben op dit Geſchrift, zo als 't zelve ter Vergaderinge van *Holland*, den twaalfden van Zomermaand is overgeleverd, met hunne handtekening, het volgende geſteld. „ Dat dit „ Stuk woordlyk 't zelfde was, zonder „ eenige byvoeging of aflaating, 't welk „ in de tegenwoordigheid van hun onder„ getekenden, op last van Heeren Burge„ meeſteren, door den Penſionaris VIS„ SCHER, aan zyne Doorlugtige Hoog„ heid, op den achtſten Juny MDCCLXXXI, „ in preſentie van den Heer Raadpenſiona„ ris, was voorgeleezen, en door den „ voornoemden Penſionaris, eigenhandig „ geſchreeven (*)."

Gelaſtigden uit hun Hoog Mogend. ſpreeken den Hertog vry.

De Heeren Gelaſtigden uit de Algemeene Staaten tot het onderzoek van den Brieve des Hertogs van BRUNSWYK waren zeer vaardig in het neemen van 't volgende beſluit den tweeden van Hooimaand uitgebragt. „ Dat hunne Hoog Mogenden „ geen reden waren voorgekomen, wel„ ke eenigen grond gaven tot zodanige „ beſchuldigingen en verdenkingen van „ kwaa-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1177.

„ kwaade Trouwe en Corruptie, als den
„ Heer Hertog, in eenige naamlooze Ge-
„ ſchriften, fameuſe Libellen, en ontee-
„ rende Gerugten, werden ten laſte gelegd,
„ en in 't openbaar verſpreid; dat zy, in
„ tegendeel, dezelve houden voor on-
„ waaragtig en hoonende Laſtertaal, uitge-
„ dagt om de Eer en Agting van dien
„ Heer te bezwalken en door te ſtryken,
„ terwyl hunne Hoog Mogenden hem van
„ de blaam by die Laſterſchriften en Ge-
„ rugten ſchandelyk aangewreeven, vol-
„ komen vrykennen en zuiver houden."
Dat, ingevolge hier van, de Heeren Staaten der onderſcheidene Geweſten by Brieven zouden worden verzogt en in bedenking gegeeven, of Hoogstdezelven niet zouden kunnen goedvinden, om ieder, in gevolge der Plakaaten van den Lande, de noodige voorzieninge te doen ter beteugeling van de Autheurs, Drukkers en Verſpreiders van alle dergelyke fameuſe Libellen, en kwaadaartige Laſterſchriften, waar in de Eer en goede Naam des Hertogs zo gevoelig werd aangetast en geſchonden .(*).

VIII. BOEK. 1781.

Wel verre was de Hertog, ſchoon hy betuigde ten uiterſte gevoelig te weezen voor de blyken van vertrouwen en genegenheid, hem te deezer gelegenheid betoond, van daar in genoegen te neemen. Hy liet, twee dagen daar naa, by monde van den Voorzitter, ter Algemeene Staatsvergadering inbrengen; hoe hy

Hy, daar mede niet te vrede, dringt aan op een onderzoek zyns Gedrags.

(*) *Reſol. Gen.* 2 July 1781.

VIII. BOEK. 1781.

„ zodanige maatregelen als men de bekwaamſte oordeelde om den Hertog, wegens den ſtap van *Amſterdam*, genoegen te geeven, en te zuiveren van de „ blaam hem opgelegd." By 't zelfde Staatsbeſluit werd ook vastgeſteld, de Plakaaten tegen de Schryvers, Drukkers en Verſpreiders van ſchandelyke en eerroovende Schriften, als zo veele harsſenſchimmen van ongeruſte en kwaadwillige en twistgierige geeſten; als mede tegen de buitenſpoorige vryheid der Courantiers, te vernieuwen en te volvoeren; en de Ingezetenen te vermaanen om zich te onthouden van alle Geſprekken ſtrekkende om de eer van hooge en laage Standsperſoonen te bezwalken, of ſchadelyke indrukken aan 't Gemeen te geeven, en alle bezwaaren, tegen wien het ook zou mogen weezen, te brengen by de zodanigen die het toekwam alle misbruiken te weeren; ten einde zy, by ontſtentenis van bewys, niet mogten worden aangezien als Laſteraas en Verſtoorders van de algemeene rust, en als de zodanigen geſtraft. Een Plakaat hier toe ſtrekkende, en met naame tot het weeren der Laſterſchriften tegen de Hertog van BRUNSWYK, werd den dertigſten dier Maand afgekondigd.

Onderſcheide gevoelens van eenige Kwartieren.

Veel, zeer veel, nogthans haperde 'er aan dat alle Kwartieren van *Gelderland* in dit Beſluit ſtemden. Het Graaffchap *Zutphen*, wilde Staaten van *Holland* verzogt hebben te wege te brengen, dat Burgemeeſters en Regeerders der Stad *Amſter-*

ſterdam de ſtukken van bezwaar, welke hun aanleiding gegeeven hadden, om zich by den Stadhouder te vervoegen, opgaven: om vervolgens door Heeren uit hunne Hoog Mogenden onderzogt te worden, wanneer men, op ingekomen verſlag, in ſtaat zou weezen om aan het verlangen des Hertogs te kunnen voldoen. — Verſcheide Ridders keurden het Staatsbeſluit ten eenemaal af. — Ten Landsdage deedt de Burggraaf VAN LYNDEN TOT HEMMEN, eene Aanſpraak, deels ſtrekkende om de noodzaaklykheid aan te toonen, dat de geſtrengſte Straffen geſteld wierden tegen de Schryvers en Drukkers van Paskwillen en andere laſterlyke Geſchriften, deels om te beweeren, dat de Stad *Amſterdam* moest verpligt worden om den inhoud van haar Geſchrift aan den Prins Erfſtadhouder eerst voorgeleezen, en daar naa toegezonden, te regtvaardigen. Het eerſte ſtuk behelsde niets dan het meermaals bygebragte der zodanigen, die uit een ſtrafwaardig misbruik bewyzen zoeken te ontleenen om den Mensch zyn onwederſpreekelyk Regt van vry denken, ſpreeken en ſchryven, in alle gevallen te ontzeggen: en ſchoon, ten opzigte van het tweede, de Baron VAN LYNDEN TOT NEDERHEMERT en veele anderen den Burggraave toevielen, vatte de Baron VAN TENGNAGEL TOT BRONKHORST, op zyn beurt, het woord, en gaf te verſtaan, dat hem de raadpleegingen over en dit beſluit wegens den ſtap van *Amſterdam* en

VIII. BOEK. 1781.

VIII. BOEK. 1781. de klagten van den Hertog, overhaast voorkwamen, dat men eerst diende af te wagten, wat Staaten van *Holland*, die best van de zaak konden onderrigt zyn, en by welken ze eigenlyk t'huis hoorde, voor hun Raadslag zouden uitbrengen, om daar naa met meer kennis van zaaken te kunnen raadpleegen en besluiten. De Jonkheeren VAN NYVENHEIM TOT ECK en WIEL en VAN DORTH ondersteunden dit gevoelen des Barons; dan schoon, behalven andere Leden der Vergaderinge, ook de Jonkheeren VAN HAARSOLT EN VAN YRST, LYNDEN VAN OLDENALLER, VAN SPAAN TOT OYE, en de Gebroeders ZUYLEN VAN NYVELDT, zich tegen het Besluit, naar voordragt des Burggraafs, in 't Kwartier van *Nymegen* ontworpen, en naar allen schyn reeds voor af in gereedheid gebragt, verklaarden, het ging by meerderheid door — J. H. ZUYLEN VAN NYVELDT, die wy meermaalen mannetaal hoorden voeren, bleef hier niet in gebreke om der Vergaderinge onder 't oog te brengen; hoe, zyns oordeels, de Afgevaardigden van *Gelderland* te veel waren vooruitgeloopen met het uitbrengen van hun stem op een onderwerp waar toe zy niet gelast waren: en in het tegenwoordige geval niet gelast behoorden te worden: dewyl de Hertog zich verkeerdlyk vervoegd hadt by hunne Hoog Mogenden (*). Veel

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781, bl. 1329. 1361.

Veel beter hadt deeze Jonkheer, nevens die met hem in dit begrip ſtonden, in *Friesland* dan in *Gelderland* gevoegd: althans het geen *Weſtergo*, en vier Grietenyen in de *Zevenwouden*, ten Landsdage uitbragten, viel beter in zyne denkwyze. *Weſtergo* was van oordeel, „ dat het geſtelde in het Vertoog, waar over de „ Hertog zich beklaagde, niets het minſte „ behelsde, waar door hy eenigzins in zyn „ Character beledigd gerekend kon worden; dat het veel eer eene beſchuldiging „ inhieldt tegen den Hertog in zyne qualiteit als *Conſiliarius* van zyne Hoogheid: als mede dat die gezegdens de „ ſtemme des Volks behelsden, welke „ Burgemeeſteren van *Amſterdam* in den „ boezem van onzen teergeliefden Erfſtadhouder hadden uitgeſtort, waar door „ zy een opregt berigt van hunne verknogtheid aan zyne Hoogheid en deszelfs doorlugtig Huis hadden afgelegd; „ en oordeelde de Hertog zich beledigd, „ door Burgemeeſteren van *Amſterdam*, „ hy hadt zich behooren te vervoegen by „ den daadlyken en bevoegden Regter van „ Burgemeeſteren van *Amſterdam:* dewyl „ de Vergadering van hunne Hoog Mogenden, geen bevoegde Regtbank was, „ en dat overzulks, de Afgevaardigden „ ter Algemeene Staatsvergaderinge, wegens *Friesland*, behoorden gelast te „ worden, zich in geenerlei raadpleegingen over dit ſtuk in te laaten." De breede Aantekening der gemelde vier Grie-

Gevoelens van *Friesland* deswegen.

VIII. tenyen kwam 'er hoofdzaaklyk mede over-
BOEK. een. Onder andere betuigden zy „ dat
——— „ de Hertog, in *Friesland*, niet minder
1781. „ dan elders, volgens de algemeene begrip-
„ pen, gehouden wierd, voor de oorzaak
„ van traagheid en ſlapheid in de behande-
„ ling der Landszaaken; en een diep inge-
„ wortelde haat tegen zyn Perſoon vol-
„ ſtrekt nadeelig was voor het welzyn van
„ het Land, zo wel als voor de zo noodi-
„ ge eensgezindheid tuſſchen de Regen-
„ ten, en het vertrouwen der goede Inge-
„ zetenen op dezelven, voor al in *Fries-*
„ *land*, in 't welke, by de Ingezetenen de
„ eigenlyk gezegde of oorſpronglyke Sou-
„ veraine Magt berust; dat, huns oor-
„ deels, zyne Hoogheid, naamens dit
„ Gewest, behoorde aangeraaden te wor-
„ den, den Hertog voortaan van zynen
„ Raad te verwyderen; en, in diens
„ plaats, zich te bedienen van de raadgee-
„ vingen der zulken, welken hy met ge-
„ rustheid zou kunnen oordeelen in het
„ vertrouwen des Volks te zyn, en den
„ welſtand van den Koophandel, meer
„ dan tot nog geſchied was, te zullen be-
„ hartigen." ——— Het Kwartier van *Weſtergo* drong dit vervolgens aan, en betuigde onvermydelyk verpligt te wezen, aan de andere Kwartieren in ernſtige overweeginge te moeten geeven, of het niet dienſtig zou zyn om, uit aanmerking van het gebrekkig beſtuur van zaaken en boven al van de Zeemagt, het wantrouwen, misnoegen en den haat tegen den Her-

Hertog, als Raadsman van zyne Hoogheid, zulks hem by eenen Brieve onder 't oog te brengen, en op 't vriendlykst en nadruklykst te verzoeken, om den Hertog, op de best mogelyke wyze, toe te laaten, om zich aan het beſtuur van zaaken te onttrekken, en de Republiek te verlaaten (*). — Dit zelfde Kwartier, wel verre van berouw te hebben over dit voorſtel, drong het, ten naast volgenden Landsdage deezes Jaars, ten allerſterkſten aan, zich ten hoogſten verwonderende, dat hunne Hoog Mogenden de kennisneeming, en by voorraad de beſlisſing deezer zaake, zich hadden aangemaatigd. Zy wilden het gehouden gedrag hunner Afgevaardigden by eenen Brieve afgekeurd, en het geheele Beſluit van hunne Hoog Mogenden voor van geener waarde verklaard hebben (†). VIII. BOEK. 1781.

Stad en Lande kwam de ſtap der Stad *Amſterdam* omtrent den Hertog, in deeze tyds omſtandigheden, niet alleen vreemd voor; maar van verre uitziende gevolgen: dewyl in hun Vertoog niet alleen niets werd gevonden, 't welk diende tot ſtaavinge der verregaande *Inſimulatien*, welke gezegd werden ten laſte van den Hertog te worden ingebragt; maar zy, in tegendeel, verre waren van hem te willen betigten, of de Verdenkingen, waar mede men 't Beſluit van *Stad en Lande*.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1619 enz.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1821.

VIII. BOEK. 1781.

men hem openlyk beſchuldigde, als gegrond aan te merken. Staaten van dit Gewest gelaſten, overeenkomſtig met dit denkbeeld, de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering, om, 't zy afzonderlyk, 't zy eenpaarig met de Afgezondenen der andere Landſchappen, alle mogelyke middelen aan te wenden, om Burgemeeſters en Regeerders van *Amſterdam*, over te haalen, om, binnen een voeglyken en bepaalden tyd, „ te laaten „ vallen en af te zien van de vague en on„ bepaalde Inſimulatien, in derzelver Me„ morie vervat, of wel dezelve, of 't geen „ zy tot last des Hertogs mogten hebben, „ aan de Bondgenooten over te geeven, „ en de blyken daar toe te communiceeren, en dat by de Staaten van *Holland* „ *en Westfriesland* zodanige meſures wer„ den genomen, als de bekwaamſte zou„ den geoordeeld worden, om den Her„ tog, wiens Hooge Geboorte en meritoir „ Gedrag, zedert zo veele Jaaren, niet „ toe laaten, onder eenig ſoubçon of blaam „ te leggen, daar van te zuiveren, en vry „ te verklaaren, en dus genoegen te gee„ ven, en alzo de ſchadelyke gevolgen, „ welke hier uit zouden kunnen geboo„ren worden, weg te neemen (*)."

Hoe men in *Overyſſel* daar over verſchillend dagt.

Overyſſels Beſluit kwam grootendeels met dat van *Stad en Lande* overeen, Staaten van *Holland* moeſten bewerken, dat *Amſter-*

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1781.

ſterdam nadere opening en bewys gaave, om Ridderſchap en Steden in ſtaat te ſtellen, dat zy, naar waarheid, konden oordeelen over deeze voor hun en geheel *Nederland* zo gewigtige zaak, uit hoofde van de post van Veldmarſchalk, door den Hertog bekleed; doch dat, ingevalle Burgemeeſteren dier Stad zulks mogten van de hand wyzen, Ridderſchap en Steden als dan den Hertog volkomen geregtvaardigd zouden houden van alle blaam rechtſtreeks, of zydelings, tegen zyn Perſoon ingebragt. —— Eenige Heeren Edelen waren van oordeel, dat deeze zaak alleen by Staaten *van Holland* t'huis hoorde, gelyk ook de Stad *Zwolle*. VAN PALLAND TOT ZUITHEM bragt ſchriftlyk in, dat daar, in het Vertoog van *Amſterdam* geen het minſte gewag gemaakt was van 's Hertogs Veldmarſchalkſchap, en andere Militaire poſten, 's Veldmarſchalks vervoeging by hunne Hoog Mogenden, niet te paſſe kwam; dat omtrent andere zaaken, geene betrekking hebbende tot de Militaire poſten, de Hertog niet anders dan als een particulier Perſoon kon aangemerkt, en als zodanig na zyn bevoegden Regter behoorde verzonden te worden. —— Hy voegde 'er nevens, „ dat de zugt voor 't Huis van *Oranje*, dat „ vrees en bekommering, hoe zyne Hoog„ heid, zou ondervinden, dat de liefde „ van het Volk voor hem verminderde, „ hem onbeſchroomd, deeden zyn, om „ den Erfſtadhouder zelve te durven aan

VIII. BOEK. —— 1781.

VIII. BOEK. 1781. „ raaden, om zich niet meer van 's Hertogs Raad te bedienen; maar den zelven „ te verwyderen, 't geen ten gewisſen gevolge zou hebben, dat men het algemeen genoegen zou zien herleeven." — Hy was van gevoelen, dat wanneer men onverhoopt zich over deeze zaak nog meer by hunne Hoog Mogenden mogt vervoegen, dit Stuk tot den bevoegden Regter moest verzonden worden; immers dat de Gelaſtigden van *Overyſſel*, daar over geen beſluit hielpen neemen, zonder des met de Staaten te hebben geraadpleegd (*).

Utrechts raadſlag. Hadden Staaten van *Gelderland* zich volyverig betoond, zo in het uitbrengen van hun gevoelen ten voordeele des Hertogs, als in het weeren van alle Paskwillen, Gedichten, of Prenten ten diens nadeele (†). Staaten van *Utrecht* beweezen, in 't laatſte ſtuk, hun yver met reeds den vierden van Hooimaand, een ſcherp Plakaat tegen de Laſterſchriften in 't algemeen, en byzonder tegen den Hertog, aan te kundigen (§); doch het leedt tot laat in Wynmaand eer zy hun Beſluit, wegens de zaak des Hertogs, namen. Zy beriepen zich op hun vaardig uitgeeven van 't gemelde Verbod, 't geen, gelyk zy zich uitdrukken, waarſchynlyk beter zou geſlaagd zyn, wanneer het ſpoediger en algemeener, in de andere Ge-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1931—1934.
(†) Zie hier boven, bl. 95.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1361. 1569.

Geweſten, desgelyks geſchied ware. Voorts betuigende, „dat zy, van hunne zyde, alduS alles gereedlyk gedaan hebbende, 't „ geen het meest geſchikt ſcheen om aan „ den Heere Hertog van BRUNSWYK „ te doen blyken derzelver afkeerigheid „ van alles, wat tot blaame en fletriſure „ van Zyner Hoogheids Eer en Reputatie „ op eenigerhande wyze, ondernomen en „ verſpreid werd, niets meer wenschten, „ dan dat zulks allerzyds, en waar het „ meest kon worden gevorderd, in 't werk „ werd geſteld; dewyl zy zich verpligt „ vonden te verklaaren, dat aan hun geene blyken van de waarheid of gegrondheid van zulke *fletriſante Imputatien* en *Inſimulatien* bekend of voorgekomen waren, en zy, derhalven, den Hertog, „ naar regt en billykheid daar van vry kenden, en zuiver hielden." —— Hunne Afgevaardigden gelaſtende, daar benevens te verklaaren, dat hun niets aangenaamer zou zyn dan dat door Staaten van *Holland* en *Westfriesland*, (aan wien zy zulks overlieten,) op de verdere Bezwaaren, by eenen Brieve van den Hertog aan hunne Hoog Mogenden voorgedraagen, zodanig werd te gemoet gekomen, als naar regt en billykheid kon verwagt worden (*).

VIII. BOEK. 1781.

Zeer

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1926.

VIII. BOEK. 1781.

Zeeland hadt de zaak aan Gelaſtigden opgedraagen; doch derzelver voor den Hertog gunſtig Verſlag kwam tot geen Beſluit (*). — By Staaten van *Holland*, wie deeze zaak aller naast betrof, ontbrak het geenzins aan de ernſtigſte raadpleegingen en beſluiten van zommige Staatsleden. *Haarlem* hadt daar in den voorrang, als welke Stad, reeds den zeventienden van Hooimaand, een optekenens waardig Vroedſchaps Beſluit nam. Aangemerkt hebbende, dat de Heeren van *Amſterdam*, zonder eenige beſchuldiging tegen de Hertog te vormen, zich alleen daar toe bepaald hadden om aan zyne Hoogheid onder 't ooge te brengen, het misnoegen en den haat des algemeens tegen den Hertog, 't verſchil tuſchen hem en den Raadpenſionaris van *Holland*, en daar uit af te leiden, hoe, huns agtens, die Perſoon van 't Hof des Stadhouders, diende verwyderd te worden; laaten zy 'er op volgen; „ Dat, „ met welk een oog deeze ſtap der *Amſterdamſche* Burgemeeſteren worde in„ gezien, en hoedanig men ook over de „ wettigheid of onwettigheid van derzel„ ver beſluit, ontleend uit een openbaar „ Gerugt, en daardoor ontſtaan Mistrou„ wen, van welk Gerugt en Mistrouwen, „ de Hertog niet duiſter het beſtaan er„ kent, zou mogen oordeelen, dit in al„ len

Zeeland verklaart zich niet. Gevoelens der Staatsleden in *Holland*.

(*) *Not. van Zeel.* 25 Juny 5, 9. 23. 27 July 26 Aug. 1781.

„ len gevalle vast behoorde te ſtaan, dat
„ de vryheid den Leden van de Souverainiteit kennelyk toebehoorende, om met
„ de Medeleden van de Regeering over
„ zaaken, den inwendigen ſtaat van den
„ Lande betreffende, te ſpreeken, welke
„ de *Amſterdamſche* Burgemeeſters, wel
„ uitdruklyk hadden ingeroepen (*), hun
„ onbetwistbaar bevoegd maakte, om aan
„ zyne Hoogheid, als Medelid van de
„ *Hollandſche Vergadering*, en teffens
„ Stadhouder van alle de Provincien, het
„ bewuste Voorſtel, indien zy in Gewecten als Regenten zich daar toe verpligt
„ rekenden, op die wyze te doen, gelyk
„ zy gedaan hadden, en dat hun, alleen
„ uithoofde dat het Medelid der Regeeringe, aan 't welk zy, by wege van
„ raadgeeving, hun Voorſtel gedaan hadden, 't zelve juist niet gouteerde, deswegen althans geene de minſte moeilykheid
„ kon of behoorde aangedaan te worden (†)."

VIII. BOEK. 1781.

Dordrecht, *Delft*, *Leyden*, *Rotterdam*, *Gornichem*, en *Schiedam*, keurden het gedrag der Heeren van *Amſterdam*, waar over de Hertog zich beklaagde, volkomen wettig en regtmaatig, en dat, by gevolge de

(*) Het Regt der Staatsleden om Voorſtellen te doen in zaaken 's Lands Regeeringe betreffende, blykt uit de ſterke *Acte van Indemniteit* of Schadeloosſtelling van 19 July 1663. *Groot Placaatboek* III Deel, bl. 98.

(†) *Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1376.

VIII. BOEK. 1781. de Regeerders dier Stad geen verwyt in 't allerminst verdienden, en aan niemand verantwoording ſchuldig waren: bovenal, daar deeze Heeren, buiten twyfel, het Regt hadden om zodanig een Voorſtel aan hunne Medeleden en openlyk ter Staatsvergadering, te doen, en zulks alleen uit beleefdheid, in 't byzonder aan zyne Hoogheid, met belofte van geheimhouding, hadden voorgedraagen. Dat de Hertog, met zich by eenen Brieve tot de Algemeene Staaten te vervoegen, tegen de Staatgeſteltenis van dit Gemeenebest hadt gehandeld, en, als in dienst van den Staat zynde, zich by Verzoekſchrifte hadt moeten keeren tot de Staaten van *Holland*, de wettige Souverain van het Gewest, waar de Hertog zich beledigd agtte, en waar de Perſoonen t'huis hoorden, door welken hy meende gehoond te zyn. Met deeze klagten in den ſchoot der Algemeene Staaten uit te ſtorten hadt de Hertog, te kort gedaan aan den eerbied den Souverain verſchuldigd, waaromtrent voldoening en herſtel kon en behoorde verzogt te worden; 'er by voegende, dat de Afgevaardigden van *Holland* ter Vergadering der Algemeene Staaten zich geenzins volgens hunnen Lastbrief gedraagen hadden, en hun gedrag, diensvolgens moest worden afgekeurd. Het Oordeel der Algemeene Staaten in deeze zaak kon men, zo zy het ſtreeken, niet erkennen: zy waren geene wettige Regters.

De Ridderſchap, en de Steden die het met

met dezelve eens waren, zagen met leede oogen, welk een keer de zaak ter Vergaderinge van *Holland* ſtondt te neemen; zy zogten die te ſtuiten, althans te verwylen, met in te brengen dat zy nog niet gereed waren. *Haarlem*, dat zich zo vroeg en duidelyk geuit hadt, als wy zo even hoorden, betoonde eene groote te onvreedenheid over dit marren, beweerende, dat eene zaak als deeze, waar in de Regten van den Souverain daadlyk werden aangetast, geen uitſtel kon lyden; maar terſtond behoorde in overweeginge genomen, en, ten genoegen der Leden, en ter handhaavinge van de Vryheid der Steden, afgedaan te worden. De raadſlag van *Amſterdam*, ſtemde hoofdzaaklyk met dien van *Haarlem* overeen. *Schoonhoven*, hoewel anders de kleine Steden, als het hunne ſtedelyke Regten niet rechtſtreeks goldt, meestal met de Heeren Edelen van 't zelfde gevoelen waren, en dezelfde ſtem uitbragten, ſprak ſterke taal, en ſterker dan *Alkmaar* voerde kon niemand ſpreeken: het beſluit dier Stad, overeenkomſtig met een breedvoerig Verſlag op beredeneerde en geſchiedkundige gronden ruſtende, opgemaakt, mogt een meeſterſtuk heeten (*). Het kwam egter niet tot het neemen van een Staatsbeſluit.

VIII. BOEK. 1781.

De

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1731. bl. 1725. 1912. 1914. *Post van den Neder Rhyn* II Deel, bl. 567.

VIII. BOEK. 1781.

De Hertog VAN BRUNSWYK wagtte den tyd, dat de beſluiten der Bondgenooten, op welke hy zich beroepen hadt, ingekomen waren, niet af. Men zag, op 't einde van Wynmaand, met verwondering, in alle Nieuwspapieren eene Bekendmaaking van zynen wege, geplaatst, waar in hy zich het *Onſchuldig Voorwerp* noemt van den *kwaardaartigſten Laster*; en met genoegen gewaagt van de by voorraad gunſtige Verklaaring hunner Hoog Mogenden (*); doch zich beklaagt, dat, ondanks zulks, veelen voortgingen, om ter bereiking hunner kwaadaartige en verderflyke oogmerken, eerroovende en leugenagtige Libellen te verſpreiden, en in de Nieuwspapieren te plaatzen, tot verdere bezwalking van zyn goeden Naam, en lasterlyke Geſprekken te voeren, om daar door het Gemeen in den waan te brengen als of hy den Stadhouder met verkeerden raad, ten nadeele van de Republiek, gediend hadt; en in 't byzonder de oorzaak zou weezen van het *voorgewend* ſlegt beſtuur der *Zeezaaken*; ja dat de Kwaadaartigheid tot het toppunt geklommen was, om hem, niet tegenſtaande zyn aanbod by hunne Hoog Mogenden om zyn Gedrag aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, te doen voorkoomen als iemand, die ſchroomde voor de Natie zich te zuiveren van de blaam hem ten laste gelegd. —

Nadere bekendmaaking des Hertogs.

Hy

(*) Zie hier boven bl. 92.

Hy vondt zich, derhalven, genoodzaakt openlyk te verklaaren, „ dat het volſtrekt, „ onwaaragtig was, dat hy, geduurende „ den tyd van meer dan dertig Jaaren, „ welke hy de Eer gehad hadt den Lande, „ naar Eed en Pligt getrouwlyk te dienen, „ zich immer met zaaken tot het Departe„ment der *Zee* behoorende te hebben ge„melleerd, en ſpeciaal niet, zedert de „ ontſtaane onlusten en rupture met de „ Kroon van *Engeland*; omtrent al het „ zelve zich vrylyk beroepende op de „ Weetenſchap, die zyne Hoogheid, zo „ wel als de Heeren Miniſters van Staat, „ en de Admiraliteits Collegien daar van „ hadden." —— Voorts elk uitdaagende om de in 't wilde gedaane betigtingen met voldoende bewyzen te ſtaaven, zullende, zo lang deeze niet opkwamen, en in regten genoeg beweezen wierden, alle naamlooze eerroovende Geſchriften, ſchandvlekkende Geſprekken, ingewikkelde of rechtſtreekſche Verdenkingen, en haatlyke Uitſtrooizels ten zynen laste, houden voor Lasteringen en de Uitſtrooijers van dezelve voor Lasteraars en Eerroovers (*). VIII. BOEK. 1781.

Brief van W. V. LYNDEN, den Hertog betreffende.

Eens geankerde opſpraak laat niet ligt los, dit ondervondt de Hertog, en kreeg zyne Verontſchuldiging by het Volk weinig ingangs; meer was die te beurt gevallen, aan een Brief, ten zynen laste van eene agtbaare hand middelerwyle in 't licht geko-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1936.

VIII. BOEK. 1781.

komen. De Heer Baron D. W. VAN LYNDEN, Afgevaardigden wegens *Zeeland* ter Vergaderinge van hunne Hoog Mogenden, was van zyn buitengewoon Gezantſchap aan het *Zweedſche Hof* te rug geroepen, om die gewigtige post aan het Hof van *Weenen* te bekleeden. Hy hadt dezelve eerst aangenomen; doch daar naa verzogt des verſchoond te mogen zyn. De afſtand van een zo aanzienlyk Gezantſchap klonk vreemd, over de redenen van die verandering werd zeer verſchillend geredenkaveld. Eenigen, die het diepst in de Staatsgeheimen meenden in te zien, gaven voor, dat men de oorzaak voornaamlyk, zo niet alleen, daar in te zoeken hadt, dat de Hertog VAN BRUNSWYK zich by Keizer JOSEPHUS DEN II, toen hy, om deezen tyd, op zyne Reis door *Holland*, in *'s Gravenhaage* was, ongunſtig ten opzigte van den Baron hadt geſprooken, die daar op zou hebben laaten blyken, dat Jonkheer VAN LYNDEN hem min aangenaam zou weezen. Schoon de Brief door deezen Heer aan hunne Hoog Mogenden ingerigt, dit niet duidelyk behelze, vervat dezelve de zigtbaarſte trekken van zyn hooggaand misnoegen over den Hertog. 't Zal der moeite waardig weezen het grootſte gedeelte van de taal diens Staatsmans af te ſchryven, en zal men, in aanmerking neemende, dat deeze Brief in Hooimaand reeds ingeleverd was, zich te meer over de gemelde Bekendmaaking

king des Hertogs, in Wynmaand verwonderen. VIII. BOEK.

„ Hoe zeer ik ook," ſchryft hy, „ met „ allen genoegen en erkentenis, herdenke „ de byzondere blyken van Uw Hoog Mo„ genden vertrouwen en goedkeuring over „ myne geringe, doch welmeenende, poo„ gingen ten besten van den Staat, geduu„ rende myne reſidentie in *Zweeden* aange„ wend, en my daar door aangezet vondt, „ om de aan my gedefereerde Post van Uw „ Hoog Mogenden Extraordinaris Envoyé „ aan het Hof van *Weenen*, te accepteeren, te meer, daar ik, nog te *Stokholm* „ zynde, van wegen den Heer Prins van „ KAUNITS RITBERG, authentique „ verzekering bekomen hadt, dat myne „ benoeming aan dat Hof, niet onaange„ naam zou zyn, gelyk zulks ook door „ het getuigenis van den Heer Baron van „ REISCHACH, is geconfirmeerd ge„ worden, zo ben ik, egter, door een „ byzonder onderzoek van my zelven, en „ van de byzondere omſtandigheden, waar „ in de Republiek verſeert, met opzigt „ tot derzelver *interieur Politiek Beſtuur*, „ overtuigd geworden, van de onmoge„ lykheid, om thans, overeenkomſtig met „ mynen welmeenenden yver voor het „ Vaderland, aan het zelve buitenslands „ van dienst te kunnen zyn met dat effect, „ 't geen myne Patriottique gevoelens en „ de aangelegenheid der Zaaken, die mo„ gelyk aan het Hof van zyn Keizerlyke „ Majeſteit te tracteeren zullen zyn, wel

1781.

VIII. BOEK. 1781.

„ zouden vereifchen ; en het derhal-
„ ven voor my te prefereeren was van
„ deeze Commisfie te worden gedispen-
„ ſeerd.

„ De beweegredenen, die my daar toe
„ voornaamlyk moeſten aanzetten, heb ik
„ de eer gehad aan zyne Doorl. Hoogheid
„ den Heer Prins van ORANJE, als het
„ Eminente Hoofd deezer Republiek, am-
„ pel mede te deelen, en ik ſchroome niet
„ insgelyks voor Uw Hoog Mogenden
„ open te leggen myn, zo ik meen, ge-
„ fundeerd Bezwaar, het geen hoofdzaak-
„ lyk hier in berust. —— Dat ik, zo
„ uit hoofde myner Geboorte, als van
„ myne Bediening, *Mede-Regent* van dee-
„ zen Vryen Staat zynde, verpligt ben
„ deszelfs fundamenteele Regeeringsvorm,
„ te weeten het Verbond van Zeven Sou-
„ veraine Geweſten, hebbende aan het
„ Hoofd een Vorst uit het Doorl. Huis
„ van *Oranje* en *Naſſau*, te helpen main-
„ tineeren, en alle *Influentie van Vreem-*
„ *den*, hoe hoog ook van Geboorte, of
„ magtig in Gezag, te recuſeeren en tegen
„ te gaan, en de Eer en Independentie
„ van den Staat te handhaaven. —— In
„ hoe verre nu deeze gevoelens van Pligt
„ en Vaderlandsliefde overeenſtemmen met
„ de *Ingreſſie*, die ik vermeene dat de Heer
„ Hertog LODEWYK VAN BRUNS-
„ WYK in *de Staatsdeliberatien* heeft zal
„ ik gaarne aan het verlicht en equitabel
„ oordeel van uwe Hoog Mogenden en
„ van het geheele Bondgenootſchap, over-

„ laa-

„ laaten; als mede of, en in hoe verre, VIII.
„ door Hooggem. Heer Hertog, by de BOEK.
„ Meerderjaarigheid van zyne Doorlugt. ——
„ Hoogheid den Heer Erfſtadhouder, ten 1781.
„ Jaare MDCCLXVI, poogingen zyn
„ aangewend om zich als *Conſulent* of *één-*
„ *nig Conſiliarius* van het Eminente Hoofd
„ deezer Republiek *te doen aanſtellen*, en
„ erkennen, en daar door zyne Doorlugti-
„ ge Hoogheid te dispenſeeren van uit de
„ bekwaamſte en getrouwſte Regenten en
„ Miniſters van den Staat te formeeren
„ een Raad, waar in zo de binnen- als de
„ buitenlandſche Aangelegenheden van de
„ Republiek naar behooren gepondereerd,
„ overlegd en geprepareerd zouden wor-
„ den, om vervolgens, ten beste van des-
„ zelfs goede Ingezetenen, door de Sou-
„ veraine en Executive Magt ten uitvoer
„ gebragt te worden. Eene inrigting, die
„ in Monarchique, zelfs Despotique, Re-
„ geeringen, voor goed gehouden en in
„ gebruik zynde, te meer van applicatie
„ ſchynt op dit Gemeenebest, aangezien
„ deszelfs gecompliceerde Regeeringsvorm
„ niet alleen; maar ook doordien het voor-
„ beeld van voorige Heeren Stadhouderen
„ de noodzaaklykheid en nuttigheid daar
„ van genoegzaam bevestigt."

Naa erkentenis van en dankbetuiging voor de goede dienſten door den Hertog in hoedanigheid als Voogd van zyne Doorlugtige Hoogheid beweezen; en van zyne hoogagting voor den Militairen Rang en Ta-

VIII. BOEK. 1781.

lenten des Hertogs, verklaart hy ten ſlot. „ Doch voor het overige aan Hooggem. „ Heer Hertog geene Qualiteit of Titul „ konnende erkennen om in zaaken het „ *Politick Beſtuur* deeze Republiek concer- „ neerende, eenige zelfs indirecte influen- „ tie te hebben, en my verbeeldende, dat „ dezelve nogthans plaats heeft, zo vind „ ik my genoodzaakt Uw Hoog Mogen- „ den by deezen te moeten verzoeken, „ my, voor het tegenwoordige, van alle „ buitenlandſche Bezendingen, hoe ook „ genaamd, te willen dispenſeeren; ter- „ wyl ik nogthans, by meer gunſtige om- „ ſtandigheden, gaarne, en met allen vlyt, „ myne geringe vermogens zal impendee- „ ren en in 't werk ſtellen, tot zodanige „ Commisſie of Emplooy, waar toe Uw „ Hoog Mogenden my zullen bekwaam „ oordeelen, ten meeſten nutte van den „ Staat, en van het Doorlugtig Erfſtadhou- „ derlyk Huis, welke beide belangen on- „ afſcheidbaar zyn, en voor welke geza- „ menlyk ik myn geſtadig opregt en ge- „ trouw aankleeven en yver betuige, zul- „ lende ik nooit nalaaten blyken te gee- „ ven van myne liefde tot het Vader- „ land (*)."

Taal van Jonkheer VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH.

Jonkheer VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH liet zich op den *Gelderſchen* Najaars Landsdag, in deezer voege hooren. „ Wordt niet, door ge- „ heel

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1387.

„ heel *Nederland*, aan den aanhoudenden VIII.
„ invloed, dien de Heer Hertog van BOEK.
„ BRUNSWYK, Veldmarſchalk van dee- ——
„ zen Staat, op den Geest van den Heer 1781.
„ Erfſtadhouder heeft, de voornaamſte
„ oorzaak van 's Lands ongeval en rampen
„ toegeſchreeven? Blyft de Natie niet,
„ meer en meer, aandringen, dat de Her-
„ tog verwyderd worde? Is de afkeer en
„ haat tegen dien Prins niet zo verre ge-
„ vorderd, dat eene Voorzigtige Staat-
„ kunde eischte, aan de Stemme des
„ Volks gehoor te geeven? En wel dies
„ te meer; wyl gemelde Hertog zich tot
„ heden voor die Natie, van 't geen hem
„ door onderſcheide aanzienlyke Leden
„ der Unie, zo openlyk wordt ten laste
„ gelegd, niet heeft gezuiverd? Kan de
„ Natie zich vernoegen met de Vryſpree-
„ king des Hertogs, door hunne Hoog
„ Mogenden, op zulk eene onbeſtaanbaare
„ en onwettige wyze, gedaan? Kunnen
„ de regtvaardigende Beſluiten van zom-
„ mige der Bondgenooten dien Heer van
„ de opgelegde blaam, voor de Vierſchaar
„ des Volks ontheffen? Wie zou durven
„ beweeren dat in deeze zaak alzins naar
„ de Order en Geſteltenisſe der Regeering
„ is gehandeld? Is het gedrag der Afge-
„ vaardigden van dit Gewest ter Algemee-
„ ne Staatsvergadering niet ten hoogſten
„ af te keuren? en wel zo dat ik vertrou-
„ we, dat U Ed. Mogenden, in 't ver-
„ volg, tegens zulke overſchreidingen der

VIII. „ paalen van het aan hun toevertrouwd
BOEK. „ gezag, kragtdaadig zullen waaken. ——
—— „ De klagten en ongegronde vorderingen
1781. „ des Hertogs hadden nimmer een onder-
„ werp der Raadpleegingen van de Staaten
„ deezes Gewests moeten worden: en
„ des niet tegenſtaande, de Naakomeling-
„ ſchap zal het nauwlyks gelooven, heeft
„ men kunnen goed vinden, zonder voor-
„ afgaand onderzoek, of men hier toe be-
„ voegd was, dan niet, een voor den
„ Hertog alzins vleiend en regtvaardigend
„ Beſluit, by meerderheid van Stemmen
„ te neemen. Een Beſluit, Ed. Mogende
„ Heeren! ſtrekkende om de loflykſte poo-
„ gingen voor 's Lands behoudenis van
„ aanzienlyke Leden des Bondgenoot-
„ ſchaps, in een ongunſtig daglicht te ſtel-
„ len: Poogingen, egter, die volkomen,
„ door den tyd, den welverdienden roem
„ zullen weg draagen, en die, zo als het
„ zich gunſtig laat aanzien, meer en meer
„ ſtaan ondersteund te worden. —— Door
„ dit vooruitzigt blyft 'er nog hoope van
„ redding over. En zullen Eensgezind-
„ heid en goede Trouwe, daar U Ed.
„ Mogenden gewis met my om bidden, in
„ ons Gemeenebest herleeven, dan dient
„ voorzeker de Oorzaak, die zulks belet,
„ de Algemeene Steen des Aanſtoots, te-
„ gen welken een ten top gereeze afkeer
„ plaats heeft, uit den weg geruimd te
„ worden. —— En, in de daad, daar
„ de Hertog, dien men eene zo diepe
„ Staat-

„ Staatkunde toeſchryft, ligt kan bezef- VIII.
„ fen, dat zyne tegenwoordigheid wel BOEK.
„ verre is, van dienst aan den Lande ——
„ te kunnen doen, is het te verwonde- 1781.
„ ren, dat die Prins, op het voorbeeld
„ van andere Staatsmannen, niet voorlang
„ aan 's Volks wil en begeeren vol-
„ daan heeft (*)."

't Ontbrak den Hertog, die op den klemmenden Brief des Heeren VAN LYNDEN, niets gedaan heeft, ſchoon dezelve verre van Naamloos was, aan geene Voorſpraaken. De Koningen van *Deenemarken* en *Pruiſſen* lieten, door hunne Gezanten, by de Algemeene Staaten hun verlangen betuigen, dat zy het daar heen mogten ſtuuren, dat deeze netelige zaak, tot genoegen van den Hertog, mogt afloopen (†). Dan, ſchoon hy in zynen klaagbrief aan de Algemeene Staaten, byzonder te kennen gaf, ook de eer te hebben van Marſchalk in 's Keizers dienst te zyn, vindt men geen ſpoor dat deeze, juist ten dien tyde een goed deel der *Nederlandſche* Gewesten doorreizende, zich zyns aantrok, of voor hem eenigen den minſten Stap deedt. 't Gedrag van JOSEPHUS DEN II te *Amſterdam*, zyne gemeenzaamheid met den Burgemeeſter RENDORP, een der bekende Overleveraaren van het Vertoog tot 's Hertogs bezwaar, zyne betuiging by Bur-

Deenemarken en *Pruiſſen* werken ten voordeele des Hertogs. Van den Keizer vindt men 't niet.

(*) *Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1882.
(†) *N. Nederl. Jaark.* 1781. bl. 1720

VIII. BOEK. 1781.

Burgemeesteren op 't Stadhuis (*), wyzen in tegendeel uit hoe zeer hy omtrent deezen, als mede over de Regeering van *Amsterdam*, te vrede was. Hoewel men op uiterlyk vertoon en woorden in de Staatkundige Wereld niet altoos af mag gaan, moeten 'er zich reden voor het tegendeel opdoen, om 'er een strydige verklaaring met derzelver natuurlyke aanduiding, aan te geeven; en geheel ongevergd was zyne hier onder gemelde taal: die zo min zweem van *Engelschgezindheid* hadt als zugt voor den Hertog aanduidde. Of hy in byzondere Gesprekken met den Hertog, en den Heer RENDORP dit stuk, toen leevendig, aangeroerd en 'er zich over geuit hebbe, is wel te denken, schoon wy daar van niets kunnen bepaalen, of opgeeven.

De Hertog geeft

Het kon den Hertog niet onbekend blyven, dat, schoon deeze en geene Gewesten

(*) Men was natuurlyk zeer nauwlettend op 't gedrag des Keizers, om te verneemen welk eene Party in den Lande hy zich toegedaan betoonde. Wat hy deedt, wat hy sprak, nam men in opmerking; en heeft hy, naar 't getuigenis van veelen, behalven zyn openbaaren vriendlyken ommegang met den Heer Burgemeester RENDORP, te *Amsterdam*, afscheid neemende, ten slot, deeze woorden gebruikt: *Messieurs j'ai vu votre grande Ville avec beaucoup de plaisier. Je saisis avec beaucoup d'empressement cette occasion de vous dire, que je vous regarde comme des vrais Patriottes. Je parle comme je'pense; ce est a dire en Cosmolite. Meisieurs, persistes dans vos sentiments & vos Citoyens seront heureux!* N. Nederl. Jaarb. 1781. bl. 1351. 1353.

ten gunſtige gevoelens voor hem hadden uitgebragt, het overal niet zonder haapering was toegegaan, als mede dat veele der aanzienlykſte Leden van *Hollands* Staatsvergadering, zyn doen en klagten, met een ongunſtig oog aanzagen, dit bewoog hem om, in Slachtmaand, zich te vervoegen by het Voorzittend Lid van hunne Hoog Mogenden, den Heer PAGNIET, met eene nadere Verklaaring, ſtrekkende naar zyn voorgeeven, tot wegneeming van alle misvattingen, welke zelfs by eenige Leden van Staat in de Gewesten ſcheenen plaats te vinden, ten aanzien van den zin en waare bedoeling van zyn vervoegen by hunne Hoog Mogenden. Zyn oogmerk was daar mede nimmer geweest om van Hun een geregtlyk Onderzoek zyner zaake, noch vervolgens by Hun eene onmiddelyke Voldoening te verzoeken; maar alleen om, in zyne betrekkinge als Veldmarſchalk van deezen Staat, de hooge beſcherming te vraagen van hun Hoog Mogenden als hem bekleed hebbende met dat Character, van zyn perſoon in deezen onafſcheidelyk, waarom hy oordeelde, dat de blaam op zyn Perſoon gelegd, aan Hoogstdenzelven ook niet onverſchillig kon weezen; ten einde hy, door hunne gunſtige tusſchenkomst, daar van mogt worden gezuiverd ter plaatze, en in dier voege, als zulks zoude behooren. Zich voorts beroepende op zyn Geſprek met den Voorzitter, naa het inleveren zyns eerſten Vertoogs. —— Niets viel 'er op dit ſtuk dan dat de Afge-

VIII. BOEK. 1781.

reden, waarom hy zich by hun Hoog Mogenden vervoegd hadt.

VIII. BOEK. 1781.

vaardigden verzogt werden', van den inhoud kennis te geeven aan de Staaten hunner Gewesten, om 'er agt op te ſlaan in hunne raadpleegingen over den zo veel gerugtst maakenden Brief door den Hertog ingeleverd. —— Voorts bleef de zaak, dit Jaar hangen, alleen hadt, vóór deszelfs uiteinde, *Brielle* zich vervoegd by de tien Steden, die den ſtap en de klagten des Hertogs wraakten (*). Wy zouden den tyd te veel vooruitloopen met hier meer te boeken van dit Staatsgeſchil, 't geen niet weinig de aandagt en werkzaamheid veeler Staatsleden aftrok van de gewigtiger onderwerpen, die de tydsgeſteltenis opleverde.

't Plakaat de Boekhandel in *Utrecht* te zeer bepaalende, verzagt.

Hoe volyverig men in *Gelderland* en *Utrecht* was om, ter gelegenheid van de zaak des Hertogs, de Vryheid der Drukperſſe, de ſterkſte ſteun van 's Lands Vryheid, te bepaalen, hebben wy opgemerkt (†); doch gingen Staaten des laatstgemelden Gewests in hun Plakaat zo verre, dat het volvoeren van 't zelve een volſtrekten ondergang des Boekhandels, in de Academieſtad van het *Sticht* zeer bloeyende, dreigde; waarom de Deekens en Overlieden van het Gilde een Verzoekſchrift by de Staaten inleverden, ſtrekkende om aan te toonen hoe zy met geene mogelykheid, hun Arbeid en Handel, in

ee-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2090.
(†) Zie hier boven bl. 95 en 104.

eenige uitgebreidheid, veilig konden voortzetten, indien dezelve blootgeſteld bleeven aan de onbepaalde, en van willekeur afhangende, uitdrukkingen des Verbods. Deeze met veel oordeels en vrymoedigheids voorgeſtelde bezwaaren hadden ten gevolge, dat hun, by voorraad vergund werd de Verkoop van alle zodanige Boeken en Geſchriften, van welken de Schryver of de Drukker daadlyk by den Verkooper bekend, en binnen een der Zeven Geweſten, of in de Generaliteits Landen, woonagtig was (*). VIII. BOEK. 1781.

Onder deeze bepaaling, wel begreepen zeer geſchikt ter weeringe van ſchandvlekkende en oproerige Schriften, die te meermaalen in deezen Lande aanleiding gegeeven hadden tot een deerlyk lot der verdienſtlykſte Staatsmannen (†), kon met geene mogelykheid gebragt worden zeker volſtrekt naamloos Boekje, ten Tytel voerende *Aan 't Volk van Nederland.* 't Zelve was, als op één oogenblik, door geheel het Gemeenebeſt verſpreid, aan veele voornaame Lieden en anderen, voor niet gezonden, by nagt en ontyde geſtrooyd, en geheel onbekend eenigen Boekverkooperen, by aantallen, ten verkoop toegeſchikt. Het ontmoette greetige Leezers, en daar het allerongunſtigſt ſprak van zyne Hoogheid

't Boekje *Aan 't Volk van Nederland* verboden.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1598. 2203.
(†) *Poſt van den Neder-Rhyn* I Deel, bl. 351.

VIII. BOEK. 1781.

heid en alle de Voorzaaten des Stadhouders, daar het veele Regeerings Perſoonen gispte, en ingerigt ſcheen om eene volſlaagene Volksregeering aan te pryzen niet alleen, maar, des noods, met geweld te doen ſtand grypen, verhieven veelen der misnoegden over het tegenwoordig beſtuur van 's Lands zaaken, dit Werkje ten hemel, als behelzende volgens hun inzien het rechte middel om zo als zy het noemden van Dwinglandy, onder welk eene gedaante ook bekleed, ontſlaagen te worden. Geheel anders zagen Staaten van *Utrecht* 't zelve in, die het, als een *Allerſnoodst Lasterſchrift*, verboden, en eene belooning van honderd Gouden Ryders uitloofden aan den Ontdekker van den Schryver of Uitgeever (*). — Die van *Gelderland* beloofden daarenboven Straffoosheid aan den Medepligtigen, als hy het geheim uitbragt (†). —— In Staaten van *Holland* hadden veele Leden zich volſtrekt ongenegen betoond, om gehoor te geeven aan den eisch van hunne Hoog Mogenden, wegens het verbieden van eenige Schriften ten laſte van den Hertog. Twee Leden van het Hof van *Holland* begaven zich, toen dit Boekje onder den man gebragt was, ter Staatsvergadering om een Plakaat tegen 't zelve te beraamen. De gevoelens waren verdeeld zommigen wilden, te dier gelegenheid, een algemeen Verbod van alle door-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2201.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1885.

doorſtrykende Geſchriften afgevaardigd; VIII.
anderen 't zelve tegen het zo berugte BOEK.
Werkje beraamd hebben. Men wil, en 't ——
is niet vreemd, dat de Afgevaardigden 1781.
van *Amſterdam*, in 't midden bragten, hoe men zo veel haasts niet betoond hadt, om het *Politiek Vertoog* te verbieden: ſchoon 't zelve, rechtſtreeks tegen de Regeerders hunner Stad was ingerigt, en geſchaapen om het Gemeen tegen een Lid van de Souveraine Regeeringe, ware het mogelyk, op te hitzen. —— Het Verbod tegen dit Boekje bepaald ingerigt, was in *Holland* ſterker dan elders, behalven de Belooning van duizend Gouden Ryders, onder ſtraffoosheid aangeboden voor den Ontdekker, ſtelde men zesduizend Guldens en uitbanning voor altoos buiten *Holland* en *Westfriesland*, op het nadrukken en verſpreiden. Ja, om zo veel mogelyk het zelve te weeren, voegde men 'er by, dat, vermits eenige Perſoonen, om hunne onbetaamelyke handelingen te bedekken, zouden kunnen voorwenden dat het Libel, *Aan 't Volk van Nederland* aan hun onder een bloot Couvert was toegezonden, zonder te konnen zeggen, door wien of van wat plaatze, alle Boekverkoopers, Boekdrukkers, en voorts elk wie 't zelve mogt gezonden worden, 't zy om te verkoopen, te verëeren, te leenen, of te leezen, gehouden zouden zyn 't zelve terſtond te brengen en over te leveren aan den Officier of Magiſtraat, onder bedreiging, dat zy anders als Verſpreiders van 't zelve zouden

aan-

VIII. BOEK. 1781.

aangemerkt als de zodanigen, op bovengemelde wyze geſtraft worden (*). —— Op den voordragt der Afgevaardigden van *Gelderland* ter Algemeene Staatsvergadering, dat zy in 't zekere onderrigt waren, hoe het meergemelde Lasterſchrift herdrukt was, en alom in de Generaliteits Landen, verſpreid werd, gaven Algemeene Staaten een dergelyk Plakaat tegen 't zelve uit in de Landen der Generaliteit (†). —— Geene ontdekking van den Schryver of Drukker volgde op een zo ruim aanbod; veelvuldig waren de gisſingen; doch het bleef een diep geheim. En ſchoon men alles hadt aangewend om 't leezen te beletten, bezaten het veelen, en was het onder de hand te bekomen. De ſtrengheid der Plakaaten, wrogt mede om de graagte der nieuwsgierigheid op te wekken: natuurlyk viel de gedagten, dat 'er veel in moest ſteeken ter ontdekking van de thans zo verwarde Staatsgeſteltenisſe, en de middelen tot herſtel. De denkbeelden daar in voorgehouden waren zaaden, die, met den tyd, in 't hart van veele Landzaaten wortel ſchooten.

JOSEPHUS DE II, doorreist deeze Gewesten.

In het voorbygaan hebben wy niet kunnen naalaaten iets aan te ſtippen van de reis des Keizers JOSEPHUS DEN II, die in Hooimaand, onder den naam van Graaf van

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1905.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1908.

van FALKENSTEIN, deeze Gewesten een bezoek gaf. Wy kunnen, schoon ons tot geen verslag der byzondere ontmoetingen inlaatende (*), niet voorby 'er iets van op tekenen 't geen tot de Vaderlandsche Historie byzondere betrekking heeft. VIII. BOEK. 1781.

's Keizers oogmerk om zyne *Nederlanden* en ook deeze Gewesten met een bezoek te vereeren, hier bekend geworden zynde, beslooten de Algemeene Staaten hem te *Brussel*, door den Gezant HOP, een Gezantschap van vier Leden uit die hooge Vergadering aan te bieden, om den Vorst, van wegen dit Gemeenebest, in deszelfs Nabuurschap te begroeten; doch hy bedankte voor dit aanbod, en kwam, alleen vergezeld van den bejaarden Graaf DE TERCY, in de *Vereenigde Gewesten*. *Rotterdam*, *'s Gravenhaage*, *Leyden*, en *Haarlem* hadden het genoegen hem te zien; hy vertrok na de *Helder*, waar hy op den *Texelstroom* 's Landsschip van Oorlog *d' Admiraal Generaal*, en op zyne hertocht de Dorpen *Broek in Waterland* en *Zaandam* bezigtigde, en vervolgens te *Amsterdam* niets bezienswaardigs oversloeg; naa een kort

(*) Men vindt ze in een Stukje getyteld: *Verhaal der Reize van Z. M. de Keizer* JOSEPH DE II, *in Holland. Benevens een aanhangzel van gebeurtenissen, getrokken uit de Reize van Z. M. in de Oostenrykſche Nederlanden.* Het beloop der Reize door deeze Landen, en de voornaamste ontmoetingen ziet men opgetekend in de *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1391 enz.

VIII. BOEK. 1781.

kort verblyf te *Utrecht* vertrok hy, over *'s Hertogenbosch*, na *Maaſtricht*. Wegens zyne Onderzoeklust, Oplettenheid, Kunde, minlyke Gemeenzaamheid en Edelmoedigheid, was elk voldaan.

Vrees dat 's Keizers ReisStaatkundige en onzen Handel ongunſtige oogmerken zou gehad hebben.

Veelen, nogthans, vervuld met het denkbeeld, dat de Keizer tot *Engelands* zyde overhelde, hadden geen goed oog op de bedoeling diens Vorſten, in het bezoeken zyner *Nederlanden*, en van het nabuurig *Holland*; zy werden in dit ongunſtig denkbeeld geſterkt, door den overtocht des Hertogs van *Glochester*, om met den Keizer te *Brugge* een mondgeſprek te houden. Wat 'er ook van dit onderhoud geweest hebbe, gaat het vast, dat het niet veel omtrent Staatszaaken heeft uitgerigt, althans JOSEPHUS DEN II niet overgehaald om deel in den Oorlog te neemen, of de zyde van *Engeland* te kiezen. 't Is zeker dat hy, in *'s Gravenhaage* en te *Amſterdam*, met voornaame Perſoonadien in afzonderlyke geſprekken, over de aangelegenheden van *Europa*, gehandeld heeft; doch van derzelver beloop weeten wy niets. Alleen gaat het vast dat hy, in openlyker geſprekken, geen tekens altoos gaf, van ongunſtig over dit Gemeenebest te denken, of de Party van *Engeland* te trekken; iet waar mede *Engeland* zich vleidde, en waar voor veele *Hollanders* vreesden. Zy dagten, dat de Keizer van de tydsomſtandigheden zich zou bedienen, om den Koophandel en Zeevaard, uit zyne *Nederlanden* herwaards

waards geweeken, te herſtellen; en ten dien einde voordeelige Verbintenisſen met onzen Vyand zou aangaan, de *Schelde*, by het Verbond van *Munſter*, ten voordeele van de *Vereenigde Gewesten*, geſlooten, wederom openen, en de *Ooſtenrykſche Nederlanden* op nieuw het middelpunt des Handels maaken. VIII. BOEK. 1781.

Dat JOSEPHUS DE II, de Koopſteden zyner *Nederlanden*, en bovenal *Oostende*, begunſtigde, hebben wy gezien (*); doch hier in deedt hy niets onwettigs; maar betoonde zich een Vader zyns Volks, die geene geoorlofde wegen tot hun heil leidende ongebaand laat. —— De *Antwerpenaars*, by de Opening der *Schelde* het hoogst belang hebbende om hunne Stad, wonder ten Handel geſchikt, de oude voordeelen te bezorgen, en de ſchoone, thans meest ledige, Beurs, als voorheen, van Koopgewoel te doen krielen, ſtelden een Verzoekſchrift op om dit by den Vorst te bewerken, de ryke voordeelen van zulk een ſtap ten breedſte uitmeetende. Zy leverden het over; doch kregen ten antwoord, „ dat hy veel deels in hunnen „ voorſpoed nam, en denzelven op allerlei „ behoorelyke wyzen verlangde te bevorderen; maar wat het openen der *Schelde* „ aanging, was 'er geen geringe hinder- „ paal

Hy ſlaat het verzoek der *Antwerpenaaren* om de *Schelde* te openen af.

(*) Zie het III Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 145.

VIII. BOEK. 1781.

„ paal, de heilige trouw der nog ſtand grypende Verbonden." Een Antwoord een braaf Vorst waardig, en ſtrekkende tot beſchaamning der bondbreukige *Engelſchen*, die, indien ze gelyk zommigen willen, geen aandeel hadden in de *Antwerpenaars* tot het doen van dit Verzoek aan te zetten, zeker gaarne zouden gezien hebben, dat JOSEPHUS zo min ſchroomagtig geweest ware omtrent het regt der Volksverbinteniſſen, als zy, die de duidelykſte blyken gaven van dezelve niet te ontzien, wanneer zy waanden in de verbreeking hun belang te vinden. — Hadt de Keizer toen een oogmerk, ſtrydig met de Regtvaardigheid, ten opzigte van de *Schelde* gekoesterd, de omſtandigheden, waren zeer gunſtig, om het uit te voeren, en het regt van den ſterkſten te doen gelden: want ſchoon wy op den mond der Riviere Regt en dien in onze Magt hadden, zou men zeer in twyfel geſtaan hebben om dit Regt gewapender hand te verdeedigen: dit immers ſtelde, in den thans hachlyken ſtand der zaaken, de veiligheid deezer Gewesten bloot voor de aanmadering eens Legers, aan 't welk de Staat min het inrukken op zyn Grondgebied kon betwisten dan aan de *Ooſtenrykſche* Vlagge het bevaaren van de *Schelde*. Welke ongerustheden men deswegen ook koesterde, hoe zeer het openen der *Schelde* als een op handen zynde gebeurtenis werd aangemerkt, vóór dat men 's Keizers weigerend antwoord vernomen hadt, ſtelden

zom-

zommigen zich eenigermaate gerust, doordien men, ondanks deeze gerugten en de waarſchynlykheid, welke men daar aan gave, nimmer vernam dat die Vorst ten oogmerke hadt, om zich na *Zeeland* te begeeven; 't geen hy zyn Character om alles met eigen oog, zo veel mogelyk, te bezigtigen, in aanmerking genomen zynde, niet zou hebben nagelaaten, indien het herſtel van de Vaard op de *Schelde* tot het plan zyner Reize na de *Nederlanden* behoord hadt. Dan was JOSEPHUS niet in gebreke gebleeven, om zich van *Antwerpen* na *Vliſſingen* en op de Reede van *Rammekens* aan den mond der *Schelde* te doen brengen, en alles op te neemen.

Gebeurde 'er niets van de gevreesde Opening dier Riviere, welke den Koophandel en Zeevaard der *Vereenigde Gewesten*, met een nieuwen ſlag dreigde, JOSEPHUS was niet lang uit de *Nederlandſche Gewesten* vertreisd, of 'er kwam onverwagt een ſtuk van eenen anderen aart, als een gevolg zyner Reize, ter baane. Bekend is een ieder, die iets van 's Lands geſchiedenisſen weet hoe veel tyds en handelens beſteed, hoe veel gelds en bloeds 'er geſpild is, om *Barriere Steden*, of een Voormuur tegen *Frankryk*, in de *Spaanſche Nederlanden* te bekomen, die, ingevalle van een Vredebreuk met die Mogenheid, den eerſten ſchok zou kunnen afkeeren of, gelyk veele dagten, wel ten ondoordringbaaren beſchutzel ſtrek-

's Keizers voorſtel om de *Barriere Steden* te ſlegten.

VIII. BOEK. 1781.

ken (*). Zints een geruimen tyd waren dezelve zeer vervallen, en de Verbonden deswegen van wederzyden gemaakt verre van ſtipt agtervolgd. De Keizer, by zyn doortrekken deezer Plaatzen, derzelver deerlyk verval gezien hebbende kwam in het denkbeeld, dat het beter ware die verſterkte Plaatzen te ontmantelen, en de Krygsbezettingen 'er uit te doen trekken. Het lydt geen twyfel of Keizer JOSEPHUS DE II. zou, daar het in deeze Gewesten geenzins ontbrak aan kundige Lieden, die niet verkleefd aan 't oude, zeer wel bevroedden, dat het geen voorheen van het uiterſte belang kon gerekend worden, nu, op zyn hoogst genomen, onverſchillig was, ja het aanhouden der *Barriere Steden* voor den Staat nadeelig aanzagen, by kennisgeeving van dit zyn oogmerk, den weg om het, tot wederzyds genoegen, door Onderhandeling te vinden, aangetroffen hebben; en mogt men, ter oorzaake der wederzyds verbindende Verdragen, zulks verwagt hebben. Schor klonk, derhalven, 's Keizers bekendmaaking, door den Prins van STAHRENBERG, in Slachtmaand, den Hollandſchen Ge-

(*) Men zie WAGENAAR *Vader. Hiſtorie* XVII Deel, bl. 94. 347. 488. 496. XVIII Deel, bl. 40. 71. 75. 80. 90. 187. of dit alles by een gebragt in het *Tafereel der Algemeene Geſchiedenisſen van de Vereenigde Nederlanden naar het Fransch* van A. M. CERISIER IX Deel, bl. 362 enz.

Gezant HOP gedaan. „ Zyne Keizerlyke „ Majeſteit, welke thans zelve zyne *Nederlandſche Provincien* heeft bezigtigd, „ heeft onder anderen opgemerkt, dat „ het, om verſcheide redenen, niet meer „ gevoegelyk was daar in *alle Verſterkte Plaatzen* te behouden, en diensvolgens „ beſlooten de *ſlegting met het geen daar van een gevolg is, van het grootſte gedeelte*, welk tot hier toe in weezen is geweest. Ingevolge van deeze bepaaling „ heeft zyne Keizerlyke Majeſteit aan het „ Generaal Gouvernement der *Nederlanden* gelast, van wegen Hoogstdenzelven, „ hier van kennis te geeven aan hunne „ Hoog Mogenden de Staaten Generaal „ der *Vereenigde Provincien*, om ten dien „ opzigte de *behoorelyke Orders* te geeven „ aan de Generaals en andere Officieren, „ over het Krygsvolk in zyner Majeſteits „ *Ooſtenrykſche Heerſchappyen* het bevel voerende." De Baron van REISCHACH, 's Keizers Gezant in *'s Gravenhaage*, deedt zaaklyk dezelfde kennisgeeving, in welke maar al te zeer doorſtraalde hoe weinig pligtpleegings magtige Vorsten doorgaans maaken met kleinere Mogenheden.

De Staaten vraagen nadere bepaaling; welke zy ontvangen.

Wanneer hunne Hoog Mogenden, in de beleefdſte bewoordingen, door den Heer HOP te *Bruſſel*, en ook door den Baron van REISCHACH aan 't Hof te *Weenen*, lieten weeten, „ dat zy zich te eenemaal „ buiten ſtaat bevonden om een bepaald „ antwoord te geeven: dewyl zy, uit de „ overgeleverde Kennisgeeving, niet had-

VIII. BOEK. 1781.

„ den kunnen opmaaken, *hoe veele* en *welke Plaatzen*, tot de Barriere behoorende, beoogd werden, noch wat door de *Slegting en 't geen daar van een gevolg is*, eigenlyk te verſtaan was, noch ook hoedanig de *behoorelyke Orders waren*, omtrent het Krygsvolk verlangd", ontvingen zy welhaast van de Hooge Regeering der *Ooſtenrykſche Nederlanden*, waar men het niet ligt waagde op gegeevene bevelen weder na *Weenen* te ſchryven; dit antwoord. „ Hunne Koninglyke Hoogheden hebben niet, dan met de grootſte gevoeligheid kunnen zien de uitdrukkingen van welken zich hunne Hoog Mogenden bediend hebben: en, om te beantwoorden aan de byzondere verhaaſting, die de Keizer in deeze zaak begeert, neemen zy geenzins uitſtel om te verklaaren, dat zyne Majeſteit *Geen enkele Plaats zyner Heerſchappye, in welke Hollandſche Bezetting ligt, van de Slegting der Veſtingwerken, en 't geen daar een gevolg van is, uitzondert.* De algemeenheid deezer bewoordingen, reeds in de voorgaande Bekendmaaking uitgedrukt, laaten geen twyfel over, wegens de oogmerken van den Keizer. Hunne Koninglyke Hoogheden meenen van de gevoelens van hunne Hoog Mogenden, jegens zyne Majeſteit te moeten verwagten, dat zy thans wel ten dien einde aan de Generaals en andere Officieren, de *behoorelyke Orders* zullen doen toekomen." De Staatsdienaar H. CROUMPI-

RIPEN, dat antwoord den Heer HOP overhandigende, betuigde, hoe hunne Koninglyke Hoogheden niet twyfelden aan zynen yver, om 'er het behoorelyk gebruik van te maaken; ten einde, overeenkomstig met de verwagting van zyne Majesteit, een vaardig en voldoend Besluit te bezorgen. VIII. BOEK. 1781.

Op zulk eene taal viel geen twyfelen aan de uitgestrektheid van 's Keizers oogmerk; en de Staaten moesten het zich laaten welgevallen: weshalven zy bevelen afvaardigden aan de Krygsbezettingen der Barriere plaatzen, om dezelve te ontruimen. Zy leverden intusschen eenige bedenkingen in, betreffende de Stad en het Kasteel van *Namen*, waar omtrent een byzonder Verdrag tusschen het Hof van *Weenen* en deezen Staat plaats vondt, ten oogmerk hebbende om nog nadere Vertoogen te doen, die het voorneemen des Keizers eenigzins zouden kunnen maatigen. Doch de Hooge Regeering te *Brussel* gaf den Heer HOP te kennen, dat 's Vorsten bevelen omtrent het slegten van alle Vestingwerken der Steden zo stellig waren, dat men zelfs geene Vertoogen daar tegen durfde onderneemen. Ingevolge hier van kreeg de Krygsbezetting te *Namen* dezelfde bevelen, als de andere, om die Vesting te ontruimen (*).

De *Barriere Steden* door 't Krygsvolk van den Staat ontruimd.

Zom-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2104. 2236.

VIII. BOEK. 1781.

Zommigen betoonden zeer groote bekommerdheid over het verbreeken deezer Voormuur onzes Vaderlands; huns oordeels werd *Frankryk* den weg geopend om, zonder ſlag of ſtoot, op 't Grondgebied van den Staat in te rukken. Anderen gingen nog een ſtap verder en trokken 'er, in hunne Staatkundige uitzigten, een gevolg uit, dat *Frankryk*, misnoegd op de *Hollanders*, den Keizer in zyn belang hadt weeten over te haalen, die, op aanraading des Hofs van *Verſailles*, dit beſluit hadt genomen, om *Frankryk* gelegenheid te geeven, wanneer het wilde, met een Krygsmagt in 't Land te vallen. — Maar veelen, ſchoon niet te vrede over de wyze waar op de Keizer, zonder eenige onderhandeling, ons deeze *Barriere Steden* ontnam, hielden zyn beſluit voor een geluk en zegen. —— Zy merkten aan, dat ons Gemeenebest door die *Barrieres* nooit voór gevaar bevryd was, noch in het toekomende kon beſchut weezen. Onze Geſchiedenisſen leverden geen voorbeeld op, dat zy, in een Oorlog met *Frankryk*, den aanval hadden afgekeerd: in tegendeel was als dan de bloém van onze Landmagt gevangen genomen, eer de vyand een voet op onze grenzen zette. Het geld werd aan die Vestingwerken, in weinig oogenblikken door den Aanvaller vermeeſterd, verſpild, dien ook het grootſte gedeelte van onze Artillery in handen viel. Daarenboven konden zy, ſchoon ſterk genoeg om een groote Landmagt te ſtuiten, niet als een beſchut-

Eenigen zyn over die Ontruiming bezwaard. Anderen houden ze voor een geluk.

ten-

tende Voormuur worden aangemerkt: de- VIII.
wyl *Frankryk*, uitwyzens de Geſchiede- BOEK.
nisſen, om in ons Land te vallen, zeer ge- ——
maklyk door het *Luikſche* op *Nymeegen* 1781.
kon aantrekken, en, zonder veel omſlags, onze grenzen naderen. De gezonde Staatkunde hieldt alle Vestingwerken, te verre van de grenzen afliggende, voor nadeelig en gevaarlyk: het onderhouden was kostbaar, het ondersteunen en de toevoer moeilyk, en konden zy ligt, van alle noodige bezorging en hulpe afgesneeden, vermeesterd worden. — Zy hielden zich, schoon niet in staat om de waare reden des Keizers voor het slegten dier Vestingwerken te doorgronden, verzekerd, dat, indien dezelve meer nuttig dan schadelyk, en bekwaam waren om *Frankryk* te stuiten, die Verstandige Vorst nooit tot dit Besluit zou zyn gekomen: dewyl zyne eigene *Nederlanden* dan aan een vyandlyken aanval werden blootgesteld, thans ten koste van dit Gemeenebest verdeedigd. — Zy oordeelden de *Barrieres* voor de veiligheid van onzen Staat gevaarlyk. Gesteld dat de Keizer voorneemens was denzelven met de wapenen aan te tasten, of zulks vereenigd met *Frankryk* te doen, kon hy, gelyk het gerugt in den aanvang deezes Jaars, scheen te verzekeren, uit zyn *Duitsch Ryksgebied*, vóór den aanval, een ruim aantal Krygsvolk na zyne *Nederlanden* zenden, waar door, op eenmaal al onze Krygsmagt, al ons Geschut, en Krygsvoorraad, in de *Barriere Steden* liggende, van onze Gren-

VIII. BOEK. 1781.

zen zouden zyn afgeſneeden, en hy meester van een groot gedeelte onzer Krygsmagt. Deeze bedenking wierp het bekommerd gevoelen om verre der zodanigen, die vreesden, dat deeze ontmanteling en ontruiming, door den Keizer, in goede verſtandhouding met het Hof van *Verſailles*, beraamd zou weezen om aan 't zelve gelegenheid te verſchaffen tot een onverhinderd intrekken in ons Land: want het zou een droevig ſlegt Krygsplan weezen, dat zy, in ſtaat om een zeer groot gedeelte van onze Landmagt en Artillery, op 't onverwagtste, te vermeesteren, ons dezelve te rug zonden om onze eigene Grensſteden te verſterken.

De voordeelen, voerden zy wyders aan, die uit het ſlegten en ontruimen dier Vestingwerken voor 't Gemeenebest ſtonden gebooren te worden, waren geenzins gering. De twistappel over het vermeerderen der Landmagt werd grootendeels weggenomen, tuſchen de zes en zeven duizend Man kreegen wy t'huis. Deeze vermeerderden de Landmagt, zonder eenig bezwaar der Ingezetenen tot het onderhoud van meerder Krygsvolks vereischt. Eene groote ſomme zou ook 's Lands kas uitwinnen, die anders meest beſteed worden aan het onderhoud der Vestingwerken, welker kosten te hooger liepen; dewyl 't geen het eene Jaar door den eenen Ingenieur was gebouwd, in een volgend, door een ander weder afgebrooken, vernieuwd, en, zo men het noemde verbeterd

beterd werd; de Jaarwedden der Gouver- VIII.
neurs en Commandanten, zou men nu tot BOEK.
Krygsbedieningen in de Republiek zelve ——
kunnen gebruiken. Ook zou het geld 1781.
door 's Lands Ingezetenen tot onderhoud des Krygsvolks opgebragt, nu door 't zelve, binnen onze eigene Landpaalen, verteerd tot de Ingezetenen wederkeeren, en voor geen gering gedeelte aan belastingen in 's Lands kas komen. Het Krygsvolk zo wel als het Geschut en Oorlogsbehoeften zou dan tot versterking van onze eigene Grenssteden strekken; uit *Namen* alleen, stondt men een groot aantal stukken metaal Geschut, thans zeer noodig, te wagten (*).

Zeer zamenstemmende met die denkbeelden, is het begrip over deeze zaak door een Schryver onzer *Vaderlandsche Geschiedenisse* gevormd, als hy aanmerkt. „De „ Veldtocht van den Jaare MDCCXLVII „ bewees de waarheid eener bedenking, „ dat eene zo hachlyke ligging der *Bar-* „ *riere Steden* ten allen oogenblikke den „ Staat blootstelde, om zich ingewikkeld „ te zien in een Oorlog met *Frankryk*, „ voor de belangen van eene vreemde Mo- „ genheid, als mede de nutloosheid van „ alle die Bezettingen, om het hoofd te „ bieden aan de talryke en wel afgerigte „ Troepen van een Krygshaftig en magtig „ Volk, 't welk zy moesten beteugelen.

„ De

(*) *Post van den Neder-Rhyn* I Deel, bl. 887.

VIII. BOEK. 1781

„ De verkryging en het behouden der „ *Barriere* hebben alleen ſchadelyke Oorlo„ gen en drukkende Belaſtingen voortge„ bragt. Hoe veel moeite hadt het bewaa„ ren in? Hoe groote geldſommen gingen „ ten Lande uit, zonder ooit weder te „ keeren? Wanneer men in bedenking „ neemt hoe veel kwaads zulks veroor„ zaakt heeft aan een Staat, die nooit „ ſtrafloos kon afwyken van een vreed„ zaam en bezuinigend Stelzel, zou men „ welhaast in de gedagten komen, dat een „ zekere booze Geest die verkeerde Staat„ kunde in boezemde, en zeggen dat het „ *Huis van Ooſtenryk*, de oogen van de „ Hoofden des Volks betooverd hadt, om „ hun te verbinden, dat zy, ten koſte „ der grondregelen van hunnen Staat, „ voor 't zelve Plaatzen bewaarden, die „ 't zelve, uit hoofde van de afgelegen„ heid, niet kon bewaaren. Ook heeft dit „ Hof, zo ras het, door de Verbintenis„ ſen met *Frankryk* aangegaan, van dien „ kant niets te vreezen hadt, het masker „ afgeligt, en zich bediend van het tyd„ ſtip, waar in het Gemeenebest zich niet „ kon beroepen op het gegeeven woord „ van de Handhaavers der *Barriere*. De „ Keizer heeft, door zyne Staaten eener „ vreemde Onderwerping te onttrekken, „ het Gemeenebest ontheeven van eenen „ zeer zwaaren last, om welken af te wer„ pen het misſchien zelve geen moeds ge„ noeg zou gehadt hebben: zo veel meer „ vermogen dikwyls oude vooroordeelen

„ dan

„ dan weezenlyke belangen! Doch de Verbintenis des Keizers met *Frankryk* van eene veel betwistbaarder vastheid zynde dat het voordeel van de vernietiging der *Barriere* voor 't Gemeenebest, is, in dit geval, die ſtap nog voordeeliger voor 't zelve dan voor hem (*)."

VIII. BOEK. 1781.

In den voorleden Jaare was de Bergplaats voor 's Lands Oorlogſchepen by *Texel* in 't *Oudeveer* gezogt; maar niet voldoende bevonden (†). De Zeecapitein W. D. VAN BOURITIUS den verloopen Winter met een Fregat, in *'t Vlie* binnen gezeild, hadt in de *Sloot* en aan het *Pierveld*, niet alleen geduurende denzelven een goede leg- en zitplaats gevonden; maar oordeelde dezelve eene zeer ſchoone Bewaar- en Havenplaats voor alle ſoort van Schepen, bevryd voor alle belemmering of kruijinge van het Ys, en zeer gemaklyk in en uit te zeilen met eene genoegzaame diepte van water. Hy gaf des by eenen Brieve berigt (§). Dan, ſchoon het aangenaam was te verneemen, dat het *Vlie* den Schepen 's Winters eene veilige Legplaats aanboodt, hadt men dezelve liever in *Texel* als zynde die Reede, in veele opzigten, boven het *Vlie* te ſtellen. De Leden van den

Het maaken van een Haven voor de Oorlogſchepen in 't *Nieuwe Diep* bepaald.

(*) *Tafereel der Algemeene Geſchiedenisſen van de Vereenigde Nederlanden* naar 't Fransch van A. M. CERISIER IX Deel, bl. 392.

(†) Zie het II Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 480.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 868. Voor 't Jaar 1782. bl. 63.

VIII. den Zeeraad te *Amſterdam* preezen, by ee-
BOEK. nen Brieve, het maaken van een nieuwe
——— Haven in het *Nieuwe Diep* voor 's Lands-
1781. ſchepen aan, als de geſchikſte plaats, die
de noodzaaklykheid, om zich tegen ysgang
te beveiligen, den Koopvaardyſchepen voor
lang hadt aangeweezen, en door het weg-
neemen van een Bank, welker vergrooting
ook den Koopvaarderen deeze veilige leg-
plaats dreigde te ontzeggen, tot dat einde
kon bekwaam gemaakt worden. De voor-
ſlag ontmoete een gunſtig gehoor. Al-
leen de Steden *Dordrecht* en *Alkmaar* lie-
ten aantekenen, dat zy met genoegen in het
doen der voorgeſlaagene bezigtiging der
plaatze, en het ontwerpen van 't vereischte
plan, konden ſtemmen; doch zwaarigheid
maakten om het daar by beſlootene daadlyk
te volvoeren, als behelzende eene gansch
onbepaalde beſchikking over 's Lands kas;
niet alleen eene nieuwigheid zonder voor-
beeld, maar die veelligt, by voorkomende
gelegenheden, aanleiding tot naavolging,
en dus tot verdere ongelegenheden in 't
gewoon beloop der zaaken, zou kunnen
geeven. *Medenblik* bragt een Raadſlag uit,
die meer naar eigenbelang ſmaakte. Men
ſtemde de geſchiktheid van het *Nieuwe Diep*
niet toe, en veelmin dat de voorgeſlaagene
Bewerkſtelling omtrent de Bank tot meer-
der voordeels des Handels zou ſtrekken:
en wilde ten kragtigſten 'er op aangedron-
gen hebben, dat in dit Beſluit, de woor-
den zouden gevoegd worden. *Alles onver-*
minderd hun Edele Groot Mogende Reſolu-
tien

tien van datis 15 July en 2 December 1648, en 't geen daarby tegen de Timmeradie daar ter Plaatze was vastgesteld; waar aan zy zich hielden, ten einde geen nadeel aan de Steden zou worden toegebragt. — In gevolge van het genomen Besluit geschiedde de aanbesteeding in Herfstmaand deezes Jaars (*).

De Oeconomische Tak der *Haarlemsche* Maatschappye bevordert de Zeevaard.

Hoewel het buiten ons plan loopt de byzondere verrigtingen der onderscheide Maatschappyen in ons Vaderland te vermelden, kunnen wy niet voorby eene belangryke Bekendmaaking hier te boeken door den *Oeconomischen Tak* van de *Hollandsche Maatschappy* der Weetenschappen te *Haarlem*, ten deezen Jaare, gedaan. Naamlyk dat dezelve, 's Jaarlyks, tot wederopzeggens toe, vierduizend Guldens afzonderde om daar voor, ten dienste der Koopvaardye en Visscheryen deezer Landen, alle Jaaren één honderd behoeftige Jongelingen boven de twaalf en beneden de zestien Jaaren, binnen de Republiek gebooren, en tot de Zeevaard geneegen, uit te rusten. Tot deeze Uitrusting zou ieder Jongeling acht-en-twintig Guldens verstrekt, en naa volbragte reize, wanneer hy zich wel gekweeten en ten minsten negen maanden in dienst geweest haad, zes Guldens, ter beloominge gegeeven worden. Om Ouders, Voogden en Armbezorgers, of Godshuizen, aan te moedigen beloofde men zes Guldens ter ver-

(*) *Resol. van Holl.* 29 April 1781. *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 868. Voor 't Jaar 1782. bl. 63.

VIII. BOEK. 1781.

vereeringe, als zy zulks begeerden, voor het aangeeven van ieder Jongeling (*).

Toonde zich de Oeconomiſche Tak, in deezer voege bedagt op de Koopvaard en Viſſchery, in *Friesland* ſtelde men een Ontwerp voor, volgens 't welk eene Maatſchappy de Verbetering des Landbouws en der Veefokkery in dat Gewest, op eigen rekening, zonder veel te waagen, zou beproeven. 't Zelve lag ter tekening voor één of meer Ducaaten, by de Heeren Secretariſſen en Predikanten. Ook kon ieder zich by intekening verklaaren hoe veel hy over hadt voor eene pooging om de Schoolmeeſters en Schoolkinderen aan te ſpooren, en der algemeene Nyverheid een prikkel te geeven (†).

Plan ter verbetering van den Landbouw en Veefokkery in *Friesland*.

Mogt *Zeeland* zich in 't Voorjaar verheugen over een veel beloovenden Zaadoogst op de bedykte *Hoogplaat*, waar men reeds eenige Huizen, Schuuren en een Herberg gebouwd zag, als mede een geregeld Veer op *Vliſſingen* aangelegd was, terwyl zich de beginzels tot de ſtigting van een Dorp vertoonden (§); *Gelderland* bezuurde het leed van een droevig Waterwee. De Nieuwspapieren waren opgevuld met de bedroevendſte berigten, wegens eene geweldige Overſtrominge in het *Ampt tuſſchen Maas en Waal*, die in 't zelve ruim twin-

Waters-nood in *Gelderland*.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1164.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1271.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1130.

twintig Dorpen meest alle in het ronde aan de Dyken gelegen, nevens een gedeelte des *Rijks van Nymegen*, onder water zette. Hoog Rivierwater, opstoppende Ysdammen dreigden een algemeen gevaar aan de wederzydsche Bewoonderen. In 't *Ampt van Maas en Waal*, agtte men zich, door het losraaken van den Ysdam by *Nymegen*, op den avond des zeven- en- twintigsten van Louwmaand van gevaar bevryd; doch, toen weinig uuren naa dat men zich te bedde begeeven hadt, de Inbraak op het onverwagtst, by donkere maan voorviel, was de schrik, het gekerm, en de akelige toestand, van de Inwoonderen der Dorpen naast by de doorbraaken gelegen, onbeschryflyk. Door het geraas des stortenden waters ten bedde uitgedreeven, van de duisternis omringd, wisten de ongelukkigen niet waarheen met Vrouwen en Kinderen ter lyfberging te vlugten. Over de Dyken spoelde de Rivier twee en drie voeten hoog; op zolders en in boomen was geen meer veiligheid, dan op de waggelende dyken: het water, met vreeslyk geweld, door de Dykbreuken heenen stroomende, voerde veel Dryfys met zich, bedekte veele Landeryen met Zand, en overweldigde met onwederstaanbaare kragt, Menschen, Beesten, Sluizen, Schuuren, en Geboomte, alles verdelgende en mede sleepende. Dertien Menschen, een groot aantal Paarden, Hoornvee, Schapen en Varkens kwamen om in deezen jammerlyken nood, en leeden de Inwoonders aan Woo-

VIII. BOEK. 1781.

VIII. BOEK. 1781.

ningen, Vee, Tabak, Hennip en Hooi in dit Ampt, eene ſchade by eene nauwkeurige begrooting, ter ſomme van 150390 guldens opgegeeven.

Het akelig noodgelui der Alarmklokken van *Wamel* en *Dreumel*, als mede de ſchielyke val des Waters, kundigde de *Tielenaars* aan dat de Dyk aan de overzyde doorgebrooken was; men hoorde van de wallen dier Stad, ale mede van de Dyken boven en beneden dezelve, het jammerlyk gekerm der Menſchen, en het loeijen des Vees, aan den anderen kant der Riviere. Ondertuſſchen was 'er dien nagt, noch den volgenden dag, wegens het ſterk gaan van het dryfys, geene mogelykheid, om zonder oogſchynlyk leevensgevaar, over de Rivier te komen, ten einde de ongelukkigen hulpe toe te brengen. De eerſte hulp ontvingen zy op den negen- en- twintigſten van veele plaatzen uit de bovenſte gedeeltens van het verdronken land. Schuiten haalden de Menſchen, op zolders, hooibergen of het geboomte gevlugt, af, om ze op veiliger plaats te brengen, of onderſtand te bezorgen, het Vee, zo veel mogelyk te redden, en de zulken, die in de woningen bleeven, te verzekeren dat 'er dagelyks na hun toe gevaaren zou worden, om hun van nooddruft te bezorgen; waar in die van *Batenburg*, in 't overſtroomde Ampt geleegen, weinig van den vloed geleden hebbende, byzonder hebben uitgemunt. Zo ras 'er mogelykheid was werden van *Nymegen* en *Tiel*, zo van wege de

Re-

Regeeringe des Ampts, als door de milddaadigheid van veele byzondere Perſoonen, verſcheide Vaartuigen met de noodwendigſte leevensbehoeftens afgelaaden. Eenigen, wier naamen in de byzondere Berigten deezer Overſtroominge vereeuwigd zyn, begaven zich derwaards om 't geen zy zelve voor de Ongelukkigen geſchikt, of by anderen verzameld hadden, uit te deelen, en hielden daar mede dagen aan. Het getal der Huisgezinnen in deezer voege bezorgd beliep vierhonderd vier- en- vyftig, uitmaakende tweeduizend een honderd en één- en- veertig Perſoonen. VIII. BOEK. 1781.

De Heer JACOB NEOMAGUS, *Graaf van Randwyk*, Amptman, Regter, en Dykgraaf des Lands tusſchen *Maas en Waal*, voelde zich niet alleen, door hulpryk mededoogen, maar ook door zyne betrekking als Amptsman, kragtig aangeſpoord tot onvermoeide poogingen, ten behoeve der noodlydende Ingezetenen zyns Ampts. Op zyn verzoek verleende de Wethouderſchap van *Nymegen* verlof, om binnen die Stad en het Schependom, eene openbaare Inzameling te doen, welke 1417 Guldens opbragt. Doch daar deeze en andere Giften, in de nabuurſchap der overſtroomde Landen, niet toereikten werd men bedagt om ook buiten *Gelderland* de Christlyke Milddaadigheid op te wekken; ten einde in ſtaat te geraaken, niet alleen om zo lang de Waters-nood duurde, aan de talryke menigte der behoeftigen Voedzel en Dekzel, en aan Hulp den ongelukkigen toegeſchikt.

VIII. BOEK. 1781.

hun Vee onderhoud te verſchaffen; maar om ook, naa het wyken der Wateren, den behoeftigſten te gemoete te komen, tot herſtel der weggeſpoelde of beſchadigde Wooningen, en aankoop van Vee in ſtede van het verongelukte, als mede van noodzaaklyk en onontbeerlyk Bouwgereedſchap: want aan de ſchaavergoeding van Hooi, Hennip en Tabak was niet te denken, ook zag men 'er te ligter van af: dewyl deeze opgelegde Goederen voor een gedeelte behoorden aan Lieden door den vloed niet geheel in armoede gedompeld, of aan Eigenaaren buiten het Ampt, voor wier rekening de Tabak en Hennip daar lagen.

Inzameling ten hunnen behoeve in *Holland.*

By de Overſtromingen in *Gelderland*, in den Jaare MDCCLXX en MDCCLXXI, voorgevallen hadden zich de Heeren HENDRIK JAN RINK, nevens zyne twee Broeders Dr. G. J. RINK en Mr. S. RINK in de uitdeelingen aan de noodlydenden doen kennen als rechtſchapen Armbezorgers (*); doch tevens de moeite en omſlag van zulk een beſtuur ondervonden: niet te min liet hy met zynen Broeder

S.

(*) Hoe zy zich toen van dit Liefdewerk kweeten, was bekend door het uitgegeeven *Verhaal wegens de twee laatſte Overſtroomingen in de Betuwe, de Graafſchappen, Buuren en Kuilenburg, en aangrenzende Landen; mitsgaders wegens de wyze, op welke de Penningen, in den Jaare* 1770 *en* 1771 *te Rotterdam en elders, ten voordeele der noodlydenden in die overſtroomde Landen ingezameld, aangelegd en beſteed zyn. Te Rotterdam by* ARRENBERG *in den Jaare* 1773 *gedrukt.*

S. RINK, ſchoon buiten het Gewest der Overſtroominge woonende, zich overhaalen om dien laſt weder op de ſchouderen te neemen, en beraamde, met den gemelden Graaf VAN RANDWYK, en anderen, een plan van uitdeelinge op denzelfden voet van Algemeenheid en Onpartydigheid, alleen naar gelange van den nood, zonder aanzien van Gezindheid (*), als plaats gehad hadt in de twee voorige Uitreikingen. VIII. BOEK. 1781.

Gelukkig was de Heer H. J. RINK, tot verligting der voorgaande nooden, geſlaagd by eenige *Rotterdamſche* Menſchenvrienden, die in *Holland* de verzameling gedaan hadden. Hy vervoegde zich weder tot hun, en vondt ze gereed tot dien liefde arbeid. De Heeren GERRIT DE KOKER, CORNELIS VAN DEN BOSCH, ELIAS VAN NYMEGEN, GERARD VAN NYMEGEN, PIETER DE KOKER, SALOMON VAN NYMEGEN en JACOB VERVEER, bedienden zich van de Nieuwspapieren om den nood van het overſtroomde Land, zo wel als het Plan ter verligting, gemaklyk en ſpoedig hunnen Landgenooten bekend te maaken. Zy droegen zorge om deeze niet alleen, maar ook het ſtraks aangetoogene *Verhaal*, by rondgaande Brieven te zenden aan zulken hunner Menſchlieven-

(*) Meer dan drie vierde der thans ongelukkigen, waren *Roomſchgezinden*. Berigt uit een Brieve van den Heer GERRIT DE KOKER.

VIII. BOEK. 1781.

vende Vrienden in verſcheide Steden en Plaatzen van ons Vaderland, van welker medewerking zy in deezen iets goeds verhoopten; en beyverden zich in hunne eigene Stad aan 't werk der Inzamelinge.

Wel gaarne wilden hulpryke harten, door deeze Heeren opgewekt, het haare toebrengen om dit werk te onderſchraagen, en beliep het ingezamelde 31812 Guldens, 't welk de verwagting der *Gelderſche* zo wel als *Rotterdamſche* Inzamelaaren verre overtrof; te meer daar men geene ongegronde vreeze hadt, dat de drukkende rampen des Oorlogs op veelen, anders gewoon wel diep in de beurze te tasten, eenen ongunſtigen invloed zouden hebben; dan de Milddaadigheid der Liefderyke Landzaaten blonk uit, in weerwil dier hinderlyke omſtandigheden.

Men wendde alles aan tot een ſpoedig herſtel der vyf Doorbraaken in de *Waaldyken*; doch met dit herſtel waren zy niet geholpen, wier Landen onder *Dreumel* en *Wamel* gelegen, door het vloedwater, ter hoogte van verſcheide voeten, op zommige plaatzen, met zand bedekt, geheel of ten deele niet gebruikt konden worden, eer zy met groote koſten 'er het zand afgewerkt hadden. Zommigen vonden, naa het droog worden des verdronken lands, hunne akkers geheel weggeſpoeld, en, door het overſtorten, in kolken en uit ſchuuren, des nedervallenden waters, in diepe Waterpoelen veranderd. Veelen moeften niet weinig van hun Land misſen door

door het leggen van een nieuwen Dyk over 't zelve en het uitgraaven der Landeryen om de doorgebrooke Dyken te bekrammen, en vervolgens geheel op te maaken. —— De laage peil tot welke, in 't Voorjaar, de Rivieren de *Maas* en *Waal* gedaald waren, gaf gelegenheid, dat men het ingeloope vloedwater, zo ras de Dyken geheeld waren, ſpoedig loosde. In 't laatst van Grasmaand waren de Landen geheel droog, en hebben de meeſte, door den daar op volgenden gunſtigen Zomer een goeden Oogst, opgeleverd: een medewerkende zegen des Hemels op den arbeid der liefde aan deeze Ongelukkigen beweezen (*). VIII. BOEK. —— 1781.

De Opſtellers der *Verantwoordinge*, hier beneden aangehaald, maaken, in 't ſlot van hun Berigt, deeze juiſte en herinnerenswaardige aanmerking. „ De blyken van „ ongemeene en onverpligte Milddaadig- „ heid

(*) Zie *Verantwoording der Penningen ingezameld ten behoeve der Bewoonderen van het Ampt tuſſchen Maas en Waal, nevens een voorafgaand Berigt van dien Waternood en eenige Bylaagen. Te Rotterdam* by J. BURGVLIET 1773. ERNST ZEYDELAAR gaf in Maart 1781 een zeer leezenswaardige *Beſchryving van den geduchten Watersnood, en deszelfs droevige gevolgen, in het Ampt van Maas en Waal, voorgevallen tuſſchen den 27 en 28 January* 1781, *briefswyze medegedeeld, door een Vriend in Gelderland aan zynen Vriend te Amſterdam. Te Utrecht* by D. BAARS. In de *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 295—333 als mede bl. 543—557 vindt men zeer vele byzonderheden.

VIII. BOEK. 1781.

„ heid, by deeze en zo veele andere Over-
„ ſtroomingen door *Hollands* Ingezetenen
„ aan hunne *Gelderſche* Nabuuren zo
„ edelmoedig betoond, behooren de Pro-
„ vincie van *Holland* dierbaar te maaken
„ aan de overige, door den band der *Unie*
„ vereenigd. En aangezien dit meerder
„ vermogen van *Holland* eeniglyk ſpruit
„ uit deszelfs uitgeſtrekten Koophandel en
„ Zeevaard, zo mag het den overigen
„ Bondgenooten, met naame den *Gelder-*
„ *ſchen*, gansch niet onverſchillig zyn, of
„ die Takken van Welvaard bloeijen, dan
„ kwynen. In het laatſte geval zouden de
„ *Hollandſche* Beurzen ophouden onzen
„ noodlydenden Medevaderlanderen de ge-
„ reede toevlugt te verſchaffen, welke zy,
„ ingevalle van Watervloed, nu zo menig-
„ werven ondervonden hebben (*)."

Begraafplaats buiten *Zuilen* aangelegd, en 't begraaven in de Kerk verboden.

Eenigen tyd geleden was, door het voorbeeld van zommigen (†), de uit bygeloof oorſpronglyke en ſchadelyke gewoonte om in de Kerken te begraaven, tegen gegaan, en hadt dit de aandagt der beminnaaren van goede verbeteringen in Vaderlandſche misbruiken zodanig getroffen, dat eenigen zich Begraafplaatzen buiten de Godshuizen verkoozen; de hoop daar uit opgevat, dat eene zo gewenschte zaak ſpoedig een vry algemeenen ingang zou vinden, verdween welhaast geheel

(*) *Verantwoording* bl. 19.
(†) Zie het II Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 240.

heel nogthans bleef dit niet in vergetelnisſe en gaf het Dorp *Zuilen aan de Vecht*, ten deezen Jaare, het eerſte voorbeeld zo veel wy weeten, in deeze Gewesten om het begraaven in de Kerk te eene maale af te ſchaffen. De Regeering dier Plaatze werd te raade, om onder goedkeuring der Staaten van *Utrecht*, als mede van den Heer VAN ZUILEN, even buiten het Dorp, eene nieuwe Begraafplaats aan te leggen, en met bewilliging der Ingezetenen, zich te verbinden, alle Lyken, zonder uitzondering, aldaar ter aarde te beſtellen. De Heer en Vrouwe VAN ZUILEN waren in deezen niet alleen loflyke Voorgangers; maar weezen zelfs ten dien einde eene geſchikte plaats aan, welke zy aan de Inſtelling vereerden; dezelve werd met een ſteenen muur omringd, vercierd met een fraaye poort, met dit Opſchrift WY LEEVEN OM TE STERVEN (*). VIII. BOEK. 1781.

Graftombe voor H. DE GROOT te *Delft* opgeregt.

Is 'er, om zo te ſpreeken, geen kwaad zonder eenig inmengzel van goed, het begraaven in de Kerken heeft, van voorlange, gelegenheid gegeeven om 'er Grafgedenktekens voor groote en vermaarde Mannen in op te rechten. Verſcheide Kerken in onze Gewesten pronken daar mede, en heeft *Delft* hier in geen gering aandeel. Mogt deeze Stad zich beroemen dat de onſterflyke HUIG DE GROOT binnen haare muuren het eerſte leevenslicht aanſchouwd

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 768.

VIII. BOEK. 1781.

ſchouwd hadt, zy mogt, in dit Jaar, na een verloop van bykans twee Eeuwen, roem draagen op het bezit van een voortreffelyk Gedenkteken, tot verdere vereeuwiging van 's Mans naagedagtenisſe, by zo veele andere Gedenktekenen van beroemde Vaderlanders, opgerigt. Dit Praalgraf, op last, en ten koste der thans in weezen zynde Naakomelingſchap van dit Licht der Geleerdheid en Staatkunde, vervaardigd, en in het Choor der Nieuwe Kerk te *Delft*, ter rechter zyde der Vorſtlyke Graftombe, geplaatst, beſtaat uit eene Antique Architectuur van Arduinſteen, by uitſtek fraay gepolyst, in zich beſluitende een halfronde Nisſe, waar in een Naald van Zwart Marmer met een Sluier van Wit Marmer omgeeven. Voor deeze Naald ſtaat, op een verheeven Voetſtuk, in het midden een Lykbusſe, met een krans van Cypresſen-bladeren omvlogten; ter regter zyde een Kinderbeeldtje hebbende een omgekeerde uitgebluschte Fakkel in de ſlinker- en het Wapen van HUGO DE GROOT in de regterhand; en ter ſlinker zyde 's Mans Beeldtenis, in een Medaillon, 't welk met een Lauwrenkrans gekroond, rust op zyn alomme beroemd Werk *De Jure Belli ac Pacis*, terwyl zyne overige Schriften, waar onder byzonder zyn uitmuntend *Bewys van den waaren Godsdienst* in het oog valt, daar nevens liggen. Voor het Voetſtuk zelve is een Tablet van Wit Marmer, met het volgend Opſchrift:

HU-

HUGONI GROTIO
SACRVM.

PRODIGIVM EVROPAE, DOCTI STVPOR VNICVS ORBIS.
NATVRAE, AVGVSTVM SE SVPERANTIS OPVS,
INGENII COELESTIS APEX, VIRTVTIS IMAGO,
CELSIVS HUMANA CONDITIONE DECVS,
CVI PEPERIT LIBANI LECTAS DE VERTICE CEDROS
DEFENSVS VERAE RELIGIONIS HONOR,
QVEM LAVRV MAVORS, PALLAS DECORAVIT OLIVA,
QVVM BELLO ET PACI PVBLICA JVRA DARET,
QVEM THAMESIS BATAVAE MIRACLVM ET SEQVANA TERRAE VIDIT, ET ADSERVIT SVEONIS AVLA SIBI,
GROTIUS HIC SITVS EST. TVMVLO DISCEDITE, QVOS NON MVSARVM ET PATRIAE FERVIDVS VRIT AMOR (*).

PETRUS BURMANNUS SECUNDUS.

Het

(*) Gelukkig dus in 't *Nederduitsch* gevolgd,

VIII. BOEK. 1781.

Het geheele Werk, boven aan het Frontespice en doorgaande met eenige verdere cieraaden, weinige in getal, om het eenvoudig ſchoon door geen overmaat van Bywerk te ontluiſteren, voorzien, ſtaat op een Bordes drie ſchreden hoog, en is door een yzeren Hek afgeſlooten (*).

Hoe-

TER GEDAGTENISSE

VAN

HUIG DE GROOT.

Europa's Wonder, dat Geleerdheid doet verſtommen,
Het Pronkſtuk, waar Natuur zich zelven overtreft,
Het Beeld der Deugd, 't Verſtand, tot 's Hemels top geklommen,
't Cieraad, dat boven 't lot des Menſchdoms zich verheft,
Dien waare Godsdienſt, voor wiens eer hy ſtreedt, beloonde
Met de eêlſte cederen van Libans kruin gehaald,
Dien Pallas met Olyf en Mars met Lauwren kroonde
Toen hy de Wet voor Vrede en Oorlog heeft bepaald,
Dien Theems en Seine, om ſtryd, een Wonderwerk beleden
Van Neêrland, dien de Zweed zich eigende: als Gezant
DE GROOT *ligt hier. Wykt van dit Graf met ſnelle ſchreeden,*
Gy, die door Vaderlands- noch Wysheids Liefde brandt.

(*) *Hollandſche Hiſtoriſche Courant van* 15 *Feb. en* 2 *Juny* 1781. De Maaker van dit Kunſtſtuk, HERMANUS VAN ZWOLL, Mr. Beeld- en Steenhouwer te *Delft*, heeft 'er eene Plaat van in

Hoewel de Weersgeſteltenisſe in dit Jaar zo zeldzaam niet was als der twee voorige Jaaren (*), verdient ze nogthans eene korte aantekening, en zullen wy met dezelve dit Boek beſluiten. Op een

Lugt- en weersgeſteltenisſe en Sterfte in dit Jaar.

in 't licht gegeeven. Bekend is het, dat men eerst gedagt hadt, voor DE GROOT te *Delft*, gelyk voor ERASMUS te *Rotterdam*, een Beeld op te rigten, en men naderhand te raade werd een Praalgraf in 't Choor der Nieuwe Kerke te laaten bouwen, op 't verzoek des Zoons en der Dogter van dien nooit volpreezen Man; een verzoek waar in de Regeering van *Delft* op den 21. July 1663 bewilligde, mits alvoorens het Opſchrift daar op te doen ſtellen, aan Heeren Burgemeeſteren medegedeeld, en derzelver goedkeuring daar van erlangd werd. De vermaarde Kunstenaar en Beeldhouwer ROMBOUT VERHULST, die naderhand de pragtige Graftombe van den Admiraal DE RUITER vervaardigde, tekende 'er een Ontwerp van en boetzeerde het in aarde: het Werk bleef, om welke reden wordt niet gemeld, ſteeken. Doch de Hr. CORNELIS VAN ALKEMADE heeft 'er eene Afbeelding van medegedeeld in zyne *Inleiding tot het Ceremonieel en de plegtigheden der Begraafenisſen*, en door de beſchikking van dien Kunstvriend, vinden wy het geplaatst in de *Hiſtorie van het Leeven des Heeren* HUIG DE GROOT, door CASPAR BRANDT en A. V. CATTENBURG, II Deel, bl. 416. 't Zelve is in eenen geheel anderen Smaak, en, onzes oordeels, heeft het uitſtel een grootſcher Praalgraf aan die Eer van ons Vaderland geſchonken. 's Mans waarde en verdienſten hebben 'er ons langer by doen vertoeven, dan de aart onzer Hiſtorie ſcheen te veroorloven; doch welk Letter- en Vryheids-Minnaar kan ter loops van dit onze dagen tot roem ſtrekkend Gedenkteken ſpreeken!

(*) Zie het II Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 218. 488.

VIII. BOEK. 1781. een maatig harden Winter volgde een ongemeen drooge Gras- en Bloeimaand. De daar door ſchraale Weiden werden in Zomermaand eerst door een milden regen verkwikt. Dan, niet tegenſtaande die droogte, ſtonden de Boomen wel éene maand vroeger groen, en kwamen de vrugten een gelyken tyd vroeger dan in andere Jaaren, de zwaare Dauw's nagts vallende, ſchynt veel tot de vrugtbaarheid toegebragt te hebben. De Boomvrugten waren overvloedig, en de Aardappelen, die gewenschte vervulling voor de ſchamele Gemeente, door derzelver menigte, zo goedkoop dat de prys de helft nauwlyks beliep van dien des voorleden Jaars; een zegenryk voorregt in deezen voor veelen werkloozen tyd. De ganſche Hooimaand was droog en heet; doch de Oogst kwam voordeelig binnen, en op denzelven volgden overvloedige regens. — Dezelfde beklaaglyke Naajaarsziektens, als doorgaans zich naa heete Zomers vertoonen, woedden weder in veele ſtreeken. In *Gelderland*, en eenige andere Gewesten, rigtten niet alleen Galkoortzen, maar ook de Roodeloop deerlyke verwoestingen aan. In *Holland* heerschten zeer veele Koortzen, zelfs op anders voor gezond gerekende plaatzen. Schoon te *Amſterdam* en in andere Steden, meer Menſchen ten grave geſleept werden dan in 't voorgaande Jaar, 't welk reeds een plaats in de Sterfjaaren verdiende, beſpeurde men de ſterfte nergens in dien hoogen trap als te *Haarlem*, waar het week-

weeklyks getal Dooden, in 't Naajaar, en zelfs nog in den Winter, twee en drie dubbel het gewoone getal overtrof, en ondanks de vermindering der Inwoonderen, door de ſterfte des voorleden Jaars, de geſtorvenen nog veel meerder waren. Bovenal hadden de Krygsbezettingen aan de Zeekusten, zo in *Holland*, als in *Zeeland*, geen klein aandeel in deeze volkwegrukkende Najaars ziekten (*). VIII. BOEK. 1781.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 2303 en de Sterflysten in die voor 't Jaar 1782. bl. 1 enz.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

NEGENDE BOEK.

INHOUD.

IX. BOEK. *Stoffe van dit Boek. Hun Hoog Mogenden dringen op het vermeerderen der Zee- en Landmagt aan. Zy laaten eene Petitie doen tot den aanbouw van Negentien Zwaare Schepen. Aanmerkingen van Friesland op eenige Uitdrukkingen in de Petitie van den Raad van Staaten. Weigert in de Vermeerdering der Landmagt en het Veldleger deel te neemen. Stemt in den Aanbouw der Negentien Oorlogſchepen. Holland doet het desgelyks, en dringen Gecommitteerde Raaden aan op het opbrengen der Toegeſtaane Gelden: als mede op het vermeerderen der Landmagt en het oprigten van een Veldleger. Voorſtel van zyn Hoogheid om de Vloot uit het Voetvolk van den Staat te bemannen. De Schotſche Brie*

Brigade in Lands Krygsvolk veranderd. Verſchillen over de Uitſchryving van den Dank- Vast- en Bededag. Inhoud van denzelven. Wat 'er ter Vergadering van Holland over voorviel. Misnoegen onder de Landzaaten. Veele Leeraars houden 'er zich niet aan. In Vliſſingen wordt den Predikanten een Byvoegzel tot de Uitſchryving gegeeven. Friesland verwerpt de Uitſchryving, en laat eene andere uitvaardigen. Inhoud van denzelven. Maandlykſche Bedeſtonden in eenige Gewesten vastgeſteld. Goes wil uit hoofde van de Werkloosheid de Bedeſtonden ſtaaken: wat deswegen in Zeeland voorviel. Ooſtergo levert een ontwerp tot het houden van Bedeſtonden in, 't welk tot geen beſluit komt. Plan ter Uitrusting ter Zee voor dit Jaar. Begrooting van 't getal der Schepen, welken men reekende, dat dit Jaar gereed zouden weezen. Beraaming van het Plan, om gemeenſchaplyk met Frankryk tegen Engeland voor de aanſtaande Campagne te ſtryden, door alle de Gewesten aangenomen. Antwoord des Franſchen Afgezants op dit voorſtel. De voorwaarde van den Franſchen Afgezant geëischt, door hun Hoog Mogenden aangenomen. Wederzydſche Plans uitgewisſeld. Voordeelen der Nederlandſche Schepen uit de Volkplantingen komende in de Franſche Havens toegeſtaan. Hoe gebrekkig het op onze Volkplantingen in de West-Indien geſteld was. Capitein E. C. STARING *doet een vergeefſchen Kruistocht. Acht Koopvaardyvaarders behouden na Elſeneur geleid. Onder* BYLANDT *zeilen eenige Oorlogſchepen uit en weder binnen. Eene* IX. BOEK.

IX. BOEK.

ne Engelſche Vloot op de Kust. De in Zee zynde Schepen gewaarſchouwd en gered. Het uitloopen uit Texel ongeraaden geoordeeld. Schikkingen in 't Vlie gemaakt. Nadere handelingen met den Franſchen Afgezant over het gemeenſchaplyk Plan. Bedenkingen op het in de Havens blyven onzer Vloot. Overleg des Zeekrygsraads in Texel over 't uit- of niet uitloopen. De voor- en nadeelen tegen elkander overgeſteld. Het uitloopen als nog ongeraaden gekeurd by dien Krygsraad. De Gecommitteerde uit de Admiraliteiten keuren dit goed. Nadere Raadſlag over het uitloopen; weder als ongeraaden in gezien. Plan van uitzeilen aan den Vice Admiraal opgegeeven. Zyn Beſluit daar op. De Vloot zeilt onder den Vice-Admiraal HARTSINCK *uit. Wat dezelve uitvoerde. Valt weder binnen. Rondgaande Brief van Zeeland aan de Bondgenooten over de Werkloosheid. Voorſtel der Afgevaardigden van Leyden om onderzoek na de Werkloosheid te doen. Wat deswegen ter Vergadering van Holland voorviel. Dordrechts goedkeuring. Schiedams omhelzing. Goudas en Alkmaars gevoelen. Verſchillende begrippen en beoordeelingen der Landzaaten over dien Voorſlag. Voorſtel van zyne Hoogheid, waar in hy zich beklaagt en Verantwoording belooft. De Vergadering van Holland ſcheidt voor drie Weeken, 't welk veel opziens baart. Het Voorſtel van Leyden, ter Vergadering van Holland, met nog vier Vraagſtukken vermeerderd. Bezending aan zyne Hoogheid benoemd. Onderſcheide begrippen der Staats-*

le-

leden over den last dier Bezendinge. Volvoering dier Bezendinge by zyne Hoogheid. De Admiraal Generaal levert by hun Hoog Mogenden eene Memorie in. Brief tot geleide. Slot des Vertoogs. Hoe onderſcheide men deeze Memorie beoordeelde. Dank-Adres der Leydſche Burgerye, wegens den Voorſlag door den Raad gedaan. Staaten van Holland keuren den Brief van Zeeland goed. Wat 'er by Gelderland over den Brief van Zeeland voorviel. Aanſpraak van VAN ZUILEN VAN NYEVELDT *te dier gelegenheid.*

IX. BOEK.

Schoon, in den voorleden Jaare, veele Plans ter Vredehandelinge, in de harſenen der Staatkundigen, of die zich verbeelden Staatkundigen te weezen, geſmeed, ſchoon 'er, met de daad, Ontwerpen van meer belangs ter baane gebragt en aangevangen waren (*), ſchoon men deeze laatſte, in dit Jaar voortzette, en andere te werk ſtelde, welke op zyne plaats moeten vermeld worden, zullen, wy nog een Jaar zonderlingen Oorlogs, vol van de vreemdſte binnenlandſche Lotgevallen, te beſchryven hebben, eer wy een einde zien aan een Kryg, die wanneer wy de Toebereidzelen, met den Aanvange deezes Jaars, in overweeginge neemen, met alle heftigheid, ſcheen doorgezet te zullen worden. 1782. Stoffe van dit Boek.

Ee-

(*) Zie hier boven bl. 1.

XX. BOEK. 1782.

Eenige trekken uit den Brieve van hun Hoog Mogenden, met de gewoone en buitengewoone Petitie en Staaten van Oorlog aan de Gewesten rondgezonden, zullen ons eenigermaate hunne denkbeelden over den Staat des Vaderlands open leggen.

Hun Hoog Mogenden dringen op het vermeerderen der Zee- en Landmagt aan.

„ Wy kunnen, verklaaren zy, onder anderen, zo min als zyne Hoogheid en de „ Raad van Staaten, ontveinzen, dat de „ geſteltenis, waar 't Gemeenebest zich in „ bevindt, zeer duiſter, ja, allergevaarlykst en hachlykst is; aan den eenen „ kant ingewikkeld in een kostbaaren „ en verderflyken Zee-Oorlog met het „ nabuurig Ryk van *Groot Brittanje*; welks ligging en uitgeſtrektheid „ tegen over onze Kusten en Zeegaten, „ het uitloopen onzer Koopvaardyvlooten, „ zonder de beſcherming van talryke en „ ſterke Convoyen van Oorlogſchepen, „ tot eene natuurlyke hinderpaal ſtrekt. „ Naa meer dan eene Eeuw met dat Ryk „ in Vrede en Bondgenootſchap geleefd te „ hebben, zyn wy, door 't zelve, aangevallen, en wel op 't onverwagtst, tegen „ den Inhoud der Tractaaten, eer wy ons „ in ſtaat hebben bevonden, om een Zee-„ Oorlog, waar toe zo veel vereischt „ wordt, te kunnen voeren: terwyl het „ zelve zich, daar en tegen, allerſterkst „ ter Zee gewapend vondt. —— Aan „ den anderen kant, wordt de Staat aange-„ ſprooken door den Keizer, om de Plaat-„ zen der Barriere te laaten ſlegten, waar „ van het eerſte gevolg is, de geheele

„ O-

„ Ontruiming van de meeſte dier Plaatzen. IX.
„ Op zich zelven zyn ze, *Namen* uitgezon- BOEK
„ derd, 't welk altoos als de Sleutel van
„ de *Maas* is aangezien, en in ſtaat gehou- 1782
„ den, van geen nut, door het verval,
„ waar in ze geraakt waren; doch de wyze
„ op welke die Slegting gevorderd, en
„ met zo veel verhaaſtings uitgevoerd
„ wordt, geeft ons reden om te vreezen,
„ dat het Tractaat van Barriere, met al
„ het geen daar toe aanleiding heeft gegee-
„ ven, en al het geen 'er het gevolg van is,
„ den bodem zou kunnen worden ingeſlaa-
„ gen, en dus van alle zyden een Zamen-
„ ſtel ſtaat vernietigd te worden, waar aan
„ de Voorvaders zo veel gewigts hebben
„ gegeeven, en aan welkers invloed zy
„ altoos, naast de Godlyke Beſcherming,
„ de behoudenis van hunne Vryheid en
„ Onafhanglykheid pleegen toe te ſchry-
„ ven.

„ In deezen toeſtand van zaaken is het
„ zeker en zonder tegenſpraak, dat de
„ Staat, in de eerſte plaats, zich ter Zee,
„ met alle magt, moet wapenen, om ter
„ Zee in ſtaat te zyn van niet alleen *defen-*
„ *ſief*, maar was het mogelyk, *offenſief* te
„ handelen. Als men vyandlyk wordt
„ aangevallen moeten alle poogingen wor-
„ den aangewend om den Vyand tegen te
„ gaan aan dien kant, al waar dezelve ons
„ aantast; met één woord wy moeten
„ Schepen, wy moeten een Vloot hebben.
„ De Handel, de Ziel van den Staat is 'er
„ ten hoogſten aangelegen, en kan, zon-

IX. BOEK. 1782.

„ der dat, niet ſtaande gehouden wor-
„ den. Terwyl, aan den anderen kant,
„ de Ligging der beide boven gemelde
„ Landen, niet alleen vereischt de grootste
„ en moeilykſte omzigtigheid om 's Lands
„ Schepen, en den beproefden Moed
„ van derzelver Bevelhebberen, niet roek-
„ loos in de waagſchaal te ſtellen; maar
„ ook dat de Vloot van den Staat ſterk ge-
„ noeg zy, om, naa aftrek der benoodig-
„ de Convoyen, tot dekking van deszelfs
„ uitgeſtrekten Handel en Bezittingen,
„ meeſter van de *Noordzee* te kunnen bly-
„ ven, zonder 't welk 's Lands in- en uit-
„ gaande Schepen, zo wel als die der
„ goede Ingezetenen, ten prooi moeten
„ vallen van een altoos naby zynde en
„ langs de Kusten zwervenden Vyand.

„ Geen tyd mag, derhalven, verzuimd
„ worden, om Equipagien te doen uit-
„ rusten, en Schepen te doen aanbouwen.
„ De voorige tyden, waar in men in Zee-
„ Oorlogen is geweest, hoe kostbaar en
„ verderflyk voor den Handel, dezelve
„ ook bevonden werden, geeven, egter,
„ de voorbeelden aan de hand, met wat
„ yver de zaak is aangetast geworden.
„ Dezelfde Waakzaamheid en Yver kan
„ niet genoeg worden aangeprezen. De
„ bereidwilligheid met welke de Gewesten
„ geſtemd hebben, in de oprigting van
„ een Corps Mariniers, geeft ons, ten
„ deezen opzigte een aangenaamst voor-
„ uitzigt. Wy moeten, egter, nevens
„ zyne Hoogheid en den Raad van Staa-

„ ten,

„ ten, by de Bondgenooten, op het ern- IX.
„ ſtigſte, aanhouden, om de Zaaken van BOEK.
„ de Zee, volgens het Plan der Admirali- ——
„ teiten, te blyven behartigen met dien 1782.
„ yver, die de tegenwoordige toeſtand
„ van zaaken, en de aart van den Oorlog,
„ waar in de Republiek is ingewikkeld,
„ noodzaaklyk vereiſcht; maar het kan,
„ ten gelyken tyde, van zyne Hoogheid,
„ of van den Raad van Staaten niet ge-
„ vergd worden, dat dezelve zouden af-
„ zien van de Aandrangen, die zy, ze-
„ dert eene menigte van Jaaren agter den
„ anderen, hebben gedaan, om de Repu-
„ bliek, ook van de Landzyde, in ſtaat
„ van verdeediging en veiligheid te ſtellen.
„ Haar Voormuur, die haar anderhalve
„ Eeuw tot gerustheid heeft geſtrekt,
„ thans weg zynde, worden 'er nieuwe
„ maatregelen gevorderd om den Staat niet
„ ontbloot en voor den eerſten Aanvaller
„ ten prooi te laaten.

„ Daar toe is onvermydelyk noodig.
„ Voor eerst een goed aantal Troepes.
„ De weinige Battaillons, die uit de Bar-
„ riere-Steden binnen 's Lands getrokken
„ zullen worden, zyn niet toereikende,
„ om met de Troepes, die de Staat thans
„ in dienst heeft, een Leger uit te maa-
„ ken; dus is eene vermeerdering derzelven
„ noodzaaklyk, vooral in een tyd, daar
„ het Syſtema der meeſte Mogenheden
„ ſchynt te zyn, hunne voornaamſte vei-
„ ligheid te ſtellen in talryke en altoos
„ marschvaardige Legers.

IX. BOEK. 1782.

„ Uit dien hoofde is het al verders niet „ genoeg Troepes te hebben. Dezelve „ moeten in beweeging kunnen worden „ gebragt. Van het daar toe benoodigde „ is de Staat zodanig ontbloot, dat, zelfs „ in tyd gevaar, geen enkel Regiment te „ veld zou kunnen trekken, en, egter, is „ de gemaatigde Petitie by den Raad van „ Staaten gedaan, om de Troepes marsch-„ vaardig te maaken, tot nog toe buiten „ Besluit, ja genoegzaam buiten Overweeging, gebleeven.

„ Eindelyk en bovenal zal het nu noodig zyn de Oude Frontieren van den „ Staat in goede Orde te brengen: tot dat „ einde is reeds, voor eenigen tyd, eene „ Petitie gedaan; maar tot nog toe al mede zonder vrugt (*)."

Zy laaten eene Petitie doen tot den aanbouw van Negentien zwaare Schepen.

Ten aanzien van de Zeemagt, waar op elk in den Lande het oog gevestigd hieldt, hadden hun Hoog Mogenden den Raad van Staaten verzogt eene Petitie te ontwerpen tot den aanbouw van Negentien zwaare Schepen, en lieten zich, in eenen Brieve aan de Gewesten gezonden, daar omtrent op deeze wyze hooren. „ Het zal aan „ zommigen der Bondgenooten misschien „ onverwagt voorkomen, dat wy den „ Raad van Staaten wederom verzogt hebben eene Petitie op te stellen van „ 8409700 Guldens, tot aanbouw van eenige zwaare Schepen; daar het U Ed. „ Mog-

(*) *Resol. van Holl.* 11 Jan. 1782.

IX. BOEK. 1782.

„ Mog. bewust is, dat wy, omtrent een Jaar geleden, een Petitie tot den aanbouw van Oorlogſchepen, van over de *Elf Millioenen*, en nog onlangs, op den vyfden van laatstleden Wynmaand, eene Aanvullende Petitie van ruim *Negen Millioenen*, tot het zelfde einde, aan dezelve hebben toegezonden; maar wy houden ons verzekerd, (ſchoon het kennelyk is, dat nog verſcheide Oorlogſchepen, en Fregatten, die de Collegien ter Admiraliteit in 't begin van dit Jaar (*) door ons gelast zyn aan te bouwen, ontbreeken,) dat U Ed. Mog. egter, de noodzaaklykheid van deeze laatſte Petitie ten vollen zullen erkennen, indien zy met ons gelieven op te merken, dat de begrooting der Zeemagt, zo als dezelve in Lentemaand des Jaars MDCCLXXIX, is gemaakt, ten dien tyde alleen in dier voege is ingerigt geweest, om het zo laag verwallen Zeeweezen, waar aan, naa den Vrede van *Utrecht*, byna geen hand was geſlaagen, by voorraad eenig meerder aanzien te geeven, zonder dat men als toen heeft kunnen denken, om dezelve te brengen op dien voet, zo als de Eer van de Republiek, en de omſtandigheden van eenen Oorlog met een magtig en waakzaam Nabuur, het zelve tegenwoordig volſtrekt vorderen; als mede, dat een Aan-

„ bouw

(*) Deeze Brief was van 31 Dec. 1781.

IX. BOEK. 1782.

„ bouw van eenig aanbelang veel tyds ver-
„ eiſchende, de voorzigtigheid mede-
„ brengt, dat men zich in ſtaat ſtelt door
„ een geſtadigen aanbouw, om de Sche-
„ pen, door 't geweld van den Vyand,
„ ongelukken der Zee, of andere rampen,
„ verlooren gaande, ſchielyk te kunnen
„ aanvullen: waarby nog komt, dat de
„ Zeemogenheden, zich tegenwoordig
„ vooral op den aanbouw van zwaare
„ Schepen toeleggende, wy ons in de
„ onvermydelyke verpligting bevinden,
„ (ſchoon noch de Havenen, noch de Ri-
„ vieren van de Republiek misſchien voor
„ zwaare Schepen zeer geſchikt zyn,) om
„ dezelve Mogenheden ten minſten van
„ verre te volgen, ten einde, by eene ont-
„ moeting met den Vyand, het nadeel aan
„ onze zyde niet te groot moge wee-
„ zen." —— Op deeze gronden ſtel-
den zy voor, dat 'er Negentien zwaare Schepen, zeven van zeventig, en twaalf van zestig Stukken, by de onderſcheide Admiraliteiten, zouden worden aangebouwd (*).

Aanmerking van *Friesland* op eenige Uitdrukkingen, in de Petitie van den Raad van Staaten.

In deeze Vorderingen, wat de Land- en Zeemagt betrof, droegen alle de Gewesten toeſtemming, laatende nogthans ieder zyne byzondere Neiging en Begrippen doorſtraalen, terwyl zy ook voorheen gemaakte Uitzonderingen vast hielden. — *Zeeland* ſprak, om in een eertyds gedaan voor-

(*). *Reſol. van Holl.* 11 Jan. 1782.

voorſtel, wegens eene Commisſie van deezen Staat in *Engeland*, (wanneer de voordraaging van een Heer daar toe weder mogt plaats hebben,) toe te ſtemmen. — Staaten van *Friesland* betuigden, ter gelegenheid van het verleenen der Toeſtemminge, niet voorby te kunnen te verklaaren „ dat zy ten uiterſten gevoelig waren „ over de ſinguliere Poſitiven, en Uitdrukkingen in de Generaale Petitie van „ den Raad van Staaten vervat; doch dat „ zy zommige, als by voorgaande Staatsbeſluiten te vooren wederlegd, onaangeroerd zouden laaten; maar omtrent andere niet wilden afzyn, eenige plaatzen „ in opmerking te neemen; onder welken, wel voornaamlyk in aanmerking „ kwam het Declaratoir van zyne Hoogheid en den Raad van Staaten, *dat zy*, „ naamlyk, *geene andere Satisfactie van „ Hoogstderzelver Waarſchuwingen hadden, „ dan dat daar uit zou blyken, dat de preſente toeſtand van het Vaderland buiten ſchuld „ was van zyne Doorlugtige Hoogheid, en den „ Raad van Staaten.*" — „ Eene Uitdrukking", (vervolgen zy, 't zyn de eigene woorden) „ welke, onzes eragtens, nooit „ en zeker thans geheel niet te paſſe kan „ komen in de critique omſtandigheden, „ waar in de Republiek zich bevindt; eene Uitdrukking, welke by een minder „ op hunne Regenten vertrouwend Volk „ dan onze Ingezetenen, gebruikt door „ den mond van het Eminente Hoofd en „ een Illuſter Collegie van deeze Republiek,

IX. BOEK. 1782.

IX. BOEK. 1782.

„ bliek, van de aller nadeeligſte gevolgen
„ voor den Staat van het Land hadt kun-
„ nen zyn; eene Uitdrukking, welke hun
„ Ed. Mogenden, derhalven, niet kun-
„ nen naalaaten te remarqueren, en over-
„ dezelve, als een gevaarlyken ſtap, hunne
„ uiterſte gevoeligheid te toonen, in ver-
„ wagting, dat hun Hoog Mogenden wel
„ met hun Edel Mogenden zullen willen
„ coopereeren, ten einde zulke verregaan-
„ de Demarches by vervolg geen plaats
„ mogen hebben; voor al, indien hun
„ Hoog Mogenden gelieven te reflectee-
„ ren, dat de zo herhaalde voorſlagen tot
„ verſterking der Republiek ter Zee,
„ waar zy alleen zich ooit met vrugt kan
„ ſterken, altyd, zelfs nog ten tyde dat
„ de Republiek reeds in haare Scheep-
„ vaard zo wreed als wetteloos door *Enge-*
„ *land* benadeeld werd, zyn geannexeerd
„ geweest aan eene kostbaare en nutlooze
„ Augmentatie der Landmagt."

Weigert in de Vermeerdering der Landmagt en het Veldleger deel te neemen.

„ Dat, verders, omtrent de aanvullin-
„ ge der Magazynen en Verſterkingen der
„ Landmagt en Frontieren, de zaaken, ze-
„ dert het ontruimen der Barriere-plaat-
„ zen, welke te haarer bezettinge, een
„ merkelyk getal van de Armé van de
„ Republiek noodig hadden, zeer van
„ gedaante veranderd waren: terwyl hun
„ Ed. Mogenden in het denkbeeld ſton-
„ den, dat het onmogelyk was, dat de
„ Republiek zich aan de Landzyde tegen
„ haare magtige Nabuuren met de Wape-
„ nen beſcherme, 'er aan dien kant niets

„ over-

„ overſchoot, dan zich op de goede trou- IX.
„ we en wederzyds gefundeerde Tractaa- BOEK.
„ ten te gronden, en zyne Keizerlyke en
„ Aller-Chriſtlykſte Majeſteit, in Hoogſt- 1782.
„ derzelver gedeclareerde en beweezene
„ genegenheid voor de Republiek, door
„ *Nederlandſche* opregtheid, te doen vol-
„ harden. —— Wyders waren zy van
„ oordeel, dat een Veldleger van geen hoe-
„ genaamd nut voor de Republiek, en
„ derhalven van ondraaglyke kosten voor
„ de Bondgenooten, zou zyn, welke *Fries-*
„ *land*, wegens deszelfs zo duidelyk al te
„ hoogen aanſlag in de Generaliteis Quota,
„ boven alle andere moest vermyden,
„ waarom zy deeze Petitie volkomen van
„ de hand weezen (*)."

Friesland, 't welk zich, in den voorle- Stemt in
den Jaare, en thans wederom, ten opzigte den Aan-
van de Zeemagt, zo ſterk uitte, droeg toe- bouw van
ſtemming in den Aanbouw van Negentien Negen-
zwaare Oorlogſchepen, en de ſomme daar tien Oor-
toe gevorderd mits dezelve vermeerderd logſche-
werd met 490125, tot den Aanbouw der pen.
verongelukte Schepen by de Admiraliteit
in *Friesland*, te weeten één Schip van vyf-
tig en één van twintig Stukken; dewyl on-
der de Negentien aan te bouwen Schepen,
desgelyks, voor de Admiraliteit op de
Maas, geſteld was het verongelukte Schip
Prins Willem.

Hol-

(*) *Reſol. van Holl.* 5 Juny 1781.

IX. BOEK. ——— 1782.

Holland desgelyks, en dringt aan op het opbrengen der Penningen.

Holland bewilligde in de Petitie tot den Aanbouw der Negentien zwaare Schepen, en de andere ter verſterking van de Zeemagt, als mede in den voorſlag van *Friesland*, om, tot het vervullen van de plaats der twee verongelukte Schepen, de Petitie met de begeerde ſomme te verhoogen; teffens aandringende, dat men met de gaave toeſtemming en opbrengingen niet mogt marren, op dat de Hellingen, die door het afloopen der laatstgebouwde Schepen ledig waren, of eerstdaags ledig ſtonden te worden, ten eerſten weder bezet geraakten, op dat de aanwinnende Zeemagt, door het minſte toeval, by derzelver opkomst, niet weder vervallen mogt. ——— In den Raadſlag van Gecommitteerde Raaden op de Algemeene Petitie en Staaten van Oorlog, betuigen zy, dat onder alle zaaken, die in het tegenwoordig tydsgewricht ten voorwerpe van betragting ſtrekten, „ de Zaaken van de Zee in de eerſte „ plaats voorkwamen, als volgens de wel„ gegronde aanmerking van zyne Hoog„ heid en den Raad van Staaten, *in deeze* „ *tyds omſtandigheden met regt alle Prefe*„ *rentie verdienende.* Dies aangaande er„ kenden Gecommitteerde Raaden ook „ gaarne, dat, zedert het uitbarſten van „ den Oorlog, waar mede de Kroon van „ *Engeland* goed gevonden hadt de Repu„ bliek zo onregtvaardig als onverhoeds te „ beſpringen, *de Bondgenooten niet hadden* „ *ſtilgezeten, om te beſluiten en in het werk* „ *te doen ſtellen, 't geen tot meerder defenſie*

„ *van*

„ *van den Staat, en tot daadlyke afkeering* IX.
„ *van eenen zo harden aanval noodig en* BOEK.
„ *dienſtig kon zyn;* doch hier omtrent ——
„ moeſten zy niet verzwygen, dat, byal- 1782.
„ dien de verdere Leden van het Bondge-
„ nootſchap, het voorbeeld van *Holland*
„ hadden gevolgd, als dan voorwaar wei-
„ nig ſtoffe tot eenige klagten, wegens ver-
„ traaging en ongereedheid van Conſen-
„ ten en Furniſſementen, zou zyn overge-
„ bleeven: naardemaal het niet moeilyk
„ zou vallen te bewyzen, dat, wanneer
„ het geheel montant der Penningen, op
„ alle de menigvuldige thans loopende Pe-
„ titien tot het werk van de Marine, door
„ deeze Provincie reeds daadlyk verſtrekt,
„ met en tegen het geheele beloop van alle
„ de gedaane Furniſſementen, op die zelf-
„ de Petitien werd gebalanceerd en verge-
„ leeken, de Balans aan de zyde van *Hol-*
„ *land* bevonden zou worden over te
„ ſlaan, met de aanzienlyke ſom van wei-
„ nig minder dan *Drie- en- twintig Tonnen*
„ *Gouds*, welke door deeze Provincie, in
„ de proportie van het volle beloop van
„ alle de gefurneerde Gelden, *over betaald*
„ zyn geworden."

Gecommitteerde Raaden dringen op een Veldleger by *Holland* aan.

Over het Veldleger oordeelden Gecommitteerde Raaden van *Holland* geheel anders dan wy Staaten van *Friesland* hoorden ſpreeken, zy moeſten den naderen aandrang van zyne Hoogheid en den Raad van Staaten ten uiterſten billyken; ſchoon geen der Gewesten tot nog in de Petitie daartoe geſtemd hadt; zy konden niet nalaa-

IX. BOEK. 1782.

laaten, dit ſtuk nader aan te dringen; „ daar het" (gelyk zy zich lieten hooren,) „ aan geen tegenſpraak behoorde „ onderhevig te zyn, dat niet ſlegts, in 't „ algemeen, de verdeediging van 't Land, „ door geene Oorlogſchepen en gewapende „ Vaartuigen alleen, naar behooren, kon „ worden betragt; maar dat ook, in 't by„ zonder, de geſteldheid van de wyd uitge„ ſtrekte Zeekusten en Stranden van dee„ ze Provincie zodanig was, dat, tot der„ zelver volkomene beveiliging, het tydig „ by een trekken van Troepen, in een of „ meer Corpſen verzameld, ten hoogſten „ noodzaaklyk kon worden; gelyk ook de „ voorige Oorlogen door de Republiek te„ gen het Ryk van *Engeland* gevoerd, en „ bepaald die des Jaars MDCLIII, niet „ duister aanweezen, dat men, tot dek„ king van die Eilanden en Zee-Frontie„ ren deezer Provincie, welke thans niet „ minder dan in de voorgaande Eeuw van „ aanbelang gehouden moeſten worden, „ bedagt was geweest, om een *Gros te* „ *Voet en te Paard*, by een te doen trek„ ken. Tot die byeentrekking, en het „ marschvaardig houden, moeſten zodani„ ge noodwendigheden en behoeftens, als „ onder den naam van *Legerlasten* bekend „ ſtaan, by tyds aangeſchaft, en konden de „ benoodigde kosten uit niets anders dan „ uit eene Petitie, ten dien einde gedaan, „ gevonden worden. —— Voorts kon„ den Gecommitteerde Raaden niet afzyn „ om aan hunne Ed. Groot Mogenden

„ over-

„ overweeginge aan te beveelen eene ge- IX.
„ maatigde Verhooging van de Tractemen- BOEK
„ ten, door de Majors, Capiteins, Capi- ——
„ teins-Luitenants van het Corps de Ge- 1782.
„ nie, omtrent welker voorſlag, in den
„ voorleden Jaare gedaan, de toeſtemming
„ van *Holland* alleen ontbrak; maar voor-
„ naamlyk het gewigtig ſtuk der herſtelling
„ en verſterking van de Fortificatiewer-
„ ken in de Frontierplaatzen van den
„ Staat, waar toe de Petitie bereids in den
„ Jaare MDCCLXXVIII geſchiedde;
„ doch waar in de toeſtemming van dit Ge-
„ west zich niet verder dan tot het halve
„ Beloop uitſtrekte. In een tyd als deeze
„ werd de aandagt omtrent dit voorwerp
„ ten kragtigſten als van zelve opgewekt,
„ daar eene gevoelige Ondervinding, het
„ allerduidelykst bewys hadt aangebragt
„ van de hooge noodzaaklykheid, dat de
„ Bolwerken van 's Lands veiligheid, in
„ de eige boezem van den Staat, en op
„ deszelfs eigen Grondgebied, geſteld en
„ gevestigd wierden (*)."

Voorſtel van zyne Hoogheid om de Vloot uit het Voetvolk te bemannen.

Over het *Corps Mariniers*, in welks oprigting *Friesland* eindelyk ſtemde (†) benoemde zyne Hoogheid de Bevelhebbers (§). Dan, daar deeze Zee-ſoldaaten, wier eigenlyke beſtemming was om tot

(*) *Reſol. van Holl.* 15 Maart 1782.
(†) Zie het III Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 71.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1486.

IX. BOEK. 1782.

tot Krygstochten over Zee gebruikt te worden, naar 't oordeel van zyne Hoogheid, thans ongeſchikt waren om op 's Lands vloot dienst te doen, leverde hy ter Algemeene Staatsvergadering, den vyfden van Zomermaand, een Voorſlag in, om, ter vergoeding van het gebrek aan Manſchap op de Vloot uit de Scheeps-ſoldaaten, die eenige tyd gediend hebbende aan de Zee gewend waren, Matroozen aan te werven, en derzelver getal weder aan te vullen uit het Voetvolk van den Staat, teffens een Plan opgeevende hoe die ſchikking best te maaken, zonder de Landmagt van den Staat te verminderen (*). —— Staaten van *Friesland*, ſchoon het Kwartier der Steden een geheel verſchillend gevoelen uitbragt, beſlooten dit voorſtel niet aan te neemen; doch een ander te laaten doen; „ naamlyk om den Stadhouder te verzoe„ken groot verlof toe te ſtaan aan vier „ Man uit elke Compagnie boven de zoda„nigen, die reeds zulk een Verlof had„den, ten einde deeze Vrywilligers, met „ Verlof, geduurende den Oorlog, op Zee „ konden dienen, en vervolgens in derzel„ver Compagnien weder ingelyfd worden. „ Hier door zouden huns agtens, de heil„zaame oogmerken van zyne Hoogheid „ veel eenvoudiger, veel gemaklyker, en „ met minder kosten, bereikt worden (†)."

Al-

(*) *Reſol. Gen.* 5 Juny 1782.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1140.

Althans zou zulks ten vollen gediend hebben, om de verdenking, by zommigen gekoesterd, doch door anderen gewraakt, weg te neemen, als of de Voorslag van zyne Hoogheid diende om, langs dien weg, de Langdmagt ongevoelig te vermeerderen (*). IX. BOEK. 1782.

Ten opzigte van de *Schotsche Brigade*, die van omtrent den Jaare MDLXX. in dienst der Algemeene Staaten tradt, en veel betoons van dapperheid, zo in Belegeringen als Veldslagen, gegeeven hadt, deedt de Capitein Generaal een Voorstel om dezelve in eene Nationaale Krygsbende te veranderen. Men besloot hier toe, en dat dezelve den Eed van Getrouwheid aan den Staat zou moeten afleggen, en zweeren, om, zo lang zy uit den dienst aan de Staaten der *Vereenigde Nederlanden* niet wettig waren ontslaagen, niemand buiten den zelven voor de Souveraine Overheid te zullen erkennen, en geene bevelen dan de hunne te zullen gehoorzaamen (†). Eenige Officieren verzogten by den Staat, een langer uitstel dan dat van zes weeken om zich hier op te verklaaren, en ontvingen zy, van wegen zyne *Groot Brittannische* Majesteit, aan welke hun geval was voorgedraagen, aanschryvens, dat de zodanigen, die zich by deeze gelegenheid getrouw betoon- De *Schotsche Brigade* in Lands-Krygsvolk veranderd.

(*) *Post van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 279.

(†) *Resol. Gen.* 18 Nov. 1782.

IX. BOEK. 1782. toonden omtrent zyne Koninglyke Perſoon en Regeering, en na *Groot Brittanje* te rugkeerden, onder zyne beſcherming zouden ontvangen worden; en dat de zodanigen, die, door lange dienſten, door verbintenisſen, en dierbaare banden aan den Staat verbonden waren, in *Holland* bleeven, niet behoefden te vreezen 's Konings agting verbeurd te hebben. In Lentemaand des Jaars MDCCLXXXIII, lag dit Krygsvolk den nieuwen Eed af. Ruim vyftig Officieren verſchoonden zich van denzelven, en verkoozen liever na hun Vaderland te rug te keeren; derzelver plaatzen werden terſtond door *Hollandſche* vervuld. De Vaandels, behoord hebbende aan deeze drie voorheen *Schotſche Regimenten*, werden op last des *Engelſchen* Hofs te rug gevorderd; doch de uitlevering weigerden hun Hoog Mogenden: dewyl zy voor 't geld van den Staat gemaakt waren, en zyne *Groot Brittanniſche* Majeſteit 'er geen aanſpraak of regt op hadt. —— Wanneer het *Britſche* Hof, by herhaaling, door zyn Gezant te *Parys*, by de Gezanten van den Staat des aanzoek deedt, met byvoeging, dat 't zelve, zo hun Hoog Mogenden tot de wedergave beſluiten mogten, den Heer CUNINGHAME, voorheen Luitenant Collonel der vernietigde Brigade, behoorelyk gemagtigd hadt om die Vaandels te ontvangen, vonden zy goed zyne Hoogheid te verzoeken, om by voorraad de noodige bevelen te geeven tot het overbrengen dier Vaandelen in het Generaliteits Magazyn in

's Gra-

's *Gravenhaage*, om aldaar tot nadere beſchikkingen bewaard te worden; hier van wilden zy dat hunne Gezanten te *Parys* den *Engelſchen* Gezant de weet zouden doen, met betuiging, dat hun Hoog Mogenden, geen beſliſſend beſluit omtrent het gedaane verzoek hadden kunnen neemen; doch dat zy, daar toe beſluitende, teffens de noodige voorziening zouden doen, om die Vaandels, op eene behoorelyke wyze, na *Engeland* over te zenden, niet genegen zynde, om zich hier toe van den Perſoon van CUNINGHAME te bedienen, wiens verblyf alhier tot dat einde volſtrekt onnut was (*). IX. BOEK. 1782.

Verſchillen over de Uitſchryving van den Dank- Vast- en Bededag.

Voorlang heeft men opgemerkt, dat de Petitien tot den Staat van Oorlog, de Aanpryzingen van, de Raadſlagen en Beſluiten op dezelve, niet weinig lichts verſpreiden over de Staatsgeſteldheid van ons Land, of althans de begrippen der Beſtuurderen aan den dag leggen; men wil ook doorgaans, uit de Brieven den Algemeenen Dank- Vast- en Bededag aan de Landzaaten bevelende, kunnen opmaaken wat de daadlyke en by 's Lands Vaderen waarſchynlyk toekomſtige Staat van den Lande zy: en is het geenzins onregtmaatig, dat men dusdanig eene Uitſchryving eenigzins in zulk een licht beſchouwe: naardemaal dezelve den Leeraaren, als Voorgangers des

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 76. 393. 547. 1551. Voor 't Jaar 1784. bl. 680.

XX. des Volks in de allerſtaatlykſte Verrigting
BOEK. voor een Land, moet voorlichten, om
——— over de zaaken des Vaderlands, naar tyds-
1782. omſtandigheden; gepast te ſpreeken, naar
eisch te bidden, en te danken; en teffens
de gedagten en overleggingen van elke In-
gezeten in dit Godsdienſtig bedryf te be-
ſtuuren. — Dan vertoonde zich in de Staats-
beſluiten een groot verſchil van denkwyze,
ten aanziene der Uitſchryvinge van den
Dank- Vast- en Bededag deezes Jaars,
deeden zich byzonderheden op, die zo
groot eene verwydering van denkwyze aan
den dag lagen, als zich immer zo openlyk
lieten zien.

Hoe de-zelve luidde.

't Zal, derhalven, de moeite waardig weezen een gedeelte van den veel gerugts-maakenden Biddagsbrief hier te plaatzen. Dezelve ving in deezer voege aan. „ Een „ Regtvaardige en Aanbiddelyke Voorzie-„ nigheid, die ons zo lang te vergeefsch „ heeft aangemaand, en zyne Kaſtydingen „ toegezonden, naa dat Zyne Waarſchu-„ wingen onverzettelyk zyn verwaarloosd „ blyft nog aanhoudend ons door Zyn „ Oordeelen bezoeken. Het Jaar, 't ge„ wy laatstlyk geëindigd hebben, is e„ tyd geweest van duiſternis, in veele„ opzigten. ——— Aangetast door „ magtig Geallieerde, die onze Vyan„ geworden, hebben wy moeten zien, „ onze Colonien zyn aangevallen en g„ men, en dat onze Koophandel en „ vaard, (de Bronnen van onzen V„ ſpoed en zelfs van ons Beſtaan,) ge

„ lige ſlagen zyn toegebragt. Dubbele Plaa- IX.
„ gen van buitenlandſche Ongelukken en BOEK.
„ binnenlandſche Verbitteringen, hebben ——
„ wy ons Land zien verwoesten. —— In 1782.
„ het midden van deeze duiſtere en be-
„ klaaglyke vertooningen zyn de Zonden
„ en Ongeregtigheden des Volks geenzins
„ verminderd; maar alles ſchynt in den
„ voorigen ſtaat te zyn gebleeven. De-
„ zelfde Ongevoeligheid en Zorgloosheid
„ in 't midden van 't grootſte gevaar; de-
„ zelfde Ydelheid en Weelde; dezelfde
„ verbastering van Zeden en Gedrag, is
„ ons bygebleeven; eene Onverſchilligheid
„ omtrent den Godsdienst; een bedorve
„ Zelfsliefde en Eigenbelang, de gronden
„ van de waare Vaderlandsliefde onder-
„ mynende Hevigheden en Tweedragt,
„ Kleinagting voor de Regeering; een los-
„ ſe en onbeteugelde Geest van *Anarchie*,
„ een van de ongelukkigſte tekenen van
„ een verzwakt en afneemend Volk, heb-
„ ben by ons de overhand genomen. Dus
„ kaſtydt ons de Voorzienigheid niet al-
„ leen door de Verwoestingen van den
„ Oorlog; maar maakt ook onze eigene
„ Ongeregtigheden tot werktuigen van on-
„ ze Onheilen. —— Men hadt den Al-
„ lerhoogſten te bidden om de ophouding
„ van deezen verderflyken Oorlog, en zy-
„ nen zegen, over het aanwenden van de
„ wettige middelen om een eerlyke, en
„ met het belang van den Staat overeenko-
„ mende, uitkomst daar van te verkry-
„ gen, af te ſmeeken."

IX. BOEK. 1782.

Wat 'er ter Vergadering van *Holland* over voorviel.

Wanneer deeze Uitſchryving ter Vergadering van *Holland* werd ingeleverd, en ten voorwerpe van raadpleeging ſtrekte, lieten veele aanzienlyke en mindere Steden haar ongenoegen blyken, over de koelheid, waar mede van den Oorlog geſprooken werd. De meesten waren met *Dordrecht* misnoegd, om dat de geheele Uitſchryving geen enkel woord repte van de verpligting tot Dankzegging aan de Godlyke Voorzienigheid voor den gelukkigen uitſlag van het Gevegt op *Doggersbank*, en dat in de voorgeſchreevene Gebeden niet kwam het affmeeken van 's Hemels zegen over de Wapenen van den Staat. De Stad *Schiedam*, te dier gelegenheid zich mede vrugtloos hebbende laaten hooren, liet, door haare Afgezondenen, kort daar naa, met opzigt tot den Biddagsbrief, ter Vergaderinge van *Holland*, eene Verklaaring doen, te meer optekenenswaardig om dat dezelve, ſchoon door die Stad geuit, het gevoelen veeler Leden behelsde. „ Men „ oordeelde zich, van wegen de Regeering „ dier Stad, verpligt, de *licentieuſe* hande„ lingen van de Gedeputeerden ter Gene„ raliteit te moeten *capteeren*: daar het „ voor dezelven onverantwoordelyk is, „ om, zonder præallabele voorkennis en „ beoordeeling van hun Ed. Groot Mo„ genden, en dus van wegen de Regeering „ der Stad, tot eene Uitſchryving van ee„ nen algemeenen Dank- Vast- en Bede„ dag te hebben geconcludeerd, waar van „ de *Extenſie* geene geringe *Reproches* ver„ dien-

„ diende, wegens aanmerkelyke *Omisſien*, IX.
„ welke daar in gevonden werden, als ge- BOEK.
„ waagende in geenen deele van de ver- ——
„ pligte Dankaltaaren aan het Godlyk Al- 1782.
„ beſtuur, voor den gediſtingueerden by-
„ ſtand aan 's Lands dappere Zeehelden
„ op den vyfden Augustus MDCCLXXXI
„ op de *Doggersbank* betoond; maar, in
„ tegendeel, zulks, als ware het een on-
„ verſchillig Object, paſſeerende: en, daar-
„ enboven, even als een noodeloos ingre-
„ dient voor de Publieke Gebeden, de al-
„ ler noodzaaklykſte inroeping der Godly-
„ ke hulpe voorbygaande, om 's Lands
„ Navale wapenen, tegen onzen onregt-
„ vaardigen Vyand, glorieuslyk te willen
„ zegenen (*)."

By de openbaare Aankondiging was het misnoegen der Landzaaten, op den zelfden grond ſteunende, vry algemeen, en groeide het aan toen het gerugt verſpreidde, (met welk eene zekerheid laaten wy aan zyne plaats,) dat een *Engelſch* Predikant, de Opſteller was van dit zo veel opziensbaarend, en van veelen gewraakt, Stuk, geſchikt om, in eene allerernſtigſte omſtandigheid, ten Voorſchrift te dienen. Niet weinig Leeraars, eer de inſpraaken van hun Hart, dan die Opgave volgende, gingen, op een anderen

Misnoegen onder de Landzaaten. Veele Leeraars houden 'er zich niet aan.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 129. 134. 347. *Post van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 511. 531. 542.

IX. BOEK. 1782.

ren trant, hunne Gemeentens voor Dankzeggingen wegens de Overwinning op *Doggersbank*, als 't behoud onzer Vryheid, klommen ten Hemel, gepaard met de vuurigſte Smeekingen om zegen over onze Wapenen, in deezen ons hoogst onregtvaardig aangedaanen Oorlog.

In *Vliſſingen* wordt de Predikanten een byvoegzel gegeeven.

Geſchiedde dit in *Holland*, en elders, uit eigene beweeging der Leeraaren, daar door dank behaalende by allen, die hun wederzin betuigd hadden om eenen Biddag, in gevolge der gedaane Uitſchryvinge, te vieren, in *Vliſſingen* vondt men goed de Stads-Predikanten aan te ſchryven, „ om, „ op den aanſtaanden Bededag, GOD „ Almagtig te danken, niet alleen voor de „ ophouding der beſmetlyke Ziekte onder „ 't Rundvee in *Zeeland*, en voor den „ zigtbaaren byſtand, welken het Hem behaagd hadt aan de wapenen van *Nederland*, in den Zeeſlag van den vyfden „ Augustus, tegen de blykbaare Overmagt „ der Vyanden, te bewyzen; maar ook „ voor de byzondere bewaaring der Stad „ *Vliſſingen* en *Zeeland* voor eenen Vyandlyken aanval, waar mede dezelve in den „ afgeloopen Zomer gedreigd werd; om „ GOD te ſmeeken, dat het Hem behaagen mogt te verydelen alle dergelyke onderneemingen, waar door de rust der „ Stad en van de Provincie zou worden „ geſtoord; en ten dien einde genadiglyk „ te zegenen de Wapenen van deeze Republiek, de Onderneemingen van byzondere Ingezetenen, tot afbreuk van

„ den

„ den Vyand aangewend, en de welmee- IX.
„ nende poogingen der Regeeringe ter be- BOEK.
„ ſcherminge van het Leeven, de Vry- ———
„ heid, en Bezittingen der goede Ingezete- 1782.
„ nen —— en eindelyk om de Gemeente
„ op te wekken tot regtmaatige gevoelens
„ van Erkentenis, Dapperheid, Liefde
„ tot het Vaderland, en Vertrouwen op
„ den Godlyken Byſtand, en op de Waak-
„ zaamheid der Regeeringe; en om voor
„ al deeze gevoelens te toonen by een
„ Vyandlyken aanval. Kunnende de Ge-
„ meente daar toe worden opgewekt, niet
„ alleen door de herinnering der Pligten,
„ die dezelve als *Christenen* en *Burgeren*
„ betaamen; maar ook door de overwee-
„ ging van de Regtvaardigheid der zaak
„ van *Nederland*, de Verbondbreuk en
„ Moedwil van onzen Vyand, het doorlug-
„ tig Voorbeeld haarer Voorouderen, de
„ Voorregten der tegenwoordige Conſti-
„ tutie, en de gelukkige Uitkomst, die
„ men van zulke rechtſchape begrippen,
„ onder den Godlyken Zegen, zou mogen
„ verwagten (*)."

Vreemd was dit aanmerkelyk Byvoegzel tot den Biddagsbrief, in eene byzondere Stad, dan aller vreemdst, en zonder voorbeeld, dat een geheel Gewest, die Uitſchryving afkeurde, verwierp, eene andere opſtelde en verzondt. Dit deeden Staaten van *Friesland*, en zal een gedeelte dier Uit-

Friesland verwerpt de Uitſchryving, en geeft eene andere.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 227.

IX. Uitſchryvinge met de andere vergeleeken,
BOEK. best uitwyzen, waar om zy tot deezen
——— veel gerugtsmaakenden ſtap kwamen. Zy
1782. vangen aan. „ De hachlyke omſtandighe-
„ den der tyden, en de akelige toeſtand,
„ waar in het *Vereenigd Nederland* zich
„ thans bevindt, leggen op ons de ſterkſte
„ verpligting, ja roepen ons toe, om eenen
„ Dag af te zonderen, om niet alleen met
„ al het Volk, aan den eenen kant, den
„ Opperzegenaar met Harten vervuld met
„ waare Dankbaarheid voor genootene
„ Weldaaden, plegtlyk te ontmoeten, en
„ zynen nooit volpreezen Naam daar voor
„ in 't openbaar te looven en te verheerly-
„ ken; maar ook inzonderheid, aan de an-
„ dere zyde, om ons voor de Majeſteit
„ van den Hemel eerbiedig neder te wer-
„ pen, om onze Schulden voor den Throon
„ zyner oneindige Genade nederig te bely-
„ den, eene gunſtryke vergeeving daar
„ van yverig af te ſmeeken, en de waare
„ belangens van Kerk en Burgerſtaat, zy-
„ ner Vaderlyke Zorge, en algenoegzaame
„ Beſcherminge, op te draagen. —— Het
„ heeft ons mogen gebeuren, door den
„ GOD onzer Vaderen tot nu toe te zyn
„ behouden en geſpaard, onaangemerkt
„ een magtig Nabuur zich niet heeft ont-
„ zien om de heiligheid der Verbonden
„ zigtbaar te ſchenden, door onzen Koop-
„ handel de treffendſte ſlagen toe te bren-
„ gen, onze Scheepvaard gewelddaadig te
„ ſtremmen, de Schepen trouwlooslyk uit
„ te plonderen, en geheel weg te rooven;

„ ons

„ ons den Oorlog onregtvaardiglyk aan te IX.
„ kondigen, en onze Bezittingen, buiten BOEK.
„ *Europa* gelegen, verraadlyk aan te tas- ——
„ ten en te overmeesteren, in eenen tyd, 1782.
„ dat *Nederland* zich in eene weerlooze
„ geſteldheid bevondt, en dus te eenemaal
„ buiten ſtaat, om deezen alzins gedugten
„ Vyand te water het hoofd te kunnen
„ bieden, en zich tegen zyne onbillyke ei-
„ ſchen kragtdaadig te verzetten. Zo
„ heeft de ſterke Arm des Allerhoogſten
„ ons en ons dierbaar Vaderland tot nu
„ toe goedgunſtig bewaard, en het beginzel
„ onzer Wapenen alreede gezegend, onze
„ Vloot, hoe gering en zwak die ook wa-
„ re, heeft egter voor de Overmagt van
„ den trotſchen Vyand niet behoeven te
„ bukken; hy leverde den Zeeſlag, hy
„ werd, door de welbeleide dapperheid
„ onzer wakkere Helden, tegen zyne ver-
„ wagting aan, overwonnen, genoodzaakt
„ af te deinzen, en zich buiten het Ge-
„ vegt en hun gezigt te begeeven, zo
„ dat wy, met loffpraaken op onze ton-
„ gen, vermelden mogen, dat de GOD
„ der Heirſchaaren met ons ten Stryde is
„ geweest! —— In den boezem van
„ dit Land worden wy, boven dien, nog
„ verkwikt door de Vrugtbaarheid, die de
„ milde Schenker alles goeds ons 's Jaar-
„ lyks geeft; onze Schuuren worden op-
„ gevuld met de voedzaamſte voortbreng-
„ zelen der Aarde; onze Stallen zyn voor-
„ zien met het beste Vee, en men kan,
„ met verſchuldigde dankerkentenisſe zich

„ be-

IX. BOEK. 1782.

„ beroemen, dat 'er in dit Gewest, ja in „ gansch *Nederland*, een volle overvloed, „ van al dat geen tot het tydlyke be„ ſtaan noodig is, gevonden wordt. —— „ Naa de Optelling van 's Lands Zonden „ en Ongeregtigheden, en opwekking tot „ Boete, willen zy dat met één Hart en „ éene Stemme, de vuurigſte Gebeden „ tot GOD opgezonden wierden om Ons „ te verloſſen van de Rampen en Zwaarig„ heden, onder welken wy zugten, om „ zynen kragtdaadigen Zegen over de „ Wapenen van den Staat, ter verneder„ ge en afbreuke van een Vyand, die, „ door zyn betoonde Onregtvaardigheid, „ ons in Oorlog ingewikkeld, en de grootſte „ ſchade bereids toegebragt hadt, op dat „ wy, door een manmoedig gedrag, en „ op het loflyk voetſpoor onzer Vaderen, „ eenen eerlyken, voordeeligen en duur„ zaamen Vrede, onder 's Hemels byſtand, „ wederom bekomen mogten (*)."

Maandlykſche Bedeſtonden in eenige Gewesten vastgeſteld.

In *Utrecht* was men reeds in 't Voorjaar van begrip, dat de Predikanten der Proteſtantſche Kerken dier Stad behoorden verzogt te worden, om, in de openbaare Gebeden, naa de gehoudene Leerredenen, zonder zich over eenige byzonderheden uit te laaten, GOD vuurig te bidden, dat hy de Schepen der Republiek, zo ten Oorlog als ter Koopvaardye uitgerust, welke in Zee waren, genadiglyk voor alle rampen en

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 373.

en onheilen geliefde te bewaaren, dezelve te geleiden, te beveiligen, en voorſpoedig te maaken, en de wapenen van deezen Staat te helpen, en met zynen Godlyken Zegen te agter volgen. —— Burgemeesters en Regeerders van *Schoonhoven* lieten den Leeraaren dier Stad een dergelyk verzoek toe komen. — Doch zo in *Utrecht* als in *Holland* werden in Bloeimaand Maandlykſche Bedeſtonden ingeſteld, en dezelve in de Generaliteits Landen geboden. — *Gelderland* en *Overyſſel* waren hier in voorgegaan. —— *Zeeland* volgde met het geeven van last hier toe in Zomermaand. IX. BOEK. 1782.

Over dit invoeren der Maandlykſche Bedeſtonden werd zeer verſcheidenlyk geſtrooken, en 't zelve van niet weinigen gewraakt, uit aanmerking dat Bedryfloosheid en Bidden om Zegen, luttel by elkander voegden, om 'er geen harder naam aan te geeven; dan nergens ſtak dit misnoegen ſterker door dan te *Goes* in *Zeeland*. Burgemeesters en Raaden lieten in Hooimaand ter Vergadering der Staaten inbrengen, dat zy mede bewilligd hadden in het houden der Maandlykſche Bedeſtonden „ in die „ vaste veronderſtelling, dat 's Lands „ Schepen, in zo verre die gereed waren, „ eindelyk eerlang tot den eenen of ande„ ren gewigtigen Krygstocht zouden wor„ den gebruikt; maar dat zy, zulks niet ge„ ſchied zynde, vermeenden dat men het „ houden der Bedeſtonden moest ſtaaken, „ 't welk zy aan hunne medeleden op 't „ ern- *Goes* wil, uit hoofde van de Werkloosheid, de Bedeſtonden ſtaaken.

IX. BOEK. 1782.

„ ernſtigst verzogten; vermids zy, by „ ontſtentenis, zich gedwongen zouden „ vinden in hunne Stad, die Plegtigheid „ geen voortgang meer te doen hebben." —— *Vliſſingen* wilde die van *Goes*, in de hoope van een vrugtbaaren uitſlag der thans gehoudene raadpleegingen in *Zeeland*, verzogt hebben, hoe zeer zy anders met hun volkomen inſtemden, om voor als nog, van het ſtaaken der Bedeſtonden af te zien. —— *Zierikzee* erkende, „ dat, zo lang 'er van 's Lands Schepen „ geen behoorelyk gebruik werd gemaakt, „ het geheel ongerymd zyn zou den Zegen van den Hemel over de Wapenen „ van den Staat af te bidden"; doch begreep, dat, daar die Bedeſtonden nu maar onlangs plegtig waren ingevoerd, men zo ſchielyk niet behoorde overtegaan om dezelve af te ſchaffen, althans niet voor en al eer men gezien hadt wat de aan de hand gegeevene middelen vermogten om de Zeemagt der Republiek in eene behoorelyke Werkzaamheid te brengen; te meer daar 'er nog Onderwerpen overbleeven, waar over 's Hemels hulp en byſtand en een algemeen herſtel der vervallen zaaken kon afgebeden worden, waarom zy die van *Goes* verzogten op dit voorſtel voor als nog, niet te blyven aandringen (*).

Op

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782 bl. 765. 926 enz.

IX. BOEK. 1782.

Op den buitengewoonen Landsdag in 't einde van Zomermaand te *Leeuwaarden* gehouden, ſloeg het Kwartier van *Ooſtergo* aan de drie andere Kwartieren voor het vaſtſtellen van een plegtigen Maandlykſchen Bedeſtond, en boodt teffens een Opſtel der Uitſchryvinge ter goedkeuring aan. In 't zelve laaten zy zich, onder andere ten opzigte van de Smeekingen, welke zy wilden dat, in die Bedeuuren, tot den Allerhoogſten zouden worden opgezonden, in deezer voege hooren „ dat GOD zich onzer „ wilde ontfermen, met aan de Beſtuurders van dit Land, en verdere Regenten „ van dit Gemeenebest, alle vereischte „ Wysheid, en Voorzigtigheid, gepaard „ met oude *Nederlandſche* Cordaatheid in „ derzelver Raadsvergaderingen, genadiglyk te verleenen, en hunne Beſluiten „ met Godlyke Zegeningen te bekroonen: „ ook aan zyne Doorlugtige Hoogheid, „ den Admiraal Generaal, wien 't beſtuur „ der Vlooten, als een gevolg der ysſelyke beroeringen en verwarringen van de „ Jaaren MDCCLVII en MDCCXLVIII, „ is opgedraagen, hoogst noodige Wysheid, Kloekmoedigheid, Doorzigtigheid en manlyk Beleid, genadiglyk te ſchenken, op dat dezelve, vervuld met „ eene blaakende Liefde voor dit ons Vaderland, en brandenden Yver, daadlyk „ aan 't gewigte van dien op zich genomen „ Post beantwoordde, middelen, door onnoemelyke kosten byeengebragt, in 't „ werk te ſtellen, en naar zulks het den

Ooſtergo levert een Ontwerp tot het houden van Bedeſtonden in, 't welk tot geen Beſluit komt.

IX. BOEK. 1782.

„ Heere der Heirſchaaren behaagen moge, „ onze Onderneemingen, Vlootelingen en „ Wapenen genadiglyk te zegenen, op „ dat onze Finantien niet meer te ver„ geefsch in 't vervolg uitgeput, en 't „ Land met onbetaalbaare Schulden vrugt„ loos overlaaden worde; maar de trotſche „ *Brit* ééns gevoelig moge leeren om niet „ langer voor onze Kusten te verſchynen, „ op onze Wateren te kruiſchen, en onze „ dappere Zeelieden, door vermetel uittar„ ten, te hoonen; maar dien hoogmoedi„ gen Vyand, in de Mogenheid van „ GOD, die zich zo goedertierenlyk op de „ *Doggersbank* heeft gelieven te verheerly„ ken, manmoedig te beſtryden, en meer„ maalen te overwinnen, om dus een al„ gemeenen, eerlyken, voordeeligen en „ beſtendigen Vrede te bekomen. —— „ En, daar men, zedert overlange, we„ gens eene vertraaging, aangaande het „ Zeeweezen, met de grootſte reden, ge„ klaagd heeft; doch de veroorzaakers „ daar van tot hier toe nog onbekend zyn, „ moeten wy een Alweetend GOD op 't „ ootmoedigst ſmeeken, de zulken te ont„ dekken, ten einde dezelve aan den Reg„ ter overgeleverd, en zonder aanzien van „ Perſoonen of Rang, en zónder Conni„ ventie of Pardon, openlyk geſtraft, en „ dit goede Land van ontaarte Pesten, die „ de borsten haarer Moeder wreedlyk van „ een ſcheuren, te zuiveren; en als 'er ook „ de zulken mogten gevonden worden, die „ by aan- of voortgang, ter bereiking van

„ ver-

„ verkeerde eindens, onbeschaamd mogten tragten, om zelfs Leden van de hooge „ Regeering, door beloften of dreigementen, tot hunne belangen over te haalen, „ dat de zulken mogen bekend, of wel „ hunne ACHITOFELS Raadgeevingen „ tot Zotheid gemaakt, en zy wegens hunne Misdaaden gestraft worden (*)." — Het Kwartier der *Steden* wraakte deeze ontworpen Uitschryvings Brief volstrekt; het Kwartier van *Westergo* kon tot het houden van Bedestonden niet toestemmen; en dus viel 'er op dit Voorstel geen Besluit.

IX. BOEK. 1782.

Het ontbrak, met den aanvange deezes Jaars, niet aan Aanstellingen en Bevorderingen in den Zeedienst; ook niet aan een Plan ter hooge Vergaderingen ingeleverd, om, daar de bepaalde buitengewoone Uitrusting, met den eersten van Bloeimaand, ten einde liep, eene andere voor de laatste acht maanden van dit en de vier eerste van het volgende Jaar te beraamen. De Gelastigden uit de Admiraliteits Collegien, leverden, met voorkennis en goedkeuring van

Plan ter Uitrusting voor dit Jaar.

(*) Ten deezen tyde hadt dit Kwartier voorgeslaagen, om, wegens *Friesland*, by de Algemeene Staaten voor te stellen, om by Publicatie, aan den eersten, welke den Veroorzaaker of de Veroorzaakers van de onbegrypelyke Vertraaging, of iemand, die een ongeoorlofde Correspondentie met den Vyand hieldt, of gehouden hadt, wist te ontdekken, zodanig dat dezelve in handen van de Justitie verviel, eene belooning van een *Millioen Guldens* te belooven. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1126.

IX. BOEK. 1782.

van den Admiraal Generaal het Ontwerp in van eene aanzienlyke Vloot, die met 25300 Koppen zou bemand weezen, en, in twaalf Maanden, alles by den anderen gerekend, 12,573011 Guldens kosten. Zyne Hoogheid, ter Algemeene Staatsvergadering verſcheenen, onderſteunde ten kragtigſten deezen Voorſlag, dien men beſloot aan den Raad van Staaten te zenden, met verzoek om, ten ſpoedigſten, voorbehoudens de vrye raadpleegingen der Staaten van de byzondere Gewesten, eene Petitie van 9429758 Guldens op te ſtellen (*).

Begrooting van het getal der Schepen, die men rekende dat, dit Jaar gereed zouden weezen.

Men berekende dat, tegen den eerſten van Grasmaand zes Schepen van 60, acht van 50, elf van 36, en tien van 20 Stukken, nevens twee Kotters van 10 Stukken, in gereedheid zouden zyn, behalven eenige Advysjachten en kleine Vaartuigen; dat, met de volgende Maand, daarby zou komen, één Schip van 70 en vier van 60 Stukken; waar by in Hooimaand nog zouden gevoegd worden twee van 70, twee van 60, één van 50 en twee van 40 Stukken; en in Herfstmaand één van 60 en twee van 40 Stukken.

Beraaming van het Plan om Gemeenſchaplyk met *Frankryk* te handelen.

Het vooruitzigt op zulk eene Uitrusting en Zeemagt was aangenaam, en kreeg de hoop op eene meerdere Werkzaamheid grond uit de Beraamingen om met *Frankryk* gemeenſchaplyk tegen den algemeenen Vyand

(*) *Reſol. Gev.* 1 Feb. 1782. *Reſol. van Holl.* 6 Feb. 1782.

Vyand te werk te gaan. Te weeten hunne Hoog Mogenden oordeelende, dat het aanneemen van de Bemiddelinge der Keizerinne van *Rusland* tot eenen afzonderlyken Vrede tusſchen deezen Staat en *Groot-Brittanje*, geen de minſte vertraaging of verflaauwing in de Krygsverrigtingen behoorde voort te brengen: maar dat dezelve des niettegenſtaande, met allen ernst, moesten voortgezet worden, vonden goed den Admiraal Generaal der Unie te verzoeken om op zodanig eene wyze, als hy best zou oordeelen, met het Hof van *Frankryk* ten ſpoedigſten, te beraamen, hoe de Krygsverrigtingen ter Zee, van weder zyden, *voor de aanſtaande Campanje*, zouden kunnen worden ingerigt, om den gemeenen Vyand de meeſte afbreuk te doen, en tot het aangaan van Vrede, op de billykſte voorwaarden, te noodzaaken. —— Schoon men eerst verſpreidde, dat men dit Beſluit met Zes Gewesten tegen *Zeeland* hadt doorgedrongen (*); was 't zelve met éénpaarigheid genomen, alleen hadt de Afgevaardigde van dat Gewest verklaard, hoe zyne Lastgeevers in het vast betrouwen ſtonden, dat zyne Hoogheid, in 't beraamen dier Gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen ter Zee, byzonder agt zou neemen op de veiligheid van *Zeeland*, als door deszelfs ligging, meest

IX. BOEK. 1781.

(*) *Post van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 591 vergeleeken met bl. 598.

IX. BOEK. meest aan gevaar van den Vyand blootgeſteld (*).

1782. De Hertog DE LA VAUGUYON, *Frankryks* Afgezant, dit Staatsbeſluit naa zyn Hof gezonden en daar op antwoord bekomen hebbende, drukte zich, in een Vertoog ter Algemeene Staatsvergadering ingeleverd, op dit ſtuk, in deezer voege uit. „ De Koning, getrouw aan de be„ ginzelen van Gemaatigdheid, die den „ weezenlyken grondſlag van zyn Staat„ kundig Stelzel uitmaaken, heeft zich „ zorgvuldig gewagt om U Hoog Mogen„ den te verbinden om deel te neemen in „ de onlusten tuſſchen *Frankryk* en *Enge„ land* ontſtaan. Zyne Majeſteit heeft „ zich eeniglyk bepaald om hun aan te zet„ ten tot het handhaaven van de Waardig„ heid der Republiek, en de vastgeſtelde „ Regten van derzelver Onafhangelykheid „ en Welvaard. Zyne Majeſteit heeft, „ ten zelfden tyde, aan U Hoog Mogen„ den, de ontwyfelbaarſte blyken gegee„ ven van zyne uitgebreide toegenegen„ heid. Zints de Vyandlykheden, tus„ ſchen de *Vereenigde Gewesten* en *Groot„ Brittanje* ontſtaan, heeft zyne Majeſteit, „ altoos, ſtandvastig in zyne behoedzaam„ heid, begreepen dezelve niet te moeten „ aanzoeken, tot eene Zamenvoeging van „ maatregelen tegen deeze Mogenheid; „ dan daar U Hoog Mogenden, aan het „ ge-

Antwoord des *Franſchen* Afgezants op dit Voorſtel.

(*) *Reſol. Gen.* 4 Maart 1782.

„ gevoel hunner waare belangen gehoor IX.
„ geevende, thans beſlooten hebben om BOEK.
„ zelven zulks aan den Koning te laaten ——
„ voorſtellen, houdt zyne Majeſteit zich 1785.
„ verzekerd, dat U Hoog Mogenden zul-
„ len voorzien hebben, dat alle Zamen-
„ voeging vrugtloos zyn zou, indien de-
„ zelve niet ten grondſlage hadt, de vaste
„ verzekering, dat men, noch van den ee-
„ nen noch van den anderen kant, zich
„ zou kunnen verwyderen van het onder-
„ ling bepaalde Ontwerp, om welke re-
„ den, of uit welke inzigten hoe genaamd,
„ zulks ook zou mogen weezen. ——
„ Maar, ſchoon de Koning, ten deezen
„ opzigte, volkomen regt wil laaten we-
„ dervaaren aan de Wysheid en het Door-
„ zigt van U Hoog Mogenden, meent zy-
„ ne Majeſteit, egter, hun eene vriendly-
„ ke en nauwkeurige Verklaaring te moe-
„ ten afvraagen over een Onderwerp van
„ zo veel aanbelangs. Het Antwoord hier
„ op van U Hoog Mogenden zal den Ko-
„ ning in ſtaat ſtellen, om, met eene vol-
„ komene kennis van zaaken, over Hoogst-
„ derzelver Voorſtel te raadpleegen met
„ den *Catholyken Koning*, zynen Bondge-
„ noot, en met dien Vorst een gemeen-
„ ſchaplyk Beſluit te beraamen. ——
„ Intuſſchen heeft zyne Majeſteit my ge-
„ last, voor tegenwoordig U Hoog Mo-
„ genden te verzekeren van zyne volko-
„ mene toegenegenheid, en van zyne ge-
„ neigdheid om der Republiek de weezen-

IX. BOEK. 1782.

„ lyke blyken zyner goedwilligheid te be-
„ toonen in de tegenwoordige omſtandig-
„ heden, gelyk in alle andere, welke van
„ eenigen invloed kunnen zyn op de rust
„ en het welzyn der *Vereenigde Gewes-*
„ *ten.*"

De voorwaarde van den *Franſchen* Afgezant geëischt, door hun HoogMogenden aangenomen.

Het antwoord, door hun Hoog Mogenden gegeeven, ademde niets anders dan de volkomenſte erkentenisſe van genoegen, over de aanhoudende toegenegenheid des *Franſchen* Konings jegens dit Gemeenebest, dan dankbaarheid voor de blyken van de Vriendſchap zyner Majeſteit, geduurende den ontſtaanen Oorlog reeds ondervonden, inzonderheid ten opzigte van de Bezittingen in de *Oost-* en *West-Indien*, en de herovering van 't Eiland *St. Euſtatius*, en maakten zy, ter voldoening aan het betuigde verlangen van zyne Majeſteit geene zwaarigheid, „ van
„ nu af by deezen rondborstig te ver-
„ klaaren, dat het Plan van gemeenſchap-
„ lyke Maatregels ter Zee tegen den ge-
„ meenen Vyand vastgeſteld zynde, hun
„ Hoog Mogenden wederkeerig, op gee-
„ nerlei wyze, en om geenerlei oorzaa-
„ ken, van de uitvoering, geduurende de
„ aanſtaande Campanje, dan met onder-
„ linge bewilliging, zouden afgaan, of zich
„ daar van laaten afbrengen (*).

De

(*) *Reſol. Ov.* 4 Maart. 18 Maart. 25 Maart 1782.

De *Franſche* Afgezant ontving dit onbewimpeld antwoord niet, of hy gaf een Plan van Krygsverrigtingen over, gelyk ook de Admiraal Generaal door den Fiscaal VAN DER HOOP, een dergelyk Plan aan denzelven mededeelde; 't geen door deezen na 't *Franſche* Hof gezonden, daar de volkomene goedkeuring wegdroeg. Deeze wederzydſche Plans waren, gelyk de aart der zaake medebragt, een diep geheim, en de gisſingen daar over zeer veelvuldig. Volgens het verſlag des Admiraals Generaals zelve, naderhand openbaar medegedeeld, beſtondt het, van onze zyde, in eene opgave van de Krygsverrigtingen, die naar 't begrip van zyne Hoogheid, in dit Jaar, door den Staat moesten gedaan worden, met vermelding van de Magt, die men daar toe zou gebruiken, en van den Tyd op welken dezelve zouden kunnen aanvangen, met byvoeging dat de Voorzigtigheid en de toeſtand der Zeemagt van den Staat vorderden, dat, om die Krygsverrigtingen met gerustheid werkſtellig te maaken, *'s Vyands magt wierde gediverteerd*, en dat de wederzydſche Krygsverrigtingen, voornaamlyk dat Punt ten doelwit moesten hebben (*).

IX. BOEK. 1782.

Wederzydſche Plans uitgewisſeld.

Onder 't *Fransch* Geleide van *St. Domingo* verwagtte men eenige Schepen uit de *West-Indiſche Nederlandſche* Volkplantingen te *Bourdeaux*. Der Staaten Afgezant

Voordeelen der *Nederl. W. Ind.*

LES-

(*) *Mem. van zyne Hoogheid*, bl. 122.

IX. BOEK. 1782.

LESTEVENON VAN BERKENRODE, deedt onderzoek of die Schepen, in de Havens van *Frankryk* komende, zouden mogen losſen, derzelver Laadingen verkoopen, en welke inkomende Regten zy als dan zouden moeten betaalen. De Staatsdienaar van 's Konings Finantien, gaf, hem, by voorraad, ten antwoord; dat de *Hollandſche* Schepen, geduurende den Oorlog, in *Franſche* Havens komende, gelaaden met Koopgoederen en Vrugten van de Volkplantingen en van *Suriname*, behandeld zouden worden als Nationale Schepen in het betaalen der Regten (*). Van veel aanbelangs zou dit geweest hebben, indien uit onze Volkplantingen, Schepen, onder Geleide na de *Franſche* Havens in de *West-Indien* vertrokken, en van daar beſchermd na *Europa* gekomen waren; doch men onttrok zich hier aan.

Vaarderen, in de *Franſche* Havens vergund.

In de *West-Indiſche* Volkplantingen was het deerlyk geſteld met Leevensmiddelen en andere Noodwendigheden. De pryzen ſteegen tot eene verbaazende hoogte; volſtrekt gebrek zou 'er geheerscht hebben, indien niet dagelyks verſcheide kleine Vaartuigen uit *Martinique* en *Noord-America*, als mede *Franſche*, *Portugeeſche*, *Deenſche* en *Hamburger* Schepen, Leevensmiddelen hadden aangevoerd; doch het bleef aan de meestnoodzaaklyke Scheepsbehoeftens mangelen, die volſtrekt niet

Hoe gebrekkig het op onze Volkplantingen in de *W. Ind.* geſteld was.

(*) *Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 476.

niet te krygen waren, terwyl de Schepen, door gebrek aan Pek, Teer, Oly, Verf en Touwwerk niet konden gekalfaat worden (*), door de Zon en den Regen van boven, en door den Worm van beneden, veel geleden hebbende. IX. BOEK. 1782.

Oorlogſchepen, zo wel als Koopvaarders, hadden het kielen hoognoodig, zouden zy, naa zo lang ſtilleggens, de Reis aanvangen. Geen wonder dat men in de Volkplantingen van den Staat reikhalzend haakte na Schepen uit het Vaderland. Het eerſte dat te *Suriname* en *Curacao* opdaagde, was het Advysjacht de *Kemphaan* van twaalf Stukken, in Louwmaand uit het Vaderland en het Noorden omgezeild. Niets dan Brieven bragt het mede aan de veel meer hoopende Bewoonderen van *Suriname* en *Curacao*, aan de Convoy verwagtende Koopvaarderen, en de Landsſchepen, die verlangden afgelost te worden. —— Onder 't geleide van eenige Fregatten zeilden de Gewapende *West-Indievaarders*, in 't voorst van Grasmaand, uit *Texel*, en bereikten behouden in Zomermaand de Plaatzen hunner beſtemminge.

De

(*) Om eenig denkbeeld van de ſchaarsheid op *Suriname* te geeven kunnen wy, met zekerheid, melden, dat, in 't begin deezes Jaars, één Pond Spykers aldaar 15 Stuiv. koste, één Paar Schoenen 10 Guldens, één Pond Boter 5 Guldens, en, één Tonnetje Zout 80 Guldens. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 635. 842. 1019.

IX. BOEK. 1782.

De Fregatten tot Geleide deezer *West-Indievaarderen* dienende, hadden te gelyk de Vaderlandſche Reede verlaaten, met eenige Fregatten onder Bevel van den Capitein E. C. STARING, die, op de ingekome tydinge, dat eenige *Hanoverſche* Troepen, ten getale van 1500 Man, te *Stade* zouden ingeſcheept, en, onder beſcherming van één Fregat, na *Engeland* overgevoerd worden, in 't laatst van Lentemaand, last gekreegen hadt, op 't eerſte bevel, uit te zeilen, en verder in de *Noordzee* op dat Convoy te kruisſen, en als het zelve met geen meer magt dan het zyne vergezeld was, met beleid aan te tasten, om het te veroveren, op te brengen, of te vernielen, en verder, op deezen Kruistocht eenig vyandlyk Schip ontdekkende, zyn best te doen om het te veroveren en in de havens van den Lande op te zenden (*). Doch van het hoofdbedoelde deezes Kruistochts kwam even min als van het onderſcheppen der Dertig *Engelſche* Transportſchepen, in den voorleden Jaare, uit de *Weezer* na *Engeland* onverhinderd overgeſtooken (†). Capitein STARING keerde, zonder eenige ontmoeting gehad te hebben, met het begin van Bloeimaand, in *Texel* weder (§).

E. C. STARING doet een vergeefſchen Kruistocht.

Acht

(*) *Bylaagen tot de Memorie van zyne Hoogheid* bl. 163.

(†) Zie het III Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 228.

(§) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 86.

IX. BOEK. 1782.

Acht Koopvaarders behouden na *Elſeneur* geleid.

Acht Koopvaarders, onder beſcherming van twee Fregatten, na de *Zond* in Zee geſtooken, bereikten de Haven van *Elſeneur* in goeden ſtaat. Tuſſchen *Wingo* en *Nyding* in het *Kattegat*, ontmoette deeze een Convoy van omtrent zestig Zeilen, 't geen de Capitein VAN DER BEETS ontdekte dat Vyandlyk was, die daar op de noodige Seinen deedt aan Capitein REYNEVELD en de Koopvaarders, op den Vyand inhieldt, en van deeze onbeſchermd gelaatenen één *Fregat*, en één *Brigantyn* veroverde, en de overigen gedeeltlyk op ſtrand jaagde. —— Dan vondt hy te *Elſeneur*, behalven een groot getal *Engelſche* Koopvaarders, vier Fregatten van Oorlog en één Kotter. Drie *Hollandſche* Koopvaarders hadden hem om Convoy verzogt; doch de vrees voor de Overmagt der *Engelſche* Gewapende Schepen, welke hem konden nazetten, deeden hem het wederkeeren hoogstgevaarlyk oordeelen, en daar over aan den Admiraal Generaal ſchryven; dien hy, by een laater brieve, onderrigtte, dat, behalven de veelvuldigheid der Zieken op zyn Schip en op dat zyns Tochtgenoots, de vermeerdering der *Engelſche* gewapende Vaartuigen, op die Reede hem het verlaaten van dezelve ongeraaden maakten: terwyl hy moest zien dat een *Engelsch* Convoy, meer dan honderd en vyftig Schepen ſterk, van daar onder zeil ging. Ook kreeg hy last zich aan een zo oogſchynlyk gevaar niet bloot

te

IX. BOEK.

te ſtellen, en nadere bevelen af te wagten (*).

1782.

Onder den Vice-Admiraal Graaf VAN BYLANDT; waren in Grasmaand eenige Oorlogſchepen en Fregatten in Zee geſtooken; doch zeilden in 't voorſt van Bloeimaand binnen, eer nog de *Engelſche* Vloot opdaagde, die grooten kommer verwekte voor twee Oorlogſchepen, twee Fregatten, en één Kotter, welke van *Vliſſingen* na *Texel* zouden ſtevenen, als mede voor nog twee Oorlogſchepen, die men van *Zeeland* in *Texel* verwagtte. Zeer verſchillend ſprak men van de *Engelſche* Vloot onder de Admiraals HOWE en BARRINGTON; uit *Portsmouth* geloopen, en thans op onze kust. De Luitenant PETERSON, vermeldde die Vloot waargenomen en ontdekt te hebben, dat dezelve beſtondt uit twee Driedeks Schepen, elf zwaare Schepen van Linie, twee Fregatten, één groote en vyf kleine Kotters. Eene opgaave niet veel verſchillende van die eens *Schevening ſchen* Viſſchers, die de Vloot met de Kotters op Drie- en- twintig Zeilen telde, en daar onder negentien grootte, één voor een Schip van honderd Stukken opgeevende, 't welk bykans op de gronden vast geraakt was.

Onder BYLANDT zeilen eenige Oorlogſchepen uit- en weder binnen. Een *Engelſche* Vloot op de Kust.

De in Zee zynde

Naa de bekomene tyding deezer Vyandlyke Magt in de *Noordzee* zondt men Pinkjes

(*) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 112. *Bylaagen tot de Memorie van zyne Hoogheid* bl. 209.

jes uit om de Schepen, door den Graaf VAN BYLANDT in Zee gelaaten, 'er kennis van te geeven, en die uit *Zeeland* na *Texel* zouden ſtevenen, te waarſchuwen. De vyf in Zee zynde Oorlogſchepen hadden geen tyding bekomen; maar kwamen 's avonds in 't gezigt van de *Helder*, terwyl de *Engelſche* Vloot toen ten Zuiden van *Texel* omtrent *Petten* ook in 't gezigt was. Om het Gety gingen zy, van geen Vyand weetende, by den *Noorder-Haaks*, ten anker. Onverwyld zeilde een Kotter uit om deeze van 't gevaar te onderrigten, en te raaden na 't *Vlie* te wyken: zy volgden dien raad, kapten de ankers, en kwamen behouden in 't *Vlie*, indien dit niet gelukt ware hadt de Ebbe hun veelligt onder den Vyand doen vervallen (*).

Schepen gewaarſchuwd en gered.

De Admiraal Generaal gelastte, toen deeze Vyandlyke Vloot zich van zo naby vertoonde, den Vice-Admiraal HARTSINCK, om, met overleg der tegenwoordig zynde Vlag-Officieren, zodanige maatregelen te neemen, als hy ten meesten dienſte van den Lande zou oordeelen te behooren, het zy met binnen te loopen, en den Vyand af te wagten, zo de overmagt te groot was; 't zy, zo dezelve minder ſterk bevonden werd, dan hy zich vertoonde, door hem te gemoet te gaan, een kans te waagen en hem te verdryven, indien

Het uitloopen uit *Texel* ongeraaden geoordeeld. Schikkingen in 't *Vlie* gemaakt.

(*) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 90. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 565.

IX. BOEK. 1782.

dien zulks met eenige waarſchynlykheid van een goeden uitſlag kon beſtaan worden. —— Herhaalde keeren hadt de Vyand zich voor 't *Vlie* vertoond en reden gegeeven om te denken dat hy een aanval op die Kust in den zin hadt. De Schout-by-nagt DEDEL, hier van den Admiraal Generaal onderrigt hebbende, kreeg bevel om met de Schepen, welke hy onder zich hadt, de intreede van die Reede aan den Vyand te betwisten, met verdere volmagt om de Tonnen op te ligten, de Kaapen en Baakens te doen omverhaalen, de Koopvaarders zo van deezen Lande als van Onzydige Volken, of van die geenen, die *Engeland* tot een gemeenen Vyand met ons hadden, daar van door Lootsbooten te doen waarſchuwen (*). By gehouden Krygsraad oordeelde men het uitloopen uit *Texel* ongeraaden (†).

Nadere handelingen met den *Franſchen* Afgezant, over het Gemeenſchaplyk Plan.

In nadere handelingen, ondertuſſchen, met den Heer DE LA VAUGUYON gehouden, hieldt zyne Hoogheid aan om te mogen weeten met welke Magt en Middelen het Hof van *Frankryk* het oogmerk der gezamenlyke Krygsverrigtingen zou ondersteunen? Dien Afgezant verzekerende, dat men hier alles aanwendde om met de meeste werkzaamheid, de voorgeſtelde Plans ter uitvoer te brengen; waar van het klein uit-

(*) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 90. 91.
(†) *Bylagen tot de Memorie van zyne Hoogheid* bl. 169.

uitgeloopen Esquader na de *West-Indien*, IX.
ten blyke ſtrekte, doch hem teffens te ken- ROBERT
nen geevende, dat de Voorzigtigheid, ——
welke de toeſtand der Zeemagt van den 1782.
Staat vorderde, niet toeliet de andere
Krygsverrigtingen uit te voeren, vóór dat
'er nauwkeuriger opening gegeeven wend
van de Magt en de Middelen, die zyne Ma-
jeſteit wel zou willen gebruiken, om de
Magt van den Vyand bezigheid te ver-
ſchaffen, of buiten bedryf te houden. ——
Welhaast leverde de Afgezant ten antwoord
in, dat de Koning zyn Meeſter, met ge-
noegen gezien hadt, den yver en werk-
zaamheid, met welke de voorbereidzels tot
het gereedmaken van de Vloot waren
voortgezet; dat zyne Majeſteit in over-
weeginge hadt genomen alle de middele
len om een kragtiger afwending van
's Vyands Magt te veroorzaaken; dat
reeds van nu af, door de toerustin-
gen, in de Havens zyner Majeſteit ge-
maakt, na de Kusten van Hoogstdeszelfs
Ryk waren gelokt en byeengebragt alle de
Schepen, die in *Engeland* gereed waren;
't geen den doortocht aan de Schepen van
den Staat, na de *West-Indien* uitgezeild, ver-
zekerd hadt; dat, zo dra de groote zamen-
gevoegde Vloot, voor de Zeeën van *Euro-
pa* geſchikt, in Zee zou weezen, het
waarſchynlyk was, dat dezelve het groot-
ſte gedeelte der *Engelſche* Zeemagt tot zich
trekken en den gemeenen Vyand beletten
zou, de Magt, welke hy voor de *Noordſche*
geſchikt hadt, te vermeerderen. —— En,

IX. BOEK. 1781.

vereischt de Krygsverrigtingen by het Kanaal moesten verbonden worden met andere, welke, gedurende de *Campagne*, moesten plaats hebben, hadt de Koning van *Spanje*, eenbepaald antwoord des wegen gevraagd, 't welk hy eerlang te gemoet zag (*).

Bedenkingen op het in de Havens blyven onzer Vloot.

Met dit alles naderde de beste Tyd om in een Oorlog ter Zee iets uit te voeren, en bleeven onze Schepen, door de *Engelschen* in de Havens opgesloten, tot groote insnoeging van velen, die zich de dagen van DE RUITER en TROMP herinnerende, en de tegenwoordige daar mede vergelykende, zich sterke en harde aanmerkingen lieten ontvallen (†). — Lieden van meer bedaardheids oordeelden, dat dit lid in de Havens blyven onzer Vloote, terwyl de Vyand met eene zwakke magt haar trotseerde, volgens een welovergelegd Plan geschiedde. Huns inziens zou onze Vloot in de Havenen des Lands vertoeven, tot dat de *Fransche* en *Spaansche* Vloot in het Kanaal verscheen, wanneer zy zou uitloopen, en zich meester van de *Noordzee* maaken. Men hieldt dit tydstip als ophanden, daar de *Spaansche* Vloot, bestaande uit zeven- en twintig *Spaansche* en vyf *Fransche* Linie Schepen, reeds, zo men wilde, voor het Kanaal gekomen was, waar die Vloot zou versterkt worden met

(*) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 121.
(†) *Post van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 239.

liet nog tien *Fransche* Linie Schepen onder het bevel van den Admiraal DE LA MOTTE PIQUET. Schoon onze Schepen met deeze ontzaaglyke Vloot zich niet zouden vereenigen, twyfelde men niet of onze Vyand zou het hoofd in den schoot moeten leggen, en eerlang den Vrede uit handen van zynen Vyand aanneemen. *Frankryk* en *Spanje* zouden, met weinig moeite, van 't Kanaal meester worden, en *Engeland*, genoodzaakt zyne Magt in te trekken, ons de *Noordzee* vry laten, de *Engelsche* Havens zouden gebooten en die gewaande Beheerschers der Zee tot het aangaan van den Vrede genoodzaakt zyn (*).

1782.

Laat ons zien wat er wierd van deeze grootsche Verwagting. De Admiraal Generaal vaardigde den drie- en- twintigsten van Zomermaand een Brief aan den Vice-Admiraal HARTSINCK af, met last om onmiddelyk Krygsraad te houden, over het uitloopen van 's Lands Vloot. Was deeze van oordeel, dat dezelve kon uitzeilen, dan sprak het, gelyk zyne Hoogheid zich uitdrukte, van zelve, dat hy geene nadere bevelen daar omtrent hadt af te wagten, maar van de eerste gunstige gelegendheid zich kon en moest bedienen; doch vondt de Krygsraad het ongeraaden, dan verzogt zyne Hoogheid berigt. 's Anderen daags opende de Vice Admiraal den Krygs-

Overleg des Zeekrygsraads in *Texel* over het al of niet uitloopen.

(*) *Post van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 142.

IX. BOEK. 1782.

Krygsraad met een tweeledig voorſtel: de voor- of naadeelen behelzende, die men van het uitloopen, ten deezen tyde, te hoopen, of te vreezen hadt.

De voor- en nadeelen tegen elkander overgeſteld.

De Voordeelen uit het winnen van een Zeeſlag voor ons waren, dat onze Convoyen dan misſchien zouden doorkomen, en onze Volkplantingen in beter ſtaat van tegenweer geſteld worden, en zulks, indien men de Vyand en zyne Magt in het Kanaal naderhand bezig bleef houden, en hy geene andere Schepen intusſchen in zyne Havens gereed gemaakt hadt. — By dit Voordeel moest men nog voegen de Eer, welke voor ons uit het winnen van een Zeeſlag by Vreemden zou gebooren worden, en de aanleiding, welke dezelve mogelyk geeven zou om goede Voorwaarden van Vrede te bedingen.

Doch, van den anderen kant, zou het verliezen van een Zeeſlag die Nadeelen te wege brengen, dat wy zo wel aan de Lichaamen der Schepen, als Officieren, Onder-Officieren, en Volk, zodanige ſchade leden, welke ons, die geen voorraad van Officieren, en Onder-Officieren tot aanvulling hadden, voor een geruimen tyd, mogelyk voor de geheele *Campanje*, buiten ſtaat zou ſtellen om de Convoyen, welke door het verlies van een Zeeſlag in de Havenen opgeſlooten werden, in veiligheid uit te brengen.

Deeze Voor- en Nadeelen gelyk geſteld, en onze Magt aan die der Vyanden ge-

gelyk genomen zynde, bleef de Overwinning aan het Lot en de Fortuin des Oorlogs over. Doch dit laatſte, de gelykheid van onze en onder Vyanden Magt in de *Noordzee* ſtondt niet volkomen vast; want, indien men aan de *Engelſchen* maar acht of negen Schepen van Linie gaf, gelyk de Nieuwspapieren ſpraaken, zou men by vergelyking van ons Esquader tegen dat der *Engelſchen* bevinden dat hunne Linie in Battaille uit veel zwaarder Schepen beſtondt, waar van elk Zee-Krygsman wist, dat de gelukkige uitſlag van een Zeeſlag voornaamlyk afhing (*). IX. BOEK. 1782.

Op

(*) De opgave van de beide Esquaders was deeze.

Hollandsch Esquader in Texel.

Schepen,	Officieren.	Stukk.
Admir. Gener.	S. B. N. v. Kinsbergen.	72
Amſterdam,	V. A. Gr. v. Bylandt.	64
Adm. de Ruiter,	Capt. Staring.	64
Unie,	—— Gr. v. Welderen.	64
Kortenaar,	—— 't Hooft.	60
Prins Frederik,	—— van Hoey.	60
M. H. Tromp,	—— van Gennip.	54
Princes Royal,	—— Raders.	54
Batavier,	—— Bosch.	54
Glinshorſt,	—— Aberſon.	54
10 *Schepen van Linie.*		600

IXde BOEK. 1782.

Op zulk eene Inleiding volgde de éénpaarige Raadslag der Vlagofficieren en Capiteinen, ook door den Voorzitter goedgekeurd, dat het, in de tegenwoordige omſtandigheden, geenzins raadzaam zyn zou, met het Esquader in *Texel* liggende, in Zée te ſteeken, om den Vyand op te zoeken, aan te vallen, ten einde daar door aan onze Convoyen een vryen doortocht te bezorgen: dewyl het eene onvergeeflyke onvoorzigtigheid voor een Bevelvoerend Officier zyn zou zich bloot te ſtellen, aan het gevaar van tuſſchen twee Vuuren gebragt te worden; een geval waar in ons Es-

Het uitloopen als nog ongeraaden gekeurd, by den Krygsraad.

Engelſch Esquader in de Noordzee.

Schepen.	Stukken.
Cambridge.	80
Prinſes Amelia.	80
Edgar.	74
Dublin.	74
Alexandre.	74
Bienfaiſant.	64
Raiſonnable.	64
Rippon.	60
Bufalo.	60
9 *Schepen van Linie.*	630

Hier by werden nog vier Schepen als één van 90, één van 74 en twee van 60 Stukken gereed gemaakt; doch deeze waren nog niet gereed, en van den *Edgar* was het niet volkomen zeker, dat dit Schip zich by 't Esquader bevondt. —— De Berigten van eenige binnen gekomen Koopvaardyſchippers ſpraaken van tien, elf, en twaalf *Engelſche* Oorlogſchepen in de *Noordzee*.

Esquader zeker zou geraaken indien de *Engelschen* eens mogten goedvinden, een Smaldeel van hunne groote Vloot na de *Noordzee* te zenden, en de Vereenigde *Fransche* en *Spaansche* Magt, zich door een vrugtloozen Kruistocht liet afmatten, en dus noodzaakten om zelfs na hunne Havens te rug te keeren, zonder dat de *Engelschen* een Vloot daar tegen in Zee brag-ten. —— Egter oordeelden zy het onderscheid tusschen de Magt der *Engelschen* in de *Noordzee*, en de onze in *Texel*, niet groot genoeg om te kunnen zeggen, dat de Vyand, zonder hoop van een goeden uitslag zou kunnen aangetast worden. —— Dan wilden zy in aanmerking genomen hebben, dat men, in de opgave van de Magt, welke men tegen de *Engelschen* zou kunnen stellen, alleen sprak van het Esquader in *Texel* liggende; dewyl aan allen te overbekend was aan hoeveel onzekerheden en wisselvalligheden alle Zamenvoegingen en boven al Zamenvoegingen van Zeemagt, zo zeer van wind en weer afhangende, blootstonden; terwyl, daarenboven, de Vyand zo naby aan onze Kusten en van zo veel snelle kleine Vaartuigen voorzien was, dat hy, op den eigensten dag van het uitzeilen des Esquaders, daar van onderrigt kon zyn, en ons aantasten.

IX. BOEK. 1782.

Maar oordeelden zy, om deeze redenen, de waarschynlykheid van Nadeel veel grooter dan die van Voordeel, zy waren van verstand, dat de gelegenheid om met onze Vloot uit te zeilen, en den Vyand op

IX. BOEK. 1782.

te zoeken; ten einde den doortocht der Convoyen te verzekeren, als dan zou moeten waargenomen worden, wanneer 'er vaste tyding zou ingekomen zyn, niet alleen van de komst der *Franſche* en *Spaanſche* Vloot in het Kanaal; maar ook dat de *Engelſchen* eene Vloot daar tegen uitgezonden hadden; in welk laatſte geval men veilig zou kunnen onderſtellen, dat het den Vyanden niet mogelyk zou zyn hunne Magt in de *Noordzee* te verſterken, en daar door de onze, of tuſſchen twee Vuuren te zetten, of met Overmagt aan te tasten. De omſtandigheden, op deeze wyze zich eens ten besten ſchikkende, zou de Krygsraad van gedagten weezen, dat een Slag tegen het Vyandlyk Esquader in de *Noordzee* gewaagd en de uitkomst aan het Lot des Oorlogs zou kunnen overgelaaten worden. — Doch oordeelde de Krygsraad, dat, zelfs dan, de voorzigtigheid vereischte om zonder Convoyen uit te loopen, eensdeels om met dezelve, in gevalle van een Zeeſlag, niet belemmerd te weezen, en anderdeels om ze niet bloot te ſtellen aan 't gevaar van genomen te worden, indien men de nederlaage mogt krygen. —— Nogthans zou men de *Oost-Indiſche* Schepen, eenigzins tot verdeediging geſchikt, intuſſchen tot de uiterſte Ton kunnen laaten afzakken, ten einde, den Vyand geſlaagen zynde, of het Gevegt onzeker uitvallende, en de beide Vlooten, wegens ſchaale na hunne Havens moetende te rug keeren, met den eerſten

zich

zich van de gelegenheid om door te loopen konden bedienen; terwyl men dan, wyders, indien de Vyand eens uit Zee mogt wyken, of geslaagen worden, zonder gevaar zou kunnen vereenigen en voor de overige Convoyen zorgen. IX. BOEK. 1782.

By dit alles moest de Krygsraad nog in bedenking geeven, hoe het voor 't welzyn des Vaderlands van de volkomenste noodzaaklykheid was, verzekering te hebben van by tyds gewaarschuwd te worden, alvoorens de Vereenigde *Fransche* en *Spaansche* Vloot hunne Kruispost verliet; zonder welke verzekering men gevaar liep, dat de Vyand zyne handen ruim gekreegen hebbende, zich onverhoeds herwaards begaave, ons Esquader den hertocht na zyne Haven afsneede, en vervolgens met eene ontegenstaanbaare overmagt vernielde.

Ten besluite verklaarde de Krygsraad, dat, schoon zy éénpaarig het uitloopen, in de tegenwoordige omstandigheden, onvoorzigtig oordeelden, alle de Leden, ten vollen gereed waren, om, indien de Souverain, om eenige redenen, welke de Krygsraad niet mogt ingezien hebben, het uitzeilen mogt goedvinden, en wilde bevelen, om den Vyand op te zoeken, aan te tasten, en onder GODS Zegen, te overwinnen (*).

Wan-

(*) *Bylagen tot de Memorie van zyne Hoogheid*, bl. 171. enz.

IX. BOEK. 1782.

Wanneer de Admiraal Generaal deezen Raadſlag van den Zeekrygsraad aan de Afgezonden uit de Admiraliteiten in *'s Gravenhaage* hadt mede gedeeld, om hem daar op van berigt te dienen, betuigden deezen zwaarigheid te moeten maaken, om, zonder meerder kennis van zaaken, rechtſtreeks tegen den eenpaarigen Raadſlag van vyftien van 's Lands voornaamſte Zee-Officieren, zyne Hoogheid aan te raaden, daadlyk 's Lands geheele en eerſt opkomende Zeemagt daar toe te waagen; ten minſten voor en aleer de Magt van den Vyand, door de vereenigde *Spaanſche* en *Franſche* Vloot, daadlyk werd afgewend, en het Plan der gezamenlyke Krygsverrigtingen met het *Franſche* Hof zulks volſtrekt vorderde. —— Dan, intuſſchen berigten ontvangen hebbende, waar uit zy voor zeker meenden te mogen vaſtſtellen, het wederkeeren van den Admiraal ROSS met verſcheide zyner zwaarſte Schepen te *Deal*, gaven zy zyne Hoogheid in overweeging of dit den Vice-Admiraal HARTSINCK niet terſtond behoorde bekend gemaakt en hem gelaat te worden, om met de Heeren VAN BYLANDT, VAN BRAAM en VAN KINSBERGEN te overweegen of niet het Linie Schip, benevens de *Artois*, en de andere drie zwaare Schepen, door den Luitenant PETERSON op den zes- en- twintigſten van Zomermaand, in de *Noordzee* gezien, waarſchynlyk alleen een gedeelte geweest waren, van het Esquader van den Admiraal ROSS,

De Gecommitteerde uit de Admiraliteiten keuren dit goed.

en

en of dus de vereeniging met de Schepen in het *Vlie*, en het uitloopen van het een of ander der Convoyen, met hoop van een gelukkig ſlaagen, zou kunnen beſtaan worden; zulks, mitsgaders de wyze, geheel aan hunne voorzigtigheid en ſchikking overlaatende, IXI BOEK. 1782.

Onverwyld zondt zyne Hoogheid dit Berigt, nevens de *Engelſche* Nieuwspapieren, waar uit men het ontleend hadt, aan den Vice-Admiraal, met betuiging in eenen nevensgaanden Brieve, dat hy niet twyfelde, of deeze zou, indien ROSS vertrokken en de *Noordzee* vry was, met het Esquader uitzeilen, en tragten zich met de Schepen uit het *Vlie* en *Zeeland*, te vereénigen. Dit alles deelde de Heer HARTSINCK, op den eerſten van Hooimaand in een Krygsraad mede; doch de Leden van denzelven verklaarden éénpaarig, waar by zich de Voorzitter voegde, dat, hoe gevoelig het ook voor alle Officieren van Eer mogt zyn tot eene alleszins onaangename werkloosheid van eene dem Lande zo kostbaare Zeemagt te raaden, en zich daar door mogelyk aan de hoonende geſprekken van des onkundige Lieden bloot te ſtellen, zy, egter, volgens Eed en Pligt, en, na rype overweeging van de *fâcheuſe* en *geforceerde* omſtandigheden, waar in het Vaderland zich, door een ongelukkigen zamenloop van omſtandigheden, gebragt vondt, in dit oogenblik, het uitloopen van 's Lands Magt, in *Texel* liggende, met geen gerust geweeten konden

Nadere Raadſlag over het uitloopen; weder als ongeraadenen ingezien.

aan-

IX. BOEK. 1782

aanraaden, al wilde men veronderſtellen; dat de ingeleverde *Engelſche* Papieren volkomen geloof verdienden; 't geen ze by hun niet konden vinden, uit hoofde van daar mede onbeſtaanbaare Tydingen uit Zee gekreegen. Dezelfde zwaarigheden, in den voorgaanden Krygsraad bygebragt, bleeven ſtand houden; en kon dezelve niet eerder het uitzeilen uit *Texel* aanraaden, dan men verzekering hadt van de komst der Vereenigde Vloot in 't Kanaal, en het uitloopen der groote *Engelſche* Vloot daar tegen. Zelfs oordeelen zy het uitzeilen, al was het maar voor eenige dagen, en om de Vereeniging met de Schepen in 't *Vlie* te bevorderen, onvoorzigtig, zo omdat de hertocht in de Havenen van den Staat, door tegen winden, kon belet worden, als om de ſlegte bezeildheid onzer Schepen in vergelyking met die der *Engelſchen*, die hun den kans van te ontvlugten zou kunnen beneemen: weshalven er voor ons Esquader, éens in Zee gekomen zynde, en den Vyand gezien hebbende, niets anders overbleef dan denzelven, 't zy hy zwakker of ſterker dan ons Esquader mogt weezen, het hoofd te bieden. Dan gaven zy zyne Hoogheid in bedenking of het niet min gewaagd zou weezen, onder het aanwenden van alle voorzorgen, de Schepen in *Zeeland* liggende, langs de Kusten na *Texel* te doen komen. Wyders kon men, hunns bedunkens, van de Schepen in het *Vlie*, op tweeërlei wyzen uit trekken; of door dezelve, onder gelyke voorzorge

als

als de *Zeeuwſche*, na de *Texelſche* Ree te doen zeilen; of ze rechtſtreeks uit het *Vlie* met het Convoy na de *Oostzee* te zenden: terwyl het Esquader uit *Texel*, op de tyding van het uitzeilen der groote *Engelſche* Vloot om de *Franſche* en *Spaanſche* gade te ſlaan in Zee geſtooken, een Obſervations Esquader zou uitmaaken: en zouden, in dit geval, deeze Schepen gebruikt kunnen worden om de *Oost-Indiſche* Schepen, in *Drontheim* liggende, af te haalen, en na 't Vaderland te geleiden; doch konden zy niet naalaaten aan te merken, dat het uitzeilen der Schepen uit het *Vlie* dat Zeegat aan 't gevaar eens Vyandlyken aanvals blootſtelde. IX. BOEK. 1782.

Deeze Raadſlag den Afgezondenen uit de Admiraliteiten in *'s Gravenhaage* opengelegd en door hun overwoogen zynde keurden zy de onzigtigheid om niet uit te loopen goed; doch, daar zy nadere kundſchap ontvangen hadden, dan de Leden des Krygsraads bezaten, naamlyk dat een aanzienlyk gedeelte des Esquaders van den Admiraal ROSS, reeds Weſtwaards gezeild en zeer waarſchynlyk met de groote Vloot, onder Lord HOWE, vertrokken was, tot het opzoeken der vereenigde Vloot, terwyl eenige andere Schepen van dat Esquader nog in *Duins* lagen, en eenige, tot verſterking van 't zelve geſchikt, nog niet daadlyk in gereedheid waren, dagten zy het Tydſtip gebooren, door de Leden des Zeekrygsraads voorheen als het gunſtigſte tot het uitzeilen gekeurd. Eer dit geſchied- Plan van uitzeilen aan den Vice Admiraal opgegeeven.

IX. BOEK. 1782.

schiedde oordeelden zy het, daardemaal en by aanhoudenheid, zich verscheide Vyandlyke Schepen op onze Kusten vertoonden, hoogstgevaarlyk enkele Schepen uit *Zeeland* en het *Vlie* na *Texel* te doen verzeilen. —— Het raadzaamst in deeze omstandigheden dagt hun, dat de Vice Admiraal HARTSINCK, met alle mogelyke geheimhouding, bevel kreeg om, met zo veel Schepen en Fregatten als hy in staat kon brengen, zonder het minste uitstel, na Zee te zeilen, doch het tevens aan zyne Voorzigtigheid over te laaten om zich al of niet verre van onze Kust te verwyderen; als mede last om, by aldien zulks gevoeglyk, en zonder buitengewoon gevaar, kon geschieden, zyn Esquader voor *'t Vlie* te doen versterken, door de aldaar liggende Schepen en Fregatten, voor zo verre die ter beveiliginge van dat Zeegat niet noodig mogten zyn; om, naar gelegenheid, op gelyke wyze, zich te vereénigen met de gereede Schepen en Fregatten in *Zeeland*, die men aldaar zou kunnen missen, en dat voor al ook de Schepen na de *Oost*- en *West-Indien* bestemd, wanneer de gelegenheid zich daar toe gunstig opdoede, hunne Reize het Noorden om vervolgden; en eindelyk ook, om de *Nederlandsche* Schepen, die den wil na de *Oostzee* hadden, zonder vertraaging, derwaards te convoyeren, en de *Oost-Indische* Schepen van *Drontheim* af te haalen. Alles met dien verstande, dat hy, in Zee zynde, het een of ander hier aangeraaden ontydig of onge-

raa-

raaden vindende 't zelve, met overleg van den Vice Admiraal VAN BYLANDT en den Schout by Nagt VAN KINSBERGEN, kon en mogt agterwege laaten; en zelfs ook *des noods* weder, al was het onmiddelyk, in eene der Zeegaten des Lands in vallen (*).

IX. BOEK. 1782.

De Vice Admiraal HARTSINCK, deeze kundschap bekomen en die voorschriften ontvangen hebbende, pleegde raad met den Vice Admiraal Graave VAN BYLANDT, en den Schout by Nagt VAN KINSBERGEN, zy vonden 't best tot welyn van 't Vaderland deeze Schikking te beraamen: dat het *Oost-* en *West-Indische Convoy* te gelyk met het Esquader uit *Texel* in Zee zou steeken, en verder, onder het geleide van de Capiteinen RADERS, BOURICIUS, PRUIST en SELS, benevens den Luitenant BAAK, met den eersten goeden wind, na de plaats hunner bestemminge zou verzonden worden. Om tyds verzuim te voorkomen vonden zy het ongeraaden aan eene vereeniging met Schepen uit *Zeeland* te denken; doch waren van voorneemen met deeze Convoyen voor Gaats te blyven ankeren, indien de Wind Benoorden-het Oost mogt zyn; om dat dezelve daar mede geen weg konden vorderen, en gevaar zouden loopen, om beneden *Texel* te vallen. —— Wyders hadt hy

Zyn besluit daar op.

or-

(*) *Bylaagen tot de Memorie van zyne Hoogheid*, bl. 177 enz.

IX. BOEK. 1782.

order geſteld op het uitloopen van het Convoy, na de *Oostzee* uit het *Vlie*. En eindelyk zou hy met alle de gereed liggende Schepen en Fregatten uitloopen, om een Observations Esquader te vormen, en het *Oost-* en *West-Indisch Convoy*, naar omſtandigheden van weer en wind, als anderzins, korter of langer, te geleiden.

De Vloot zeilt onder de Vice Admiraal HARTSINCK uit.

Overeenkomſtig hier mede zeilde den zevenden van Hooimaand de Vloot, onder den Vice Admiraal HARTSINCK uit *Texel* (*), met acht *Oost-Indiſche* Schepen van

(*) De Vloot beſtondt uit de volgende Schepen.

		Stukk.
Voor *Amſterdam.*		
Vice Adm. HARTSINCK Schout by Nagt v. KINSBERGEN	*Adm. Gener.*	74
Vice Adm. Gr. v. RYLANDT Capt. MEURE	*Amſterdam.*	60
Vice Adm. ZOUTMAN Abſ. Capt. A. H. C. STARING	*Adm. de Ruiter.*	68
—— Graave v. WELDEREN,	*De Unie.*	68
—— ABERSON,	*Glimdraver.*	54
—— BOSCH,	*Batavier.*	54
—— RADERS,	*Princes Roy. Fred. Wilh.*	54
—— MULDER,	*Rhyniand.*	54
—— STARING,	*Argo.*	44
—— SELS,	*De Jaſon.*	36
—— WILLINK,	*Venus.*	24
Luit. PETERSEN,	*De Ajax.*	23
—— D. E. HENGST,	*De Snelheid.*	12

Voor

van welken de meeſte vyftig Stukken voer- IX.
den; en drie *Surinaamsvaarders*. Men BOEK
wenschte elkander geluk met eene zo lang ——
verlangde gebeurtenis, en hoopte dat die 1782.
Helden, die, in den voorleden Jaare, by
Doggersbank, de Eer van 's Landsvlag zo
moe-

Voor *Rotterdam*.

	Stukk.
Vice Adm. RICHOT Abſ. } Capt. HOOFT } *Kortenaar*.	68
—— HOLY, *Prins Frederik*.	68
—— V. GENNIP, *Admiraal Tromp*.	54
—— J. BRAK, *De Brak*.	12

Voor *Zeeland*.

Capt. PRUIST, *Brunswyk*.	36

Voor *Friesland*.

Capt. V. D. BEEST, *De Pallas*.	40

Op de Reede van *Texel*, bleeven deeze Schepen liggen.

Schout by Nagt V. BRAAM, *Adm. Piet Hein*.	54
Capt. V. SON, *De Phenix*.	50
—— OVERMEER, *De Waakzaamheid*.	25
—— HEKKERS, *Hoorn*.	24
—— RAAID, *Bellona*.	24
—— HENDRIK JANSSEN, *De Zwaluw*.	8

Onder de *Vlieter*.

Capt. RIEMERSMA, *De Prinses Louisa*.	54

IX. BOEK. 1782.

moedig verdeedigden, en zich, voor een gedeelte, op de Vloot bevonden, nevens andere braave Zee-Officieren en Gemeenen, geen minderen heldenmoed zouden betoonen; en dus de ſchandvlek der Werkloosheid, door deezen Zeetocht, uitwiſſchen.

Wat dezelve uitvoerde.

De Uitſlag beantwoordde niet aan de opgevatte verwagting. Het Dagverhaal des Vice Admiraals wyst zulks uit; als behelzende niets zonderling merkwaardigs, dan dat hy, daags naa het uitzeilen, van zyne Hoogheid de verzekerende tyding ontving, van het naderen der Vereenigde *Franſche* en *Spaanſche* Vloot, op de hoogte van *Heyzant*; dat het *Oost*- en *West-Indiſche Convoy*, zo verre in 't gezigt gehouden en begeleid, als men 't zelve voor eenige vyandlyke Magt in de *Noordzee* genoegzaam beveiligd oordeelde, met een friſſe en

In *'t Vlie* bevonden zich.

		Stukk.
Capt.	Baron V. KINKEL, *Zuidbeveland.*	64
——	BRAAK, *Erfprins.*	54
——	V. LOO, *Zuilenveld.*	44
——	NAUMAN, *Zwieten.*	44
——	V. BRAAM, *'t Loo.*	44
——	DEKKER, *De Bellona.*	86
——	BLOIS V. TRESLONG, *Thetis.*	36
——	BOURICIUS, *De Eensgezindheid.*	36
——	RYNEVELD, *Medemblik.*	36
——	VAILLIANT, *De Dolphyn.*	24
——	BLOIS V. TRESLONG, *De Jaager.*	16
——	DE GROOT, *Joanna Maria.*	20

N. Nederl. Jaarb. 1782. bl. 740.

IX. BOEK. 1782.

en gunſtige Wind de reis vervolgde; dat hy, vergeefsch gewagt hebbende om de *Engelſche* Convoyen, van welke hy naarigten kreeg, te onderſcheppen, beſloot na *'t Vlie* te ſteevenen om verſlag van het Convoy na de *Oostzee* te bekomen, en dat het Fregat de *Pallas*, een *Engelsch* éénmast Scheepje prys gemaakt hadt.

Valt weder binnen.

Toen Oogstmaand ter helfte gekomen was, kwam een gedeelte dier Vloot voor *Gaats* ten anker. Een Storm hadt verſcheide Schepen, en onder andere ook den *Admiraal Generaal*, zo veel ſchade doen krygen, dat de Vice-Admiraal HARTSINCK met den Schout by Nagt VAN KINSBERGEN te raade was geworden, om, by de eerſte gelegenheid, tot herſtel, binnen te loopen; doch het ontmoeten van den Schout by Nagt VAN BRAAM, en Brieven van zyne Hoogheid, bewoogen hem, buiten te blyven wagten na de aankomst der overige Schepen, dan Krygsraad te beleggen en in denzelven te onderzoeken, of, en in hoe verre, zy in ſtaat waren de Bevelen van zyne Hoogheid te volvoeren: dan kon, noch mogt hy niet ontveinzen, dat hy de omſtandigheden, zo door het vertrek der Vereenigde Vloot uit het Kanaal, als door de ſchadens door Stormweer veroorzaakt, zodanig veranderd rekende, dat hy zich verantwoordlyk agtte, indien hy op zich zelven iets, wegens den voorgeſtelden Tocht, beſloot. Voorts hadden de Schepen gebrek aan Water, en zou het veertien dagen vereiſchen,

IX. BOEK. 1782.

alle gelegenheden gunſtig geſteld zynde, die Schepen buiten Gaats van water te voorzien. Een Onweersbuy met Storm verſtrooide de Schepen voor Gaats liggende, en bekwamen dezelve groote ſchadens, 't welk den binnen geloopen Vice-Admiraal in onzekerheid bragt hoe veelen 'er tot een verderen Kruistocht zouden kunnen byeengebragt worden (*).

Ondanks het Verbod den Nieuwsſchryveren gegeeven om van 's Lands Vloot en derzelver uit- en inzeilen iets te melden, kon geen van beide onbekend blyven by een Volk, 't welk in de verrigtingen der Vloote zo veel belangs ſtelde. Het invallen in *Texel*, baarde zo veel gemors als het uitzeilen vreugde, en deedt verdenkingen by verdenkingen gebooren worden (†). Deeze waren, terwyl dit op Zee voorviel, tot eene zeer groote hoogte opgeklommen, en in de Vergaderingen des Lands openlyk behandeld. De tydorde eischt dat wy 'er thans van ſpreeken, en 't verſlag van 't geen verder door onze Zeemagt dit Jaar onderſtaan en uitgevoerd werd, tot eene nadere gelegenheid uitſtellen.

Rondgaande Brief van *Zeeland* over de Werkloosheid.

Wanneer in *Zeeland*, by het raadpleegen op den voorſlag van *Goes* om de Bedeſtonden, ter oorzaake van de Werkloosheid, op te ſchorten, die Stad, door andere *Zeeuw-*

(*) *Bylaagen tot de Memorie van zyne Hoogheid*, bl. 192.

(†) *Post van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 833. III Deel, bl. 930.

Zeeuwſche Steden geraaden werd hier mede niet voort te vaaren, eer men de uitwerking gezien hadt van de maatregelen toen door Staaten van *Zeeland* genomen om die Werkloosheid in Yver te doen veranderen (*), waren 'er, in de daad, de allerernſtigſte raadpleegingen gehouden, en de gewigtigſte maatregels voorgeſlaagen (†). Zy gaven van dit alles den Bondgenooten berigt, deezen Affchriften toezendende van de Brieven zo aan hun Hoog Mogenden als aan zyne Hoogheid geſchreeven, om nauwkeurige onderrigting te bekomen, wegens de oorzaaken van de Werkloosheid der Zeemagt, hun vriendnabuurlyk verzoekende de noodige agt op dezelve te ſlaan en ze ter Algemeene Staatsvergadering te onderſchraagen. Deeze Brieven waren den negen- en- twintigſten van Hooimaand gedagtekend, en op het ſtuk, thans de groote hoofdzaak, van den volgenden inhoud.

IX. BOEK. 1782.

„ Wanneer Wy en alle Welmeenenden, „ met het grootſte genoegen, naa eene „ langduurige verwagting en reikhalzend „ verlangen, een bekwaam aantal Oorlog„ ſchepen en Fregatten in behoorelyke ge„ reedheid zagen, om tot de waare einden „ van derzelver beſtemming te worden ge„ bezigd; naa dat een ieder verwagtte, „ dat door derzelver ſpoedig en gepast ge„ bruik,

(*) Zie hier boven bl. 192.
(†) *N. Nederl. Faarb.* 1782. bl. 925 enz.

IX. BOEK. 1782.

„ bruik, het langduurig uitſtel, zoo veel
„ mogelyk, ſtondt vergoed te worden,
„ heeft zulks, egter, tot ſlegts een korten
„ tyd geleden, niets anders dan eene byna
„ algemeene en gansch onverwagtte Werk-
„ loosheid ten gevolge gehadt. —— De
„ Schepen, met zo veel moeiten en kosten
„ in gereedheid gebragt, lagen, als 't wa-
„ re, voor hunne Ankers te verrotten; het
„ moedloos Volk, 't geen getoond heeft
„ bereid te zyn om alles voor het Vader-
„ land op te zetten, werd, by gebrek aan
„ bezigheid, door gevaarlyke Ziektens,
„ aangetast, de Kusten, welke alleen door
„ eene bekwaame Vloot tegen alle aanval-
„ len en onderneemingen konden worden
„ beveiligd, bleeven by aanhoudenheid
„ blootgeſteld; de zugtende Koophandel
„ riep vrugtloos om beſcherming: de over-
„ gebleevene Volkplantingen, welker be-
„ houd tot hier toe aan geene Menschlyke
„ Voorzigtigheid, maar alleen aan eene
„ gunſtige beſchikking der Voorzienig-
„ heid, te danken is, bleeven zonder be-
„ ſcherming, en ſchreeuwden om voorzie-
„ ning van allerlei onontbeerelyke nood-
„ wendigheden; de Schepen, reeds in het
„ voorleden Jaar ten dien einde in gereed-
„ heid gebragt, hadden, zo wel als de
„ kostbaare en zo zeer verlangde Retou-
„ ren, eenen zeer langen tyd vrugtloos
„ eene gelegenheid afgewagt; de poogin-
„ gen der welmeenende Ingezetenen om
„ door Kaapreederyen den Vyand allen
„ mogelyken afbreuk toe te brengen, zyn
„ ver-

„ verydeld, en de Schepen, met zo veel IX.
„ Vaderlandſchen yver, tot dat oogmerk BOEK.
„ uitgerust, aan hun eigen noodlot en ten ——
„ prooy van eenen listigen en waakzaa- 1782.
„ men Vyand overgelaaten; de Vyandely-
„ ke Convoyen, ſlegts in eene kleine
„ Magt beſtaande, zyn voorby onze Kus-
„ ten, gerust, en zonder verhindering,
„ heen gevoerd; en onze eigene Oorlog-
„ ſchepen op hunne Reede, volgens de
„ algemeene gerugten, door een geringer
„ Magt ſchandelyk ingeſlooten geworden;
„ alles tot de innigſte ſmert van alle wel-
„ denkende Ingezetenen, tot verwonde-
„ ring van Vrienden en Vyanden, en tot
„ billyke verontwaardiging van geheel *Eu-*
„ *ropa.*"

„ Het is niet dan met het grievendst
„ leedweezen, dat wy ons niet hebben
„ kunnen onthouden, om aan uwe Hoog
„ Mogenden voor te ſtellen een gedeelte
„ der ſmertlyke gevolgen van een zodanige
„ handelwyze, waar van wy plegtig moe-
„ ten betuigen de redenen niet te kunnen
„ bevatten, als welke niet alleen volſtrekt
„ aanloopt tegen het Stelzel van Verdeedi-
„ ging, door onze braave Voorouders, in
„ diergelyke omſtandigheden zo manlyk,
„ met zo veel roems, en zulk een goeden
„ uitſlag, vast gehouden; maar ook bo-
„ ven dien niet kan nalaaten deeze, wel-
„ eer bloeijende, en door de grootſte Hel-
„ dendeugd gevestigde, en alom beroemde,
„ Republiek, by de geheele Wereld tot
„ een voorwerp van veragting te doen

IX. BOEK. 1782.

„ worden; terwyl de ſchier onnoemelyke
„ Geldſommen, bereids door Ons en de
„ overige Bondgenooten, zo blymoedig
„ ingewilligd, dus doende, als geheel
„ vrugtloos verſpild moeten worden aan-
„ gemerkt, en het, in zulk een geval,
„ raadzaamst zou geweest zyn, niet alleen
„ in geenerlei Petitien, hoegenaamd, te
„ bewilligen; maar zelfs liever de voor
„ handen zynde Schepen af te danken,
„ dan 's Lands Penningen, op zulk eene
„ gansch nutlooze wyze, te verkwisten."

„ Wy willen gaarne aan het oordeel van
„ uw Hoog Mogenden overlaaten of dit
„ het middel zy, om immer tot een ge-
„ wenschten Vrede, waar van men de ge-
„ rugten telkens leevendig houdt, te ge-
„ raaken. Zal een Vyand, die niets van
„ Ons te vreezen heeft, zich niet bevoegd
„ oordeelen, tot het voorſchryven van
„ zulke Voorwaarden als hy zelve zal
„ goedvinden? Is het te verwagten, dat
„ eene Mogendheid, waar mede de Repu-
„ bliek nog in Vriendſchap is, waar aan
„ dezelve niet kan ontkend worden, groo-
„ te verpligtingen te hebben, en welke
„ zich in de deezes zyds gedaane aanbiedin-
„ gen, tot het regelen van gemeenſchaply-
„ ke Krygsverrigtingen, aanhoudend ziet
„ te leur geſteld, het verder, en inzon-
„ derheid by Vredesonderhandelingen,
„ met haare Belangens overeenkomſtig zal
„ oordeelen, de Onze te behartigen? En
„ is, derhalven, het éénige middel, om
„ tot een beſtendigen en eerlyken Vrede te

„ ge-

„ geraaken, niet veel eer daar in gelegen,
„ dat men, met 's Hemels byſtand, aan
„ Vyanden de uitwerking van den moed
„ eener lang getergde en beledigde Natie,
„ en aan Vrienden het gewigt en de waar-
„ dy onzer Vriendſchap doe ondervin-
„ den?"

„ Wy hebben, zedert lang de onbegry-
„ pelyke, en de ganſche Wereld in 't oog-
„ loopende, Werkloosheid onzer Zeemagt
„ niet zonder opmerkinge en kommer aan-
„ gezien, en zouden ons regtmaatig be-
„ klag al eerder onder 't oog van uw Hoog
„ Mogenden gebragt hebben, indien wy
„ niet, door de van tyd tot tyd ver-
„ nieuwde tydingen van een aanſtaand uit-
„ loopen der Vloot, en de daadlyke hoop, dat
„ eens eindelyk de voor handen zynde
„ middelen te onzer verdediginge en tot
„ afbreuk van den Vyand, met waaren
„ ernst, zouden ter hand genomen wor-
„ den, waren wederhouden: doch, hoe
„ zeer wy, hangende onze Raadpleegin-
„ gen over dit gewigtig onderwerp, met
„ genoegen vernomen hebben, dat een ge-
„ deelte onzer Vloot, in het begin deezer
„ maand, is uitgezeild, zyn wy niet alleen
„ onkundig van de waare redenen waarom
„ zulks niet vroeger geſchied zy; maar
„ ook van haare beſtemming, hoe lang zy
„ bevel heeft Zee te houden, mitsgaders
„ van verſcheide Artykelen, op welker
„ onderzoek wy beſlooten hebben aan te
„ dringen, en hebben mitsdien geoordeeld
„ in onzen Pligt te kort te zullen ſchieten,

IX. „ en ons voor GOD en de Ingezetenen
BOEK. „ verantwoordlyk te ſtellen, by aldien wy,
——— „ door een langduuriger ſtilzwygen, zulk
1782. „ eene onbegrypelyke handelwyze mogten
„ ſchynen goed te keuren."

„ Om deeze redenen hebben wy goed
„ gevonden by zyne Doorlugtige Hoog-
„ heid den Heer Erfſtadhouder, ſchriftlyk
„ en op 't nauwkeurigst te verneemen na
„ de waare redenen van de zo lang aange-
„ houden hebbende Werkloosheid der Zee-
„ magt, met aandrang, dat dezelve voor
„ Ons, en de verdere Bondgenooten, niet
„ mogen worden bedekt gehouden: gelyk
„ wy ook aan Hoogstgedagten Vorst heb-
„ ben verzogt, dat openingen mogen ge-
„ geeven worden van de maatregelen, zo
„ uit hoofde van het gemeenſchaplyk te
„ werk gaan met de Kroon van *Frankryk*,
„ als omtrent den Staat der nog voor han-
„ den zynde Oorlogſchepen en Fregatten,
„ zo wel die thans in de onderſcheidene
„ Havens in gereedheid zyn, als die be-
„ reids geheel, of ten deele, zyn aange-
„ bouwd, en ſtaan uitgerust te worden,
„ met verderen aandrang, dat de Orders
„ en Inſtructien der Officieren, bevel voe-
„ rende over 's Lands Schepen, welke
„ thans ter Reede van deeze Provincie lig-
„ gen, of vervolgens zullen komen, mits-
„ gaders die van den Generaal over de
„ Troepes binnen deeze Provincie gebie-
„ dende, voortaan aan ons mogen mede-
„ gedeeld worden: terwyl wy aan ons
„ voorbehouden, om, als de éénige Sou-

„ ve-

„ verain Onzer Provincie, aan de gezegde
„ Bevelhebberen der Oorlogſchepen en den
„ Generaal mede zodanige Bevelen te gee-
„ ven, en ten uitvoer te doen brengen, als
„ wy met het belang Onzer Provincie en
„ Ingezetenen overeenkomſtig zullen oor-
„ deelen."

IX. BOEK. 1782.

Naa de medewerking van hun Hoog Mogenden op 't ernſtigst verzogt te hebben, dat, binnen zekeren bepaalden tyd, aan Hoogstdezelven mogten overgebragt worden, Affchriften van de Bevelen, door den Admiraal Generaal gegeeven, tot het in gereedheid brengen van de Vloot in de Zeegaten van de Republiek, mitsgaders van de Brieven en verdere Stukken met de Bevelhebberen derzelve gewisfeld, als mede van den uitflag der Krygsraaden, over het al of niet uitloopen van de Vloot, tot op heden gehouden: al 't welk zy vertrouwden dat behulpzaam zou weezen, om te kunnen oordeelen, in hoe verre 'er in het beſtuur van zaaken wel of kwalyk gehandeld was, en de algemeene klagten van Werkloosheid regtmaatig waren, — verzogten zy verder hunne Hoog Mogenden, wegens den toeſtand van 's Lands zaaken in 't algemeen, en van de Vredes Onderhandelingen in 't byzonder, de vereischte, openingen te mogen ontvangen; „ alzo „ wy", luiden hunne eigene woorden, „ niet gezind zyn de opgebragte Lasten „ onzer Ingezetenen, en verdere Lands In- „ komſten, die dagelyks hand over hand „ afneemen, tot goedmaaking van nut-

„ loos

IX. BOEK. „ loos geimpendeerde onkosten te beſtee-
„ den."

1782. Eindelyk kwam het den Staaten van *Zeeland* voor, dat alle middelen en wegen, welke ſtrekten om de Verſtandhouding met den Vyand gemaklyker te maaken, in het tegenwoordige tydsgewrichte, behoorden afgeſneeden te worden, en dus dat men de Paketbooten van *Engeland* zou verbieden het inloopen in de Zeegaten van de Republiek, dezelve voortaan aanmerkende en behandelende als Vyandlyke Schepen: als mede dat alle mogelyke en meer geſchikte voorzorgen mogten beraamd, en daadlyk in 't werk geſteld worden tegen de ongeoorlofde Verſtandhouding tusſchen de Ingezetenen van de Republiek en die van *Engeland*.

De Brief aan zyne Hoogheid gerigt, liep goeddeels woordlyk op den zelfden zin, als het boven aangeſtipte uit dien aan hunne Hoog Mogenden, alleen beſlooten zy deezen, „ in het billyk vertrouwen, dat „ dezelve niet wederom een gelyk lot, als „ twee voorige in deezen Jaare geſchree„ ven, zoude ondergaan; maar dat zyne „ Hoogheid denzelven ten ſpoedigſten zou „ gelieven te beantwoorden, en niet twy„ felen om aan deeze hunne verlangens te „ gemoet te komen; ten einde hunne poo„ gingen, waartoe zy niet alleen als een „ integreerend Lid van het Bondgenoot„ ſchap ten hoogſten bevoegd; maar bo„ ven dien verpligt waren, als Souverain „ van eene Provincie, welke het meest

„ van

„ van alle aan den Vyand was blootge- IX.
„ ſteld, die naar evenredigheid het meest BOEK.
„ van allen de gevolgen van den Oorlog
„ ontwaar werd, wier behoud of onder- 1782.
„ gang daar mede gepaard ging, en die
„ daarom met zo veel bereidwilligheids al-
„ les tot het algemeen behoud en verdee-
„ diging opzette, met een heilzaame uit-
„ komst agtervolgd mogten worden: ter-
„ wyl zy, in allen gevalle, die voldoe-
„ ning zouden ondervinden, dat zy zich
„ van hunnen Pligt gekweeten, en bij het
„ tegenwoordige en de volgende Geſlach-
„ ten buiten verantwoording geſteld had-
„ den (*)."

Van ſoortgelyken inhoud; doch meer tot byzonderheden afdaalende, was het Voorſtel der Afgevaardigden van de Stad *Leyden*, den laatſten van Hooimaand ter Staatsvergadering van *Holland* ingeleverd. Het verdient, niet min dan de *Zeeuwſche* Brief, grootendeels plaats te vinden, zo om dat het de denkwyze veeler Staatsleden van *Holland* in het helderst daglicht ſtelt, als om de Beſluiten daar op genomen, en de gevolgen daar uit voortgevloeid.

Voorſtel der Stad *Leyden*, om onderzoek na de Werkloosheid te doen.

Uitdrukkyke last hunner Zenderen deedt hun ter Staatsvergaderinge, voordraagen:

„ Dat de Heeren hunne Principaalen,
„ reeds zedert een geruimen tyd, zeer
„ kommerlyk aangedaan geweest waren,
„ over den zo deerniswaardigen als veragt-
„ ly-

(*) *Not. van Zeeland* 29 July 1782.

IX. BOEK. 1782.

„ lyken ſtaat, waar in zy deeze, eertyds
„ zo gedugte, Republiek thans vervallen
„ moeſten zien. Dat het gevoel daar van
„ hun meer en meer hadt ter harte ge-
„ gaan, naar maate zy dat Verval meer en
„ meer hadden moeten zien toeneemen, en
„ dat zy, hunne betrekking en hunne pligt
„ in 't oog neemende, ook daar om al te
„ meermaalen hadden vermeend poogingen
„ te moeten aanwenden, welke, indien
„ mogelyk, de veragting en de ſpot,
„ waar aan deeze Republiek zich maar al
„ te zeker blootgeſteld hadt, kwamen af
„ te wenden, en, in tegendeel, aan te voe-
„ ren zodanige Middelen, als ſtrekken
„ konden om voor te komen dat derzelver
„ ondergang niet verder gevestigd wierd.
„ Dan dat zy, zich vleiende dat gunſtiger
„ tyden hun zouden bevryden van deeze
„ hunne poogingen meer openlyk te moe-
„ ten werkſtellig maaken, zich tot nog
„ hadden te rugge gehouden, daar van
„ meerdere blyken te geeven, dan zy tot
„ hier toe gedaan hadden."

„ Doch dat zy, met de innigſte aandoe-
„ ning, ontwaar geworden zynde, dat dee-
„ ze hunne verwagting niet bevestigd
„ wierd, en dat de ſtaat, waar in zich
„ deeze Republiek thans geſteld vondt,
„ tot die laagte vervallen was, dat zelf
„ Mogenheden, van wien men zulks nim-
„ mer zou hebben kunnen wagten, zich
„ niet ontzagen onbehoorelyke ſtappen te
„ doen, welke de vernederendſte blyken
„ ten klaarſten opleverden, zich niet lan-
„ ger

„ ger hadden kunnen te rugge houden om op het nauwkeurigſte te onderzoeken de „ waare bronnen, waar uit dit alles was „ voortgeſprooten." IX. BOEK. 1782.

„ Dat dit onderzoek hun maar al te zeker hadt doen ontwaar worden, dat het „ Gedrag, het welk in deeze Republiek, „ zedert het uitbarſten van den Oorlog met „ *Engeland*, gehouden was, daar van de „ éénige en waare oorzaak moest genoemd „ worden. Want dat, onaangezien de „ Bondgenooten niet alleen de kragtdaadigſte Beſluiten, met allen ſpoed en eendragt hadden genomen; maar ook zeer „ groote ſommen toegeſtaan, om de Zeemagt van deezen Staat in een vereiſcht „ poſtuur te ſtellen, die manmoedige „ maatregelen, egter, dus verre noch den „ Handel, die zenuw van deezen Staat, „ hadden doen beſchermen, noch de Volkplantingen beveiligen, noch den Vyand „ gevoelige ſlagen toe brengen: in tegendeel dat, naa verloop van Achttien „ Maanden tyds, niet anders was uitgewerkt, dan dat een *klein getal* Vyandlyke Schepen de *geheele* Magt van deezen „ Staat in derzelver Zeegaten hadt kunnen „ opgeſloten houden, en de Zeevaard „ van deeze Republiek zodanig ſtremmen, „ dat door gansch *Europa* geen *Hollandſche Vlag* in Zee meer te zien was. — „ Eene Gebeurtenis, waar van, zedert „ deeze Natie een Volk was geworden, „ geen voorbeeld zou werden aangevoerd, „ en eene Laagheid, waar toe de Verenig-

IX. BOEK. 1782.

„ nigde Magten van *Frankryk* en *Enge-*
„ *land*, in de voorige Eeuw, dezelve
„ nimmer hadt kunnen brengen, en zulks
„ niettegenſtaande deeze Republiek zulke
„ goede Zeelieden oplevert als elders kun-
„ nen gezogt worden; niettegenſtaande
„ dezelve branden van verlangen om den
„ Vyand het hoofd te bieden; en zich
„ over hunne ongeoorlofde mishandelingen
„ te wreeken; en niettegenſtaande de
„ Staat voorzien is van Bevelhebbers, die,
„ in de éénige gelegenheid, welke hun was
„ voorgekomen, getoond hebben, dat zy,
„ door Beleid en Heldenmoed, den Roem,
„ welken deeze Natie, in zo veele Zeege-
„ vegten, verworven heeft, zullen weeten
„ ſtaande te houden, en mogelyk te ver-
„ grooten."

„ Dat dit zo zynde, gelyk het helaas!
„ maar al te zeker is, het niet dan tot het
„ hoogſte misnoegen van het grootſte en
„ beſte gedeelte der Ingezetenen, die nim-
„ mer weigerig waren al was het een ver-
„ dubbelden Laſt te draagen, en die, daar
„ deeze Laſt hun daar voor moest bevry-
„ den, intuſſchen de eene ramp voor, de
„ ander naa hebben moeten uitſtaan, en
„ nog dagelyks hun beſtaan en welvaard,
„ tot hunne innige ſmerte, zien ten gron-
„ de gaan, ſtrekken moet, eene zo *onver-*
„ *ſchoonlyke Werkloosheid*, en (moet men
„ niet zeggen) *veerkeerde Directie* van zaa-
„ ken, die elk weldenkende Liefhebber
„ van zyn Vaderland moet in de oogen

„ ſtee-

„ ſteeken, by aanhoudenheid te moeten blyven beſchouwen."

„ Dit hadt de Heeren hunne Principaalen; die, aan Eed en Pligt gebonden, oordeelden dat zulks met ſtilzwygen niet langer, zonder zich verantwoordelyk te ſtellen, was toe te laaten, gedrongen, om, ware het mogelyk, de nadeelige gevolgen, welke uit zodanige handelingen noodwendig moesten voortvloeijen, voor te komen, te denken op zodanige gepaste en *Conſtitutioneele Middelen* als best geoordeeld moeten worden tot het bewerken van zodanige veranderingen, als men te regt agt dat daar in vereischt wierden."

„ Hier door waren zy bewoogen, om, vermids de Bondgenooten, en byzonder hun Ed. Groot Mogenden, op geenerlei wyze gezegd konden worden agterlyk te zyn gebleeven in het neemen der noodige Maatregelen, om 's Lands Zeemagt in zodanig een ſtaat te brengen, als vereischt werd om met een gelukkigen uitſlag tegen den Vyand te werk te gaan, aan hun Ed. Groot Mogenden voor te draagen of dezelve niet ten ſpoedigſten zouden gelieven goed te vinden te bepaalen een nauwkeurig Onderzoek na de waare en eigenlyke redenen van deeze zo zeer in 't oogloopende Werkloosheid; en ten dien einde, volgens derzelver Souveraine Magt en Auctoriteit van zyne Doorlugtige Hoogheid, den Prins Erfſtadhouder, in qualiteit als Admiraal

IX. BOEK. 1782.

IX. BOEK. 1782.

„ Generaal deezer Provincie provisioneel
„ te requireeren."

„ Copie van alle de Orders, welke door
„ zyne Hoogheid, in voorſz. qualiteit,
„ zedert den aanvang van den tegenwoor-
„ digen Oorlog, van tyd tot tyd, en wel
„ tot aan het tegenwoordig uitloopen
„ van de Vloot toe, gegeeven waren aan
„ de Officieren, welke, zo in als buiten
„ *Europa*, eenig bevel gevoerd hadden
„ over de Esquaders van den Staat; het
„ zy dezelve Esquaders van den Staat
„ zich bevonden hadden op de Reën of in
„ de Havens van de Republiek, in of bui-
„ ten *Europa*, het zy in de Havens of op
„ de Reën van andere Mogenheden, het
„ zy dezelve Orders hadden om uit te loo-
„ pen, of zich op hunne Standplaatzen te
„ houden; mitsgaders Copie van al het
„ voorgevallene in de Zee-Krygsraaden,
„ geduurende den voorſchreeven tyd, aan
„ boord der voornoemde Esquaders in *Eu-*
„ *ropa* gehouden, met de Beſluiten daar
„ in genomen, alles voor zo verre dezelve
„ Orders en Zee-Krygsraaden mogten
„ hebben geloopen over het beſchermen
„ van den Handel, het verdeedigen van 's
„ Lands Bezittingen, en het doen van af-
„ breuk aan den Vyand: onder de zekere
„ inwagting, dat daadlyk, by het eindi-
„ gen der tegenwoordige Campagne, ge-
„ lyke Copien door zyne Hoogheid, in
„ voornoemde qualiteit zullen worden
„ overhandigd van alle de Orders door
„ Hoogstdenzelven gegeeeven, en van al

„ het

„ het in voege voorſchreeven verhandelde IX.
„ in de Zee-Krygsraaden: en voorts in
„ een vast vertrouwen, dat bereids nu BOEK.
„ door Hoogstdenzelven genoegzaame bly- 1782.
„ ken zullen kunnen worden gegeeven,
„ dat, gelyk men alzins billyk verwagten
„ mag, aan het in Zee zynde Esquader
„ zodanige Orders zullen gegeeven zyn,
„ dat de aldaar bevelvoerende Officieren
„ zich volledig gelast vinden, om den
„ Vyand allen mogelyken afbreuk te
„ doen, zo door het bederven van hunnen
„ Handel, als door het onderſcheppen van
„ hunne Retour-Vloot uit de *West-In-*
„ *diën*, welke, waarſchynlyk voor de
„ Vereenigde Vlooten gewaarſchuwd zyn-
„ de, benoorden *Engeland* om, haare Ha-
„ vens zal zoeken te bereiken."

„ Wyders Opening te vraagen of en
„ hoedanig een onderzoek 'er heeft plaats
„ gevonden om te ontdekken aan wie het
„ zy toe te ſchryven, dat, naa het ver-
„ trek van den Heer YORKE kennelyk
„ was, de Oorlogſchepen van STATINCK
„ en VOLBERGEN, met het *Oost-Indisch*
„ Schip, gevoerd door VAN PROYEN,
„ niet vaardig zyn gewaarſchuwd om voor
„ te komen, dat dezelve niet, gelyk nu
„ geſchied is, daadlyk in handen van den
„ Vyand vervielen?"

„ En voorts te vorderen mededeeling
„ van de redenen, waarom, in het afge-
„ loopen Jaar MDCCLXXXI, de toen
„ voor handen geweest zynde Oorlogſche-
„ pen en Fregatten, niet tydig zyn ze-

IX. BOEK. 1782. „ mengevoegd, en in Zee geſtooken, om „ zo de *Oost*- en *West-Indiſche* als alle andere Schepen van deezen Staat te beſchermen, en den Vyand in de *Noordzee* „ allen afbreuk te doen, zo door het belemmeren van zynen Handel op de *Oostzee*, als het onderſcheppen van zyne t' „ huis komende *Groenlandsvaarders*, als „ mede van de Transport Schepen, die „ met Troepen uit *Duitschland* kwamen, „ byzonder toen het bekend was, dat een „ aantal derzelven, *ſlegts onder het Geleide* „ *van eenige weinige Fregatten*, langs de „ kusten van deezen Staat, na *Engeland* „ zouden voorby vaaren? En waarom, „ ten tyde dat het Esquader, in de maand „ Augustus MDCCLXXXI na de *Oostzee* ſtevende, het zelve niet is verſterkt geworden door de Capiteinen „ DE BRUIN, VAN KINKEL en „ RAUWS?"

„ Waar aan het moet worden toegekend, dat, daar men eene volledige toezegging gehad heeft, dat de Schepen, „ welke op *Doggersbank* waren ſlaags geweest, zo ſpoedig mogelyk zouden worden herſteld, ten einde daar van, met „ andere Schepen, die voor handen waren, de Convoyen na de *Oost*- en *West-Indien*, als mede na de *Oostzee*, te doen „ geleiden, men niets van die toezegging „ heeft zien bevestigen; maar de Koopvaardyſchepen, op die toezegging zich „ hebbende gereed gemaakt, den geheelen „ Winter door, uit hoofde van het niet

„ vol-

„ voldoen aan de gedaane toezegging, IX.
„ tot onnoemelyke ſchade voor de Belang- BOEK.
„ hebbenden, op gevaarlyke Reën, hebben ——
„ moeten blyven leggen? —— En of, 1782.
„ zo men de reden daar van mogt zyn
„ ontwaar geworden, daar tegen, voor 't
„ vervolg, wel waren aangewend die ge-
„ paste Middelen, waar door men derge-
„ lyke Fataliteiten zou kunnen voorkomen,
„ en zeker zyn dat men, of zo ſpoedig
„ als de Vyand, of, gelyk in voorige ty-
„ den, met de ſlaags geweest zynde Sche-
„ pen weder Zee kon kiezen? —— En
„ of 'er dan als nu, daar de Schepen zich
„ thans weder in Zee bevinden, bereids
„ behoorelyk gezorgd is, dat 'er voorraad
„ van Scheeps Materiaalen in de Havens
„ van de Republiek gevonden wordt, en
„ de noodige Magazynen in derzelver Na-
„ buurſchap aangelegd zyn, om, op het
„ voorbeeld van het gebeurde, in den
„ Oorlog van de Jaaren MDCLXV en
„ MDCLXVI, de Oorlogſchepen van den
„ Staat, by derzelver binnen vallen, ſpoe-
„ dig en onverwyld te kunnen herſtellen,
„ van het noodige te voorzien, en na Zee
„ te zenden, ter voorkominge dat een
„ langduuriger Oponthoud den dienſt van
„ den Lande niet benadeele?"

„ Waarom de Oorlogſchepen en Fregat-
„ ten, die den geheelen Zomer in de *Mid-*
„ *dellandſche* Zee hadden doorgebragt,
„ zonder den Vyand eenig hoegenaamd
„ nadeel te hebben aangedaan, voor al,
„ naa dat de daar aangegeevene Orders

IX. BOEK. 1782. „ niet meer konden werken, niet zyn opgezonden na de Bezittingen van den Staat in de *Oost*- en *West-Indien*, ter zo hoognoodige Verſterking van den weerloozen ſtaat der zaaken aldaar? —— „ Of waarom dezelve geen orders gekreegen hebben om eerst de zes *Oost-Indiſche* Retour Schepen, die zich nu nog, uit gebrek aan Convoy, in de Haven van *Cadix* bevinden, van daar voor eerst na een der *Franſche* Havens, en byzonder na *l'Orient*, te geleiden —— „ en daarnaa de drie te *Drontheim* liggende *Oost-Indiſche* Schepen, by hun wederkeeren na het Vaderland, binnen de Havens deezer Landen te brengen? — „ Of waarom dezelve de Manſchappen van het Schip weleer onder bevel van den Capitein BERGHUIS vaarende, nutloos en zeer kostbaar verdeeld op de voorgemelde *Oost-Indiſche* Schepen, by hun wederkeeren, niet hebben medegebragt, ten einde op een of ander van 's Lands Schepen te kunnen worden geplaatst?"

„ Waarom alle de ingereedheid zynde Oorlogſchepen en Fregatten, uit de Havens en Zeegaten van deeze Republiek, niet vroeg in dit Voorjaar, eer en alvoorens zich eenig Vyandlyk Schip op de Kusten vertoonde, op eene bekwaame plaats, zo als daar toe voorheen gediend heeft, en nog nuttig gehouden wordt, het bekende *Schooneveld*, waren zamengevoegd, om met vereenigde Magt den

„ Vyand

„ Vyand van onze Kusten, en uit de *Noord-* IX.
„ *zee*, te houden; de *Oost-* en *West-Indi-* BOEK.
„ *sche* Schepen, voor zo verre die bereids ——
„ tot zulke drukkende kosten van deeze 1782.
„ voor den Lande onmisbaare, en ten on-
„ dergang neigende Maatschappyen, zo
„ lang gewapend gereed geleegen hadden,
„ tot op zekere hoogte te geleiden, en on-
„ der behoorelyk Convoy vroegtydig na
„ de plaats hunner bestemminge te doen
„ vertrekken; en vervolgens op de *Engel-*
„ *sche* Koopvaardy Vlooten, welke na de
„ *Oostzee* zo aanhoudend stevenden, of
„ van daar te rug kwamen, gelyk mede op
„ de Transportschepen, tot het afhaalen
„ der *Duitsche* Troepen bestemd, te
„ kruisten; de in zo klein getal gevonden
„ wordende Oorlogschepen, welke dezel-
„ ve hebben geconvoyeerd, aan te tasten,
„ immers zo wanneer zulks, gelyk daar
„ toe genoegzaame gelegenheden zyn voor
„ handen geweest, met hoop van welge-
„ lukken geschieden kon, ja zelfs met
„ weinig onwaarschynlykheid van welslaa-
„ gen te onderneemen ware geweest,
„ wanneer de hier voor opgenoemde Ver-
„ eeniging der Zeemagt van de Republiek
„ vroegtydig geschied ware; als wanneer
„ men dezelve ook genoegzaam bestand
„ gevonden zou hebben tegen een slegt
„ bemande, met zieken opgepropte, en
„ daar by niet talryke, Vloot, zo als die
„ zich voor onze Kusten vertoond heeft?".

„ Waarom ten minsten de in *Texel* en
„ *'t Vlie* gereed liggende Oorlogschepen en

IX. BOEK. 1782. „ Fregatten niet aanſtonds uitgezeild waren, en den Vyand ſlag g leverd hadden, „ zo ras als een groot gedeelte van deszelfs Schepen wederom van voor onze „ Zeegaten vertrokken was, om tegen de „ Vereenigde *Franſche* en *Spaanſche* Vlooten gebruikt te worden?"

„ Waarom, eindelyk, geduurende deezen Oorlog, niet een goed aantal Fregatten en Kotters, waar van de Republiek „ genoegzaam voorzien was, in Zee was „ gehouden, om de ter Kaap uitgeruste „ Schepen van byzondere Ingezetenen te „ dekken, den Vyandlyken Zeehandel afbreuk te doen, en onze Kusten tegen „ de tergingen en ſtrooperyen onzer Vyanden te beveiligen, en dus voor gekomen of belet, dat dezelve in het gezigt, „ en maar even buiten het bereik der Schepen van Oorlog van deezen Staat, een „ zodanig Schip wegnamen?"

Ten ſlot verzogten zy, dat door hun Ed Groot Mogenden van het Beſluit in deezen genomen, den overige Bondgenooten kennis zou gegeeven en dezelve aangemaand mogten worden, om met hun Ed. Groot Mogenden te willen zamenſtemmen tot het neemen van zodanige gepaste maatregelen als ter wegneeminge der ſchandelyke en ſchadelyke Werkloosheid meest geſchikt zouden bevonden worden; ten einde de goede Ingezetenen deezer Landen op hunne alleszins billyke klagten, zo veel mogelyk, voldoening te doen erlangen, de Krygsverrigtingen, tot herſtel van den zo ver-

vervallen ſtaat der Republiek, een nieuw leeven te geeven, den trotſchen Vyand, die nog onbeſchaamd ſcheen te willen voortgaan, tot rede te brengen, en langs dien allerbetaamlykſten weg een eerlyken en beſtendigen Vrede te erlangen (*).

IX. BOEK. 1782.

Een Voorſtel van dien aart, dat aanbelang, en vervooruitzigt, kon niet naalaaten in de Vergadering zeer onderſcheide aandoeningen te verwekken. Hetzelve was noch naar den ſmaak der Ridderſchappe, noch naar dien der Afgevaardigden van *Rotterdam* en den *Briel*. Dan de meeſte Steden wilden, dat de Heeren van *Leyden*, voor hunnen betoonden yver, zouden bedankt en het Voorſtel verder overgenomen worden. Men zegt, dat deeze vry algemeene Dankbetuiging, by het herhaalen des genomen Beſluits, 's anderen daags, niet gevonden wordende, de Afgevaardigden van eene voornaame Stad, hunne verwondering over deeze verzwyging te kennen gaven, met aandrang dat van hunne Dankbetuigingen, en die der overige Leden, in de Aanteekeningen melding gemaakt zou worden; waar toe men beſloot, zonder dat de Afgevaardigden van *Rotterdam* en den *Brielle* zich daar tegen verzetten.

Wat deswegen ter Vergadering van *Holland* voorviel.

De Afgevaardigden van *Dordrecht* verklaarden onmiddelyk op het Voorſtel, dat de bedoeling van 't zelve aan niets anders kon worden toegeſchreeven, dan aan ee-

Dordrechts goedkeuring.

(*) *Reſol. van Holl.* 31 July 1782.

IX. BOEK. 1782.

eene loflyke pooging om den Oorſprong en Voortgang van de kwaade *Directie* en *Adminiſtratie* van 's Lands zaaken in 't algemeen en byzonder in het voeren van den Oorlog tegen *Groot Brittanje*, te ontdekken; en dat de Regeering van hunne Stad in het begrip ſtaande, dat daar toe geene middelen onbeproefd behoorden gelaaten te worden, zy ook geene zwaarigheid vonden, om, voor zo veel het *Oogmerk* des Voorſtels aanging, 't zelve voor het hunne aan te neemen: terwyl zy betuigden geen oogenblik te zullen verzuimen om van de *Byzonderheden* aan hunne Lastigers kennis te geeven, die zy zich verzekerd hielden, dat met allen ſpoed daar over zouden raadpleegen.

Schiedams omhelzing.

Schiedam ging eenige ſchreeden verder in het geeven van goedkeuring. De Afgevaardigden ontdekten, dat hunne Zenders, van over lange, met de meeſte gevoelens van leedweezen en verdriet, aanſchouwers waren geweest van eene allerſchandelykſte Werkloosheid, en van eene onbezefbaare Traagheid, om 's Lands onregtmaatigen Vyand, den roofzugtigen *Brit*, met ernst en geweld, tegen te gaan. Dat deezen reeds meermaalen hunne gedagten tot het doen van zodanig een Voorſlag bepaald hadden; doch dat de ontſlaaking van 's Lands Vloot, op den zevenden deezer loopende Maand, de eenige oorzaak was geweest, dat zy deezen uiterſten ſtap nog voor eenigen tyd hadden opgeſchort, in het vleiende vooruitzigt of deeze ontſlaaking

king ook eenige heldhaftige uitwerking zou hebben voortgebragt, in de hoop en gunſtige veronderſtelling, dat zyne Hoogheid, als Admiraal Generaal, zonder eene byzondere Aanmaaning, aan hun Hoog Mogenden, en aan hun Ed. Groot Mogenden, als Souverainen van het meest belanghebbend Gewest, eenig verſlag van zyne Verrigtingen, Briefwisſelingen, en gegeevene Bevelen, zou hebben gedaan, en voor al ook medegedeeld de Beſtemming van 's Lands Vloot, en de Oogmerken van de byzondere en zamengevoegde Zee-Krygsverrigtingen: dan dat zy zich ook in alle deezen, tot dus verre, te leurgeſteld ziende, deeze verzwyging van zyne Hoogheid op alle deeze punten voor 's Lands wettige Souverainen niet anders konden beſchouwen, dat eene onheuſche geheimhouding, en dezelve nu niet langer onverſchillig konden laaten doorgaan. Dat zy, diensvolgens, met éénpaarigheid van ſtemmen, hadden goedgevonden de Afgevaardigden te bekwaamen, en wel uitdruklyk te gelasten, om zodanig een Voorſtel ter tafel van hun Ed. Groot Mogenden te doen, of, daar in voorgegaan wordende, daar mede daadlyk in te ſtemmen. Dat zy, uit hoofde van deezen last, den Voorſlag van *Leyden* in allen deele goedkeurden, en voor den hunnen hielden: met byvoeging dat zy denzelven in 't *algemeen* en alle de *byzondere Stukken*, daar in vervat, als alleszins billyk en wettig erkennen moesten. Vermids dezelve zich bepaalde tot kennisgeeving

IX. BOEK. 1782.

IX. BOEK. 1782. ving van Verrigtingen, welker volvoering gebooren werden uit kragte der *Eminente Charges*, welke zyne Hoogheid uit den boezem van 's Lands Hooge Magten, heeft verkreegen, en welke aan Grondwetten en Inſtructien bepaald zyn; dat de Perſoon van zyne Hoogheid, of zyne Hoog aanzienlyke Posten, hier door in 't minſt niet werden te kort gedaan; maar, integendeel, de gelegenheid kon gebooren worden, om de zo menigvuldige nadeelige gevoelens uit te wiſchen, wanneer de Verantwoording van dien aart mogt zyn, (gelyk zy wilden hoopen,) dat Hoogstdeszelfs Verrigtingen, Bevelen en Briefwiſſelingen, de onlochenbaare kenmerken droegen van Werkzaamheid, Beleid, Omzigtigheid en onbeperkten Yver, om, van den aanvang der Onlusten met het Ryk van *Engeland*, dien trotzen en onregtvaardigen Vyand met waaren ernst, en met allen mogelyken ſpoed, den meest geſchikten afbreuk te hebben willen doen. —— Zulk eene Verantwoording erkenden zy, in dat geval, als het eenigſte en voornaamſte middel, om zyne Hoogheid, op nieuws, en even als te vooren, by de aanvaarding zyner aanzienlyke Ampten, het geliefde Voorwerp der Natie te doen worden, en wederom het vertrouwen te doen krygen van alle de Hooge Bondgenooten in 't algemeen, van hun Ed. Groot Mogenden, en van ieder Staatslid in 't byzonder. —— Boven al wanneer de Openingen van zyne Hoogheid aanleiding konden geeven, om

te

te onderzoeken na de waare Oorzaak en Bronwellen der onverantwoordelyke Traagheid en ſchandelyke Laf hartigheid, welke, tot ſpot en ſchade der ganſche Natie; maar inzonderheid der Handeldryvende Leden van dezelve, geduurende den ganſchen Oorlog, hebben plaats gehad. — En welke zy wenſchten dat GOD gave! dat nog langs deezen weg mogten worden ontdekt, en tot een gewenscht middel ſtrekken om de zo lang getergde en zo billyk onvergenoegde Gemoederen van *Neerlands* braave Burgeren in 't algemeen, en van hunne Stad in 't byzonder, te ſtillen en te bevredigen; ja dat hier door, in 't vervolg, zal kunnen gezorgd worden, dat eene Werkloosheid van zaaken, aan onze van ouds her zo zeer bekende kloekmoedige Natie, niet verder, of ter tweede maale, in de Gedenkboeken onzer Eeuwe, ten verwyte, en ſchandelyke beſchuldiging, zal worden aangewreeven (*).

't Leedt ſlegts tot de naast volgende Vergadering van *Holland* of *Schiedams* Afgevaardigden bragten in, dat hunne Lastigers hun gehouden gedrag, omtrent het Voorſtel van *Leyden*, ten vollen goedkeurden, en 't zelve gaarne voor het hunne bleeven aanneemen: dewyl zy, van 't begin des Oorlogs af aan, met klagten van leedweezen en verdriet beſchouwd hebbende de ſchandelyke Werkloosheid, en als 't ware, de zigtbaare Onbereidwilligheid, om den Vyand

(*) *Reſol. van Holl.* 31 July 1782. *Post van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 795.

IX. BOEK. 1782.

Vyand met yver, kragt, en ſpoed, te keer te gaan, reeds voor lang overtuigd waren geweest van de verpligtte noodzaaklykheid, om door gepaste Maatregelen, waar het mogelyk, den oorſprong der verkeerde Directien op te ſpeuren, en derzelver voortgang kragtdaadig tegen te gaan. Zy bleeven daarom den Voorſlag van *Leyden* beſchouwen, als eene loflyke en verpligtte pooging, om het zugtend Vaderland van den bedreigden ondergang te bevryden.

Goudas gevoelen.

Die van *Gouda* lieten zich, ten dien zelfden dage, niet min ſterk hooren. Zy betuigden, dat de Punten, waar over het Voorſtel van *Leyden* liep, van dien aart waren, dat men op dezelve in hunne Stad, meer dan ééns was bedagt geweest; in zo verre zelfs, dat het onaangeroerd laaten ter Hooge Vergaderingen voornaamlyk moest gezogt worden in het onlangs in Zee loopen van 's Lands Vloot, gevoegd by het bekende en ſoortgelyke Voorſtel door verſcheide Steden in *Zeeland* gedaan, en in een Staatsbeſluit veranderd, 't welk, huns agtens, eerlang een gedeelte ſtondt uit te maaken van de gewigtige Raadpleegingen zo van de overige Bondgenooten als van hun Ed. Groot Mogenden op dit onderwerp. Dat zy, intuſſchen, het oogmerk van het Voorſtel der Stad *Leyden* in allen deele preezen, goedkeurden, en 'er zich mede vereenigden, „ niets minder wen„ ſchende dan dat, langs deeze en andere „ gevoeglyke wegen, de ruineuſe en ſlaa-

„ pen-

„ pende Traagheid en Werkloosheid, (die
„ aan zommigen Lafheid toeſcheen,) eens
„ mogt herſchaapen worden in die zo heil-
„ zaame Werkzaamheid en Heldhaftig-
„ heid, welke, byzonder in de laatst-
„ voorgaande Eeuw, de nooit genoeg ge-
„ roemde Voorvaderen tot den ſchrik der
„ Vyanden, en het zo wettig als eerbie-
„ denswaardig voorwerp der Verwonde-
„ ring van geheel *Europa*, en de overige
„ Werelddeelen, gemaakt hadden, en dee-
„ ze Republiek zo zeer doen ſteigeren tot
„ het hoogste toppunt van Roem en Groot-
„ heid, als zy thans, helaas! tot den laag-
„ ſten trap van Smaadheid en Veragting,
„ ſcheen te naderen, en, met verhaaſten
„ val, ter neder te zullen ſtorten." ——

XI. BOEK. 1782.

Zy zouden, derhalven, niet verwylen deeze, en, des noods, andere Punten, ten beste van het lieve, maar noodlydend, Vaderland, in de ernſtigſte overweeging te neemen, en ten dien einde hunne Afgevaardigden eerlang voorzien van zodanigen last, welke overeenkomſtig hunne bovenſtaande, en by alle gelegenheden opengelegde, *Patriotique Gevoelens*, noodzaaklyk waren tot medewerking, volkomene beraaming en vaſtſtelling van alle zulke middelen, als waar door de Werkzaamheid der Krygsverrigtingen ter Zee vermeerderd, 's Lands verloopen welzyn, roem en grootheid bevorderd en tevens de ſpoedigſte, en, onder GODS Zegen, welbedagte afbreuk aan den ſteeds zo waakzaamen als

roof-

IX. BOEK. roofzugtigen Vyand, zou kunnen worden toegebragt (*).

1782. *Alkmaar* ſprak eerlang foortgelyke taal, vergeleek het gedrag, in den tegenwoordigen Oorlog gehouden, met dat in de Oorlogen door onzen Staat, in de voorgaande Eeuw, gevoerd. De Regeering dier Stad was, in Zomermaand des voorleden Jaars, over dit zelfde Onderwerp van Werkloosheid raadpleegende, op dien tyd, ter bewaaring van de inwendige rust, wel overgegaan om allen Onderzoek, omtrent het Beſtuur van het *voorledene* daar te laaten, en hadt zich alleen bepaald om eene ſpoedige Werkzaamheid voor het *vervolg* uit te werken, in die vaste hoop, dat deeze zagtheid een nuttig, en aan hun oogmerk voldoenend, gevolg zou gehad hebben; doch hier in tot nog toe te leur geſteld, konden zy niet langer onverſchillig of bedaard zyn, en oordeelden, dat de waare Oorzaak dier Werkloosheid moest onderzogt worden: ten welken einde zy den inhoud des Briefs van *Zeeland*, en in 't byzonder het Voorſtel van *Leyden*, zeer gepast oordeelde. —— Die Onbegrypelyke Traagheid kon niet als *gepretendeerd* of als *Inſimulatien van kwalyk geintentioneerden*, worden aangemerkt: daar dezelve niet alleen de geheele Wereld in het oog liep; maar ook, door verſcheide Leden van de Souverainiteit deezer gelyk mede van an-

Alkmaars denkbeeld over den Voorſlag.

de-

(*) *Reſol. van Holl.* 7 Aug. 1782.

dere Provincien, en ook door de Heeren Staaten van *Zeeland*, met verſchillende benoemingen *van zigtbaare onverſchoonelyke Werkloosheid*, *ſchandelyke Werkloosheid*, *ruineuſe en ſlaapende Traagheid*, *Onbegrypelyke Directie*, *zo lang aangehouden hebbende Werkloosheid der Navale Magt*, als anderen, werd uitgedrukt (*).

IX. BOEK. 1782.

Niet onbekend kon deeze Voorſlag, door *Dordrecht*, *Schiedam*, *Gouda* en *Alkmaar* zo hartlyk omhelsd, aan den Landzaat blyven, en het even min misſen dat de oordeelen daar over wyd uit een liepen. Daar deezen zulk eene Vordering, als onbetaamelyk en beledigend voor den Stadhouder, aanzagen, verheugden zich geenen; naardemaal, huns inziens, 's Lands Vaders toonden, dat het belang van 't Gemeenebest hun waarlyk ter harte ging, dat zy de hinderpaalen, die het herſtel van onzen Voorſpoed, zo ſchandelyk vertraagden, uit den weg wilden ruimen; zy hoopten dat deezen daar toe niet alleen het naaſte ſpoor zouden inſlaan; maar ook zorg draagen, dat door geen noodlooze Voorſtellen en Overleggingen, de kostlyke tyd zou verzuimd en de zaak, nu aangebonden, op de lange baan geſchooven worden. —— Anderen zagen het met een min gunſtig oog in, en dagten, dat dusdanige Voorſtellen, in ſtede van nut te zullen aanbrengen, gelegenheid zouden geeven, om den tyd met het

Verſchillende Gevoelens der Landzaaten, over dien Voorſlag.

(*) *Reſol. van Holl.* 13 Sept. 1782.

IX. het onderzoek van 't gedrag en de handel-
BOEK. wyze van byzondere Perſoonen, te ver-
——— kwisten; iet 't welk 's Lands Beſcherming
1782. en 't herſtel der dingen niet duldde. ———
Niet weinigen wederſpraaken zulks, door aan te merken, dat dit Onderzoek rechtſtreeks 's Lands zaak, en 't herſtel der algemeene rampen, betrof, en 'er, zonder zodanig een nauwkeurig Onderzoek, geene beterſchap te hoopen was. De erkende Werkloosheid, uit een kwaad Beſtuur ſpruitende, zou, niet opgeſpeurd, niet geſtoord, den ſchadelyken gang blyven gaan. Ook behoorde 'er weinig omſlags en weinig tyds toe, om de rede te ontdekken van eene Werkloosheid, waar over geheel *Europa* zich verwonderde, en gansch *Nederland* treurde. Men hadt ſlegts te onderzoeken, of de Souverain, by den aanval der *Engelſchen* op dit Gemeenebest, de noodige Bevelen hadt gegeeven tot eene ſpoedige Wapening ter Zee, en om die Wapenen, zo ras mogelyk, tegen den Vyand te gebruiken? Was dit het geval, dan, voorts na te gaan, aan welke Staatsdienaaren men de uitvoering dier Bevelen hadt toevertrouwd, en waar uit ontſtondt, dat deeze den Staat zo hoog nuttige Bevelen onvolvoerd gebleeven waren? Werd zodanig een Onderzoek ſpoedig, geſtreng, zonder aanzien van Perſoonen, en volgens de gronden van Regtvaardigheid, te werk geſteld, dan zou het kwaad ras ontdekt, en geheel verbeterd zyn.—Nog anderen bragten als geene geringe zwarigheid

in

in 't midden, dat 'er veel tyds zou verloopen eer de byzondere Gewesten, hoe zeer door *Zeeland* daar toe aangezogt, het éens waren, en 'er intusschen niets worden uitgevoerd. Dan eenigen meenden die zwarigheid geheel weg te ruimen, door de bedenking, dat, wanneer het eene of het andere, of verscheide Gewesten weigerden tot dit Onderzoek toe te treeden, de Gewesten, welke daar toe beslooten, voor zichzelven het volle regt behielden, om daar mede voort te vaaren. Ieder der Hooge Bondgenooten was Souverain, ider betaalde voor zich zyn aandeel in de gevorderde kosten tot den Oorlog: en indien hy voor zich zelven alleen het regt niet hadt, om het gedrag zyner Staatsdienaaren te onderzoeken dan was niet het Gewest; doch dan waren de Staatsdienaars de Souverain. Dan elk Gewest hadt, als Souverain, het volle regt om eene nauwkeurige Verantwoording van die Staatsdienaaren, welken 't zelve mede betaalde, te vorderen op alle Vraagstukken, die 't mogt goedvinden hun voor te leggen; en wanneer 'er geen voldoend antwoord kwam, of blyk van wangedrag zich op deedt, het volle regt om die schuldigen uit zynen dienst te verwyderen. —— Zy merkten daar by op, hoe gevaarlyk het, zo wel voor 's Lands Overheden, als de algemeene Rust, was, indien zy, op geene doorslaande wyze, toonden, dat de behoudenis van het Gemeenebest hun ter harte ging. Het tydstip stondt voor de deur, dat als dan

DE BOER. 1782.

IX. BOEK. 1782.

's Lands misnoegde en vergramde Ingezetenen het hoofd zouden opſteeken, en, met eene éénparige ſtem, op zulk een geſtreng Onderzoek aandringen. De Gewesten, de Steden, roerden thans eene ſnaar, welker toon te luid in 't oor des Volks klonk om met de te werkſtelling van dit gevorderd Onderzoek te marren, of het agter den bank te werpen (*).

Voorſtel van WILLEM DEN V waar in hy zich beklaagt, en Verantwoording belooft.

De Admiraal Generaal verſcheen, den veertienden van Oogstmaand, in het Secreet Beſoigne, met een niet onverwagt Voorſtel, dat op deezen zin liep. „Zedert „ eenigen tyd, tot myn leedweezen, on„ dervonden hebbende, dat door kwalyk „ geintentioneerde Lieden allerhande *Inſi„ mulatien* worden verſpreid, omtrent de „ voorgewende kwaade *Directie*, onbe„ gryplyke Traagheid aan deeze zyde van „ de Verrigtingen in den Oorlog, welke „ zonder wettige Oorzaak, door de Kroon „ van *Groot Britanje* aan dit Gemeen ebes „ is aangedaan, en byzonder over de „ Werkloosheid van 's Lands Schepen; „ daar by aanduidende als of zulks toe te „ ſchryven was aan gebrek van de noodi„ ge Orders, met oogmerk om my, voor „ 't oog van geheel *Europa*, te *decrieeren*, „ en in 't byzonder by de Ingezetenen „ deezer Landen gehaat te maaken, en „ verdagt als of ik, door een onbehoore„ lyk

(*) *Poſt van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 799.

„ lyk *Attachement* voor den Koning, of IX.
„ het Ryk van *Groot Brittanje*, aange- BOEK.
„ ſpoord, niet met een genoegzaamen ——
„ yver hadde gedaan, wat in myn vermo- 1782.
„ gen was, zo tot Afbreuk van den
„ Vyand als tot Beſcherming van den
„ Koophandel; zou ik niet getwyfeld heb-
„ ben, (ten einde den mond te ſtoppen
„ aan alle de *calumnieuſe Gezegdens of Ge-*
„ *ſchriften*, en myn gedrag voor 't oog
„ van geheel *Europa*, en byzonder van
„ de goede Ingezetenen deezer Landen,
„ te regtvaardigen,) reeds voor lange van
„ alle door my geſtelde Orders aan U Ed.
„ Mog. opening te geeven; met verzoek
„ om dezelve aan de Heeren Staaten der
„ byzondere Gewesten mede te deelen,
„ was het niet, dat ik begreep, dat zulks
„ zomwylen gevaarlyk zou kunnen zyn,
„ in gevalle de *Secretesſe* niet wel bewaard
„ werd, en dat de Vyand *Informatie* daar
„ van kreeg, byzonder van het Plan der
„ Operatien in deeze Campagne: waar
„ van een gedeelte is verrigt, en een ge-
„ deelte, nog geduurende deeze Campag-
„ ne, zou moeten geſchieden, en 't welk
„ door my aan het Hof van *Frankryk* me-
„ degedeeld zynde, door het zelve Hof is
„ goedgekeurd. Doch ziende, uit den
„ Brief der Heeren Staaten van *Zeeland*,
„ de *Requiſitie*, die hun Ed. Mogenden
„ daar by van my gelieven te doen, en
„ verneemende dat zulks wel door meer
„ Gewesten zou kunnen worden gedaan,
„ heb ik gemeend, dat deeze bedenking

IX. BOEK. 1782.

„ my niet langer kon wederhouden om de
„ gemelde Opening te doen, en dat ik aan
„ myne Eer en Reputatie verſchuldigd
„ ben, om aan te toonen, en met onte-
„ genſpreekbaare bewyzen, te betoogen
„ de wyze op welke ik, geduurende dee-
„ zen Oorlog, gehandeld hebbe, en dat
„ het niet aan My te wyten is, zo dezel-
„ ve met geen meerder vrugts is ge-
„ voerd. —— Ik zal evenwel als nog
„ geene Opening kunnen geeven van 't
„ geen nog deeze Campagne geſchieden
„ moet; doch ben bereid, om, naa dat de-
„ zelve zal zyn afgeloopen, de door my te
„ geevene Orders te openbaaren. ——
„ Ik zal nog eenigen tyd noodig hebben,
„ om de Stukken, die ik tot myne Regt-
„ vaardiging zal voordraagen, in orde
„ te brengen, en te doen afſchryven, en
„ verzoek U Ed. Mogenden om een ieder
„ in de hunnen opening te geeven van dit
„ myn oogmerk, my vleiende dat zy 't
„ zelve met hoogst derzelver goedkeuring
„ zullen vereeren." Zyne Hoogheid werd voor deeze opening bedankt, en de Afgevaardigden der byzondere Gewesten namen het op zich den Staaten hier van kennis te geeven (*).

De Vergadering van *Holland* ſcheidt voor drie weeken.

Terwyl zich geen gering gedeelte der Ingezetenen verheugde over de Voorſtellen, door *Zeeland* en de Stad *Leyden*, gedaan, en, met brandend ongeduld wagtte, dat

(*) *Reſol. Gen.* 14 Aug. 1782.

dat dezelve zouden goedgekeurd en aan IX.
zyne Hoogheid, om een nauwkeurig en BOEK.
voldoenend Antwoord, voorgedraagen ——
worden, ſcheidde de Vergadering van 1782.
Holland voor drie Weeken, 't welk
geduurende deezen Oorlog, voor zulk
een geruimen tyd, nog nimmer gebeurd
was. Dit baarde veel gisſingen, en niet
weinig opſpraaks. — Men ſchreef het
toe aan de bewerking der *Engelſchge-*
zinde Party, om den ſlag, die haar dreig-
de, te ontwyken; en aan vrees voor het
nauwkeurig Onderzoek door *Leyden* ge-
vorderd; en merkte het aan als een middel
om het doel der *Hollandſche* Steden, met
Zeeland inſtemmende, te verydelen: „ Er
„ zou", ſchreef men, „ misſchien binnen
„ weinig dagen eene *Juſtificatie* voor zyne
„ Hoogheid in 't licht verſchynen, die,
„ volgens de regelen der Kunst opgeſteld,
„ een oppervlakkig gebrekkig Verhaal zou
„ bevatten, en misſchien niets behelzen,
„ dat een Antwoord op de voorgeſtelde
„ Vraagen zou kunnen genaamd worden,
„ om dus niet alleen de Natie te paaijen;
„ maar ook om een groot gedeelte der
„ *Hollandſche* Steden daar mede genoegen
„ te doen neemen, (waar toe men ligtlyk
„ den overigen tyd der drie weeken dat
„ de Vergadering ſtil zat zou gebruiken,)
„ hier door zou men mogelyk die Steden
„ trachten over te haalen, om tegen den
„ Voorſlag van *Leyden* te ſtemmen, als
„ zynde zyne Hoogheid genoegzaam ge-

IX. BOEK. 1782.

„ regtvaardigd door zodanig een zoge-
„ naamde Juſtificatie (*)."

Doch dit binnen weinig weeken verwagtte Stuk om zyne Hoogheid te regtvaardigen kwam zo ras niet, en ter Vergadering van *Holland* droeg het zich, den zeven- en- twintigſten van Herfstmaand, geheel anders toe dan wantrouwen en vreeſ zommigen hadt doen denken en giſſen. Het Voorſtel der Stad *Leyden* werd niet alleen door de meeſte Steden goedgekeurd, en de Stukken daar in opgegeeven als gepaste Vraagſtukken aangemerkt; maar, op den voorſlag van *Dordrecht*, *Delft* en *Schoonhoven*, met de vier volgende vermeerderd (†).

Het Voorſtel van *Leyden*, ter Vergadering van *Holland*, met nog vier Vraagſtukken vermeerderd.

„ Of het eene Waarheid was, dat, ge-
„ lyk veele binnen gekomene Schippers
„ verhaalden, dezelve in het gezigt van
„ de Vloot zouden hebben gezeild, zon-
„ der door eenige Schepen gepraaid te
„ zyn?"

„ Waarom 's Lands Vloot, of Esqua-
„ der, onder Bevel van den Vice-Admi-
„ raal HARTSINCK, in de *Noordzee* ge-
„ kruisd en de uitgaande *Oost-* en *West-*
„ *Indiſche* Schepen geconvoyeerd heb-
„ bende, by haar wederkeeren, de *Oost-*
„ *In-*

(*) *Poſt van den Neder-Rhyn* II Deel, bl. 836. 911.

(†) Zie hier boven bl. 248, en voege men deeze nadere Vraagſtukken agter den volzin die eindigt, *een zodanig Schip wegnamen.*

„ *Indiſche* Schepen van *Drontheim* niet hadt mede gebragt?"

„ Waarom gemelde Vloot, zonder, buiten het voornoemde Convoy te geleiden, iets verrigt te hebben, midden in het faiſoen, binnen de Havens van de Republiek was wedergekeerd?"

„ En, laatstlyk, waar aan het was toe te ſchryven, dat Heeren Burgemeesters van *Amſterdam*, in het voorleden Jaar, (overeenkomſtig met den inhoud van het Voorſtel van wegen die Stad den achttienden van Bloeimaand diens Jaars gedaan,) onderrigt geworden zynde, dat een taamelyk aantal Oorlogſchepen van al het noodige voorzien, gereed was om in Zee te ſteeken, en dat daar ſtellige Orders gegeeven waren, deeze Heeren, tot hunne uiterſte verwondering, eenigen tyd daar naa, hadden verſtaan, dat de Officieren, het bevel over de bovengemelde Oorlogſchepen voerende, op het oogenblik dat zy die Orders hadden behooren te volbrengen, kennis hadden doen geeven, dat zy, door gebrek aan Ammunitie, Proviſie en Victualie, voor eerst, nog buiten ſtaat waren om aan die Orders te gehoorzaamen?"

IX. BOEK. 1782.

Bezending aan zyne Hoogheid benoemd.

Om met zyne Hoogheid, als Admiraal Generaal, in onderhandeling te treeden over alle zodanige Onderwerpen als het Zeeweezen in 't algemeen, en het Beſtuur van den tegenwoordigen Oorlog in 't byzonder betroffen, als mede tot het doen der Vor-

IX. BOEK. 1782.

deringen in het *Leydſche* Voorſtel begreepen, en het vraagen der Opheldering zo ten opzigte van de Stukken daar in, als in de Byvoegzelen der drie gemelde Steden vervat, werden, van wegen *Holland*, gelast de Heeren DE GYSELAAR, Penſionaris der Stad *Dordrecht*; VAN STAVEREN, Raad en Penſionaris der Stad *Leyden*, VAN ZUYLEN VAN NYEVELT, Secretaris der Stad *Rotterdam*, MEERENS, Secretaris der Stad *Hoorn*, benevens den Raadpenſionaris VAN BLEIWYK: met verzoek om, na zich van alles behoorelyk te hebben doen onderrigten, aan hun Ed. Groot Mogenden van derzelver bekomene Openingen zodanig *gemeſtureerd Rappont* te doen als zy zouden meenen, dat, aan de eene zyde, tot de noodige Onderrigting voor de Leden der Vergadering, wegens de geſteldheid van zaaken, en, aan de andere zyde, tot het niet doen openbaarworden van zodanige omſtandigheden, welke, by voorraad, eene diepe geheimhouding vereiſchten, zou kunnen ſtrekken.

Onderſcheide begrippen der Staatsleden over den Last der Beſtelling.

De Heeren van de Ridderſchap en Edelen kantten zich aan tegen het neemen van dit Beſluit, verklarende 't zelve te houden voor gansch *irregulier*, en ſtrydig tegen de regelen, welke, naar den aart der zaaken, en het beleid van eene wel geordende Staatsraadpleeging behoorden plaats te hebben. — De Afgevaardigden van *Dordrecht*, *Haarlem*, *Leyden*, *Gouda*, *Rotterdam*, *Gorinchem*, *Schiedam*, *Schoon-*

Mr CORNELIS DE GIJZELAAR.
Pensionaris van Dordrecht.

NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

Schoonhoven, *Alkmaar* en *Hoorn* betuigden, in tegendeel, dat het genomene Besluit geen ander oogmerk hadt, dan om 's Lands zaaken te bevorderen, en alle *irregulariteit* in de Raadpleegingen van hun Ed. Groot Mogenden voor te komen. IX. BOEK. 1782.

Zeer byzonder was den Raadslag van *Delft*. Men hadt te dier Stede in overweeginge genomen, de volstrekte noodzaaklykheid, om van deeze zaak, zo spoedig doenlyk, eene afkomst te maaken, als mede dat alles behoorde voorgekomen te worden; 't welk eenigzins zou kunnen strekken tot vertraaging van dit werk, en inzonderheid dat het geeven der voorgeslage Openingen en Opheldering en, door geene nieuwe tusschenbeide komende hindernisen mogt belemmerd worden; maar alles aangewend wat mogelyk was, om dezelve ten spoedigste te verkrygen: men hadt teffens in aanmerking genomen, dat, uit hoofde der Verklaaringe, door zyne Hoogheid, op den veertienden van Oogstmaand, by de Algemeene Staaten gedaan, en het ingebragte der Ridderschappe, by gelegenheid der Raadpleegingen over den Voorslag van *Leyden*, het zeer ligt zou kunnen gebeuren, dat zyne Hoogheid in het begrip viel, van zich verpligt te oordeelen, om die Opheldering en Verklaaringen te moeten verschaffen aan het *Secreet Besoigne ter Generaliteit*; welk gevoelen gelegenheid zou kunnen geeven tot nieuwe en onaangenaame raadpleegingen, wel-

IX. BOEK. 1782. welke niet alleen een geruîmen tyd zouden kunnen duuren; doch waar door, intusschen, die Ophelderingen en Verklaaringen, voor eerst, zouden agterblyven. Op deeze gronden waren zy van gedagten geweest, dat wel eenige Heeren van wegen de Vergadering van *Holland* tot den Admiraal Generaal behoorden te worden afgevaardigd, om met hem in gesprek te treeden, het oogmerk van hun Ed. Groot Mogenden te kennen te geeven, en Opening te vraagen van de in het Besluit gemelde stukken; dat die Afgevaardigden, deeze onderhandelingen afgeloopen zynde, gelast behoorden te worden, om daar van een *volledig Rapport, en zonder eenige agterhouding*, ter Tafel van hun Ed. Groot Mogenden te leveren; dat deeze Heeren ook gemagtigd dienden te zyn, om, in gevalle zyne Hoogheid, in het houden van zodanige Onderhandelingen, zwaarigheid mogt maaken, als dan een Afschrift van Punten in het Voorstel der Stad *Leyden*, en daar by gevoegde van *Dordrecht*, *Delft* en *Schoonhoven*, zyne Hoogheid ter hand te stellen, en hem op het allerernstigst te verzoeken, om daar op, zo dra mogelyk, de noodige Berigten in te neemen, en dezelve, met de vereischte Ophelderingen, ten spoedigsten, in te leveren, in het *Secreet Besoigne ter Generaliteit*; waar op verder de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering last moesten ontvangen, om onmiddelyk, naa dat 'er opening van zou zyn gedaan in het Secreet Besoigne, daar

daar van kennis te geeven aan hun Ed. Groot Mogenden, ten einde deezen als dan naar eisch zouden besluiten: —— dat ondertusschen de meerderheid der Leden, met Besluiten voortgegaan zynde, zy Afgevaardigden dit Besluiten hadden aangezien, zonder zich daar by te voegen, zich vergenoegende met het gevoelen hunner Zenderen in de Staatsbesluiten te doen plaatzen, om aan de Naakomelingschap te doen blyken het opregte en zuivere oogmerk der *Delftsche* Regeering, tot bespoediging van dit Werk. IX. BOEK. 1782.

De Afgevaardigden van *Amsterdam* behielden aan zich eene Tegenverklaaring op die van de Ridderschap, gelyk reeds eenige Steden gedaan hadden (*); en verklaarden, wyders, dat zy, op last hunner Zenderen, het thans genomen Besluit wel niet hadden tegengesprooken; doch egter van gedagten waren en bleeven, dat de Bezending daar by bepaald, zelfs ten aanziene van het *voorledene*, met meer vrugts zou zyn beraamd op de wyze, van wegen hunne Stad, op den achttienden van Bloeimaand des verstreeken Jaars, voorgesteld (†); terwyl zy bleeven aandringen op het voortzetten en ten einde brengen der Raadpleegingen, over dien Voorslag, voor zo veel de *Voorzieninge voor het toekomende*, tot het Besluit der Krygsverrigtin- *Amsterdams* Tegenverklaaring.

(*) Zie hier boven, bl. 266.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* III. Deel bl. 202.

IX. BOEK. 1782.

dingen tegen den Vyand, *en de wyze van het decerneeren der noodige Commissie tot dat einde*, betrof, gelyk zy als nog aanhielden, *op het bepaalen van den tyd* ter afdoeningen deezer gewigtige zaake; oordeelende, door deeze Verklaaring en herhaalde Aandrangen, zich gekweeten te hebben van hun pligt, voor zo verre zulks in hun vermogen was geweest, en, derhalven, niet verder verantwoordelyk te zyn voor de gevolgen, die uit het verzuim van de noodige maatregelen tegen den Vyand te voorzien waren.

Opheldering wegens den aart der Commissie door die Stad gegeven.

Om allen misverstand te weeren, als of de voorgestelde Commissie, welke zy, geduurende deezen Oorlog, aan zyne Hoogheid wilden toegevoegd hebben, ten oogmerke hadde om eenige verandering te maaken in de Constitutie van de Regeering deezer Republiek, of om het Gezag van den Capitein en Admiraal Generaal te verminderen, of ook de Collegien van den Raad van Staaten, of der Admiraliteiten, in 't Bestuur van zaaken, eenigen afbreuk te doen, lieten die van *Amsterdam* by Staaten van *Holland*, eerlang eene *Memorie* inleveren, om aan te toonen, dat deeze *Commissarissen in 's Lands Zeegaten*, met de daad niet anders waren, dan *Gedeputeerden te Velde*, en zo wel als deezen, by 's Lands Geschiedschryveren bekend, zy ontvouwden den aart van derzelver Bediening en Aanstelling breeder; met aanwyzing, dat de Commissie, aan hun te geeven, zou kunnen ingerigt worden

den op dien voet als de Authoriſatie aan Commisſariſſen, gaande na *Texel* en *Zeeland*, den achttienden van April des Jaars MDCLXV. „Om alomme het oog te houden op 's Lands Schepen van Oorlog, op de Collegien ter Admiraliteit, door aanmaaningen, aanſchryven als anderzins; ten einde alles te contribueeren en by te brengen, 't geen behoort tot de volkomene Expeditie van de Schepen, waar aan nog iets zou mogen deficieeren; en wat verders tot voldoeninge van hun Hoog Mogenden intentie dien aangaande, zal kunnen dienen; ſpecialyk om de Inſtructien en Orders van den Staat, omtrent het employ van 's Lands Vloot, bereids gegeven en gearreſteerd, of nog te geeven en te arreſteeren, met alle doenlyke promptitude, te doen executeeren en na te komen; en voorts, in 't generaal, alles te verrigten en te doen effectueeren, het geen zy lieden, ten aanzien van 't Employ van 's Lands Vloot ten meesten dienſte van den Lande zullen bevinden te behooren. Lastende hun Hoog Mogenden, dien volgenden allen den geenen, die zulks zal aangaan, de voornoemde Commisſariſſen, in gemelde hunne qualiteit en magt, behoorelyk te erkennen en te obedieeren, mitsgaders alle hulp en aſſiſtentie te bewyzen."

IX. BOEK. 1782.

Tot het neemen van het thans vastgeſtelde Beſluit ſtemden die van den *Briele* niet in, voor zo verre aan de daar by be-

IX. BOEK. 1782.

benoemde Heeren was overgelaaten, het doen van een *gelimiteerd Rapport*, vermeenende, dat de Openingen, die door den Admiraal Generaal zouden gegeeven worden, zonder eenige de minſte agterhoudenheid, ter Vergaderinge van hun Ed. Groot Mogenden, uit welker naam men dezelve zou verzoeken, ten ſpoedigſten behoorden te worden opengelegd: ten einde zy als dan nader zouden kunnen onderzoeken en bepaalen of de *Inſimulatien* en *Accuſatien*, van tyd tot tyd, omtrent de *Directie der Zeezaaken* verſpreidt, al of niet gegrond geoordeeld moesten worden.

Die van *Enkhuizen* hadden nog een ander inzien, en verklaarden, dat zy in het Beſluit, thans vastgeſteld, (voor zo verre het bepaalen van eene Bezending uit hun Ed. Groot Mogenden, en niet uit hun Hoog Mogenden betrof, of dat zyne Hoogheid mogt worden verzogt, om op de voeglykſte en gepastſte wyze aan de volle Vergadering van hun Ed. Groot Mogenden, de verzogte Opening en Opheldering op alle de Stukken, zo in het Voorſtel van *Leyden*, als in het vermeerderde en thans beraamde begreepen,) niet geſtemd, maar 't zelve aangezien hadden.

Schiedam, *Schoonhoven*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medenblik* en *Purmerende*, behielden aan zich, tegen het laatſte Punt des Beſluits, zo verre *het doen van een gemeſureerd Rapport* betrof, waar omtrent zy met de overige Leden nimmer hadden

over-

overeengeſtemd; doch in tegendeel een *getrouw en volledig Rapport* geëischt, zodanig eene Aantekening als hunne Lastigers raadzaam zouden oordeelen (*). IX. BOEK. 1782.

De benoemde Heeren begaven zich, op den derden van Wynmaand, in drie koetzen, door twaalf Boodens van Staat vergezeld, na de *Oranje-Zaal* om zich van den opgelegden last te kwyten. Weinig vorderden zy, by de het openen dier Onderhandelingen. Zyne Hoogheid gaf hun te kennen, dat hy eerstdaags aan hunne Hoog Mogenden ſtondt over te leveren breedvoerige openingen van zyn gehouden Beleid, voldoende aan de bedoeling van het Staatsbeſluit den zeven en twintigſten van Herfstmaand genomen, en geſchikt ter volkomene Opheldering en Gerustſtelling van 't voorgedraagene door de Stad *Leyden*; dat hy altoos in het begrip geſtaan hadt, en als nog oordeelde daar in te moeten blyven, dat in al het geen Hy, als Admiraal Generaal van de Unie, uit kragte van en overeenkomſtig met de Orders, Goedvindingen en Beſluiten van hun Hoog Mogenden, mitsgaders met Hoogstderzelver medeweeten gedaan hadt, ook *alleen* aan hun Hoog Mogenden Verantwoording ſchuldig was; maar dat hy teffens, hoe zeer die Verantwoording in kragt daar door ook aan Staaten van *Holland*, zo wel als aan die der overige Gewesten, geſchiedde, zich bereid toonde, om

Volvoering der Bezending by zyn Hoogheid.

(*) *Reſol. van Holl.* 27 Sept. 1782.

IX. BOEK. 1782.

deringen in het *Leydſche* Voorſtel begreepen, en het vraagen der Opheldering zoo ten opzigte van de Stukken daar in, als in de Byvoegzelen der drie gemelde Steden vervat, werden, van wegen *Holland*, gelast de Heeren DE GYSELAAR, Pensionaris der Stad *Dordrecht*; VAN STAVEREN, Raad en Pensionaris der Stad *Leyden*, VAN ZUYLEN VAN NYEVELT, Secretaris der Stad *Rotterdam*, HEERENS, Secretaris der Stad *Hoorn*, benevens den Raadpensionaris VAN BLEISWYK: met verzoek om, na zich van alles behoorelyk te hebben doen onderrigten, aan hun Ed. Groot Mogenden van derzelver bekomene Openingen zodanig *gemeſtreerd Rapport* te doen als zy zouden meenen, dat, aan de eene zyde, tot de noodige Onderrigting voor de Leden der Vergadering, wegens de geſteldheid van zaken, en, aan de andere zyde, tot het niet doen openbaarworden van zodanige omſtandigheden, welke, by voorraad, eene diepe geheimhouding vereischten, zou kunnen ſtrekken.

Onderſcheide begrippen der Staatsleden over den Eed der Bezending.

De Heeren van de Ridderſchap en Edelen kantten zich aan tegen het neemen van dit Beſluit, verklaarende 't zelve te houden voor gansch *irregulier*, en ſtrydig tegen de regelen, welke, naar den aart der zaaken, en het beleid van eene wel geordende Staatsraadpleeging behoorden plaats te hebben. —— De Afgevaardigden van *Dordrecht*, *Haarlem*, *Leyden*, *Gouda*, *Rotterdam*, *Gorcum*, *Schiedam*, *Schoon-*

Mr CORNELIS DE GIJZELAAR.
Pensionaris van Dordrecht.

IX. BOEK. 1782.

verrigtte vermeld hadden, werd zulks met dankzegging en volkomene goedkeuring vereerd; en kreegen zy, om alle twyfelingen voor 't vervolg weg te neemen, eene herhaalde eens luidenden Last als die van den zeven en twintigſten van Herfſtmaand, en wel uitdruklyk om met zyne Hoogheid in Onderhandelingen te treeden over alle zodanige Onderwerpen, als zy oordeelden, dat Opheldering noodig hadden, zonder onderſcheid of dezelve *vóór* dan *naa* het neemen van dat Staatsbeſluit ontſtaan waren; en daar onder ook wel byzonder begreepen het geval der Oorlogſchepen na *Brest* beſtemd. (*)

WILLEM DE V. levert by hun H. Mog. eene Memorie in. Brief tot geleide.

Inmiddels was, op den zevenden van Wynmaand, zyne Hoogheid, ter Vergadering van hunne Hoog Mogenden verſcheenen, en hadt een Vertoog overgegeeven, ingevolge van 't geen hy beloofd hadt, te zyner Verantwoordinge, eerlang te zullen ter handſtellen. (†) De Brief tot geleide was woordlyk van deezen Inhoud. „ Thans „ vinden Wy ons in ſtaat geſteld, om, „ ter voldoening aan de Verpligting, „ welke wy voor eenigen tyd op Ons ge„ nomen hebben, onder het oog van uw „ Hoog Mogenden, en langs dien weg, „ ook

(*) *Reſol. Holl.* 16 en 24 October 1782. By de herhaaling deezes Lasts vielen by de Ridderſchap en Steden dezelfde Verklaaringen, Tegenverklaaringen en Bedenklykheden als wy reeds gemeld hebben, by het geeven van den Last zelve.

(†) Zie hier boven bl. 260.

„ ook verder dat van de Hooge Bondge- IX.
„ nooten te brengen een *aan een geſchakeld* BOEK.
„ *Tafereel* van Onze poogingen en verrig- ——
„ tingen, vóór en geduurende de binnen 1782.
„ en buitenlandſche onlusten, die het Va-
„ derland met eenen onherſtelbaaren onder-
„ gang bedreigen; en daar door in de Re-
„ gisters der Deliberatien, zo van uwe
„ Hoog Mogenden, als van de Heeren
„ Staaten der andere Provincien, op te rig-
„ ten een *altoos duurend Monument* van
„ Onze waare bedoelingen en zuivere lief-
„ de tot het Vaderland, zo wel als van de
„ ongegrondheid der vermoedens en diffid-
„ tentien, welke men, zedert een geruimen
„ tijd, (met al te veel ſucces voor de be-
„ langen van de Republiek,) getragt heeft
„ tegen Ons in te boezemen aan eene Na-
„ tie, onder welke wy gebooren en opge-
„ voed zyn, welker belangen Onze belan-
„ gen zyn, en wier voorſpoed en welvaard
„ ſteeds met den Onzen en die van Ons
„ Huis, onafſcheidelyk verknogt zyn, en
„ dus een wezenlyk, ja zelfs het grootſte
„ gedeelte van Ons geluk uitmaaken. —
„ Wy zyn verpligt geweest, om niet al-
„ leen te treeden in zeer veel details, die
„ vereiſcht werden om het noodige licht te
„ verſpreiden over alle Onze daaden en
„ verrigtingen, in haaren zamenhang be-
„ ſchouwd, zonder welken het tog niet
„ mogelyk is een gezond oordeel te vellen,
„ over iemands oogmerken en gedraagin-
„ gen; maar ook om, tot dat zelfde einde,
„ aan uwe Hoog Mogenden, en aan de

IX. BOEK. 1782.

„ Staaten der reſpective Provincien te her-
„ inneren, verſcheide en zelfs zeer veele
„ omſtandigheden, die aan hoogstdezelven
„ niet onbekend kunnen zyn. — En, daar
„ Wy met het geeven van deeze Ouvertu-
„ res Ons voornaamlyk geproponeerd heb-
„ ben, om, waare het mogelyk, dat on-
„ derling vertrouwen te herſtellen, en die
„ harmonie te doen herleeven, zonder wel-
„ ke het onmogelyk zal bevonden worden,
„ om het Vaderland uit deszelfs hoogen
„ nood te redden en te verloſſen, hebben
„ Wy gemeend Ons zorgvuldiglyk te moe-
„ ten wagten van alle zodanige Reflectien,
„ als aanleiding zouden kunnen geeven tot
„ vermeerdering der animoſiteiten, of ook
„ tot vermindering der egards en conſidera-
„ tien, welke die geenen, die op eenige
„ wyze deel hebben aan 's Lands hooge
„ Regeering, aan elkanderen verſchuldigd
„ zyn; en uit dat beginzel hebben wy niet
„ willen releveeren zodanige uitdrukkingen
„ en remarques, waar in by meer dan eene
„ *Reſolutie*, *Propoſitie* of *Miſſive*, ten aan-
„ zien van Onze Perſoon aan die noodige
„ Decentie is te kort gedaan. — Wy heb-
„ ben Ons eenvoudig geborneerd tot het
„ opgeeven van Facta, en Gebeurtenisſen,
„ die elk onpartydig en waarheidlievend
„ Mensch, zo onder Onze Tydgenooten,
„ als inzonderheid onder de onbevooroor-
„ deelde Poſteriteit, kunnen overtuigen,
„ dat, hoe verre ook Ons Beſtuur moge
„ geoordeeld worden af te wyken van de
„ volmaaktheid, egter Onze oogmerken

„ al-

„ altoos zuiver geweest zyn, en niets an- IX.
„ ders bedoeld hebben, dan 't geen Wy BOEK.
„ begreepen en als nog oordeelen, met de
„ waaragtige belangen van het dierbaar Va- 1782.
„ derland best te ſtrooken. —— En, ge-
„ lyk Wy niet twyfelen, of de Memorie,
„ in welke Wy het aaneengeſchakeld ver-
„ haal van Onze voornaamſte verrigtingen,
„ inzonderheid met relatie tot de Marine
„ van den Staat, hebben doen vervatten,
„ zal aan Ons oogmerk ten vollen beant-
„ woordden, zo meenen wy ook van de
„ Landvaderlyke en equitable ſentimenten
„ van uwe Hoog Mogenden te kunnen ver-
„ wagten, dat Hoogstdezelve, met de
„ Hooge Bondgenooten, en met Ons, wel
„ zullen willen concurreeren, om de bron,
„ waar uit de tegenwoordige binnenland-
„ ſche onlusten en diffidentien geſprooten
„ zyn, als nog hoe eerder hoe beter te
„ ſtoppen, eer het te laat zy, door het
„ neemen van de kragtdaadigſte meſures,
„ tegens de hoogſtſtrafbaare en dagelyks
„ meer en meer veld winnende poogingen,
„ die aangewend worden, om niet ſlegts de
„ tegenwoordige Regeeringsform te ren-
„ verſeeren; maar zelfs alle gronden van
„ Regeering te ondermynen en om ver te
„ werpen." (*)

Zeer beantwoordende aan deezen Geleid- Slot der
brief was het ſlot des Vertoogs zelve; 't Memorie.
geen

(*) *Reſol. Gen.* 7 Oct. 1782.

IX. BOEK. 1782.

geen wy, als behelzende de hoofdſom van 't geheele ſtuk, en de kentekens van 's Prinſen gevoeligheid draagende, terwyl het tevens ſtrekt om aan de kenſchets dier tyden, oorſpronglyke trekken toe te voegen, met de eigene woorden zullen plaatzen. (*)

„ Wy hebben doen zien, dat wy, van „ het begin onzer Adminiſtratie af, alle „ Onze poogingen hebben aangewend, en „ al Ons gezag beſteed, om het Vaderland „ te brengen in die ſituatie, dat het in den „ volſten nadruk kon blyven in het geruste „ en ongeſtoorde bezit van die Vryheid, „ waar van de verkryging aan Onze Voor„ vaderen ſtroomen bloeds gekost heeft.

„ Wy hebben, met onwraakbaare Be„ wyzen geſtaafd, dat 'er geen Inactiviteit „ in het publiek Beſtuur plaats heeft, in„ dien men daar door verſtaat *Werk-* en „ *Yverloosheid*, en dat het niet aan Ons te „ wyten is, dat 's Lands Navale magt, „ die, zedert byna eene halve Eeuw vóór „ Onze geboorte, in het diepſt verval ge„ raakt was, niet allengskens wederom is „ opgebeurd geworden, en, nevens de „ Landmagt, toen het tyd was, gebragt „ tot die hoogte, dat men met reden kon „ verwagten, niet alleen van alle de Mo„ genheden ontzien en geëerd te worden;

„ maar

(*) De *Memorie* zelve is zeer uitgebreid. Wy hebben van dezelve, als mede van de Bylagen, naderhand 'er by gevoegd, in onze *Vaderlandſche Hiſtorie*, het noodige gebruik gemaakt.

„ maar zelfs een veel hooger toppunt van IX.
„ Glorie te beryken, dan nog immer aan BOEK.
„ de Republiek heeft mogen gebeuren. —
„ Wy hebben, met onlochenbaare Facta 1782.
„ aangeweezen, dat die Magt, die by het
„ uitbarſten van den Oorlog, voor handen
„ was, zo ver is uitgebreid en vermeer-
„ derd, als de zamenloopende omſtandig-
„ heden het hebben toegelaaten. —
„ Wy hebben aangetoond, dat, zo de uit-
„ ſlag der poogingen, die Wy telkens,
„ daar het nuttig of noodig was, geſecon-
„ deerd door den raad van zulke Perſoo-
„ nen, die door hunne *radicale qualiteit*,
„ of door den aart hunner *Amptsbedienin-*
„ *gen*, onze *natuurlyke* en *conſtitutioneele*
„ *Raadslieden zyn*, met den uiterſten ernst,
„ hebben aangewend, om van die Magt,
„ die Wy hebben, een nuttig, voor den
„ Lande gezegend en voor den Vyand na-
„ deelig, gebruik te maaken, niet beant-
„ woord heeft aan Ons eigen verlangen,
„ en aan de algemeene verwagting der Na-
„ tie, de reden daar van moet gezogt en
„ ook alleen kan gevonden worden in oor-
„ zaaken en omſtandigheden, die geheel
„ buiten Ons zyn; en, naa de verzuimde
„ waarſchuwingen, en ernſtige, tydige,
„ en dikwyls herhaalde voorſtellingen, zo
„ door Ons alleen, als met den Raad van
„ Staaten, by alle gelegenheden gedaan,
„ boven het bereik van Ons en van alle
„ Menſchlyke vermogens geſteld waren.

IX. BOEK. 1782.

„ En heeft dan de droevige ondervinding
„ Ons, met relatie tot de Navale magt
„ doen zien, hoe gevaarlyk het zy, het
„ gebruik der noodige Precautien, tot het
„ beraamen van middelen van defenſie uit
„ te ſtellen, tot op het oogenblik op 't welk
„ men dezelve noodig heeft, zeker is het,
„ dat Wy, ook ten dien opzigte, by Ons
„ zelven van nietwets bewust zyn, het
„ geen ons met eenige reproche zou kun-
„ nen bezwaaren.

„ Als Mensch draagen Wy een gevoelig
„ hart om, 't welk niet met onverſchilligheid verdraagt, zeker ſoort van beledigingen. Als Inbooreling en Ingezeten
„ van een vry Gemeenebest, het welk,
„ volgens wyze Wetten beſtuurd wordt,
„ en 't welk binnen en buiten 's Lands zich
„ den roem verworven heeft, dat 'er het
„ Regt met onzydigheid gehandhaafd en
„ zelfs aan den minſten Burger niet geweigerd wordt; als Inbooreling en Ingezeten, (zeggen Wy,) van zulk een Gemeenebest hebben Wy dezelfde aanſpraak
„ op de protectie der Wetten nevens allen
„ en een iegelyk Onzer Landgenooten, en
„ als geplaatst aan het hoofd der Regeering
„ deezer Landen, hebben Wy een inconteſtabel Regt op het *onbepaald Vertrouwen*
„ eener Natie, op welke Wy de naauwſte
„ en tederſte betrekking hebben, met wier
„ voorſpoed Onze voorſpoed wasſen, en
„ met wier rampen Onze rampen, zich
„ vermenigvuldigen moeten; eene Natie,
„ voor

„ voor welke Wy, t'allen tyde, bereid IX.
„ zyn, op het voetſpoor onzer Vooroude- BOEK.
„ ren, Goed en Bloed op te zetten. Wor- ——
„ den 'er dan onder die Natie gevonden, 1782.
„ die, uit een overgebleeven wrok tegen
„ Ons Huis, en het Stadhouderlyk Be-
„ wind; of uit ongenoegen over het wei-
„ geren van verzoeken, die wy niet altoos
„ verleenen kunnen; of uit onkunde en een
„ geprecipiteerd oordeel over evenemen-
„ ten, waar van hun de oorzaaken en om-
„ ſtandigheeden niet bekend zyn, (even
„ gelyk het altoos gaat in critique tyden,
„ en in de Zee-Oorlogen van de voorige
„ Eeuw, even gelyk tegenwoordig, plaats
„ hadt,) de vryheid van de Drukpers en
„ de conniventie der Overheden misbrui-
„ ken om Ons, op de ſchandelykſte wyze,
„ ten toon te ſtellen, en af te ſchilderen
„ als een Verraader van het Vaderland, en
„ als de Oorzaak van de tegenwoordige
„ rampen, Wy kunnen Ons niet dispenſee-
„ ren van, in alle die betrekkingen, te recla-
„ meeren de regtmaatige werkzaamheid der
„ Wetten en Plakaaten van den Lande, die
„ nooit door iemand te vergeefsch gerecla-
„ meerd wordt; of zou alleen, tot ons na-
„ deel, eene uitzondering gemaakt worden
„ op dien algemeenen regel? Zouden On-
„ ze yverigſte poogingen en ongelooflyke
„ arbeid tot bevordering van 's Lands wel-
„ zyn, door een toomlooze Lasterzugt of
„ onvoorbeeldige Preventien, nutloos mo-
„ gen gemaakt worden? Zouden Wy de
„ éénigſten zyn van 's Lands Ingezetenen,

„ wiens

IX. „ wiens goede Naam zo onregtvaardig, als
BOEK. „ ſtrafloos kan worden bezwalkt? Zouden
——— „ Wy, onder alle redelyke Schepzelen, de
1782. „ éénigſte zyn, wien het opgelegd was on-
„ gevoelig te weezen aan de hoogst onteê-
„ rende beledigingen?

„ Verre zy het, egter, van Ons, dat
„ Wy, door Drift beſtuurd of door Wraak-
„ lust aangedreeven, de welverdiende ſtraf-
„ oefening vraagen of verlangen zouden
„ van die geenen, die zich zo grovelyk
„ tegen Ons misgreepen hebben; maar het
„ geen Wy meenen van de Hooge Bondge-
„ nooten te mogen vraagen; het geen Wy
„ begrypen van Hoogstdezelven te mogen
„ eiſchen, op fundament van de Regten
„ der Menschlykheid, uit kragte van de
„ exiſteerende Wetten, uit hoofde van het
„ Gezag, met het welk Wy in deeze Re-
„ publiek bekleed zyn, (en van 't welk
„ een iegelyk, die op eenige wyze deel
„ hebben in de Regeering, weet, dat Wy
„ nimmer misbruik gemaakt noch getragt
„ hebben deszelfs paalen uit te breiden,)
„ beſtaat daar in, dat eindelyk, ter behou-
„ denisſe van de inwendige rust, en van
„ die wettige Subordinatie, zonder welke
„ geene Regeering beſtaan kan, worden by
„ de hand genoomen de noodige maatrege-
„ len, om, voor het vervolg te prevenie-
„ eeren en kragtdaadig te beletten de boos-
„ aartige poogingen, die aangewend zyn
„ om het vertrouwen tuſschen Overheden
„ en Onderdaanen weg te neemen, alle
„ gronden van Regeering te ondermynen,

„ het

„ het Volk tot Oproer aan te zetten, den Souverain deszelfs wettige Authoriteit uit de handen te rukken, en die geenen, die door hunne Gevoelens liefde, en door hunne Amptsbedieningen eerbied, waardig zyn, nevens die geenen, die in hooger of laager rang met zodanige gewigtige Posten bekleed zyn, waar van de eer en ambitie van hun leeven voor het Vaderland te waagen, een der grootſte ſoutiens is, om hun de veelvuldige gevaaren, waar van zy dagelyks omringd zyn, kloekmoedig te doen doorſtaan, aan de veragting, haat en verguizing, niet ſlegts van deeze Natie, maar zelfs van geheel *Europa*, te exponeeren." (*) — En Brief en Vertoog werden door de Afgevaardigden der Gewesten, by affchrift overgenomen, om ze beide breeder mede te deelen. (†)

IX. BOEK. 1782.

Dit ſtuk van zyne Hoogheid was niet ter Tafel van hun Hoog Mogenden gebragt of verhief men het, van den eenen kant, als alles uitmaakende, alles afdoende, en de tegenſpreekers van den Admiraal Generaal verſtommende. Een breedvoerig Uittrekzel zag wel haast het licht, als mede eene *Franſche* Vertaaling; en werd het eerstgemelde, voor een zeer geringen prys, verkogt om het allen in handen te ſtellen, of, voor niet, onder geringe Lieden uitgedeeld,

Hoe onderſcheiden men deeze Memorie beoordeelde.

(*) *Mem. van zyne Hoogheid* bl. 123.
(†) *Reſol. Gen.* 7 Oct. 1782.

IX. BOEK. 1782. deeld, waar over de Regeering van *Gouda* klagtig viel, wegens eenen *Rotterdamſchen* Boekverkooper, die zich in dit verſpreiden ſterk beyverde, en deswegen door de *Rotterdamſche* Regeering onderhouden, beſtraft en bedreigd werd. (*) — Van den anderen kant wraakte men dit Vertoog, en kreet het uit als een kunſtig Zamenweefzel, meer geſchikt om het rechte denkbeeld, dat men zich van den ſtaat der zaaken zou kunnen vormen, te verduisteren, dan om het zelve op te helderen, als een Geſchrift vol van verzwygingen en vermommingen, van duistere, van twyfelagtige of valſche aanvoeringen. Het vondt zyne Verdeedigers en Tegenſchryvers. (†)

Het Voorſtel der Stad *Leyden*, 't welk grootlyks aanleiding gaf tot de even opgehaalde Gebeurtenisſen in 's Lands Hooge Vergaderingen, werd door naamlooze Schryvers aangetast, die hun Ed. Groot Mogenden het Regt betwisteden, om rekenſchap te vorderen van de wyze waar op de Magt, op 's Lands gezag onderhouden, en uit 's Lands penningen betaald, tot Verdeediging en Beſcherming van den Koophandel, werd gebruikt, en het beſtaan

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 854. 1051. *Rapport der Commiſſie te Rotterdam*, bl. 23. en By-lage, bl. 41.

(†) Onder de laatſten telt men de *Samenſpraaken tuſſchen de Regenten A. en Z. Den Poſt van den Neder-Rhyn.* III. D. bl. 1087. *enz.* en laater de *Schets van een Groot Tafereel.*

ſtaan der *Leydſche* Regeering, als tegen de *Conſtitutie* van de Republiek ſtrydig, afſchilderden; dit bewoog een aantal van omtrent dertien honderd en vyftig Burgers en Ingezetenen dier Stad, daar over met verontwaardiging vervuld, een Dank-Adres aan de Regeering te tekenen. Acht der Ondertekenaaren leverden het aan Burgemeesteren over, om in de eerſte Vergadering der groote Vroedſchap gebragt te worden, en voerden onder andere deeze taal;

„ Niemand, voorzeker, zal het *Leydens*
„ getrouwe Burgery ten kwaade duiden,
„ dat zy zich aangeſpoord gevonden hebbe om haare Regeering te bedanken
„ voor eene Propoſitie, welke eene zo onmiddelyke betrekking heeft tot het Heil
„ en de Verdeediging van ons Vaderland.
„ Niet, Edele Groot Agtbaare Heeren! dat
„ uwe Burgery zich bevoegd rekene, om
„ het gedrag haarer Regeerderen, door
„ dergelyke Adreſſen, te beoordeelen, veel
„ min af te keuren. Zy weet, dat, zonder omkeering van alle goede orde, de
„ Ingezetenen van een uitgeſtrekt en volkryk Gemeenebest zich in de daaden der
„ Wetgeevende noch Uitvoerende Magt
„ niet kunnen mengen; maar, in een tydsgewricht, wanneer niets ſchynt naagelaaten te worden, om het zaad van jalourshеid en wantrouwen tuſſchen Burgers en
„ Overheid te ſtrooijen, hebben de Ingezetenen deezer Stad gemeend, dat een
„ openlyk blyk van den onverbreekbaaren

„ band,

IX. BOEK. 1782.

„ band, die *Leydens* Burgery van allen „ Rang aan haare Regeerders hegt, geen „ ongepaste wyze was om haaren afkeer „ te toonen van hun, die, als 't ware „ om den openbaaren Vyand in de hand „ te werken, Uw Ed: Groot Agtbaaren, „ en andere Leden der Regeeringe, by de „ Natie poogen gehaat of veragt te maa„ ken, en haar daar door aan te zetten „ tot misnoegde beweegingen; beweegin„ gen, die de *Leydſche* Burgery aanziet, „ als het grootst en verderflykst onheil, „ 't welk ooit een Land kan overko„ men." —— Hoe welgevallig dit Dank-Adres den Leden der Regeeringe ware, blykt uit het antwoord van hunnen wege aan de Inleveraaren gegeeven. „ Niet dan „ aangenaam was het den Leden der Gro„ te Vroedſchap geweest, te mogen ver„ neemen, zulk eene verzekering van „ vertrouwen, zulk eene liefde voor en „ verknogtheid aan dezelve, als uit het „ gemaakte Adres, (of ſchoon bevoorens „ daar aan nimmer hebbende kunnen twy„ felen,) gebleeken was: en dat, wan„ neer beſtendige verkleefdheid aan de eg„ te beginzelen van Vaderlandſche Deugd, „ waare zugt voor de Gemeene Belan„ gen, en ſtille eensgezindheid in de har„ ten der goede Burgeren bevestigd mog„ ten blyven, de Regeering zich daar „ door te meer in ſtaat geſteld zou vin„ den, om de welvaard van den Lande, „ gepaard met de belangen der Stad, aan„ hou-

„ houdend te blyven helpen handhaaven en IX.
„ bevorderen (*)." BOEK.

Staaten van *Holland* keurden by eenen Brieve, den twaalfden van Wynmaand gedagtekend, den zo veel opzienbaarenden Brief van Staaten van *Zeeland* (†) goed, hun verzekerende, dat zy, van hunnen kant, in deezen verderflyken Oorlog, niets onbeproefd gelaaten hadden om dien met nadruk te voeren, terwyl zy het zelfde leedweezen, als die van *Zeeland* voelden, dat al het aangewende tot hier toe van geen vrugt geweest was. (§) 1782. Staaten van *Holland* keuren den Brief van *Zeeland* goed.

Op den *Gelderſchen* Naajaars Landdag wilden veele Leden den Brief van *Zeeland* beantwoorden; doch de meerderheid belette zulks: oordeelende het niet onvoegelyker den Brief van Staaten van *Zeeland* onbeantwoord te laaten, dan die, waar mede zyne Hoogheid zyne Memorie hadt toegezonden. Jonkheer J. H. ZUILEN VAN NYEVELDT, dien wy, geduurende deezen Oorlog meermaalen, hoorden yveren (**), drukte zich, over de zaak, in deeze bewoordigen uit. „ De Staaten van „ *Zeeland* ſchynen ten ſterkſten te gevoelen „ den Wat er by *Gelderland* over den Brief van *Zeeland* voorviel.

(*) *Dank-Adres van Burgers en Ingezetenen der Stad Leyden, overgegeeven den* 14 Oct. 1782. *en Reſolutie van de Groote Vroedſchap dier Stad den* 18 *dier zelfde Maand.*

(†) Zie hier boven bl. 223.

(§) *Reſol. Holl.* 13 Oct. 1782.

(**) Zie het III Deel onzer *Vaderl. Hiſtorie* bl. 68 en 212.

X. BOEK. 1782.

„ den droevigen toeſtand, waar in ons Va-
„ derland verzonken ligt. Zy geeven eene
„ verbaazende menigte van Onheilen aan
„ de ernſtige overweeging van Uw Ed.
„ Mogenden over, noopende ons om tog
„ zulke kragtdaadige middelen van herſtel
„ met hun by de hand te neemen, als de
„ droevige ſtaat van den Lande hoogstnoo-
„ dig vordert, zonder 't welke de onder-
„ gang van dit Gemeenebest zigtbaar het
„ einde weezen zal; —— dat, buiten de
„ Werkzaamheid der Bondgenooten, de
„ onregtvaardige Oorlog ons aangedaan niet
„ ter harte genomen, de geſchondene Eer
„ deezer Landen niet herſteld, en aan de
„ de verwagting der toegeſtaane onnoeme-
„ lyke Geldſommen niet voldaan zal wor-
„ den. —— Zy ſchynen mede overtuigd
„ te weezen, dat, wat men ook moge
„ voorgeeven, het zeker is, en nooit an-
„ ders beweezen worden kan, dan dat 'er
„ niets gedaan is, het geen aan de algemee-
„ ne verwagting voldaan heeft; maar, in
„ tegendeel, dat 'er eene onophoudelyke
„ en verbaazende Werkloosheid heeft plaats
„ gehad, waar door dit weleer geduchte
„ Gemeenebest is neergezonken in dien
„ rampzaligen ſtaat, waar uit het nauwlyks
„ te redden is, en, gelyk de Staaten van
„ *Friesland*, in eenen Brief zeggen,
„ *ons doen wegzinken in een Zee van twy-*
„ *feling.*"

Naa, zyns oordeels, aangetoond te hebben, dat men de oorzaak van dien ongelukkigen zamenloop niet buiten, maar in

ons

ons Staatsgestel, zoeken, en als Volksvertegenwoordigers verhelpen moest; en het opgeeven eens tafereels der Werkloosheid en Geheimhouding der Maatregelen, vaart hy voort. „ Is dit alles waarheid, en 't „ geen de Heeren van *Zeeland* nog verder betoogen, of moeten zy, zo wel „ als ik, met een leugen in den mond „ voor deeze volle Vergadering beschaamd „ staan? Zo neen; wat voor een oordeel „ moet men dan vellen over hun, welke, „ egter, willen betoogen, dat men het „ Kwaad of de Oorzaak daar van, buiten ons zoeken moet? —— Schuilen, „ in tegendeel, alle deeze gebreken in ons „ eigen midden, en zullen wy den draad „ des Onderzoeks opneemende en volgende, onmiddelyk tot de hoofdbron worden toegeleid, dan is het onze bezwoore Pligt, onze Hoofdpligt, als getrouwe Regenten, en Handhaavers van 't „ geluk des Volks, eene Onderzoeking „ met de andere Bondgenooten ernstig „ voor te neemen, en de Kwaalen met „ de Oorzaak ontdekkende, de eerste te „ geneezen, en de tweede geheel weg te „ neemen. Jammer ondertusschen is het, „ dat wy, tot Onderzoeking, tot Verhelping, van alle deeze zo zigtbaare, meer „ en meer toeneemende Onheilen, welke „ allengskens den ganschen Staat zullen „ vernielen, nog noodig hebben, door „ *Anderen* opgewekt te moeten worden, „ daar de ongelukkige toestand des Vaderlands meer dan ééns onder het oog

X. BOEK. 1782.

IX. BOEK. 1782.

„ van Uw Ed. Mogenden gebragt is. —
„ Laat egter deeze opwekking niet te
„ vergeefsch weezen, op dat wy niet door
„ ſpreekende daaden gezegd kunnen wor-
„ den, bewyzen te geeven, dat wy geene
„ Onderzoeking willen, of dat het Kwaad,
„ met onze toeſtemming, zynen voortgang
„ geniet. — Laaten wy liever overtuigd wor-
„ den, dat een Volk als 't Volk van *Neder-*
„ *land*, dagelyks meer en meer onderwee-
„ zen wordende in den aart van eene vrye
„ Gemeenebest Regeering, en van hun aan-
„ deel in dezelve, eens eindelyk moede zal
„ worden, al wat hun dierbaar is te moe-
„ ten verliezen, en verlooren te zien gaan,
„ zonder dat wy de Oorzaaken verhelpen,
„ of middelen aanwenden om 't voorgaande
„ Bederf te ſtuiten. — Zo zy overtuigd
„ zyn, dat wy hunne Vertegenwoordigers
„ zyn, hoe moeilyk zal het ons niet vallen
„ deugdzaame en grondige bewyzen, tot
„ het van de hand wyzen der coldaatſte
„ uitnoodiging van een onzer Bondgenoo-
„ ten te geeven? Wy toonen dan liever
„ mede werkzaam te weezen om dit Ge-
„ meenebest uit eene allerongelukkigſte
„ *Anarchie* te redden, waar in 't zelve ge-
„ ſtort ſchynt te weezen, op dat wy ons
„ ten allen tyde voor de Vierſchaar van
„ GOD, zo wel als die van het Volk, ver-
„ antwoorden kunnen. — Dat wy too-
„ nen meerder bewyzen te geeven tot red-
„ ding van den Staat, dan ſlegts in de Con-
„ ſenten de noodige Petitien te hebben ge-
„ draagen — dat wy toonen niet onverſchil-

„ lig

„ lig te weezen hoe 's Volks ſchatten; wel- IX.
„ ke ons alleen tot heil van 't algemeen, BOEK.
„ en van dit Gewest in 't byzonder, aan- ——
„ vertrouwd zyn, beſteed worden — dat 1782.
„ wy opſpooren de te rughoudende oorzaak
„ der goede Maatregelen, waar de Pligt-
„ verzuimen ſchuilen; Pligtverzuimen zo
„ middagklaar, zo tastbaar, te vinden in de
„ reden der afwyzing van den eisch van
„ zyne Majeſteit den Koning van *Frankryk*,
„ dat wy dezelve tog eens overeenkomſtig
„ het gevaar, waar in deeze Republiek daar
„ door hadt kunnen gebragt worden, on-
„ derzoeken, en naar evenredigheid ſtraf-
„ fen. —— Dat wy, derhalven, tot dee-
„ ze gewigtige eindens, met en nevens de
„ andere Bondgenooten, welke daar toe
„ mogten neigen, eene Commisſie uit ons
„ midden benoemen; dat wy, in 't benoe-
„ men van dezelve, vooral in 't oog hou-
„ den eene keuze te doen, van zodanigen,
„ die, noch door hunne Bedieningen, noch
„ door hunne Familien, zouden kunnen ge-
„ zegd worden, door byzondere dienſten
„ aan het Huis van den Stadhouder ver-
„ knogt te zyn, en niet geheel onpartydig te
„ weezen: te meer, dewyl deeze Com-
„ misſie ter Onderzoeking mede zou ten-
„ deeren omtrent het gehouden gedrag van
„ den Admiraal Generaal in de weigering
„ na *Brest*, —— Dat wy onze Bondge-
„ nooten, welken ons hun goed oogmerk
„ hebben te kennen gegeeven, bedanken
„ voor hunnen yver, ten behoud van 't lieve
„ Vaderland, GOD biddende hun tog met

X. BOEK. 1782.

„ zelfde cordaatheid te doen voortvaaren — „ dat wy hun verder kennis geeven van onze toetreeding in het Werk des Onderzoeks, terwyl wy mede aan alle de andere Bondgenooten dit ons Besluit daadlyk doen ter hand komen, hun door rondgaande Brieven, mede beweegende te willen toe treeden tot eene zaak van die aangelegenheid, waar door de voortgaande ondergang des Lands alleen kan gestuit worden, zonder welke alle middelen vrugtloos blyven, en 's Lands onheilen hoe langer hoe grooter zullen worden, tot ruine van dit ganſche Gemeenebest!" (*)

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 20. *enz.*

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

TIENDE BOEK.

INHOUD.

Hoofdzaaken. Zyne Hoogheid in Texel. X.
Maant tot het uitzeilen der Vloot aan. Vy- BOEK.
andlyke Vloot op onze Kust. Beſluit des Zee-
krygsraads om niet uit te zeilen, en ſchikkin-
gen op de ligging der Vloot gemaakt. Goed-
keuring hier van, en nadere bevelen. Tyding
van het wyken der Vyandlyke Vloot. Zyne
Hoogheid andermaal na Texel. Men kan,
in den Zeekrygsraad, tot uitzeilen niet beſlui-
ten. Nadere tyding van het verwyderen der
Vyandlyke Vloot niet genoegzaam geketurd om
het uitloopen te waagen. Bevestigende tyding,
de Vloot blyft egter binnen. Het berigt van
den Vice-Admiraal HARTSINCK, *wegens*
zyne gebrekkige kundſchap, ter zyde gelegd.
Raadſlag van HARTSINCK *en* KINGS-
BERGEN, *dat de laatſte met een Vlootje*

X. BOEK.

zou uitzeilen, en de eerſte met de groote Schepen, als een Obſervations Esquader, in Zee loopen. Voorſtel van Frankryk, dat de Staat Tien Oorlogſchepen na Brest zou zenden. Zyne Hoogheid met dien voorſlag verlegen. Raadſlag by hun Hoog Mogenden om die Schepen te zenden. Beſluit overeenkomſtig daar mede genomen. Bevelen aan de Zee-Officieren tot deezen Tocht. Last hier toe aan den Vice-Admiraal HARTSINCK. *De Vice-Admiraal Graave* VAN BYLANDT *tot Bevelhebber over die Schepen aangeſteld. Ongereedheid der Schepen. Bekendmaaking hier van. De Reis uitgeſteld, en kennisgeeving deswegen aan den Franſchen Afgezant. Misnoegen daar over hier te Lande. Aanmerkingen daar op gemaakt door de Gelastigden by zyne Hoogheid. Brief van Friesland deswegen aan de Bondgenooten, als mede aan zyne Hoogheid. Antwoord van zyne Hoogheid aan Staaten van Friesland. Stad en Lande neemt hier omtrent een Beſluit en laat het den Bondgenooten toekomen. De Admiraliteit van Amſterdam verdeedigt zich tegen de verdenking van agtloosheid en verzuim. Nadere Brief door Staaten van Friesland aan de Bondgenooten gezonden. Zierikzees Voorſlag wegens dien mislukten Tocht.* KINGSBERGEN *zeilt in Wynmaand uit Texel, en komt in Slachtmaand weder binnen. Het Schip de Unie zinkt. De Oost-Indiſche Schepen van Bergen behouden t' huis. Het Convoy uit de Oostzee in Texel. Het Schip Zierikzee ſtrandt. De Schepen in winterlaage gelegd. De Kaapreederyen wakkeren aan, boven al in Zee-*

Zeeland. Voor en naadeelen der Kaapvaard. Moed van den Kaaper-Capitein N. JARRY. *Heldendaaden van den Kaaper-Capitein* P. LE TURCQ. *De Kaaper-Capitein* J. W. SEXTROCH *brengt een Engelſche Paket-boot op. Onderzoek der Brieven, Staatsbeſluiten over dit geval. Beſluiten de Engelſche Lootsbooten betreffende. Verbod van het huuren van Scheepjes aan ſtrand om Perſoonen of Brieven na Engeland over te brengen. Voorſtel van Amſterdam over het volduuren van de Gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen met Frankryk en het vernieuwen des Handelverdrags met dat Hof. Geſchil der Amſterdamſche Heeren ter Dagvaard, over het uitbrengen van de Stads-Last. Inhoud van dien Last. Die denzelven niet geheel hadden voorgedraagen in 't gelyk geſteld. Beſluit van Holland omtrent de gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen met Frankryk: als mede aangaande het vernieuwen van het Handel-verdrag. Staat der Zeevaard en des Handels. De Haringviſſchery dit Jaar opengeſteld. Vreemde Vlaggen door de Viſſchers gebruikt, 's Keizers Verklaaring deswegen. Voorſlag van Vryheid om Groenlands en Straatdavids Vaarders aan Onderdaanen van onzydige Mogenheden te mogen verkoopen.*

1782. Hoofdzaaken.

Eene menigte van gewigtige Raadpleegingen, en Beſluiten, 's Lands Zeedienst betreffende, in de hooge Vergaderingen met de daar bykomende omſtandigheden,

X. BOEK. 1782.

hebben ons het Verhaal der Zeeverrigtingen deezes Jaars doen afbreeken, (*) om de Tydorde niet te veel vooruit te loopen. Wy moeten 't zelve weder opvatten, en, in dit Boek, den verderen toedragt der Zeezaaken, optekenen, die wederom vergezeld gaan met een aantal gebeurtenisſen in den Lande van geene aangenaame natuur; doch welke met geen ſtilzwygen mogen voorby getreeden worden.

Zyne Hoogheid na *Texel* maant tot het uitzeilen der Vloot aan.

's Lands Vloot in *Texel*, naa veel Zeegevaars door ſtorm uitgeſtaan en geene geringe ſchade geleden te hebben, binnen gevallen zynde, begaf zich de Admiraal Generaal, den twintigſten van Oogstmaand, na die Reede, om den ſtaat der ontredderde Schepen op te neemen, en te zien of dezelve ſchielyk weder bekwaam zouden zyn om Zee te kiezen. Ten opzigte van dit laatſte geen ongunſtig verſlag uit den mond der Vlag-Officieren ontvangen hebbende, gaf hy last, hier mede allen ſpoed te maaken, en niets te verzuimen om dezelve, hoe eer hoe beter, te kunnen doen uitzeilen; waar toe hy den Vice-Admiraal HARTSINCK vervolgens ſchriftlyk aanmaande, en bevel gaf, om, zo hy, vóór het bekomen van nader Orders, narigt kreeg van 't vertrek des Admiraals HOWE na *Gibraltar*, zonder die af te wagten, in Zee te ſteeken: mits alle voorzorgen draagende om door geen

(*) Zie hier boven bl. 228.

geen overmagt des Vyands overrompeld te worden.

Dan den eigen dag op welken de Vice-Admiraal deezen aanmaanings Brief ontving, vertoonde zich op onze Kust, eene Vyandlyke Vloot, volgens het berigt eens Visschers, die aan boord van een dier Oorlogschepen hadt moeten komen, uit vyftien Oorlogschepen en twee Kotters beſtaande. Op de hoogte van *Zandvoort* en van de *Egmonden* zeilende, verwekte dit veel ſchriks, en de ſpraak ging, dat deeze geen ander oogmerk hadt, dan om in onze Zeegaten in te vallen, en 's Lands Schepen te verbranden, of eene Landing te onderneemen. Van *Kykduin* werd ſein gedaan van dertien Vyandlyke Schepen; doch bleek, by nader onderzoek, dat zy zestien in getal waren, waar van men de Charter, uit hoofde van den afſtand, niet kon bepaalen, behalven drie kleine Vaartuigen. Capitein J. O. VAILLANT, met het Fregat de *Dolphyn*, uitgezonden, om nader kundſchap van de ſterkte des Vyands op te doen, zeilde zo na by mogelyk, en ontdekte dat de *Engelſche* Vloot voor den Wal, beſtondt uit twee Driedekkers, en dertien Tweedeks Schepen, waar onder hy 'er duidelyk negen, of tien, van zeventig Stukken gezien hadt; de overige Driemastſchepen by dezelve waren, naar gedagten, Fregatten, boven die nog twee Kotters, zo dat de Zeemagt uit achttien Schepen en twee Kotters beſtondt. Een Vyandlyk Schip maakte Jagt op

1782. Eene *Engelſche* Vloot op onze Kust.

X. BOEK. 1782.

op hem, weshalven hy binnen viel, om niet in het geval te geraaken van, indien hy in 't Gat ten Anker kwam, en de Vyand met een gedeelte Schepen hem naazette, hun den weg na binnen te moeten wyzen.

Besluit om niet uit te zeilen.

Op dit Berigt hieldt men Krygsraad, en verklaarden, de Leden éénpaarig met den Voorzitter, dat, hoewel het voor Officieren van Eer, die hun Vaderland met liefde en yver dienden, niet tegenſtaande zy zich, door de Lasterſchriften van onbeſchaamde, en tot heden toe ongeſtrafte, Nieuwsſchryveren, dagelyks aangerand moesten zien, niet dan ten uiterſten onaangenaam was, om door eene Vyandlyke magt opgeſlooten te worden, zonder dezelve van de Kusten te verdryven, zy zich, egter, ten hoogſten verantwoordelyk, ja zelf ſtrafbaar, zouden rekenen, indien zy de waare belangens van hun Vaderland aan eene ontydige en kwalyk geplaatſte Ambitie opofferende, raaden om 's Lands Vloot in *Texel*, van welke het welzyn des Vaderlands afhing, niet alleen op eene onvoorzigtige, maar zelfs roeklooze, wyze, aan deszelfs geheele ruine bloot te ſtellen, door dezelve, met een onbezonne drift, tegen een Vyand, die, volgens het Verſlag van Capitein VAILLANT, zo verre de meerderheid hadt, te doen uitloopen. —— 'Er bleef, derhalven, zo lang deeze Vyandlyke Vloot zich op onze Kusten vertoonde, huns oordeels, niets anders over, dan om van de Schepen ter Reede van *Texel* zodanig een ge-

gebruik te maaken als tot verdeediging van dezelve dienen kon, zo dat de Vyand, met geen hoop van eenen gelukkigen uitslag eene onderneeming tegen dezelve zou kunnen aanvangen, indien hy, tegen verwagting, iets zodanigs mogt onderneemen, Eenige Schepen werden bestemd om ter Brandwagt, andere om daar agter te leggen, terwyl twee Fregatten en één Kotter een stand zouden neemen, dat zy ten allen tyde gereed waren om uit te zeilen, en kundschap van den Vyand op te doen. (*)

X. BOEK. 1782.

De Admiraal Generaal keurde deezen Raadslag en gemaakte schikkingen goed, wyders den Vice-Admiraal HARTSINCK nadere last gevende, om, zo dra de Magt van den Vyand, zich op onze Kusten bevindende, volgens zeker bekomene narigten, om welke te verkrygen allen vlyt moest aangewend worden, zo zeer verminderd zou zyn, dat zy niet meer de overmagt hadt, op die men 'er tegen zou kunnen stel-

Goedkeuring hier van, en Bevelen.

(*) De Linie Schepen in *Texel*, bestonden uit één Schip van 70, zes van 60 tot 66, en drie van 50 tot 54 Stukken; van welken 'er slegts drie geheel gereed waren, terwyl de overigen, om behoorelyk tegen den Vyand te kunnen dienen, aanvulling van Manschap noodig hadden, zo wegens die op de Rollen ontbraaken, als wegens de Zieken. Behalven deeze Tien Linie Scheepen, waren 'er nog drie op de Reede; doch deeze ontbraaken nog meer Volks dan de andere, of hadden toetakeling noodig, en één derzelven een roer. *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid* bl. 7——10. *Bylaage* No. 1. *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 57.

X. BOEK. 1782.

ſtellen, terſtond uit te loopen, en de Vyandlyke Schepen, welke hy dan vinden zou, te neemen, te vernielen, of ten minſten te verjaagen, egter altoos, by het uitloopen, en najaagen, zorg draagende om niet door list te worden uitgelokt, en daar naa, door eene grootere Magt, van onze Havenen afgeſneeden. Hy mogt zich van de Kusten niet verder verwyderen dan dat hy, des noods, by overmagt, weder in *'s Lands Diep* kon wyken. —— In allen gevalle moest hy zorgen, dat zyne onderhebbende Schepen altoos van de noodige hoeveelheid van Water en Leeſtocht voorzien bleeven, om, zo ras 'er zekere berigten zouden zyn ingekomen van het wyken der Vyandlyke Esquaders uit de *Noordzee* en het vertrek der groote Vloot na *Gibraltar*, de Convoyen van *Drontheim* en uit de *Oostzee*, zonder uitſtel, te kunnen afhaalen, en naa de Haven deezer Landen te geleiden, of zodanige Orders na te komen, als hem, naar tyds omſtandigheden, zouden worden toegezonden. Scheepsbevelhebberen in 't *Vlie* en in *Zeeland* kreegen de noodige weet van dit opdaagen des Vyands, en bevelen hoe te handelen.

Tyding van het wyken der Vyandlyke Vloot.

Het aanbevolen huuren van Viſchersſchuiten om verkenningen van den Vyand op te doen, flaagde ongelukkig; de uitgezonde Capiteinen VAILLANT en STORY hadden verder geen Vyandlyke Schepen ontdekt. Doch de Luitenant CORNELIS SMEER, deedt zyne Hoogheid eene Zeetyding toekomen, dat een gedeelte der *Engel-*

gelſche Vloot, den vierden zou vertrokken en na de *Hoofden* gezeild zyn. Hier van verwittigde deeze den Vice-Admiraal HARTSINCK, met last om na de waarheid dier tyding onderzoek te doen; vermids, zo dezelve waar was, het als dan ſchynen zou, dat de Vloot na *Gibraltar*, en de overgebleevene Vyandlyke Magt in de *Noordzee*, of ten minſten op deeze Kusten, verre minder zyn zou dan die van deezen Staat, en hem dus niet beletten moest uit te loopen. X. BOEK. 1782.

Het vermoeden van den Admiraal Generaal, dat de Tyding van den Luitenant SMEER waar mogt zyn, deedt hem beſluiten, andermaal na de *Texelſche* Reede te gaan, tot het houden van Krygsraad. Van dit oogmerk gaf hy kennis aan den Vice-Admiraal HARTSINCK, nogthans met last, om, byaldien deeze intuſſchen berigt kreeg, dat de Vyand waarlyk geweeken was, de komst van zyne Hoogheid niet af te wagten; maar onmiddelyk Zee te kiezen. Zyne Hoogheid andermaal na *Texel*.

Zyne Hoogheid, den negenden van Herfstmaand, ter *Texelſche* Reede komende, vondt de Vloot nog binnen Gaats, en in den gehouden Krygsraad, was men van gevoelen, dat, ſchoon uit de Berigten van Capitein VAILLANT bleek, dat het *Engelſch* Esquader, 't welk zich, in de voorgaande week, voor de Kusten vertoond hadt, van daar was vertrokken, de Leden des Krygsraads zich daarom niet bevoegd rekenden, om, in gerusten gemoede, tot het uitzeilen van 's Lands Men kan tot uitzeilen niet beſluiten.

X. BOEK. 1782.

's Lands Magt te beſluiten. Behalven de redenen in den jongſtgehouden Krygsraad, en vroeger, (*) bygebragt, dagt het hun meer dan waarſchynlyk, dat het *Engelſche* Esquader, 't welk onderſteld moest worden tot dekking van hun *Oostzeesch* Convoy uitgeloopen te zyn, zich na de hoogte van de *Doggersbank* zou begeeven hebben, en dat dus 's Lands Esquader uitzeilende en Noordlyk opwerkende, (tot het beveiligen van het Convoy uit *Drontheim*,) terſtond in de meerdere Magt des Vyands zou vallen. —— Was, daarentegen het *Engelsch* Esquader Zuidwaards opgezeild, dan zouden 's Lands-Schepen, naa het uitloopen, in 't oogſchynlykst gevaar komen, om, op de minſte verwydering van de Kusten afgeſneeden, en geheel vernield te worden: dit gevaar bleef, zo lang men geene zekere tyding hadt, dat het *Engelsch* Esquader de *Hoofden* was doorgegaan; ja het uitzeilen van het Vyandlyk Esquader hadt het onraadzaam gemaakt, 's Lands-Schepen onder Gaats te doen ankeren: dewyl zy dan alle oogenblikken zouden bloot geſteld zyn, om op eene ſchandelyke wyze, op de Reede te komen vlugten, en mogelyk den Vyand den weg tot het vervolgen te moeten baanen. Men moest het Convoy van *Drontheim* aan de beſcherming overlaaten van 't Geleide, genoegzaam ſterk om eenige kruiſende Fregatten

(*) Zie hier boven bl. 219.

ten des Vyands het hoofd te bieden, volſtrekt onraadzaam was het, voor als nog, 's Lands geheele Magt daar toe in de waagſchaal te ſtellen. X. BOEK. 1782.

Toen zyne Hoogheid, in deezen Krygsraad, aandrong, om hem eenig ander middel tot beveiliging van dat Gonvoy, of tot afbreuk van den Vyand, aan de hand te geeven, verklaarden alle de Leden, 'er geen te weeten. — Op diens voorſtel, dat de Schepen geſchikt, tot een Kruistocht in de *Noordzee*, om ſpoediger Zee te kunnen kiezen, eenig Landkrygsvolk, geduurende denzelven, aan boord zouden neemen, werd dit door eenigen aanvaard, die van vyftig tot twintig Man verzogten; daar anderen voor deeze aanbieding bedankten. — De Vice-Admiraal ZOUTMAN, door zyne Hoogheid, by diens wederkomst in *'s Gravenhaage*, geraadpleegd over het verrigte in deezen Krygsraad, hing 'er het zegel zyner goedkeuringe aan. (*)

Het berigt van den Heer D'AIGLEMONT uit *Duinkerken* geſchreeven, dat de zestien *Engelſche* Schepen, twee Fregatten, en twee Kotters, die den *eerſten* van Herfstmaand na 't Noorden ſtevenden, den *zesden* op de Kusten van *Engeland* te rug gekomen waren, en na het Kanaal koers zetten, door zyne Hoogheid aan den Vice-Admiraal HARTSINCK, den dertienden, toegezon-

Nadere tyding van het verwyderen der Vyandlyke Vloot; niet genoegzaam geoordeeld om het uitloopen te waagen.

(*) *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid.* bl. 13–15. Bylaage No. 2

X. BOEK. 1781.

zonden, in den Krygsraad overwoogen, oordeelde men onaanneemelyk: dewyl een Koopvaardyſchipper, in 't *Vlie* ingevallen, berigtte, op de hoogte van het *Jutſche Rif*, zeventien *Engelſche* Oorlogſchepen, benevens twee Snaauwen, gezien en gepraaid te hebben. Waar op men het aangeraade uitzeilen, op de veronderſtelling van de egtheid dier tydinge, om redenen in de voorgaande Krygsraaden breeder opengelegd, ongeraaden oordeelde, vóór men in 't zekere wist, dat het *Engelsch* Esquader door de *Hoofden* gezeild was, 't welk het Verſlag des Heeren D'AIGLEMONT niet meldde. Zy betuigden, nogthans, als Officieren, met den opregtſten yver, na 't oogenblik te verlangen, om finale Orders te mogen ontvangen, tot zodanige eindens, als ten nutte van den Lande, noodig mogten geoordeeld worden, op dat zy zich daar door van de alleronaangenaamſte ſituatie, om naamlyk, de omſtandigheden niet veranderende, dagelyks dezelfde redenen te moeten herhaalen, bevryd mogten zien, en te gelyk niet langer blootgeſteld, om in Lasterſchriften, als Verraaders van hun Vaderland, gebrandmerkt te worden. (*)

Bevestigende Tyding. De Vloot blyft egter binnen.

Eer men in *'s Gravenhaage* dit antwoord van den Vice-Admiraal HARTSINCK ontvangen hadt, bekwam men daar tydingen uit *Engeland*, den *tienden* van Herfstmaand

(*) *Vervolg der Mem. van zyne Hoogheid*, bl. 16—17. Bylaage No. 3.

maand gedagtekend, inhoudende, dat op den *vyfden*, zeventien Oorlogſchepen, voorby *Goodwinzant* Westwaards waren gezeild; dat de Admiraal MILBANK, met zyne ganſche Vloot, den *zevenden* te *Portsmouth* was aangekomen, en dat alle die Schepen, den *achtſten* na *Gibraltar* zouden ſtevenen: Het bevel tot uitzeilen word den *vyftienden* herhaald: doch, het ſein tot gereedmaaking 's anderen daags gegeeven zynde, was volgens het oordeel der Lootzen, de Wind te ſchraal om het te kunnen doen, en liep dezelve dien avond geheel tegen, en kwam 'er niets van het uitloopen. X. BOEK. 1782.

Het bevreemdde hun Hoog Mogenden, hoe 't was bygekomen, dat de Vice-Admiraal HARTSINCK, ondanks de gegeevene bevelen om zich in ſtaat te ſtellen, om nauwkeurige kundſchap te krygen van de ſterkte en de beweegingen der Vyandlyke Schepen op onze Kusten, zo lang, naa dat die Schepen Westwaards waren gezeild, daar van geene kennis bekomen hadt. Zy verzogten des Berigt, hy gaf het, en moest in 't ſlot bekennen, „ dat het hem, niet tegenſtaande alle zy„ ne aangewende Militaire poogingen, „ niet hadt mogen gebeuren, tyding van „ 's Vyands vertrek Westwaards te beko„ men, vóór dat dezelve hem door zyne „ Hoogheid was toegezonden." —— Hun Hoog Mogenden dat Berigt overwoogen hebbende, vonden, kort daar op, goed, „ in aanmerking, dat, volgens informati„ en, door den Vice-Admiraal, ter exe-

Het Berigt van den Vice-Admiraal HARTSINK, wegens zyne gebrekkige kundſchap, door hun HoogMogenden ter zyde gelegd.

X. BOEK. 1782.

„ cutie van hunne Orders, om zich *du fait* „ te ſtellen van de ſterkte en manœuvres „ der Vyandlyke Magt op de Kusten „ deezer Republiek, vry meerder was „ gedaan, dan wel uit het gemelde Be„ rigt blyken konde; maar dat het ge„ mangeld hadt aan ligte Vaartuigen, en „ aan behoorelyke Correspondentie: ter„ wyl hy Vice-Admiraal door abuſive „ Zeetydingen was misleid geworden, *dat* „ Berigt te *ſeponeeren*; en wyders, tot „ voorkoming van voorſz. *Defecten* de „ Collegien ter Admiraliteit op de *Maa„ ze* en te *Amſterdam* aan te ſchryven, „ en te authoriſeeren, om, in ieder der „ Zeegaten van *Goeréé*, *Texel* en het *Vlie*, „ voor eerst te bezorgen vier kleine en „ ſnelzeilende Vaartuigen, alleen met eeni„ ge weinige Koppen bemand, ten ein„ de door de bevelvoerende Officieren op de „ Reëen en van 's Lands Schepen gebruikt „ te worden. (*)

Raadſlag van HARTSINCK en KINGSBERGEN om in twee partyen Zee te kiezen.

De Vice-Admiraal HARTSINCK, dus in *Texel* gebleeven, werd met den Schout by Nagt VAN KINGSBERGEN te raade, dat deeze laatſte, met een Vlootje uit Schepen van Vyftig Stukken en de gereedzynde Fregatten beſtaande, ter eerſte gelegenheid, zou uitloopen, omde beide verwagtte Convoyen te dekken; vermids de Magt der *Engelſchen* in de *Noordzee*, of volkomen geene, of ten min-

(*) *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid*, bl. 17—22.

minſten zeer gering was. En zou de Vice-Admiraal zelve, by den eerſten Oosten-wind, met de groote Schepen uitzeilen, en zich met dezelve, als een Obſervations Esquader, tusſchen den Vyand, en het Esquadertje van den Heer VAN KINSBERGEN, 't welk zich na de hoogte van het *Kattegat* begeeven zou, onthouden. Het eerſte verwylde, en het uitloopen der groote Scheepen bleef geheel agter. (*)

Voorſtel van het *Franſche* Hof, dat men Tien Schepen na *Brest* zou zenden.

In het anders goedgekeurd Ontwerp, wegens het in Zee ſteeken deezer twee Smaldeelen, kwam verandering, door een Voorſtel van wegen het *Franſche* Hof gedaan. Men wil, dat dit Hof, wier Schepen en Krygsmagt de op ons veroverde Volkplantingen in de *West-Indiën*, op de *Engelſchen* heroverd, de *Kaap de Goede Hoop* behouden, en thans in 't Oosten, *Triconomale* hernomen, het Eiland *Ceylon* en de *Molukſche* Eilanden, met onze verdere Bezittingen in *Aſia*, tegen de verdere onderneemingen der *Engelſchen* gedekt en beveiligd hadden, de aanhoudende klagten over Werkloosheid, en de veelvuldige elkander ſteeds opvolgende hindernisſen in 't uitloopen onzer Schepen, in aanmerking genomen hebbende, op den voorſlag van den Marquis DE CASTRIES, die aan 't hoofd der *Franſche* Zeezaaken was, het een geſchikt middel oordeelde, om alle die zwaarig-

(*) *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid* bl. 18. 22 23.

X. BOEK. 1782.

righeden te doen verdwynen, dat een gedeelte onzer Vloot na een goede Haven in *Frankryk*, en wel na *Brest*, zou ſtevenen, als buiten en aan geene zyde van het *Kanaal* gelegen, en zeer geſchikt, om van daar ſpoedig na de *Oost- en West-Indiën* over te ſteeken, of, op eenige andere wyze, den algemeenen Vyand afbreuk te doen. Wat hier van zy, de Hertog DE LA VAUGUYON, deedt, den één en twee en twintigſten van Herfstmaand, uit naam van dat Hof, by zyne Hoogheid, het voorſtel, dat 'er Tien van 's Lands Schepen *terſtond* na *Brest* mogten gezonden worden, om zich met 's Konings Schepen te vereenigen: van waar dezelve, indien hunne Hoog Mogenden zulks raadzaam oordeelden, de middelen van verdeediging van Hoogstderzelver Vastigheden, byzonder die in *Aſia* gelegen waren, zouden kunnen beſchermen, of wel gezamenlyk met de Schepen, die zyne Allerchriſtlykſte Majeſteit te *Brest* hadt, of hebben zou, het Westen en Zuiden van *Engeland* inſluiten, de Convoyen onderſcheppen, en aan deszelfs Handel afbreuk doen. — Wyders voorſlaande, dat de Vloot der Republiek, *zonder uitſtel*, mogt gezonden worden aan de *andere zyde van het Kanaal* (*), om aldaar, zo het mogelyk was,

(*) Dat is, daar het Voorſtel uit *Frankryk* kwam, duidelyk, *aan deeze zyde van 't Kanaal.*

was, een zeer ryk geladen Convoy (dat van *Jamaica*), 't welk men verzekerde, dat, in 't begin van Oogstmaand, onder geleide van den Admiraal RODNEY, vertrokken was, te onderſcheppen. X. BOEK. 1782.

Zyne Hoogheid met dien Voorſlag verlegen.

Met deezen tweeledigen Voorſlag vondt zich zyne Hoogheid niet weinig verlegen; daar hy, volgens zyne verklaaring, aan den eenen kant, gaarne wilde vermyden wat aan het *Franſche* Hof eenigzins onaangenaam kon zyn; en, aan den anderen kant, meer dan ééne zwaarigheid vondt, zo om dat de Krygsverrigtingen, met dat Hof beraamd, en volgens welke alle ſchikkingen genomen waren, ten einde liepen (*); en dewyl hy vreesde, dat de Magt van de Republiek, op deeze wyze verdeeld, de gelegenheid om de noodige zorge te draagen ter beveiliginge van de verwagte *Oost-Indiſche* Schepen, en van de Schepen uit de *Oostzee*, eenigzins zou benomen worden. Ten minſten, dat, langs deezen weg, de Magt in de *Noordzee*, in 't volgend Voorjaar, zeer gering zou zyn. —— Hy ſchroomde zich, in deeden te bepaalen, zelfs naa de bedenkingen der Vice-Admiraalen REYNST en ZOUTMAN en der Fiscaalen BISDOM en VAN DER HOOP ingenomen te hebben, die 'er ook ontraadende zwaarigheden in von-

(*) Die tyd was bepaald op den eerſten van *Slachtmaand*.

X. BOEK. 1782.

vonden, en wilde liever het goedvinden van hun Hoog Mogenden verneemen.

By deezen ſcheenen de zwaarigheden zo onoverkomelyk niet; althans ter Vergadering van hun Hoog Mogenden werd, op den vyf en twintigſten van Herfstmaand, den volgenden Raadſlag ingebragt, welke wy woordlyk zullen afſchryven. „ Dat, „ uit conſideratie, dat de Orders, door „ zyne Hoogheid geſteld, tot het inter„ cipeeren van het Vyandlyk Convoy uit „ de *Oostzee* niet tydig genoeg hadden kun„ nen worden geëxecuteerd (*), Hoogſt„ de-

Raadſl g by hun HoogMogenden om die Schepen te zenden.

(*) Dit Convoy was den 10 en 11 Sept. uit de *Zond* na *Engeland* vertrokken, en behouden binnen gekomen, onder geleide van twee of drie Fregatten, één Sloep, en één Kotter, 't zelve bestondt uit meer dan drie honderd Schepen. De blydſchap deswegen in *Engeland* was zeer groot. *Universal. Magaz.* Vol LXXI. p. 172. In de *Engelſche* Nieuwspapieren van den 24 Sep. las men: „ Deeze Vloot is de aanzienlykſte, welke ooit, „ voor *Engelſche* Rekening, uit de *Oostzee* is gezeild: „ eene ontzaglyke menigte Scheepsbehoeften is „ aan boord van dezelve " —— „ Deeze Vloot „ heeft groot gevaar geloopen, alzo het Geleide „ zeer gering was; en de Kusten van een Vyand „ voorby moest, die een ſterker Esquader in zyne „ Havens hadt leggen." —— De waakzaamheid „ der *Myn Heers* was in ſlaap gewiegd, toen zy „ onze Vloot uit de *Oostzee*, zonder verhindering „ lieten voorbyvaaren; 't zou hun zeker weinig „ moeite gekoſt hebben, naa het vertrek van on„ ze groote Vloot, die Koopvaardyſchepen te on„ derſcheppen, of in de onzydige Haven, waar „ zy lagen, een langen tyd ingeſlooten te houden; „ de reden, die hun bewoogen heeft, om noch „ het

„ dezelve behoorde verzogt te worden, X.
„ om, hoe eerder zo beter, te willen BOEK.
„ despicieeren, een Vlag-Officier, mits- ——
„ gaders vier of vyf Schepen van zestig 1782.
„ ſtukken en drie of vier van vyftig Stuk-
„ ken, en twee of drie Fregatten, met
„ één Kotter of Advys-Jacht, en door
„ den Vice-Admiraal HARTSINCK na
„ *Brest* te doen detacheeren, ten einde
„ aldaar te overwinteren, en de nadere
„ Orders van hier af te wagten, of ge-
„ combineerd met het *Fransch* Esqua-
„ der, zodanige Expeditien in de *Euro-*
„ *piſche* Zeëen te doen als de voornoem-
„ de Vlag-Officier, met overleg van den
„ Commandeerenden Officier aldaar, dien-
„ ſtig zou mogen oordeelen. Met dien
„ verſtande, nogthans, dat de voorſchree-
„ ve Order voor vervallen zou moeten ge-
„ houden worden, wanneer, door aanhou-
„ dende Westlyke of varieerende Winden,
„ of ook *door eenig onvoorzien toeval*,
„ 's Lands Schepen mogten worden opge-
„ houden en verhinderd om de voorſchree-
„ ve Reize, vóór den *achtſten October*
„ eerstkomende, voort te zetten, op dat
„ aan den Admiraal HOWE, by zyn retour
„ van *Gibraltar*, of aan eenige ſuperieure
„ Vyandlyke Magt, geene gelegenheid
„ wierde gegeeven om het gemelde kleine
„ Es-

„ het een, noch het ander, te onderneemen, blyft
„ eene ſtaatkundige wonderſpreuk, welke men
„ niet ligt kan oplosſen."

X. BOEK. 1782.

„ Esquader op te vangen, of te ver-
„ nielen."

Wyders waren zy van oordeel, dat een Affchrift van dit Beſluit, door den Griffier FAGEL, aan den *Franſchen* Afgezant behoorde ter hand geſteld te worden, met byvoeging, dat het onderſcheppen van het bewuste vyandlyke Convoy, 't geen, volgens berigten, ten minſten door negen zwaare Schepen, en eenige Fregatten zou worden gedekt, voor de tegenwoordige Magt van de Republiek alleen en op zich zelven ondoenlyk werd gekeurd; doch dat hun Hoog Mogenden zeer gevoelig waren, zo wel wegens de gunſtige geneigdheid van zyne Majeſteit, thans, op nieuw aan den dag gelegd, als wegens de daadlyke en getrouwe hulp, door dezelve aan deezen Staat in 't algemeen, en aan deszelfs Volkplantingen in 't byzonder, geduurende dit, en het voorleedene Jaar, betoond, en teffens konden verzekeren,
„ dat, gelyk aan het *diep verval der Ma-*
„ *rine* was toe te ſchryven, dat met geen
„ meer effect, van deeze zyde hadt *kun-*
„ *nen* worden gewerkt, tot afbreuk van
„ den Vyand, of tot dekkinge der Bezit-
„ tingen van den Staat, alle mogelyke
„ efforts, by *aanhoudendheid* zouden wor-
„ den gedaan, om eindelyk in een beter
„ postuur *te geraaken*, en den gemeenen
„ Vyand, met meerder nadruks het hoofd
„ te bieden, waar toe het Hun zeer aan-
„ genaam zou zyn, om ook, in den aan-
„ ſtaanden Jaare, met gecombineerde Magt,
„ of

„ of met gemeen overleg, de Krygsope-
„ ratien voort te zetten."

De Afgevaardigden van *Holland*, *Friesland* en *Overyssel* ſtemden onverwyld in deezen Raadſlag, die der overige vier Gewesten, namen aan zich daar op nader te verklaaren. Wanneer, 'sanderen daags, de Hertog DE LA VAUGUYON aandrong op een onverwyld en ſtellig antwoord, en verzogt, dat zyne voorſtellen, uit hoofde van den vereischten ſpoed, en geheimhouding, niet ten onderwerpe van de raadpleegingen der byzondere Gewesten mogten ſtrekken, en *Holland*, ter Vergaderinge van hun Hoog Mogenden, kragtig yverde om dien Raadſlag tot een Beſluit te brengen, tradt de Afgevaardigde van *Stad en Lande* toe, en werden de drie overige Gewesten verzogt ten allerſpoedigſten hun gevoelen te ontdekken. Doch dit bleef agter. De *Franſche* Afgezant hieldt den volgenden dag weder aan op Antwoord: dewyl hy nog dien zelfden avond een Postbode, over dit ſtuk, na zyn Hof moest afzenden. Hier op wilden de Gewesten, die zich reeds geuit hadden, de zaak by Meerderheid, en op heden, afdoen; maar op verzoek der andere Gewesten werd het neemen van een Beſluit uitgeſteld; 't welk, door ingekomene tydingen, wegens de Vloot onder den Admiraal HOWE, verwylde tot den derden van *Wynmaand*, toen het Beſluit, overeenkomſtig met den Raadſlag viel, en bepaald werd vyf Schepen van zestig, drie van vyftig, een Fregat van zes en dertig en een van vier

1782. Beſluit overeenkomſtig daar mede de genomen.

X. BOEK. 1782.

vier en twintig Stukken, nevens een Kotter of Advys-Jacht, na *Brest* te zenden.

Behalven dit Beſluit, werd zyne Hoogheid, ten zelfden dage, verzogt den Officieren, die over deeze Schepen bevel zouden voeren, te gelasten zich naar dit voorſchrift te gedraagen „ om, by het ontvangen van eenige zekere of waarſchynlyke Informatien, omtrent het retour der „ Vloot van den Admiraal HOWE, of van „ zodanige andere, waar door 's Lands „ Schepen, op derzelver Reize na *Brest*, „ in oogſchynlyk gevaar zouden worden „ gebragt, van door eene ſuperieure Magt „ te worden opgevangen (*), of wanneer „ ook de gemelde Lands Schepen in Zee „ zynde, de Wind niet gunſtig, of beſtendig, genoeg mogt weezen, om, naar de „ regelen van Soldaat en Zeemanſchap, de „ Reize na *Brest* te onderneemen, of voort „ te zetten, in de voorſchreeve gevallen, „ direct te zeilen na de Kusten van *Engeland*, „ ten einde de Schepen van het *Engelsch* „ Convoy uit de *Oostzee*, dewelke te *Yarmouth* en te *Hull* waren ingeloopen, „ en

Bevelen aan de Zee-Officieren tot deezen Tocht.

(*) Dit ziet ongetwyfeld op de negen Oorlogſchepen, die met het Convoy van *Jamaica* verwagt werden. De ontredderde ſtaat derzelven, by 't vertrek van dit Eiland, was eene bekende zaak. En het lot dier Schepen bevestigde de daar van loopende gerugten; *Twee*, die zich buiten ſtaat bevonden de reis voort te zetten, liepen, met veel moeite, de een te *Jamaica*, de ander te *Halifax* binnen; *vyf* verongelukten 'er op de reis, ſlegts *twee* kwamen behouden in *Europa*.

„ en van daar na de Rivier van *Londen*, of „ na andere Havenen hunner Destinatie „ zouden wilden verzeilen, als nog te on- „ derſcheppen, en om op die, en op alle „ andere gevoeglyke wyzen, naar gelegen- „ heid, voor het *Drontheimſche Convoy* „ meerder veiligheid, by deszelfs retour „ herwaards, te bezorgen (*)."

Inmiddels hadt zyne Hoogheid, op den dertigſten van Herfstmaand, den Vice-Admiraal HARTSINCK last gegeeven om de Schepen met vier Maanden Leevensmiddelen te voorzien, en teffens vertrouwlyk geſchreeven, hoe het wel zou kunnen gebeuren, dat hunne Hoog Mogenden den *eerſten* of *tweeden* van Wynmaand het Beſluit namen om Tien Schepen na *Brest* te zenden: waar op deeze den Schout by Nagt VAN KINGSBERGEN, te rug riep van het Fregat de *Argo*, waar mede hy aan 't hoofd van een Smaldeel, by de eerſte gunſtige gelegenheid, ſtondt uit te zeilen. —— De gegeevene Bevelen van hun Hoog Mogenden werden aan den Vice-Admiraal HARTSINCK afgevaardigd, en de Vice-Admiraal Graave VAN BYLANDT werd tot Bevelhebber over de Tien Schepen benoemd: terwyl eerstgemelde teffens last kreeg, om alle de in gereedheid zynde Schepen te doen uitloopen, tot het afhaalen en verſterken der verwagtwordende Convoyen, en zodanige an-

Last hier toe aan HARTSINCK. BYLANDT tot Bevelhebber over die Vloot aangeſteld.

(*) *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid*, bl. 23—26. *Reſol. Gen.* 3 Oct. 1781.

X. BOEK. 1782.

andere Expeditien als hy met de by zich hebbende Vlag-Officieren raadzaam oordeelde. De Bevelvoerende Vice-Admiraal in *Texel* ontving deeze aanſchryving den vyfden van *Wynmaand*. —— Terſtond deed hy de Capiteins der Linie Schepen na *Brest* beſtemd, aan boord komen, (de Graaf van BYLANDT en de Schout by Nagt VAN HOEY zich in den *Haage* bevindende, waren afweezig). Dan kreeg de eerstgemelde, wien het Vlootbevelhebberſchap was toegelegd, van den Admiraal Generaal des Aanſchryvens, als mede een Affchrift van de twee bovengemelde Beſluiten hunner Hoog Mogenden, met byvoeging: „ Ik „ kan U. H. W. geene andere Inſtructien „ geeven, dan om dezelve preciſelyk naa „ te komen. GOD zegene 's Lands Wa„ penen, en maake dat U. H. W. Tocht ge„ lukkig moge zyn, en dat 's Lands Sche„ pen eerlang met Eer en Roem beladen, „ wederom in 's Lands Havenen mogen re„ verteeren (*)."

Ongereedheid der Schepen.

Men wil, dat een los gerugt van de mogelykheid om een Tocht na *Brest* te doen, reeds vroeg op 's Lands Vloot verſpreid, veelen op dezelve onthutst hadt, dat het eenigen tot ſchelden en lasteren tegen *Frankryk* vervoerde; en dat, wanneer men vernam hoe hunne Hoog Mogenden het Beſluit ſtonden te neemen, om des bevel te geeven, de

(*) *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid* bl. 26.

de verwenschingen en vervloekingen ver- X.
menigvuldigden. Wy laaten dit aan zyne BOEK.
plaats. De ongereedheid der Scheepsbe- ——
velhebberen om denzelven te aanvaarden, 1782.
blykt uit hun antwoord, „ dat hunne Sche-
„ pen buiten ſtaat waren om tot de beſtem-
„ de Expeditie gebruikt te worden" (*);
en nog volkomener uit het Verſlag des Graa-
ven VAN BYLANDT, wegens de onder-
handeling, met de Vlag-Officieren op den
zevenden van Wynmaand, woordlyk van
deezen inhoud. „ De Ondergetekende
„ Vlag-Officieren, (te weeten A. HART-
„ SINCK, L. GRAVE VAN BYLANDT,
„ WILLEM VAN BRAAM, J. H. VAN
„ KINGSBERGEN en VAN HOEY)
„ in overweeging genomen hebbende
„ de Rapporten van de Capiteins VAN
„ BRAAM, STAVORINUS, Grave VAN
„ WELDEREN, STARINGH, 'THOOFT,
„ MEURER, BOSCH en TULLEINGH,
„ wegens de ſituatien van 't Lands Sche-
„ pen *Utrecht*, *Goes*, *Princes Louiſa*, *Unie*,
„ *Admiraal de Ruiter*, *Kortenaar*, *Am-*
„ *ſterdam*, *de Batavier* en *Prinſes Frederi-*
„ *ca*, op den vyfden deezer gegeeven
„ (†), declareeren by deezen, dat dezel-
„ ve Schepen, wegens gebrek aan Vic-
„ tualie, manquement aan Behoeftens,
„ Klee-

(*) *Verbaal van den Heer* HARTSINCK. bl. 245.
(†) Wat elk deezer Scheepsbevelhebberen in 't byzonder verklaarde te ontbreeken, wordt opgegeeven in 't *Vervolg der Memarie van zyne Hoogheid* bl. 29 en z.

X. BOEK. 1782.

„ Kleederen voor het Volk, en *verſcheide* „ *andere redenen te lang hier te melden*, „ *volkomen buiten ſtaat zyn* om de Expe- „ ditie na *Brest* ten uitvoer te brengen, „ declareerende de Heer Graave VAN BY- „ LANDT, als geſteld zynde, tot het „ Commandeeren der Schepen tot die Ex- „ peditie gedestineerd, dat hy zulks „ *infaiſabel* oordeelt. (*)

De Reis mislukt. Kennisgeeving hier van.

Wanneer zyne Hoogheid, wegens dit alles verſlag gedaan hadt aan het Secreet Beſoigne van hunne Hoog Mogenden; namen deezen, den negenden van Wynmaand, een Beſluit, by 't welk de Admiraal Generaal verzogt werd om, (onverminderd het onderzoek over de voldoenenheid of onvoldoenenheid der redenen, door den Vice-Admiraal HARTSINCK, in zynen Brieve, en de daar nevens gevoegde Rapporten gemeld, en aangezien reeds verſtreeken was het uiterlyk tydperk binnen 't welk, by beſluit van hun Hoog Mogenden, was geoordeeld, dat, met genoegzaame gerustheid, eenige van 's Lands Schepen na *Brest* zouden kunnen gezonden worden, en vermids de laatst ingekomene Berigten medebragten, dat in *Duins* weder een Esquader verzameld wierd,) als nu, overeenkomſtig, de te vooren geſtelde Orders, op alle mogelyke wyzen te doen ſpoeden met het uitlooperi van een genoegzaam aantal Schepen, ten einde te verhoeden, dat het *Drontheimſche* Convoy niet behoefde te overwinteren of

(*) *Mem. des Graven* VAN BYLANDT bl. 7.

of door overmagt des Vyands genomen of vernield wierd. —— En zou, volgens dit zelfde Staatsbesluit, den Hertog DE LA VAUGUYON hier van kennis gegeeven worden door den Griffier FAGEL, met byvoeging „ dat het alleen was toe te „ schryven aan *een zamenloop van toeval-* „ *lige omstandigheden*, dat aan het verlan- „ gen van het Hof van *Frankryk*, omtrent „ het zenden van eenige Schepen na *Brest*, „ niet hadt kunnen voldaan worden. (*)"

X. BOEK. 1782.

Laatst lieten Staaten van *Holland*, door den Raadpensionaris, dien Afgezant weeten, „ dat zy met zo veel genoegen „ als zy het Besluit, om Tien Schepen na „ *Brest* te zenden, verstaan, met geen „ minder leedweezen vernomen hadden, „ dat dit zelfde Besluit buiten uitwerking „ was gebleeven, door zodanige *Inconveni-* „ *enten*, die geheel en al buiten het toedoen „ van hun Ed. Groot Mogenden plaats ge- „ greepen hadden, en waar aan dezelven „ geen het minste deel konden neemen; dat „ zy, ten blyke hunner gevoeligheid over „ deeze Gebeurtenis, werklyk bezig waren „ om een nauwkeurig onderzoek te doen „ na de oorzaaken van het mislukken van „ dien Tocht." (†) —— Zy dekten zich in deezer voege tegen de klagten en verwyten, die het *Fransche* Hof, wegens deeze „ Mis-

Nadere kennisgeving van *Holland*.

(*) *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid* bl. 32.

(†) *Resol. van Holland* 23 Oct. 1782.

X. BOEK. 1782.

Mislukking kon doen, en die met de daad door den Graave DE VERGENNES, gedaan zyn aan der Staaten Afgezant den Heer BRANTSEN (*) ſchoon men deeze heeft zoeken te verdonkeren, ja zelfs openlyk durven ontkennen. (†)

Misnoegen deswegen.

De mislukking van deezen Tocht, waar van men zich allen heil beloofde, deedt het misnoegen over het Beſtuur der Zeezaaken ten hoogſten toppunt klimmen, en zich op veelerlei wyzen openbaaren; men ſprak en ſchreef over die onverwagte Gebeurtenis als een der ſchreeuwendſte in deezen Oorlog voorgevallen: ontelbaar waren de Schimpſchriften en ſpottende Prentverbeeldingen. Alles, met één woord, wat ten middel kon dienen om der Misnoegdheid lugt te geeven werd aangewend: de vinnigſte en ſteekendſte aanmerkingen vloeyden uit mond en pen. Wy kunnen ons niet inlaaten om ze op te teekenen; doch moeten, wat deswegen in de Hooge Vergaderingen des Lands voorviel, hoofdzaakelyk vermelden.

Aanmerkingen daar op gemaakt door de Gelastigden by zyne Hoogheid.

De Bezending uit Staaten van *Holland* om zyne Hoogheid te onderhouden over alle zodanige onderwerpen als het Zeeweezen in 't algemeen, en het Beſtuur van den tegenwoordigen Oorlog in 't byzonder, betroffen, (§) opende dit Tooneel; daar zy, het Beſluit om Tien Schepen na *Brest* te zen-

(*) *Reſol. Gen.* 27 Jan. 1783.
(†) BYLANDT *Mem.* p. 4.
(§) Zie hier boven, bl. 265. 273.

zenden, vernomen hebbende, met alle nauwkeurigheid agt gegeeven hadden op de gelegenheden, welke de volvoering van 't zelve zouden kunnen begunſtigen, het als een zeer vreemd verſchynzel hadden opgemerkt, dat de Vice-Admiraal Graave VAN BYLANDT, tot Bevelhebber over dit Vlootdeel beſtemd, zich op den *vierden* van Wynmaand in den *Haage* vertoonde. Dit werd by hun aangemerkt als een der ongelukkigſte voortekenen, die deeze Tocht immer kon ontmoeten: alzo dezelve aan eene gunſtige gelegenheid om uit te loopen, (de welke zich niet verder dan den *achtſten* dier Maand uitſtrekte,) bepaald was. Dat zy, voorbygaande in hoe verre het aan de afweezigheid des Heeren VAN BYLANDT was toe te ſchryven, dat op den *vyfden* van Wynmaand, (toen de Wind geduurende den geheelen dag Oost hadt gewaayd,) dit Vlootdeel niet in Zee was gegaan, hunne aandagt byzonder gevestigd hadden op het ingebragte van zyne Hoogheid, dat de Bevelhebbers der Schepen, tot deezen Tocht gelast, verklaard hadden, door Gebrek aan Leevensmiddelen, Touwen, Zeilen, Ankers, Plunje voor het Volk, en andere noodwendigheden, zich buiten ſtaat bevonden om de Reis na *Brest* te doen. —— Dat het geen ander dan een ten uiterſten vreemd voorkomen hadt, hoe in eene zaak van zo veel aanbelangs, door de Admiraal Generaal den *drie en twintigſten* van Herfſtmaand ter overweeginge gebragt, geduurende dien tuſſchen tyd geene maatregels

X BOEK. 1782.

X. BOEK. 1782.

ſcheenen genomen te weezen, om het Beſluit van hunne Hoog Mogenden, (wanneer het overeenkomſtig met het Voorſtel mogt genomen worden,) te kunnen volvoeren: en waar aan, zonder twyfel, voornaamlyk moest worden toegeſchreeven, dat het Beſluit, op den *derden* van Wynmaand genomen, buiten eenige uitwerking was gebleeven. De redenen hier van door den Admiraal Generaal in het Secreet Beſoigne bygebragt, waren hun van dien aart voorgekomen, dat daar uit ligtlyk by zyne Allerchristlykſte Majeſteit argwaan omtrent de goede *Intentie* der Republiek zou kunnen worden opgvat, 't geen niet anders dan de allerruineuſte gevolgen voor den Staat, die zich door deszelfs Werkloosheid reeds in de beklaaglykſte omſtandigheden bevondt, zou kunnen naa zich ſleepen. (*)

Brief van *Friesland* deswegen, aan de Bondgenooten.

Ten zelfden dage als de Bezending dit verſlag deedt by hun Ed. Groot Mogenden, kwam ter tafel een Brief door Staaten van *Friesland*, den elfden van Wynmaand gedagtekend, en aan alle de Gewesten gezonden, waar in zy, omtrent den Tocht na *Brest*, zich in deezer voege laaten hooren. „ Een thans op 't onverwagtst gebeurd „ Geval doet ons by 't zelve van verwon„ dering geheel ſtille ſtaan; en wy meenen „ het

(*) *Reſol. van Holl.* 16 Oct. 1782. Wat verder in het onderhoud met zyne Hoogheid voorviel hebben wy reeds vermeld. Zie hier boven bl. 273.

„ het van dien aart te zyn, dat het vol- X.
„ ſtrekt noodig is; dat alle de Bondgenoo- BOEK.
„ ten, met ter zyde ſtelling voor eenen ——
„ tyd, van het voorledene, zich dit te- 1782.
„ genwoordige voor al thans aantrekken."
Dat aan het Voorſtel des Afgezants van *Frankryk*, om Tien Schepen na *Brest* te zenden, niet kon voldaan worden, om dat eenige der Capiteins, tot dien Tocht benoemd, te kennen hadden gegeeven, dat hunne onderhebbende Schepen en Volk aan verſcheide Behoeftens gebrek hadden, „ begreepen zy eene zaak te zyn van het „ allerverſte uitzigt, als wordende, door „ dit verzuim, (even vernederend voor „ allen, die eenig bewind in 't Gemeene „ best voeren, als ſchandelyk voor den „ dienst van het Land,) de Koning van „ *Frankryk* in alle verwagting van de uit„ werking der voorgeſlagene gemeenſchap„ lyke Krygsverrigtingen te leur ge„ ſteld." —— By deezen Brief was een Afſchrift ingeſlooten van dien, waar in zy hunne zwaarigheden aan zyne Hoogheid rondhorſtig open lagen, op welke zy, vóór den vyfden van Slachtmaand oplosſing verwagtten; en, gelyk zy van deezen ſtap hun Ed. Groot Mogenden kundſchap gaven, zo verzogten zy in vol vertrouwen, dat Hoogstdezelven met hun wel zouden willen medewerken, ten einde de oorzaaken van het Verzuim, dat hier oogſchynlyk plaats hadt, opgeſpoord en daadlyk uit den weg geruimd mogten worden.

X. BOEK. 1782. Aan zyne Hoogheid.

In hun schryven aan zyne Hoogheid betuigden zy, na 't vermelden der opgegeeve oorzaaken van het niet uitzeilen der Tien Schepen, uit de Orders van zyne Hoogheid, by diens tegenwoordigheid op de Vloot, op den twaalfden van Herfstmaand, gegeeven, om zich van alles te voorzien, en tot het uitloopen, op 't eerste bevel, gereedt te zyn, zich gevleid te hebben, dat hier in ten minsten geen rede tot vertraaging zou huisvesten, en daar om ten uitersten verwonderd te staan, dat zyne Hoogheid, by het doen van dit Berigt aan de Afgevaardigden van hun Hoog Mogenden, geene opening gegeeven hadt van de reden deezes Gebreks, en by wien de Misslag te vinden was; daar zy zulks billyk verwagt hadden, vermids, van tyd tot tyd, aan Hem, als Admiraal Generaal der Unie, behoorden in te komen, en zekur zouden gegeeven worden, Berigten wegens den toestand van 's Lands Vloot, en ieder der Schepen, dezelve uitmaakende.

Zy konden niet nalaaten behalven de boven aangeroerde duisterheden, zyne Hoogheid de navolgende Vraagen te doen.

„ Hoe het mogelyk was, dat deeze Schepen, welke volgens de Tabellen tot den „ eersten May MDCCLXXXIII, in dienst „ waren gesteld, thans gebrek aan Victualie konden hebben, daar de tyd nog in „ lang zo verre niet verloopen was, en de „ Schepen den ganschen tyd in de Zeegaten als opgeslooten gelegen hadden, en „ dus de Capiteins, aan wien de bezorging

„ al-

„ alleen ten laste kwam, volkomen gele- X.
„ genheid ſcheenen gehad te hebben, om, BOEK.
„ van tyd tot tyd, het gebrekkige te her- ——
„ ſtellen? 1782.

„ Hoe het toekwam, dat het deezen
„ Schepen, welke, van tyd tot tyd, de
„ Orders tot het uitloopen, en dus een
„ Gevegt met den Vyand te gemoet moes-
„ ten zien, ja daar toe de Orders van zy-
„ ne Hoogheid hadden, aan Stellen Zeilen
„ en Touwerk ontbrak; vermids, in ge-
„ valle van een Gevegt, zeker niet anders te
„ wagten was, dan dat hunne dan ophebbende Zeilen ten onbruik zouden worden
„ geſchooten, en zy dus genoodzaakt wee-
„ zen andere aan te ſlaan?

„ Of 'er volſtrekt geene mogelykheid
„ was geweest om tuſſchen den *een en twintigſten September* en *achtſten October*, en
„ dus geduurende den tyd dat 'er over het
„ heenen zenden deezer Schepen geraadpleegd werd, dezelve, of zommigen ten
„ minſten, van het noodwendige te voorzien, ten einde dit zo onbegrypelyk
„ gebrek te herſtellen, daar ieder Capitein van het Admiraliteits Collegie, waar onder hy behoort, terſtond
„ uit de Magazynen kon worden geholpen?

„ Of 'er geene andere Schepen van Linie in gereedheid waren, om, in gevalle
„ deeze gebreken waarlyk ſtand greepen,
„ derzelver plaats te bekleeden, en dus
„ evenwel aan het zo heilzaam oogmerk

X. BOEK. 1782.

„ van zyne Allerchristlykſte Majeſteit te „ voldoen?

„ Wy ſtellen", dus ſluiten zy deezen Brief, „ zoo veel gewigts in de oplosſing „ deezer Vraagen en Duisterheden, dat „ wy dezelve van uwe Hoogheid, als on„ zen Admiraal Generaal verlangen te heb„ ben uiterlyk voor den vyfden November „ aanſtaande, op dat wy dan, vóór en al „ eer te raadpleegen over de Equipagien, „ voor het volgende Jaar, zodanige maat„ regelen kunnen neemen als wy, naar be„ vinding van zaaken, zullen oordeelen best „ geſchikt te zyn om voor te komen, dat „ de Penningen door onze Ingezetenen zo „ bereidwillig, ſchoon in het zweet hunner „ aangezigten, opgebragt, niet, gelyk tot „ hiertoe geſchied is, nutloos worden ver„ ſpild, en onze weleer geagte Republiek „ tot een ſpot der geheele Wereld ver„ ſtrekt. — By welke overweeging nog „ komt, dat wy ons niet weinig bekomme„ ren, dat alle de herhaalde *Retardementen*, „ geduurende dit Jaar, en wel voor al dee„ ze zo verdagtelyke mislukking, den Ko„ ning van *Frankryk* reden mogt geeven, „ om, of eenig ongenoegen tegen de Re„ publiek op te vatten, of anders dezelve „ aan te merken, als eene Bondgenoote, „ welke van geen gewigt is, en niet ſchynt „ voorgenomen te hebben den gemeenen „ Vyand eenige afbreuk te doen; tot welk „ laatst vermoeden immers een gebrek aan „ Zeilen enz. op Schepen, welke alle

„ oogen-

„ oogenblikken een Gevegt moeten verwag-
„ ten, niet weinig grond ſchynt te gee-
„ ven." (*)

Schoon zyne Hoogheid, niet oordeelde, wegens 't geen hy, in zyne hoedanigheid als Admiraal van de Unie, mogt gedaan of gelaaten hebben, verantwoordelyk te zyn aan ieder der Bondgenooten afzonderlyk; wilde hy, egter, Staaten van *Friesland*, uit inſchiklykheid, en om de verkeerde Indrukken, uit gebrek van genoegzaame narigten ontſtaande, weg te neemen, de verzogte openingen geeven, gelyk hy deedt by een Brief, ook aan hunne Hoog Mogenden by Affchrift overgeleverd. —— Waar in hy aanmerkt, over 't gedaan verzoek des *Franſchen* Afgezants, de bedenkingen ingenomen te hebben van eenige by hem vertrouwde Perſoonen; doch dat by zommigen hunner, in het werk der Zee voor kundig te houden (†) veele zwaarigheden werden gevonden, om by het afvaardigen der Tien Schepen na *Breſt*, de Vloot van den Staat aan 't andere einde van 't *Kanaal* te zenden; dat

1782. Antwoord van zyne Hoogheid aan *Friesland*.

(*) *Reſol. van Holl.* 16 Oct. 1782.

(†) Waarſchynlyk de vier Heeren, hier boven bl. 311 gemeld: immers had zyne Hoogheid tot zyne Raadslieden in 't beſtuur der zaaken van de Zee verkoozen, de Heeren Raaden en Advocaaten Fiscaals BISDOM en VAN DER HOOP, nevens de Vice-Admiraals REYNST, ZOUTMAN en den Schout by Nagt VAN KINSBERGEN. *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid* bl. 62. Eene aanſtelling die veeler aanmerking niet ontgaan kon. *Poſt van den Neder-Rhyn* III Deel, bl. 1394.

X. BOEK. 1782.

dat hy, op 't genomene Beſluit tot het uitzenden der Tien Schepen, alles gedaan hadt wat kon ſtrekken om 't zelve te doen uitvoeren, ſchoon het, wegens de zwaarigheden door de Officieren tegen deezen Tocht, uit hoofde van den ſtaat hunner Schepen en Equipagie, ingebragt, was agter gebleeven. Hun Hoog Mogenden ſtonden dit ſtuk nader te onderzoeken. Dier Last om terſtond Schepen in de *Noordzee* te zenden, hadt hy onverwyld uitgevoerd, de Schout by Nagt VAN KINGSBERGEN was reeds den twaalfden van Wynmaand in Zee geloopen; zy hadden daar door betoond geen gebrek aan Victualie, Zeilen of Touwerk te hebben, ſchoon zy tot den Tocht na *Brest* meerder behoefden. En was 'er eenige naalaatigheid geweest, dan hadt men tegen zyn Oogmerk, en herhaalde Orders, aangegaan. —— Hy moest hun ook herinneren, dat het niet verzeilen der Schepen na *Brest*, juist niet alleen was toe te ſchryven aan de gezegde Ongereedheid van 's Lands Schepen; maar dat het onbeſtendige en onſtuimige Weer 't zelve in allen gevalle zou hebben verhinderd. —— Geene andere Linie-Schepen waren 'er genoeg in gereedheid, om de plaats der gebrekkige tot die Reize te bekleeden.

Stad en Lande neemt hier over een Beſluit en laat het

Ten zelfden ſtonde, dat deeze Brief ter Vergaderinge van *Holland* kwam, deelde de Raadpenſionaris een Beſluit mede door *Stad* en *Lande*, op den vier en twintigſten van Wynmaand, betrekkelyk deeze zaak, genomen. Zy beſchryven dezelve als

„ eene

„ eene verregaande Onagtzaamheid, op
„ eene Vloot, die alle dagen gereed moest
„ zyn Zee te kiezen, en waar toe zo veele
„ herhaalde Orders, door zyne Hoogheid,
„ telkens zonder eenig gevolg, waren af-
„ gezonden, en die niet anders dan van het
„ uiterſte Gewigt voor de belangen van
„ den Staat kon worden aangemerkt, als
„ waar door de Eer en Luister van deeze
„ Natie, bevoorens zo gedugt by haare
„ Bondgenooten, ſchandelyk vertrapt, het
„ Gezag der hooge Magten des Lands ont-
„ zenuwd, zyne Doorluchtigſte Hoogheid
„ in diens heilzaame oogmerken, ten bes-
„ te van het Vaderland, gedwarsboomd,
„ en hoogstdezelfs Orders vrugteloos ge-
„ maakt werden; terwyl boven dien daar
„ door al het vertrouwen, zo binnen als
„ buiten 's Lands geknakt en de grondves-
„ ten van dezen vryen Staat aan 't wanke-
„ len geraakte. — Dat, overzulks, thans
„ volledig blykende, dat 'er Pligtverzuim
„ in de behandeling van 's Lands zaaken
„ plaats hadt, en by deeze gelegenheid
„ ligtlyk zou kunnen worden opgeſpeurd,
„ waar aan men de onbegrypelyke Werk-
„ loosheid van 's Lands Zeeweezen in dee-
„ zen Oorlog hadt toe te ſchryven. Dit
„ onderzoek wilden zy hun Hoog Mogen-
„ den aanraaden ten ſpoedigſte en naauw-
„ keurigſte te doen; en teffens de redenen
„ na te gaan die den Vice-Admiraal
„ HARTSINCK bewoogen hadden, om
„ by het mededeelen der Bevelen van zy-
„ ne Hoogheid tot het zeilen na *Brest* aan
„ de

X. BOEK. 1782. den Bondgenooten toekomen.

X. BOEK. 1782.

„ de Capiteinen de *zonderlinge* Vraag voor
„ te draagen, *of zy tot de voorgeſtelde Ex-*
„ *peditie in ſtaat waren*? en dus de Orders
„ en maatregels van zyne Hoogheid, met
„ overleg der Bondgenooten beraamd, aan
„ het goeddunken en oordeel der Zee-Offi-
„ cieren te onderſchikken, en zich, met
„ ter zyde ſtelling van de Orders, by hun
„ ontvangen, naar derzelver Uitſpraak te
„ regelen, of zulks toe te ſchryven ware
„ aan eene genoegzaame bewustheid, dat
„ zodanig eene onverantwoordelyke ſlor-
„ digheid op deeze Schepen plaats vondt?
„ en zo ja, waarom de Vice-Admiraal,
„ die zo dikwyls, geduurende deezen Zo-
„ mer, Orders tot het uitloopen hadt be-
„ komen, daar van niet in tyds de noodige
„ kennis aan zyne Hoogheid, als Admiraal
„ Generaal gegeeven; maar juist het uiter-
„ ſte tydſtip hadt afgewagt, op welke, door
„ de albeſtuurende Voorzienigheid, de voor-
„ gaande uitvlugten waren afgeſneeden, en
„ een gunſtige Wind tot het uitloopen der
„ Vloote was verleend geworden; als me-
„ de welke de overige aanmerkelyke Ge-
„ breken waren op 's Lands Schepen, zo
„ menigvuldig dat de bezigheden der Vlag-
„ Officieren niet toelieten dezelve op te noe-
„ men; op dat vervolgens, naa eene vol-
„ komene opening van dit alles, de ſchul-
„ dige, naar verdienſten geſtraft, het ge-
„ brekkige of verwaarloosde verholpen, en
„ gezorgd kon worden, dat het lieve Va-
„ derland in het toekomende beter gediend,
„ de geleden Hoon gewrooken, de Eer

„ der

„ der Natie herſteld wierd, en men de X.
„ Raadſlagen der Hooge Bondgenooten, BOEK.
„ met de daar uit voortvloeiende Orders ——
„ van zyne Hoogheid gehandhaafd zag, 1782.
„ en, door de zodanigen, aan welke der-
„ zelver uitvoeringe ſtaat, geëerbiedigd en
„ ſtipt agtervolgd." (*)

In de reeds openbaar gemaakte Staatsgeſchriften over deezen mislukten Tocht, lagen blykbaar verdenkingen opgeſlooten, tegen de Zorg en Werkzaamheid der Admiraliteit van *Amſterdam*, en hadden die Heeren by ondervinding, dat verdenkingen wegens genoegzaame oplettenheid om de noodzaaklykheden aan de Schepen onder hun Reſort te bezorgen, in 't openbaar, tegen hun werden ingerigt. Dit bewoog deezen om aan hun Hoog Mogenden hun gedrag open te leggen. Zy verklaarden, in dit hun ſchryven, dat, by het in dienst brengen van 's Lands Schepen, dezelve voorzien worden van veele Behoeftens, volgens een zo genaamd *Schippersboek*, dat deeze verbruikt of verongelukt zynde, dezelve worden aangevuld, volgens overgezondene Verzoeklysten. Ten einde nu mogt blyken, dat zy, in het aanvullen en overzenden dier, van tyd tot tyd, gevraagde Goederen, niet nalaatig geweest waren, zonden zy de Verzoeklysten, zints den zestienden van Oogstmaand, met de daar op gevolgde Verzendingen. Wat de Victualie aanbelangde, de nieuwe werd, wanneer de voorzie-

De Admiraliteit van *Amſterdam* verdeedigt zich tegen de verdenking van agtloosheid.

(*) *Reſol. van Holl.* 30 Oct. 1782.

X. BOEK. 1782.

zieningen omtrent het gebruik der Schepen zulks gehengden, eerst in Herfst- en Wynmaand aangekogt. —— Voorts beriepen zy zich op de bygevoegde Rapporten van den ſtaat der Schepen, uit welke genoegzaam blyken zou, dat dezelve volkomen voorzien waren van alles, om Zee te kiezen. —— Dan betuigden zich niet te kunnen inlaaten over de waarde van het onderſcheid door de Officieren gemaakt, tuſſchen de Reis na *Brest* en derzelver gevolgen, en het kruiſſen in de *Noordzee*. (*)

Nadere Brief door Staaten van *Friesland* aan de Bondgenooten gezonden.

De Brief door zyne Hoogheid aan Staaten van *Friesland* afgevaardigd (†), baarde de verhoopte uitwerking in geenen deele: zy zonden van deezen een Affchrift aan de Bondgenooten, met betuiging, dat de aandagtige leezing van denzelven, als mede van den Brief des Vice-Admiraals HARTSINCK, dienende tot geleide van de Rapporten der Capiteins en Vlag-Officieren, in ſtede van de menigvuldige duiſterheden op te klaaren, tot hun innig leedweezen, hun meer en meer bevestigd hadden in het ſchrikverwekkend denkbeeld, dat de zaaken van het Zeeweezen in 't geheel niet op dien voet behandeld wierden, dat dezelve, *dus* voortgaande, tot eenig hoegenaamd nut voor het behoud van deeze Republiek, of tot daadlyken afbreuk van den Vyand onzes Vaderlands, konden ſtrekken. ——

Zy

(*) *Reſol. van Holl.* 1 Nov. 1782.
(†) Zie hier boven bl. 329.

Zy twyfelden niet of de Bondgenooten zouden met hun in een en het zelfde begrip ſtaan; zy hadden het, in deeze grievende vermeerdering van Onzekerheid, niet dienſtig geoordeeld zich, over dit ſtuk, in eene verdere Briefwisſeling met zyne Hoogheid in te laaten, en ontleenden uit den Toedragt der tegenwoordige zaaken eenige voorbeelden als zo veele zwaarweegende oorzaaken hunner bekommeringe, die zy den Bondgenooten ter toetze gaven. —— Wy moeten deeze meest met de eigene woorden voordraagen. X. BOEK. 1782.

Zy gaven op, hoe het te begrypen, en met eene goede Orde te vereenigen ware, dat de Capiteins der Schepen de Order om te Victualieren van den Vice-Admiraal HARTSINCK eerst bekwaamen op den *eerſten* van Wynmaand; daar zulks, volgens eigen ſchryven van zyne Hoogheid, by de Admiraliteiten reeds in of omtrent het begin van Herfstmaand, beſlooten, en door zyne Hoogheid op dien tyd ook reeds bevel gegeeven was, dat de Vloot zich van al het noodige voorzien zou, en tot het uitloopen gereed houden. —— Eene Order die ontwyfelbaar een last om Leevensbehoeften aan boord te bezorgen, inhieldt.

Hier by kwam in aanmerking het zeggen van zyne Hoogheid van voorloopig, in 't geheim, den gemelden Vice-Admiraal onderrigt te hebben, dat mogelyk een Smaldeel bevel tot een Tocht na *Brest* zou krygen, en hy daarom moest bedagt weezen

X. BOEK. 1782.

zen op het neemen van alle voorzorgen, om dit bevel ſpoedig naa te komen. —— Doch wat was 'er van die voorloopige Order geworden? Hoe was daar mede met eenige mogelykheid over een te brengen het gehouden gedrag van den Vice-Admiraal, die eerst by het ontvangen van den ſtelligen last, op den *derden* van Wynmaand de Vraag aan de Capiteins deedt, *of zy in ſtaat waren de reis na Brest te doen?* Eene Vraag, met zo veel regts, door de Staaten van *Stad* en *Lande*, *zonderling* genoemd.

Was het, vervolgens, niet onbezeffelyk, dat de Capiteins in hunne Rapporten betuigden, gebrek aan verſcheidene Behoeftens te hebben, daar de Heeren ter Admiraliteit van *Amſterdam*, onder welker Reſſort de meeste tot den Tocht beſtemde Schepen behoorden, duidelyk het tegendeel verklaarden; en dus deeze laatſten de eerſten vlak uit tegenſpraaken?

Uit welk een oogpunt zou men beſchouwen de lynrecht tegen elkander overſtaande verklaaringen van den Capitein VAN WELDEREN, en den Vice-Admiraal HARTSINCK; daar de eerſte den *vyfden* van Wynmaand ſchreef, *dat zyn Kruid, 't welk de kragt verlooren hadt, noodwendig vermaalen moest worden; en dat zyn onderhebbend Schip zo vuil was, dat het noodzaaklyk moest gekield worden, tot het doen der maneuvres zeer ongeſchikt zynde*, en de laatſte, in een Brief van den *negenden* dier zelfde maand, geene zwaarigheid maakte om dat zelfde

Schip

Schip te tellen *onder de Schèepen van zeer goede defensie en wel zeilende?* X. BOEK.

Hoe het, wyders, in eenige opzigten met elkander strookte, dat de Capiteins, die order tot uitloopen hadden, en dus ieder oogenblik de reis moesten aanneemen, zo ontbloot waren van een goeden voorraad van Touwen, Ankers en Zeilen; daar deeze voorraad, onontbeerelyk by alle Zeelieden gerekend wordt voor een Tocht in de *Noordzee*, boven al in een verloopen saisoen, en zelfs veel noodzaaklyker, dan tot eene Reis na *Brest*, als wanneer zy, als 't ware, den Winter ontzeilden? 1782.

Wat oordeel zou men over het Bestuur moeten vellen, als men het oog sloeg op het gebeurde met het Schip *Gelderland*, den achtsten van Wynmaand van onder de *Vlieter* in *Texel* gekomen, en door zyne Hoogheid bestemd, om mede uit te loopen; terwyl de Vice-Admiraal HARTSINCK, op den dertienden, zyne Hoogheid schreef, dat de Equipagie van dit Schip op verre na niet voltallig en de onderste laag Geschut te *Medemblik* aan Land gebragt, en het dus buiten staat was om aan het oogmerk van zyne Hoogheid te voldoen?

Zou men, eindelyk, om geen meer Onbegrypelykheden te berde te brengen, zich eenig geregeld denkbeeld omtrent de bestuuringe van het Zeeweezen kunnen vormen, wanneer men naaging, dat, daar hun Hoog Mogenden, toen zy den *negenden* van Wynmaand van den Tocht na *Brest* afzagen, ten dien zelfden dage beslooten,

X. BOEK. 1782.

om een Esquader tot afhaaling van het *Drontheimſche* Convoy, te *Bergen* liggende, te doen uitloopen, zyne Hoogheid bereids den *zevenden* daar te vooren Order aan den Vice-Admiraal HARTSINCK hadt gezonden, om terſtond de gereed liggende Schepen te doen zeilen, en dat wel, gelyk uit gegeevene Bevel bleek, om een Tocht in de *Noordzee* te doen? —— Hoe was deeze vooruitloopende Order van zyne Hoogheid, daar de Raadpleegingen van hunne Hoog-Mogenden, over het uitzenden van de Vloot, wanneer en werwaards, nog niet eens waren afgedaan, beſtaanbaar? —— Immers ging het beide vast; of, zo hunne Hoog Mogenden tot het voortzetten van den Tocht na *Frankryk*, door een ſpoedig Bevel tot wegruiming der geopperde zwaarigheden, en voorziening der Schepen van het noodige, eens gemeend hadden te moeten beſluiten, Hoogstderzelver Beſluit op dat gewigtig ſtuk dan tegen hunne verwagting, en ſtaande hunne raadpleeging, verydeld en volſtrekt onuitvoerelyk gemaakt was: of, indien hunne Hoog Mogenden, overgehaald door de ernſtige waarſchouwingen der Lootzen, blykens den Brief des Vice-Admiraals van den vyfden van Wynmaand geſchied, van naamlyk de zwaare Schepen niet zonder gevaar meer te kunnen uitbrengen; maar dat zy veel eer de Reede, in dit afgeloopen Jaargetyde, behoorden te verlaaten, en Winterlaag te leggen, eens goed gevonden hadden, om, daar tog de Reis na *Brest* te

niet

niet geraakte, overeenkomstig met die Raadgeeving te besluiten, dan hadt in deezen het gevolg geweest, dat de vooruitgegeevene Order van zyne Hoogheid, die de Raadpleegingen hunner Hoog Mogenden, zo tastlyk voor uit liep, de volvoering van dat Besluit onmogelyk maakte, en met de daad vernietigde. (*)

X. BOEK. 1782.

„ Wanneer wy", vaaren Staaten van *Friesland* voort, „ dit alles gade slaan en „ tevens bedenken, hoe weinig deels zyne „ Hoogheid in alles, wat deeze zo veel „ gerugts en opziens verwekkende zaak be„ treft, schynt te neemen; daar hunne „ Hoog Mogenden het voorgevallene, met „ opzigt, tot de ingekomene Rapporten, „ in overweeging, zonder wyders, gehou„ den hebben, zo zinken wy weg in een„ Zee van vertwyfeling!"

Het smertlyk gevoel van deeze verlegenheid en het aandoenlyk bezef van den toeneemenden hachlyken en akeligen toestand van het Vaderland, bewoog hun zich andermaal by de Bondgenooten te vervoegen, en de

(*) Deeze en dergelyke bedenkingen, als Staaten van *Friesland* hier voordraagen, waren de stoffe der dagelykſche Gesprekken en Schriften van dien tyd. Wy zullen deeze, noch geene hier ophaalen, en alleen onze Leezers wyzen na een Stukje uitgegeeven, onder den Tytel: *De XXX. Artykelen, zeevens hunne Aanhangzels of nieuwe Bedenkingen, voorgedraagen aan den Admiraal Generaal der Zeven vereenigde Provincien, over de Mislukking der Expeditie na Brest, door een Vriend van goede Orde en Vryheid*, in Holland 1783.

X. BOEK. 1782.

dezelve, by alles wat dierbaar was aan te maanen en op te wekken, om, daar het in deezen op 's Lands behoudenisse zo zigtbaar aankwam, niet langer stil te zitten; maar tog, zonder eenig tydverzuim, met agterstelling van alle byzondere belangens, toe te treeden om gemeenschaplyk de uiterste poogingen aan te wenden, en de handen met allen moed en blaakende Vaderlandsliefde, tot bevordering van een daadlyk herstel der zaaken, zodanig in een te slaan, dat tot dit pligtlyk en allervoornaamst einde de heilzaamste en kragtdaadigste middelen, welmeenend en spoedig beraamd wierden.

Als zodanig stoegen zy voor „ of het „ niet onvermydelyk noodig was, dat de „ Bondgenooten, aan welken de dierbaarste „ belangen van dit *nog vrye Nederland*, „ bevolen waren, eenige bekwaame Leden „ uit hun lichaam benoemden, om, op het „ voorbeeld van vroegeren tyde, over „ 's Lands behoudenisse in Persoon met el„ kander, op eene daar toe te benoeme „ Plaats, te raadpleegen, en Middelen te „ beraamen, welke ryplyk overwoogen, „ en daar naa met kragt aangewend zynde, „ onder GODS zegen, in staat zouden be„ vonden worden, de tot nu toe verkeerde en „ gebrekkige *Directie* en *Uitvoer* van zaa„ ken te doen ophouden, en, tot redding „ van het zinkend Vaderland, in derzelver „ plaatze te stellen zodanig eene, waar in „ een Geest van *Orde* en *Activiteit* de groo„ te Dryfveer wierd: waar door de Repu„ bliek in staat gesteld kon worden, om

„ niet

„ niet meer in eene haatlyke en alleszins X.
„ verderflyke *Inactiviteit* te verkeeren, zo BOEK.
„ als tot op heden, met ſchaade en ſchan- ——
„ de, zo binnen als buiten 's Lands helaas! 1782.
„ geſchied was: maar om, in tegendeel,
„ met waare aloude *Nederlandſche* Voort-
„ vaarenheid, en Heldenmoed, den ge-
„ vloekten Vyand onzes Vaderlands allen
„ mogelyken afbreuk, en aan de onwaar-
„ deerbaare belangens des Handels en der
„ vrye Zeevaard alle weezenlyke en gevoe-
„ lige dienſten, te doen (*).

In *Zeeland*, deedt de Raad der Stad *Zierikzee* een Voorſtel om ter Vergadering van Staat te doen boeken, waar in dezelve, omtrent het niet zenden der Schepen na *Breſt*, maar het doen van een Tocht na de *Noordzee*, onder andere zich in deezer voege uite. „ Dat men, aangaande dit Voorval, „ even zo min, als omtrent alle de voori- „ ge onbegrypelyke Gebeurtenisſen, wel- „ ke, geduurende deezen Oorlog, zo me- „ nigvuldig hadden plaats gegreepen, door „ de ingekomene Stukken, in plaats van „ opgehelderd, nog meer in verwarring ge- „ bragt zynde, en met de handtaſtlyke te- „ genſtrydigheden, welke daar in lagen op- „ geſlooten, tot een hartgrievend leedwee- „ zen van alle getrouwe Regenten en Be- „ minnaars van het Vaderland, niet anders „ hadt.

Zierikzees Voorſlag wegens dien Tocht.

(*) Deeze Brief den 15 Nov. gedagtekend werd den 27 Nov. by hun Ed. Groot Mogenden ingeleverd. *Reſol. van Holl.* 27 Nov. 1782.

X. BOEK. 1782.

„ hadt kunnen beſluiten, dan dat 'er in 't „ *Publiek Beſtuur*, ten minſten zeker in „ het *uitvoeren* der zaaken onzer Marine, „ geenzins werd in agt genomen die *Or-* „ *de*, *Yver* en *Promptitude*, die vooral, „ wanneer men opregtlyk gezind was, „ om zich met alle mágt tegen den Vyand „ te verzetten en hem de gevoeligſte ſla- „ gen toe te brengen, zouden behooren „ te worden geobſerveerd. Waar om zy „ begreepen, dat de Staaten van *Zeeland*, „ zich ten hoogſten verantwoordelyk zouden „ ſtellen, met alleen bloote aanſchouwers te „ blyven van het naakend onheil, waar „ mede de Republiek, by verdere voort- „ duuring deezer droevige Situatie, ge- „ wisſyk werd gedreigd; maar dat hun „ Ed. Mogenden veel eer, zich niet lan- „ ger vergenoegende, met het inbrengen „ hunner welgegronde klagten over de ſubſi- „ ſteerende Werkloosheid, op efficacieuſe „ middelen van ſpoedige Reddinge en „ daadlyk Herſtel behoorden bedagt te „ zyn (*)

Deeze zaak, welke *Holland* zich zo zeer aantrok, waaromtrent *Friesland*, *Stad en Lande*, als mede *Zierikzee*, zich zo ſterk verklaarden, werd van het ernſtigſte gevolg; dan wy moeten het Verſlag hier van opſchorten tot den tyd, dat dezelve nader aangebonden, en door daar toe benoemde Staatsleden onderzogt werd.

Wan-

(*) *Notul. van Zeeland* 28 Nov. 1782.

Wanneer de dag tot het uitzeilen na *Brest* bepaald, voor by was, begaf zich de Schout by Nagt VAN KINGSBERGEN, aanboord van den *Admiraal de Ruiter*, gevoerd door Capitein A. H. C. STARINGH, en ſtak met het zelve, als mede de Schepen *Utrecht*, de *Unie*, *Kortenaar* en één Kotter, den tienden van Wynmaand, in Zee, om te kruiſen. —— Veel Storms en Zeegevaars ſtonden deeze Schepen uit. Het geheel nieuwe Schip de *Unie*, onder bevel van den Capitein Graave VAN WELDEREN, met zwaaren wind zeilende, viel op zyde, en zonk eenſlags weg, in 't gezigt der andere Schepen, 'er was geene mogelykheid om één ziel te redden. — Zonder Vyandlyke Oorlog- of Koopvaardyſchepen ontmoet te hebben, viel de Schout by Nagt VAN KINGSBERGEN den tweeden van Slachtmaand, in *Texel* binnen. 1782. KINSBERGEN zeilt uit *Texel* in October, en in November weder binnen. Het Schip de *Unie* zinkt.

Toen in Herfstmaand de *Engelſche* Vloot voor onze Kust zich vertoonde, was men zeer bekommerd voor de drie *Oost-Indiſche* Schepen, die reeds van Hooimaand des Jaars MDCCLXXXI te *Drontheim* gelegen hadden; doch den zeventienden van Oogstmaand deezes Jaars van daar gezeild waren, onder geleide van drie Oorlogſchepen en één Fregat. De zorg om dit Convoy te waarſchuwen, en te gelasten te *Bergen* in te loopen, was van eene gewenschte uitwerking, een Smakſchipper trof het aan, en *Bergen* bleef de wyk dier *Oost-Indiſche* en der Oorlogſchepen, tot den negen en twintigſten van Wynmaand, wanneer de bevelvoeren- De *Oost-Indiſche* Schepen van *Bergen* behouden t'huis.

X. BOEK. 1782.

de Capitein van GENNIP, met de onder zich hebbende en aan hem toevertrouwde Schepen, die reede verliet, en niet vóór het midden van Slachtmaand, in *Texel* binnen zeilde.

Het Convoy uit de *Oostzee* in *Texel*. 't Schip *Zierikzee* ſtrandt.

Capitein van DER BEETS kwam, omtrent dien zelfden tyd, met het *Oostzeeſche* Convoy behouden in *Texel*. Doch Capitein HARINGMAN, met het Schip *Zierikzee*, nevens hem van *Elſeneur* gezeild, ſtrandde met zyn zeer lek Schip, op 't *Rif van Schagen*, de manſchap op twintig na, bleef behouden. Een Krygsraad ſprak hem vry van allen pligtverzuim. —— Met den naderenden Winter maakte men alle ſchikkingen, om de Vloot zo in *Texel*, als in 't *Vlie* en in *Zeeland* Winterlaage te doen leggen. (*)

De Vloot Winterlaage gelegd.

Hier mede eindigden de Zeetochten van dit Jaar, van welke wy het gewigtigſte hebben opgegeeven. En hoe zeer veelen in den Lande over de Werkloosheid der Zeemagt klaagden, welke Vertoogen deswegen ter Staatsvergaderingen werden ingeleverd, de Admiraal Generaal hieldt het daar voor, „ dat, ſchoon deeze Cam„ pagne minder ſchitterend geweest wa„ re, dan de voorgaande, dezelve eg„ ter van meer weezenlyken dienst en „ nut-

(*) *Vervolg der Mem. van zyne Hoogheid* bl. ſ. 35. 37——45. enz. *Reſol. van Holl.* 4. Nov. *N. Nederl. Jaarb.* 1783. bl. 405.

„ nuttigheid geweest was voor de Repu- X.
„ bliek (*)."

Dit was het voornaamſte, wat 's Lands BOEK.
Vloot dit Jaar uitvoerde, zo veel viel 1782.
deswegen in den Lande voor. Wy moeten nog iets zeggen van de Tochten, die de Kaapers, van hier uitgerust, ten afbreuk van den Vyand, deeden, en eenige lotgevallen, dezelve over gekomen, op haalen.

De vernieuwde toezegging van ſchadeloosſtelling, aan de Kaaprederyen, in den voorleden Jaare, van wegen hun Hoog Mogenden gedaan (†), ingevalle 'er Vrede of Wapenſtilſtand, vóór den eerſten van Louwmaand MDCCLXXXIII, met *Engeland* mogt getroffen worden, hieldt den lust ter Kaapreedery leevendig, ja wakkerde denzelven, boven al in *Zeeland* op. *Middelburg*, *Zierikzee*, *Veere* en *Vliſſingen*, deeden de oude *Zeeuwſche* Kaapvaard herleeven, en gingen de toereedingen ſoms vergezeld met die openbaare vrolykheden, welke den veelwaagenden Kaapergasten moed inboezemen. Te laatst gemelde Stede liep, onder andere, een nieuwe Kotter van Stapel, de menigte aanſchouwers was verbaazend, het gejuich der Kaapergasten groot, denzelven werd een vrolyken dag gegeeven, waar in

De Kaaprederyen wakkeren aan boven al in *Zeeland*.

(*) *Vervolg der Memorie van zyne Hoogheid* bl. 57.

(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* III. Deel bl. 91.

X. BOEK. 1782.

in zy de geheele Stad deeden deel neemen; dewyl zy dezelve met Vlaggen, Trompetgeſchal en Vedelſpel, opgepronkt met Linten en Strikken, doortrokken. Door dit gewoel der toerustingen ter Kaapvaard, en het gezigt van 's Lands Oorlogſchepen en Fregatten ſcheen men op die Reede de kwyning van den Koophandel, en het leed des Oorlogs, eenigzins te vergeeten.

Voor en Naadeelen der Kaapvaard.

De binnen gebragte Pryzen wekten vreugd (*); doch werd deeze allerwegen, waar men Kaapers uitrustte, die by wylen geene onaanzienlyke voordeelen behaalden, geſtoord, verminderd en te niet gebragt, door de nadeelen den Kaaperſchepen overgekomen. Zes Kaaperſchepen te *Middelburg* en *Vliſſingen* t'huis hoorende, te gelyk naa Zee gezeild, werden, de een voor de ander naa, door *Engelſche* Fregatten genomen. De van hun gemaakte Pryzen, vielen meest alle weder in handen van den Vyand. De *Noordzee* krielde op dien tyd van *Engelſche* Fregatten en Kotters, voornaamelyk uitgezonden, om op de *Zeeuwſche* Kaapers te paſſen (†). Geen wonder, dat Staaten van *Zeeland*, hier op oogende, in hun Klaagbrief, deswegen de moedlooze betuiging deeden „ de poogingen „ der welmeenende Ingezetenen om door „ Kaap-

(*) *N. Nederl. Faarb.* 1782. bl. 165. 230. 369. 767. 1655 &c.

(†) *N. Nederl. Faarb.* 1782. bl. 966.

„ Kaapreederyen den Vyand allen mogelyken afbreuk toe te brengen, worden verydeld, en de Schepen, met zo veel Vaderlandſchen Yver, tot dat oogmerk uitgerust, aan hun eigen noodlot en ten prooy van een listigen en waakzaamen Vyand overgelaaten." (*) —— Een Kaaper Capitein, DE LATTRE LE GRAND van *Rotterdam* uitgevaaren, mogt, door overmagt eerst een Prys ontweldigd, vervolgens zelve genomen, en deerlyk mishandeld, zynen Uitrusteren ſchryven: „ Jammer is het, dat zich niet „ een paar *Hollandſche* Fregatten in de „ *Noordzee* hebben bevonden, welke ligtlyk de geheele Vloot, die wy gezien „ hebben, hadden kunnen prys maaken; „ terwyl nu de *Engelſchen* de *Noordzee* gerust over en weder vaaren, wel weetende, dat zy niets waagen, ligtlyk tegen „ een enkelen kleinen Kaaper beſtand zynde; doch het is des niet te min ongelukkig, dat U Ed. daar door uw Geld en „ wy onze Vryheid verliezen moeten." (†)

X. BOEK. 1782.

Moedbetoon en onverſchrokkenheid, den Kaaperen zo noodig, ontbrak den onzen niet. Capitein N. JARRY, die eene menigte kostbaare *Engelſche* Schepen opbragt, een Prys genomen en onder een Prys-meester geſteld hebbende, liep in de Baay van

Moed van den Kaper-Capitein N. JARRY.

Ter-

(*) *Reſol. van Holl.* 7 Aug. 1782.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 577.

X. BOEK. 1782.

Torbay, veroverde een Schip met een ryke Laading, in 't gezigt van twee aldaar liggende Oorlogſchepen, ſteevende met dien Prys, midden door een Vloot van twaalf Schepen onder den Commandeur ELLIOT, zyn koers na *Morlaix* zettende. Dit gevaar te boven gekomen, meende hy niets meer te vreezen te hebben; doch digt by de Haven van *Morlaix*, ontnam een *Engelsch* Fregat hem dien ryken Buit. Hier door niet afgeſchrikt, ſtevende hy weder na de *Engelſche* Kust, viel op twee Sloepen aan, die zich op 't ſtrand bevryden; dan hy zette ze met zo veel heftigheids naa, dat de geheele Kust in rep en roer geraakte: en meer dan vier honderd man zamenkwamen om zich tegen de Landing te verzetten. (*)

Heldendaaden van den Kaper Capitein P. LE TURCQ.

Onder alle Kaaper Capiteins, deedt niemand meer van zich ſpreeken dan P. LE TURCQ. Van een gevaarlyken, doch gelukkigen, Kruistocht te rug gekeerd, met Rantzoenen, ter waarde van achttien duizend Guldens, bragt hy te *Vliſſingen* twee Luitenants en zes Matroozen, behoorende aan het *Engelsch* Fregat *the Prudent*, gevonden op het *Fransch* Fregat *l'Amite Royale*, geboord voor vier en twintig Stukken; doch thans, onder bevel van den Heer GRAND MAISON MARTIN, ſlegts met acht gewapend, en na *Madras* beſtemd, zo zwaar gelaaden met Krygsbehoeftens en Kostbaarhe-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 767. 1444.

heden, dat men de waarde op ruim twee tonnen Goulds ſchatte. Dit Schip, door de *Engelſchen* van het Convoy van *Brest* afgeſneeden en genomen, was reeds zes dagen in hunne magt geweest, wanneer de onverzaagde LE TURCQ het zelve ontmoette, en, op een onvoldoend antwoord, met zulk een gevolg het Geſchut deedt losbranden, dat de *Engelſche* Prysmeesters hunnen prooy aan den ſtouten *Vliſſinger* moesten overgeeven, tot groote blydſchap der *Franſchen*, die, op het zien ſtryken der *Engelſche* en het opheisſen der *Hollandſche* Vlagge, vol verrukking, uitriepen: *Zie daar de* Hollandſche Vlag, *wy zyn geen Gevangenen meer!* —— Deeze zelfde Kaper Capitein, voor by *Douvres* zeilende, ontdekte eene Vloot, waar op hy aanhieldt om dezelve te onderkennen, deeze beſtondt uit eene meenigte Koopvaardy en Tranſportſchepen, gedekt door zes kloeke Fregatten. Hy nam zyn kans waar, ſneedt een Sloep en een Brik van het Convoy af, de eerſte gaf zich over. Hy zette 'er een Prysmeester en een Man op; wendde na de Brik, die desgelyks de Vlag ſtreek; doch waar van hy, uit hoofde van de nabyheid der Fregatten, die op hem afkwamen, geen bezit kon neemen. Hy zag dat de genoome Sloep, in plaats van den door hem bevolen koers te houden, de *Engelſche* Vloot zogt te bereiken, waar op hy zich tot midden in dezelve begaf, de ontvlugtende Prys aan boord klampte, op 't ſleeptouw nam, en, in ſpyt van een omringend vuur, dat van alle zyden op hem los-

X. BOEK. 1782.

X. BOEK. 1782.

losbrandde, zyn prooy met zich heenen voerde, de Fregatten vervolgden hem; maar zonder vrugt, onder dit naazetten rantſoeneerde hy de Sloep voor twee duizend Guinjes. —— Op een volgenden Kruistocht onder den *Engelſchen* Wal vervallen, geraakte hy ſlaags met vier gewapende *Engelſche* Sloepen, die hem omringden; doch, naa ruim twee uuren vegtens, afhielden: een groote *Engelſche* Kaaper hervatte het gevegt, dan moest, naa gelyken tyd geſtreeden te hebben, de party der Sloepen kiezen. Zeer ontredderd was zyn Kaaperſchip, twee dooden en eenige gekwetſten hadt hy bekomen; een der eerſten was een *Italiaan*, dien de eene arm was afgeſchooten, waar naa hy met den anderen een ſtuk Geſchut loste, en daar op dood nederviel. In de Kerk te *Vliſſingen* werd, voor LE TURCQS behoudene terugkomst, openlyke dankzegging gedaan. Hy ontving van zyne Rederye, tot eene buitengewoone belooning een zilveren Sabel met een Draagband: op welks zilveren plaat, met toeſtemming der *Vliſſingſche* Regeering, het Wapen dier Stad geſneeden werd; ook vereerde men hem een paar Piſtoolen, fraay met zilver ingelegd. —— Min gelukkig kwam hy 'er af, toen hy, naa een hardnekkig gevegt, vyf glazen lang durende uitgeſtaan, één en twintig Dooden en zeventien Gekwetſten bekomen te hebben, zich moest overgeeven; zelve was hy aan zyn Kaakebeen, Borst en Schouders zwaar gewond. Hy ontſnapte de

Ge-

Gevangenis en kwam, van zyne wonden bykans geneezen; doch zonder Kaakebeen aan de eene zyde, uit *Engeland* weder te *Vlisſingen*. Ontvlugt en niet op zyn woord van Eer ontſlaagen zynde, kon hy weder tegen den Vyand dienen, en kreeg hy terſtond van de Reedery toezegging van een nieuw Kaaperſchip. (*)

X. BOEK. 1782.

De Kaaper Capitein J. CAFFIN verraaderlyk genomen.

Een *Zierikzeeſche* Kaaper Capitein, J. CAFFIN, ſtak uit in het bemagtigen van Pryzen; doch verviel, by ſtilte in de nabyheid van een *Engelsch* Fregat; drie Kotters en een Brik omringden hem op eene wyze, dat het zo onmogelyk was te ontſnappen als onnut tegenſtand te bieden, weshalven hy zich moest overgeeven. Aan boord des Fregats komende, begroette hem de Capitein, *Wees welkom Vriendſchap, waar zyt gy zo lang gebleven? Gy zyt, dat weet ik, voorleden Maandag 's middags ten één uur uit* Vlisſingen *gezeild, en wy hebben u lang gewagt.* — CAFFIN ſtondt geheel verſteld over deeze *Vlisſingſche* Verſtandhouding. (†)

De Kaaper Capitein SEXTROCH, brengt een *Engelſche* Paketboot op.

Men meende het ſpoor, ter ontdekkinge deezer en dergelyke van Verſtandhoudingen, gevonden te hebben, wanneer een ander *Zierikzeeſche* Kaaper Capitein J. W. SEXTROCH, in Wymmaand, een Konings Paketboot, gevoerd door Capitein ELYN, ge-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 108. 229. 367. 767. 966. 1236.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 128. 230. 963.

X. BOEK. 1782.

genoodzaakt hebbende by te draayen en aan boord te komen, als een Vyandlyk Schip, aanmerkte, nam en opbragt. De Paketboot, ſchoon gewapend met acht ſtukken en zes draaybasſen, waar van de eerſte, met dubbel ſcherp, gelaaden waren, en kruid op de zinkgaten hadden, en dus in volkomen gereedheid om te vegten, durfde den kans niet waagen. Wel tragtte de Capitein de Maalen met Brieven over boord te werpen; doch de Kaaper Capitein dien toeleg bemerkende, dreigde, indien hy zulks beſtondt, den Kapitein, en al de Manſchap, dien zelfden weg te zullen doen gaan. (*)

Onderzoek der Brieven.

De Tyding van het neemen dier Paketboot, hoorden veelen, die reeds lang gemord hadden, over het vaaren deezer Schepen, met niet weinig vreugde; de Kooplieden, belang hebbende by de daar mede afgevaardigde Brieven, waren over dit ſtremmen der Briefwisſeling luttel in hun ſchik; en verwekte dit netelige raadsplee-gingen in de hooge Vergaderingen. —— De Commisſarisſen van 's Lands Posteryen, vervoegden zich by Gecommitteerde Raaden van *Holland*, met den voorſlag, dat, indien deeze Maalen met Brieven niet, zo ſpoedig mogelyk, na *Engeland* verzonden wierden, zulks tot groot nadeel der handeldryvende Ingezetenen en wel byzonder van die ter Beurze van *Am-*

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1442.

Amſterdam zou ſtrekken. Men vaardigde X.
een Bode na *Zierikzee* af, met verzoek, BOEK.
dat deeze Brieven aan denzelven mogten
overgegeeven en na *Hellevoetſluis* te rug ge- 1782.
bragt worden, waar men ſchikking zou maaken om dezelve, nevens andere, door een onzydig Schip, ten koste van den Lande, na *Engeland* te zenden. —— Staaten van *Zeeland*, die reeds zints lang geen goed oog op de Paketbooten gehad hadden (*) ſchreeven, beſlooten te hebben, om die Brieven, door Gecommitteerden uit de *Zeeuwſche* Admiraliteit, in byweezen van één of meer Heeren uit de Regeering der Stad *Zierikzee*, te doen openen: uit aanmerking, dat 'er misſchien wel eenige ongeoorlofde Briefwisſeling met den Vyand zou kunnen plaats hebben, mogelyk door het onderzoeken dier Brieven te ontdekken: teffens meldende, dat, indien hun Ed. Groot Mogenden iemand, behoorelyk gemagtigd, wilden zenden, om daar by tegenwoordig te weezen, zy daar toe ten ſpoedigſten doenlyk orders wilden ſtellen. Wel vorderde het belang der Kooplieden allen ſpoed in het verzenden der Brieven; doch, in dit zonderling geval, vorderde het belang van 't Vaderland in 't gemeen, en van *Zeeland* in 't byzonder (†), volſtrekt om van deeze gelegenheid gebruik te maa-

(*) Zie hier boven bl. 236.

(†) Uit aanmerking van het onlangs gebeurde met den Vaandrig DE WITTE. Een geval waar van wy vervolgens zullen moeten ſpreeken.

X. BOEK. 1782.

maaken ter naavorſching of 'er ook ongeoorloofde Verſtandhouding plaats greep, hier om konden zy in 't verzoek der Overzendinge niet treeden. —— De Heer S. E. CROISET, Secretaris van 's Lands Posteryen, kreeg last, ten voorgemelden einde, zich na *Zeeland* te begeeven. — Met alle omzigtigheid ging dit openen en leezen der Brieven toe, en vondt men in een getal van omtrent twee duizend, niets 't welk naar eenige ongeoorloofde Verſtandhouding zweemde: behoorelyk gezegeld werden de Maalen, met de weder digtgemaakte Brieven, aan den Secretaris CROISET ter hand geſteld, die ze na *Holland* overbragt, en voorts de verzendinge na *Engeland* bezorgde. (*)

Staatsbeſluiten over dit Geval.

De Heer FITSHERBERT, Gezant van *Groot-Brittanje*, aan het Hof van *Bruſſel*, thans Gemagtigde te *Parys*, hadt aldaar aan onze Gezanten verzogt, door derzelver goede tusſchenkomst, te willen uitwerken, dat hun Hoog Mogenden, ten aanzien van de genomene Paketboot, welkers neemen het Hof van *Groot-Brittanje* veronderſtelde door *Zeeland*, zonder medeweeten of kennis van *Holland*, gedaan te zyn, door ſchadeloosſtelling van den Capitein, en ontſlag van zyn Perſoon en Manſchap, mitsgaders door een ſpoedig herſtel van het voorgevallene, aan geheel

(*) *Reſol. van Holland* 20 en 27 Nov. 1782. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1619.

heel *Europa* te willen toonen, dat hun Hoog Mogenden niet gezind geweest waren, door middel van den *Zeeuwſchen* Kaper, de gevestigde Briefwisſeling te breeken. Men werd hier op te raade, aan deeze Afgezanten een Affchrift te zenden van het Staatsbeſluit hunner Hoog Mogenden „ dat, zo lange Hoogstdezelven niet „ goedvonden de Correspondentie met *Engeland* aftebreeken, en de Paketbooten, „ tot overbrengen van de Maale met Brieven, geliefden te laaten vaaren, om de „ Paketbooten tegen het neemen van de „ Commisſievaarders te beveiligen, zyne „ Hoogheid verzogt zou worden, gelyk „ zy hem met deezen verzogten, aan de „ Oorlogſchepen en Commisſievaarders „ van den Staat te gelasten, dezelve, tot „ nader Order, vry en ongemoleſteert te „ laaten vaaren." —— Een Staatsbeſluit, waar uit zy zien zouden, dat men maatregels genomen hadt voor de Veiligheid der Paketbooten in het toekomende, en duidelyk aantoonde, dat hun Hoog Mogenden niet gezind geweest waren, om, door middel van den *Zeeuwſchen* Kaaper, die de Paketboot van *Hellevoetſluis* na *Harwich* beſtemd, hadt opgebragt, de vastgeſtelde Briefwisſeling af te breeken, en geen voorneemen hadden, om de verdere ſtoorenisſen aan te moedigen. —— Dit zelfde Staatsbeſluit zou hun toonen, dat hun Hoog Mogenden, wat de Paketboot zelve betrof, de beſchikking daar over gelaaten hadden aan het Collegie ter Ad-

BOEK. X. 1782.

X. BOEK. 1782.

miraliteit in *Zeeland*, als de Competente Regter in deeze zaak. —— Hier van zouden de Gezanten den Heer FITZHERBERT kennis geeven tot onderrigting van zyn Hof, met byvoeging, dat hun Hoog Mogenden niet wisten, dat ten deezen opzigte eenigen ſtap door *Zeeland* in 't byzonder gedaan was; maar het opbrengen van den Paketboot moesten aanmerken als een daad van de Kaper Capitein uit eigen beweeging verrigt, waarom zy den weg van Regten, als de veiligſte in deezen, hadden opengeſteld. —— Gelyktydig hadt men beſlooten, om de vier *Engelſche* Vaartuigen, tuſſchen *Douvres* en *Calais*, met Paspoorten des Konings van *Frankryk* vaarende, vry en onverhinderd te laaten. (*) —— Eenige onzer Kaaper Capiteins hadden, naby het grondgebied van *Zweeden* en *Deenemarken* geſchooten en het prys neemen voortgezet hebbende, moeilykheden: klagten deswegen lieten de Afgezanten by de Staaten hooren, die zo zeer de Regtsvorderingen tegen Commisſievaarders van den Staat wraakten, als zich genegen toonden, om, was 'er waarlyk ſchennis van het Grondgebied gepleegd, des Voldoening te verſchaffen. (†)

Zyne

(*) *Reſol. Gen.* 2 Dec. *Reſol. van Holl.* 27 Dec. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1542.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 808. 1031. 1156. 1158. Voor 't Jaar 1783. bl. 397. 417.

Zyne Hoogheid hadt, den elfden van Wynmaand, op verzoek der Algemeene Staaten, alle Bevelhebbers van 's Lands Schepen en Commisſievaarders bevolen, om de *Engelſche* Lootsbooten in geenen deele te moeijen, ſchade of hinder te doen, veel min dezelve te neemen, of optebrengen; maar dezelve vry en onverhinderd te laaten vaaren. De Afgevaardigden van *Middelburg* gaven ter Staatsvergadering van *Zeeland*, te verſtaan, dit met veel bevreemding uit de Nieuwspapieren vernomen te hebben; dat hun zulk een Beſluit alleszins naadeelig en hoogstgevaarlyk, boven al ten aanzienе van *Zeeland*, voorkwam; zy konden geen reden vinden tot eene zo ongewoone toegeevenheid omtrent eenen Vyand, van welken niets dergelyks wederkeerig te wagten was; die Vaartuigen zouden dus doende, bevoegd weezen om de Dieptens en Stroomen van *Zeeland*, zo binnen als buiten, te komen peilen, om van geene andere nadeelige gevolgen daar uit te dugten, te gewaagen, als het begunſtigen van Briefwisſelingen en dergelyke. Zy oordeelden, dat van de Gewoonlyke Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering behoorde gevorderd te worden eene opgave van de redenen, die tot het neemen van dus een Beſluit aanleiding gegeeven hadden, en was het geſchied met toeſtemming, of zonder wederſpraake, dier Heeren, het ongenoegen der Staaten deswegen te doen blyken, met last om ter Algemeene Staatsvergadering op het herroepen van dit Beſluit aan te drin-

X. BOEK. 1782. Beſluiten de *Engelſche* Lootsbooten betreffende.

X. BOEK. 1782.

gen; vermeenende, dat, wanneer dit onverhoopt niet gelukte, hun Ed. Mogenden zodanige maatregels behoorden te neemen, als men, tot voorkoming van de gevaarlyke en nadeelige gevolgen, welke daar uit voor *Zeeland* zouden kunnen ontſtaan, geſchikſt en dienſtigſt vondt.

Niet alleen ter Staatsvergadering van *Zeeland*, maar ook elders, verwekte dit Bevel geene geringe aandoening, en men ſprak over 't zelve als geſchikt om den *Engelſchen* in de hand te werken. Zyne Hoogheid, verſtaan hebbende, dat 'er een bezwaar zou ontſtaan weezen, als of de *Engelſche* Lootsbooten, op grond van den gegeeven laſt, zich zouden kunnen verſtouten, om binnen de Zeegaten, op de Reeën, en zelfs in de Havenen deezer Landen, ongeſtraft in te loopen, bepaalde, by nadere opheldering, dit niet moeijen of neemen der Lootsbooten alleenlyk tot de zodanige, welke rondſom de Havenen en Kusten der drie Koningryken van *Engeland*, *Schotland* en *Ierlund*, in derzelver werk als Lootsbooten ontmoet wierden, en bewys hadden van waarlyk Lootsbooten te weezen. (*)

Verbod van het huuren van Scheepjes

Reeds in Oogstmaand hadden Staaten van *Holland*, dewyl zy in ervaaringe gekomen waren, dat men aan Strand Vaartuigen afhuurde om ſpoediger dan anderzins geſchieden

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1618. Voor 't jaar 1783. bl. 46. *Post van den Neder-Rhyn* III Deel, bl. 1042.

den kon, Perſoonen of Brieven na *Groot-Brittanje* over te brengen, waarvan, in den tegenwoordigen tyd, groot misbruik zou kunnen worden gemaakt, daar tegen by een Plakaat voorzien, zulks onder zwaare ſtraffen, geheel verbiedende, dan op uitdruklyken last van den Admiraal Generaal, van een der Collegien ter Admiraliteit, of van een der Officieren 't bevel voerende over 's Lands Schepen in de *Zeegaten* of langs de Kusten, of anderzins op uitdruklyke Order van Gecommitteerde Raaden en die daar toe zouden mogen gemagtigd zyn. (*)

aan Strand om na *Engeland* over te ſteeken.

Langen tyd vóór dat de uitkomst toonde hoe 'er weinig of niets, kwam van de beraamde gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen met *Frankryk*, was men elders, en in *Amſterdam* boven al, van de noodzaaklykheid deezer Vereeniginge dermaate overtuigd, dat Burgemeesters dier Stad in de Vroedſchap, op den veertienden van Oogſtmaand, een Voorſtel deeden om ter Staatsvergaderinge in te brengen, of deeze Gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen, welke met het begin van Slachtmaand ſtonden te eindigen, *voor de Campagne van het volgende Jaar*, niet behoorden te volduuren, en deswegen een Voorſtel ter Algemeene Staatsvergadering gedaan te worden. Als mede of het, uit aanmerking van de ſteeds

Voorſtel van *Amſterdam* over het volduuren der Gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen met *Frankryk*.

(*) *Reſol. Holl.* 14 Aug. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 810.

X. BOEK. 1782.

ſteeds aanhoudende goede geneigdheid van het *Franſche* Hof, omtrent deezen Staat, niet raadzaam waare te beproeven om de banden tuſſchen deeze twee volken nader toe te trekken, door het vernieuwen van het Handelverdrag des Jaars MDCCXXXIX, by 't welke 's Lands Ingezetenen, met betrekking tot het ſtuk van Handel en Zeevaard, in *Frankryk* op denzelfden voet met de natuurlyke Onderdaanen des Ryks geſteld en boven andere Vreemdelingen, aangaande het draagen van lasten, begunſtigd werden.

Geſchil der Amſterdammeren ter Dagvaard, over het inbrengen van den Stadslast.

Wanneer de Afgevaardigden van *Amſterdam*, de Heeren S. DEDEL, SALOMONZ. J. GRAAFLAND, PZ. J. DEUTS, en de twee Penſionariſſen VISSCHER en MEERMAN VAN DER GOES, met dit tweeledig voorſtel in *'s Gravenhaage* kwamen, vondt de Meerderheid dier Heeren zwaarigheid om ſtrikt aan den last te voldoen en het geheele Stadsbeſluit in te brengen, waar tegen zich de Penſionaris VISSCHER verzette.

Stadsbeſluit van *Amſterdam*.

Het Stadsbeſluit, aan den Penſionaris VAN BERCKEL als Opſteller toegeſchreeven, was woordlyk van deezen inhoud.

„ Heeren Burgemeesters hebben den Agtbaaren Raad voorgedraagen de navolgende Propoſitie, dewelke in aanmerking der na te meldene ingekomen berigten, naar hunne gedagten, in de tegenwoordige geſteldheid van zaaken, van wegen den Agtbaaren Raad, door Heeren Gedeputeerden deezer Stad ter Dagvaard, ter

„ Ver-

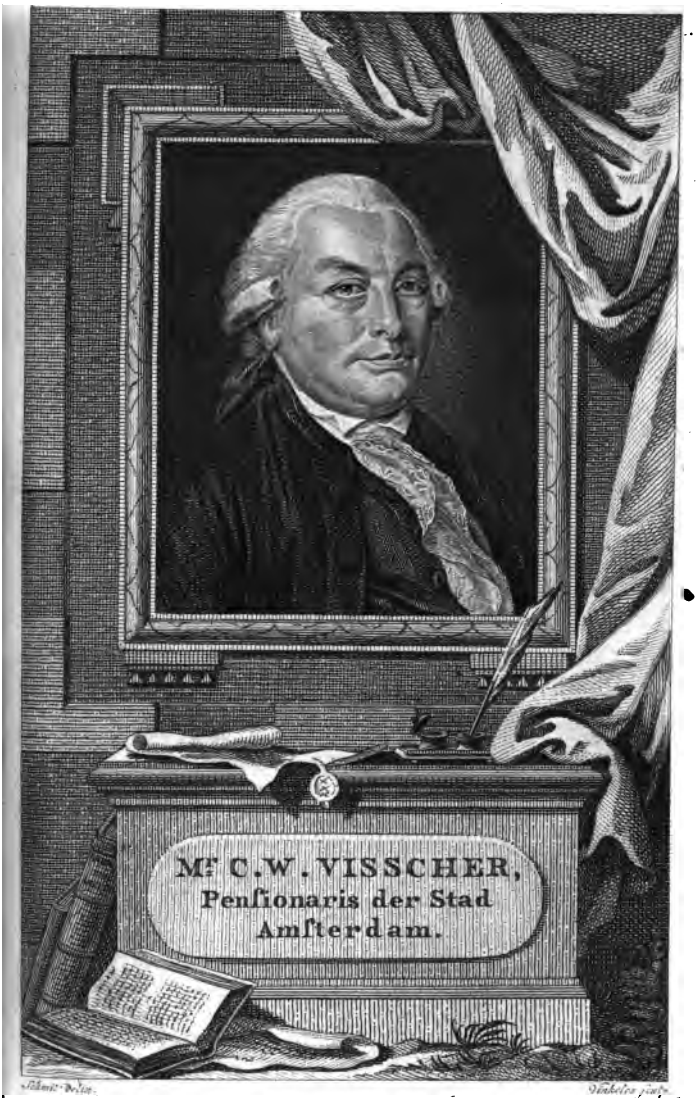
Mr C.W. VISSCHER,
Penſionaris der Stad
Amſterdam.

NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
AND TILDEN FOUNDATIONS

„ Vergadering van hun Ed. Groot Mo-
„ genden, ten ſpoedigſte behoorde gedaan
„ te worden.

„ De Heeren Gedeputeerden der Stad
„ *Amſterdam*, hebben uit naam en op ſpe-
„ ciaale last van de Heeren hunne Prin-
„ cipaalen, ter Vergadering van hun Ed.
„ Groot Mogenden voorgedraagen.

„ Dat aan welgemelde Heeren Princi-
„ paalen, uit de Misſive van den Heer
„ VAN BERKENRODE, hun Hoog Mo-
„ gende Ambasſadeur aan het Hof van
„ *Frankryk*, op den 7 Aug. laatstleden,
„ per expreſſe herwaards gedepecheerd,
„ door Heeren Gedeputeerden ter Dag-
„ vaard gecommuniceerd, klaar genoeg
„ was gebleeken, dat het *Engelſche Mi-*
„ *niſterie*, onder de uiterlyke vertooning
„ van bereidwilligheid om in Negotiatie
„ over een generaalen Vrede, met alle
„ Oorlogende Mogenheden, te treeden,
„ nog ſteeds verborgen hieldt den toeleg,
„ om de vereenigde poogingen der ge-
„ melde Oorlogende Mogenheden, tot
„ afbreuk van hunnen gemeenen Vyand,
„ en om hem te noodzaaken den Vrede
„ op eerlyke en beſtendige gronden te
„ herſtellen, vrugtloos te maaken en te
„ verydelen.

„ Dat, tot bereiking, waar het moge-
„ lyk, van dit ſiniſte oogmerk, van wegen
„ het voorzeide Miniſterie, door middel
„ van haar Gevolmagtigde, den Heer
„ FITZHERBERT, te *Parys*, aan de
„ reſpective Ministers der gemelde Mo-

X. BOEK. 1782.

„ genheden, was te kennen gegeeven, „ gelast te zyn, om, *quaſi ten einde de* „ *voornoemde Negotiatien over een generaa-* „ *len Vrede, dies te eerder tot een goed einde* „ *te brengen*, voorteſlaan, om prætenſe- „ lyk, ter zaake, dat de belangens der „ vier Mogenheden in deezen verſchillen- „ de zouden zyn, met ieder der aldaar „ zynde reſpective Ministers *afzonderlyk* „ in onderhandelinge te treeden.

„ Dat, uit de voorſchreeve Misſive van „ den Heer VAN BERKENRODE, aan „ welgemelde Heeren hunne Principaalen, „ al wyders was gebleeken, dat geen der „ Ministers zich gequalificeerd hebben ge- „ vonden om in deezen inſidieuſen voor- „ ſlag toe te ſtemmen, waarſchynlyk zeer „ wel hebbende gepenetreerd, dat deeze „ demarche uit het zelfde principe gedaan „ wierd, waar uit te vooren, van wegen „ het Hof van *Engeland*, aan de Hoven „ der gemelde Oorlogende Mogenheden, „ onderhandelingen *van particulieren Vrede* „ *met ieder van dezelve afzonderlyk van de* „ *drie andere*, directlyk waren voorgeſlaa- „ gen. Maar dat de voornoemde Minis- „ ters, zich herinnerende, dat hunne „ hooge Principaalen begreepen hadden, „ dat hunne weezenlykſte belangens, zo- „ danige afzonderlyke onderhandelingen „ niet konden gedoogen, de voorzigtig- „ heid hebben gehad, over deezen nieu- „ wen Voorſlag, die alleenlyk in het ui- „ terlyk voorkomen van den eerstgemel- „ den ſchynt te verſchillen, en te bedoe-

„ len

„ le Verdeeldheid onder de Oorlogende Mogenheden te verwekken, mitsgaders hunne vereenigde Magt te verbreeken, om tegen ieder van dezelve dies te meer te vermogen, zich niet uit te laaten; maar deezen Voorſlag ter kennisſe van hunne reſpective Hoven te brengen. X. BOEK. 1782.

„ Dat men zelfs aan het Hof van *Verſailles* in geenen deele twyfelt aan het oogmerk van het *Engelſche* Hof, dat naamlyk het voorzeide Ministerie wel zo veel de Verdeeldheid der Oorlogende Mogenheden als den Vrede bedoelt, hebbende de Graaf VAN VERGENNES, zekerlyk uit overtuiging, dat men aan het Hof van *Frankryk* vastlyk was gereſolveerd zich in zodanige ſtrikken niet te laaten vangen, reeds by voorraad aan gemelden Heer FITZHERBERT verzekerd, *dat men in deezen in alles communicatief met de mede Oorlogende Mogenheden zou gaan.*

„ Dat welgemelde Heeren Principaalen hier mede overgaande tot de beſchouwing van het gedrag van het Hof van *Frankryk*, integenoverſtelling van het eerstgemelde, geduurende de tegenwoordige troubles, ten aanzien van deezen Staat gehouden, al ten eerſten moeten remarqueeren, dat daar inne in tegendeel eene aanhoudende goede trouw en onveranderlyk Systheema van affectie voor de Republiek doorſtraalt; zodanig dat men, naa zo veele doorſlaande preuves daar van te hebben

„ ont-

X. BOEK. 1782.

„ ontvangen, dan ook, volgens principes
„ van ſolide Staatkunde zich genoodzaakt
„ vindt te moeten beſluiten, dat het Hof
„ van *Frankryk*, niet zo zeer uit beginze-
„ len van *Bloote Gunst*, *Benevolentie*, *Compas-*
„ *ſie* of ander *Morele Principes*, die, by al-
„ dien dezelve met de weezenlykſte Staats-
„ belangen niet overeen te brengen zouden
„ zyn, in geene aanmerking by de Mogen-
„ heden kunnen of mogen komen; maar
„ uit *een klaar bezef van wederzydſche alge-*
„ *meene publicque belangen zo van Frankryk*
„ *als van deeze Republiek*, dewelke in dee-
„ zen zyn geoordeeld op een en denzelf-
„ den onwrikbaaren grond gevestigd te
„ zyn, begreepen moet worden gehandeld
„ te hebben. Welke conſideratie alleen
„ de Heeren Principaalen heeft bewoogen
„ om by derzelver Propoſitie van den 18.
„ May MDCCLXXXI hun Ed. Groot
„ Mogenden voor te ſlaan, *zo ras doenlyk*
„ *het Hof van Frankryk te verzoeken, met*
„ *deezen Staat in overleg te treeden nopens de*
„ *wyze, waar op men, geduurende het toen-*
„ *maalige Zomerſaiſoen, met communicatie*
„ *der Plans van wederzydſche Operatien zou*
„ *kunnen en behooren te ageeren;* zo als dit
„ zelfde Staatkundige oogmerk, dan ook
„ daar naa hun Hoog Mogenden in het
„ generaal heeft gemoveert de bewuste
„ Conventie, deezen aangaande voor het
„ tegenwoordig Saiſoen met *Frankryk* aan
„ te gaan en te ſluiten. — En niet alleen
„ dit, maar dat in dit zelfde doorzigt
„ van harmonie der wederzydſche onver-

„ an-

„ anderlyke Staatsbelangen, hun Hoog X.
„ Mogenden op den 1 July laatstleden heb- BOEK.
„ ben *gereſolveerd, de herſtelling van haaren* ——
„ *Vrede met Engeland, tot de generaale Pa-* 1782.
„ *cificatie uit te ſtellen.* Zynde daar op
„ gevolgd dit rondborſtig Declaratoir van
„ wegen het Hof van *Frankryk*, te vinden
„ onder de Notulen van de Generaliteit van
„ den 17 July deezes Jaars, *Que ſa Ma-*
„ *jeſté accepté avec plaiſir la Propoſition, que*
„ *leurs Hautes Puiſſances lui ont fait*, DE
„ NE PAS SEPARER LEUR CAUSE
„ DE LA SIENNE, *dans cette importante*
„ *circumſtance; et temoigné que les ſentiments*
„ *de ſa conſtante affection, lui ſeront une Loi*
„ *inviolable de veiller, avec le plus grand ſoin,*
„ *aux interets eſſentielles de la dignité et de la*
„ *proſperité de vos Hautes Puiſſances.* Waar
„ mede gepaard gaan de ſterkſte verzeke-
„ ringen by continuatie, dat het Hof van
„ *Frankryk* niet van intentie is, Vrede met
„ *Engeland*, afzonderlyk van deeze Repu-
„ bliek, en zonder derzelver belangen te
„ helpen maintineeren, aan te gaan en te
„ ſluiten.

„ Dat de Heeren Principaalen, op eene
„ gepaste wyze en met alle decentie, naa
„ alle de bovenſtaande Conſideratien, hun-
„ ne verdere Medeleden en allen die deel
„ hebben aan de directie van zaaken in dee-
„ ze Republiek, nu gerustlyk durven vraa-
„ gen, of het aan eenige de minſte bedenk-
„ lykheid of twyfeling onderhevig kon zyn,
„ welk antwoord van meergemelde Hoog
„ Mogenden behoorde te worden gegeeven

„ aan

X. BOEK. 1782.

„ Ed. Groot Mogenden, te proponeeren, „ of het Concert van Operatien tegen „ *Engeland* met *Frankryk* voor dit Saiſoen „ aangegaan en geſlooten, voor de Campagne van het volgende Jaar, niet behoorde te worden gecontinueerd, mitsgaders daar toe de noodige demarche van wegen deeze Provincie ter Generaliteit niet behoorde gedaan te worden. —— En, wyders, of in aanmerking van de ſteeds voortduurende goede diſpoſitie van het Hof van *Frankryk* omtrent deezen Staat, daar van niet behoorde te worden geprofiteerd, en beproefd of de Liaiſons tuſſchen beide de Natien niet nader zouden kunnen werden toegetrokken, door middel van vernieuwing van het Commercie Tractaat van den Jaare MDCCXXXIX, waar by de Ingezetenen van deezen Staat, met relatie tot het ſtuk van Commercie en Navigatie in *Frankryk*, op den zelfden voet als de natuurlyke Onderdaanen van zyne Majeſteit zelve, aangaande het draagen van Lasten, boven andere Vreemdelingen geſteld worden en gefavoriſeerd.

„ Waarop gedelibereerd en omvraage gedaan zynde, zyn Heeren Burgemeesteren voor hunne genomene moeite bedankt, en hebben de Heeren Vroedſchappen zich met de bovenſtaande Propoſitie geconformeerd" (*) In

(*) *Extract uit de Reſolutien van de Vroedſchap der Stad Amſterdam* 14 *Aug* 1782.

In ſtede van de breeduitgewerkte, en tot veele byzonderheden afdaalende, Inleiding, om tot de Voorſtellen zelve te komen, gaven de Afgevaardigden te verſtaan, „ dat „ de Heeren hunne Principaalen, in ſerieuſe overweeging genomen hebbende de „ critique omſtandigheden, waar in deeze „ Republiek zich bevondt, en overtuigd „ zynde, dat het Intrest van deezen Staat „ onvermydelyk vorderde, de Liaiſons met „ het Hof van *Frankryk*, welke zedert het „ arreſteeren van het Concert van Operatien, geduurende dit Zomerſaiſoen, (tot „ het neemen van welke Reſolutie door de „ Propoſitie op last van hun Heeren Principaalen, op den achttienden May van „ het voorleden Jaar, aanleiding gegeeven „ was,) plaats gehad hadden, hoe langer „ hoe meer aan te kweeken; en, daarenboven, geconvinceerd zynde, dat de „ opregte Intentie van zyne Allerchristlykſte Majeſteit was, geen Vrede met *Engeland*, afzonderlyk van deeze Republiek „ aan te gaan of te ſluiten; in welke overtuiging zy nog ſterker bevestigd waren „ door het gedeclareerde van Hoogstgedagte zyne Majeſteit, van naamlyk de belangen van deezen Staat te zullen maintineeren, hun hadt gepermoveert de „ Heeren hunne Gedeputeerden tot Dagvaard te gelasten, ter Vergadering van „ hun Ed. Groot Mogenden, by gelegenheid der Deliberatien over de Inſtructien voor den Heer LESTEVENON „ VAN

X. BOEK. 1784.

X. BOEK. 1782.

„ VAN BERKENRODE en den Heer „ BRANTZEN, de twee Voorſtellen, „ wegens de volduuring van de Gezamenlyke Krygsverrigtingen in de Zee„ krygstochten van het volgende Jaar, „ en de Vernieuwing van het Handel„ Tractaat des Jaars MDCCXXXIX, te „ doen (*)".

Die denzelven niet geheel hadden voorgedraagen in 't gelyk geſteld.

Dit geſchil tuſſchen de Heeren ter Dagvaard, werd openbaar, gaf veel ſtofs tot geſprek, en de Nieuwspapieren vloeyden over van aanmerkingen, wegens deeze vreemde gebeurtenis; doch men ſchermde, den eigenlyken Stadslast niet, of gebrekkig, weetende, in't wilde. Gewigts genoeg hadt deeze zaak om in *Amſtels* Vroedſchap ernſtig overwoogen, en door Heeren uit dezelve, des byzonder gelast, onderzogt te worden; van welk onderzoek, op den negenden van Herfstmaand ten einde gebragt, de Nieuwspapieren het volgende Verſlag, naar egte berigten, gaven. „ De zaak, wegens het „ gedrag der Gedeputeerden van *Amſter„ dam* op de laatſte Vergadering van *Hol„ land* gehouden, is afgedaan, en wel zo„ danig, dat daar by niet alleen is begree„ pen, dat Gedeputeerden aan het groot „ oogmerk van den Agtbaaren Raad heb„ ben voldaan; 't welk geweest was de „ Continuatie van het Concert der Ope„ ra-

(*) *Reſol. van Holl.* 17 *Aug.* 1782.

„ ratien met *Frankryk*, en het nader toe-
„ trekken der Liaiſons met die Mogen-
„ heid, door vernieuwing van het Com-
„ mercie Tractaat van MDCCXXXIX,
„ ten ſpoedigſten ter Vergadering van *Hol-*
„ *land* te doen proponeeren; maar ook
„ teffens derzelver begrip over de abuſif-
„ heid van zekere ſtellingen in de Pre-
„ miſſen van die Propoſitie vervat, alles-
„ zins gefundeerd is geoordeeld; en daar
„ benevens volleedig erkend, dat zy Hee-
„ ren Gedeputeerden wel te regt zwaar-
„ righeid hadden gemaakt om ſtrikt aan
„ hunnen Last te voldoen, en dat door
„ het niet inbrengen van de geheele Stads-
„ Reſolutie, zo als die was leggende,
„ een weezenlyken dienſt aan de Vroed-
„ ſchap was gedaan, als welke anderzins
„ zou zyn bloot geſteld geweest aan Re-
„ flectien en Reproches, welke voor de-
„ zelve zeer onaangenaam en gansch niet
„ onverſchillig zouden hebben moeten
„ zyn; en offchoon de Vroedſchap wy-
„ ders heeft verklaard, dat het ontdekken
„ der gezegde Erreuren geene genoegzaa-
„ me reden hadt behoren uit te leveren
„ om de Propoſitie met aflaating der gron-
„ den van dezelve te doen; maar dat de
„ Heeren Gedeputeerden voorzigtiger en
„ beter zouden hebben gedaan, dat zy van
„ die door hun bevondene Erreuren, ten
„ ſpoedigſten kennis hadden gegeeven, en
„ nadere Orders gevraagd, en dat zy mid-
„ delerwyl hun best hadden gedaan, om

X. BOEK. 1782.

„ de Vergadering van *Holland* zo lang by-
„ een te houden, tot dat zy zodanigen na-
„ deren last van den Agtbaaren Raad zou-
„ den hebben bekomen, en dat de Vroed-
„ ſchap dus die daad van de Gedeputeerden
„ niet konde goedkeuren, zo heeft men
„ egter ten duidlykſten getoond de zuiver-
„ heid hunner Motieven, en hun welmee-
„ nend oogmerk, in het aflaaten van meer-
„ gemelde Premiſſen, geenzins in twyfel te
„ trekken; terwyl de Vroedſchap ook tef-
„ fens uitdruklyk heeft gewild, dat, by de
„ verdere Deliberatien over de gedaane Pro-
„ poſitie, van die Stellingen, welke de
„ eenige oorzaak waren geweest van de be-
„ denkingen der Gedeputeerden, geen ge-
„ bruik zou worden gemaakt; maar dat al-
„ leen de gronden van de Propoſitie, met
„ Correctie van het Erroneuſe daar in voor-
„ komende, zouden worden aangedron-
„ gen, en wel op zodanig eene wyze als
„ door den Raade nader is voorgeſchree-
„ ven." (*)

Beſluit van *Holland* omtrent de gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen.

De groote zaak, die van deeze veel opziens baarende en onaangenaame omſtandigheid vergezeld ging, kreeg by een Staatsbeſluit, den drie en twintigſten van Wynmaand, ter Staatsvergadering van *Holland*, dit beſlag; dat men, betreffende de gezamenlyke Krygsverrigtingen met *Frankryk* het ſtuk ter Algemeene Staatsvergadering daar

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1102.

daar heen zou wenden, dat, by vernieuwing en verbreeding van het Besluit door hun Hoog Mogenden op den vierden van Lentemaand deezes Jaars genomen, zyne Hoogheid, als Admiraal Generaal van de Unie, verzogt mogt worden, om, op zodanig eene wyze als hy geschikst zou oordeelen, met het Hof van *Frankryk* ten spoedigsten de wyze te beraamen, op welke de Operatien ter Zee van wederzyden, of met zamengevoegde Magt, *geduurende deezen Oorlog*, tegen den algemeenen Vyand zouden kunnen worden ingerigt. De Ridderschap wilde het *geduurende de Campagne van het aanstaande Jaar* bepaald hebben, en hadt voorheen, dit gevoelen uitende, betuigd, dat zyn Hoogheid verklaard hadt huiverig te zyn, om zich in dit werk te mengen in zo verre, dat zulks op zyn naam zou gaan, dat het gevoeglyker was, zo zulks geschiedde van Souverain tot Souverain, dus uit naam van zyne Hoogheid voorstellende, om 't zelve, egter met voorkennis en overleg van Hoogstdenzelven, aan de Gedeputeerden tot de buitenlandsche zaaken, en het Secreet Besoigne te verzenden. — *Dordrecht*, en eenige andere Leden weezen deezen Voorslag van de hand, de benoemde Persoonen en Vergadering daar toe ongeschikt oordeelende. Wanneer zyne Hoogheid, nogthans op den bystand van des kundigen aandrong, dan moest, huns agtens, eene andere Commissie beraamd worden: dewyl die Heeren niet zonder bekomme-

X. BOEK. 1782.

X. BOEK. 1783.

ring waren, dat het Hof van *Frankryk* zich op dien voet niet zou inlaaten. (*) By de Regeering van *Amſterdam* was 'er niet éénpaarig; maar alleen by meerderheid, beſlooten om de Gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen *geduurende deezen Oorlog* uit te ſtrekken; verſcheide Leden waren van gevoelen, dat men dit, *ſlegts voor één Jaar* moest aangaan (†): dewyl men zodanig eene Verbintenis even gemaklyk alle Jaaren, zo de Oorlog voortduurde, kon vernieuwen, naar maate de omſtandigheden zulks mede bragten; en dat het Gemeenebest zich, zo min mogelyk, aan ketens moest leggen, zynde niets zo gevaarlyk als zich al te diep met eene magtige Mogenheid in te laaten. (§) Reeds in Herfstmaand hadden hun Hoog Mogenden, by monde van den Griffier FAGEL betuigd, dat hun aangenaam zou weezen, „ om, „ in den aanſtaanden Jaare, met gecombineerde Magt, of met gemeen Overleg, de Krygsverrigtingen voort te zetten (**)."

We-

(*) *Reſol. van Holl.* 23 Oct. 1782. Zie het Advys van den Vroedſchap P. EBBENHOUT te *Enkhuizen*. *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1425.

(†) Zo in het oorſpronglyk Stadsbeſluit, als in den Voordragt der Afgevaardigden dier Stad, was ook alleen geſprooken van *de Campagne voor 't volgende Jaar*.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1152.

(**) Zie hier boven bl. 314.

Wegens het tweede Voorſtel vondt men goed, alvoorens daar op een volſtrekt Beſluit te neemen, den Raadpenſionaris te magtigen, om aan den Hertog DE LA VAUGUYON opening te geeven van het verlangen hunner Ed. Groot Mogenden, om de afgebrooke Onderhandelingen over het Handelverdrag tuſchen beide de Mogenheden, hoe eer hoe beter, hervat te zien, en desaangaande, door tuſchenkomſt van dien Afgezant, de neiging des *Franſchen* Hofs te beproeven. (*)

Wegens het vernieuwen van het Handelverdrag.

De Zeevaard ging, blykens de Lyſten der ingekomene en uitgezeilde Schepen, veel ſterker dan in den voorleden Jaare (†); het veelvuldig gebruik der Onzydige Vlaggen, was hier van ontegenzeggelyk oorzaak. —— De *Engelſche* Kaapers, die de *Middellandſchezee* zeer onveiligmaakten, en wier uitrustig zeer bevorderd werd door de menigvuldige *Engelſche* Kantooren te *Livorno*, welke Haven zy vry uit- en inliepen, belemmerden de Vaard na en van de *Levant* voor *Hollandſche* Schepen grootlyks: waar om verſcheide Kooplieden zich van de Vlag des Gemeenebests *Raguſa* bedienden, 't welk de Regeering van 't zelve bewoog aan onzen Staat deswegen een allerverpligtendſten Brief te ſchryven. —— Met dit alles bloeide de Scheepvaard

Staat der Zeevaard en des Handels.

(*) *Reſol. van Holl.* 23 Oct. 1782.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 1702.

X. BOEK. 1782.

vaard op *Oostende*, voor een vrye Haven verklaard, sterk; de Beurs te dier Stede werd druk bezogt, en de aldaar opgerigte *Vlaardingsche Asſurantie Compagnie* was, in weinig dagen, tot ſtand gekomen. Het gevreesde verleg van den Handel (*) werd, door een droeve Ondervinding, maar al te gegrond gevonden, (†)

De Haringvaard weder opengeſteld.

Hoe veel moeite de belanghebbenden by de Haringvaard, in den voorleden Jaare, ook hadden aangewend, om de groote Visschery voortgang te doen hebben, bleef dezelve geheel ſtilſtaan (§). Die aan de *Maaze* vervoegden, zich vroegtydig by hun Hoog Mogenden met verzoek om de Haringvaard, voor dit Jaar, en vervolgens, weder open te ſtellen. Hun verzoek vondt ingang. De Collegien ter Admiraliliteit op de *Maas*, als mede in *West-Friesland* en 't *Noorder-Kwartier*, kreegen van hun Hoog Mogenden aanſchryving om aan de Reeders der Haringvisſchery, die zich met behoorelyke toeſtemming en ſchriftlyke bewilliging van de Heeren Gedeputeerden of Penningmeesteren van de Groote Visſchery aan dezelve zouden vervoegen, dit Jaar, onder behoorelyke voorzorgen en bepaalingen

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſtorie* III Deel bl. 145.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 554. IIII.

(§) Zie onze *Vaderl. Hiſtorie* III Deel bl. 101 enz.

gen, de Haaringvaard toe te ſtaan. —— Geldt de nieuwe Haring altoos een hoogen prys, thans watertande elk na deeze een —— Jaar gemiste Lekkerny, de zeven eerſte Tonnen in de *Maas* aangebragt werden, ieder voor achthonderd Guldens de Ton verkogt. Ongemoeid en rustig lieten de *Engelſchen* de *Hollandſche* Haringbuizen en Vaard en Viſſchery volbrengen: waarom hunne Hoog Mogenden aan de Oorlogſchepen en Kaapers van deezen Staat verboden op eenigerlei wyze de *Engelſche* Viſſchers te moeijen (*) —— De *Maasſluiſſche* en *Engelſche* Viſſchers op dezelfde hoogte ter neering vaarende, lieten elkander ongeſtoord. Geen gering getal der eerstgemelde waren onder *Keizerlyke* en *Pruiſſiſche* Vlag uitgezeild. Ten einde hier van, ten nadeele der Viſſcheryen in de *Oostenrykſche Nederlanden*, geen misbruik zou gemaakt worden, liet de Keizer eene Verklaaring doen, dat deeze Viſſchery, onder zyn Vlag, of die zyner *Nederlanden*, niet zou kunnen geſchieden, dan door Vaartuigen voorzien van byzondere Zeebrieven voor de Viſſcherye, door de Magiſtraat van *Oostende* of *Nieuwpoort* behoorelyk uitgevaardigd: alle Vaartuigen, met andere Zeebrieven, hoe ook genaamd, viſſchende, zouden voor uitlandſche gerekend

X. BOEK. 1782.

(*) *Reſol. van Holl.* 11. Mey 1782. *N. Nederl. Jaarb.* 586. 756. 730.

X. BOEK. 1782.

kend worden, en geenerlei beſcherming van 't Gouvernement, of eenige gunſte, aan de Viſcherye van de *Oostenrykſche Nederlanden* toegeſtaan, genieten (*).

Voorſlag van vryheid om de *Groenland* en *Straatdavidsvaarders* aan Onderdaanen van Onzydige Mogenheden te mogen verkoopen, ingewilligd.

De Walvischvangst in *Groenland* en de *Straatdavids* het voorleden Jaar ſtilgeſtaan hebbende en nog niet opgeſteld zynde, verzogt een en ander Boekhouder, zo te *Rotterdam* als te *Zaandam*, by den Staat verlof tot verkoop van eenige Schepen met de Vleeten tot die Viſcheryen behoorende. Het Verſlag daar op uitgebragt liep op deezen zin, om, niettegenſtaande het Plakaat van den zes en twintigſten van Louwmaand en den veertienden van Slachtmaand des Jaars MDCCLXXXI, en andere vroegere Plakaaten op het ſtuk der *Groenlandſche* en *Straatdavidſche* Viſcheryen, de Collegien ter Admiraliteit te magtigen, om geduurende deezen Oorlog, den des verzoekenden, te vergunnen de Schepen en Vleeten met derzelver toebehooren, aan Onderdaanen van Onzydige Mogenheden te verkoopen, voor zo verre zy zulks alsdan met de heilzaame oogmerken van de Plakaaten niet ſtrydig zouden oordeelen; met aanbeveeling nogthans aan die Collegien, om byzonder zorge te draagen, dat, voor zo verre eenige Schepen van die Viſcherye verkogt zouden mogen worden tot Koopvaardyſchepen, de Vleeten of Walvischvangers-Gereedſchappen,

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1782. bl. 96. 363. 566.

pen, geduurende den Oorlog niet gebrooken, verminderd of, by gedeeltens zouden verkogt worden. Met volmagt aan de Admiraliteits Collegien om aan de Onderdaanen van vreemde Mogenheden, (de *Engelſchen* uitgezonderd, aan welken geen Schepen mogten verkogt worden,) die eenige Schepen tot de *Groenlandſche* of *Straatdavidſche Visſcheryen* met derzelver Vleeten, Gereedſchappen en toebehooren, zouden mogen koopen om tot die Visſcheryen te gebruiken, en dezelve hier te Lande zouden willen uitrusten, en van hier uitvoeren, toe te mogen ſtaan om eenige Manſchappen, op die Vaard afgerigt, te mogen huuren en gebruiken, mits voor de weder oplevering van dezelven behoorelyke borg werd geſteld van drie honderd Gulden de Man; als mede om aan de zodanigen, die zich, onder een Borgtocht van twaalf duizend Guldens, wilden bepaalen om, naa het afloopen des Visſcherye, en by behoude Reize, in deeze Landen weder te keeren, en den Last hier in te brengen, zonder dezelve op eenigerlei wyze, anders dan hier te Lande, te breeken, genot te laaten trekken van den vrydom van Last- en Veilgelden, en andere voordeelen, by de *Groenlandſche* en *Straatdavidſche Visſcherye* genooten als dezelve openſtaat. (*) — Geen Schip ter Walvischvangst uitgerust, viel deezen Jaare in

X. BOEK. 1782.

(*) *Reſol. van Holl.* 8 Maart 1782.

K. BOEK. 1782.

in de Havens deezer Landen binnen; tot groote veragtering van eene Visschery, die uit de onvrugtbaarste Wereldoorden anders, niet zelden, in de Havens deezer Landen, veel schats invoerde, en, schoon zomtyds, op zichzelve beschouwd, niet voordeelig, door de bykomende werkzaamheden van Scheepsbouw, Touwslagery, Traankookery, en wat verder daar aan hangt, den Ingezetenen een onberekenbaar voordeel schonk. Te meer spyts baarde dit: dewyl de *Engelschen*, reeds zints lang onze sterkste Mededingers, eene meerderheid in die Visschery, door toegelegde Geldbeloonningen ter aanspooringe eenigen tyd geleden bekomen, voor altoos scheen en te zullen behouden, zo niet ons daar van eerlang geheel te zullen ontzetten.

Einde van het Vierde Deel.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

ADAMS doet den Voorſlag eens Verbonds van Vriendſchap en Koophandel aan onzen Staat, 33. Zyn Vertoog te dier gelegenheid *Ald.* Beantwoording des Voorſlags, 40. Oorzaaken van het draalen des Antwoords en verſchillende gedagten over den Voorſlag, 40. Hoe de Kooplieden dit ſtuk inzagen, 41. Het aangaan deezes Verdrags niet buiten bedenklykheden, 45. Hoe CAPELLEN TOT DEN MARSCH 'er voor yvert, 46. Taal des Kwartiers van *Oostergo* op dit ſtuk, 48. Dit alles blyft voor eerst zonder uitwerking, 51. Opent hier te Lande een Geldopneeming 53.

Alkmaars gedagten over den Voorſlag van *Leyden*, 256.

America (*Noord*) Schets der Krygsverrigtingen in den Jaare 1781, 20. Opſtand in het Leger der *Noord-Americaanen*, 21. Hoe zeer vergroot, 22. Poogingen van CORNWALLIS, 23. Door GREEVE tegengeſtaan, 24. CORNWALLIS behaalt veele voordeelen op de *Americaanen*, 26. WASHINGTON verrast hem, 27. Sluit hem in, 29. Maakt hem met zyn Leger Krygsgevangen, 30. Gevolgen hier van in 't Leger der *Americaanen Ald.* Wat zulks in *Engeland* te wege bragt, 32.

America (Verbond van Koophandel tuſschen) en onzen Staat voorgeſlaagen, 33. Zie ADAMS.

——— (Geldligting voor) hier te Lande gedaan, 52. Verſchillend beoordeeld, 53. Door *Frankryk* ten haaren behoeve, 54. Misſchien van *Rusland* mede, 55.

Amſterdam levert aan zyne Hoogheid een Vertoog over den Staat des Lands en des Hertog van BRUNSWYK be-

betreffende, 75. Dit Vertoog weder te rug genomen *Ald.* Den Stadhouder weder toegezonden, 76. Inhoud van 't zelve. *Ald.* Geeft hetzelve geheel in 't licht, 91.

Amſterdam Oordeel dier Stad over de Bezending na zyne Hoogheid en den Last aan dezelve, 269. Geeft eene Opheldering wegens den zart van de Commisſie welke zy aan zyne Hoogheid wilde toegevoegd hebben, 270.

——— (De Admiraliteit van) verdeedigt zich wegens de verdenking van agtloosheid omtrent de Schepen na *Brest* beſtemd, 333.

——— (Voorſtel van) over het voldaauren der Gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen met *Frankryk* en 't vernieuwen van het Handelverdrag, 359. Geſchil der *Amſterdammeren* ter Dagvaard over het inbrengen van de Stadslast, 360. Stadsbeſluit *Ald.* Die 't zelve niet geheel hadden voorgedraagen in 't gelyk geſteld, 370.

Antwerpenaats, hun verzoek om de *Schelde* geopend te krygen door JOSEPH II. afgeslagen, 129.

B.

Barriere Steden 's Keizers Voorſtel om dezelve te ſlegten, 131. De Staaten vraagen des eene nadere bepaaling, welke zy ontvangen, 133. Door het Krygsvolk van den Staat ontruimd, 135. Eenigen zyn over die ontruiming bezwaard; anderen houden ze voor een geluk, 136.

Bedeſtonden (*Maandlykſche*) in *Holland*, *Utrecht*, *Gelderland*, *Overyſſel* en *Zeeland* vastgeſteld, 190. *Gaes* wil uit hoofde van de Werkloosheid de Bedeſtonden ſtaaken, 191. Door andere *Zeeuwſche* Steden daar van afgemaand, 192. *Oostergo* levert een ontwerp in tot het houden van Bedeſtonden, 't welk tot geen beſluit komt, 193.

Bededag (Zie *Dank-* *Vast-* en)

BERCKEL (VAN). De Penſionaris begeert afdoening in zyne zaak, 65. Redenen waarom hy zich by eenen Brieve aan hun Ed. Groot Mogende vervoegt, 66. Hoe men daaromtrent handelde, 71. Verlegenheid des Hofs van *Holland* met deeze zaak, 71. Verſchillende gevoelens over 't Advys des Hofs, 72.

Brest (Onderhoud der Bezendinge van *Holland* by zyne Hoogheid over de Tien Schepen na) beſtemd, 275. Wat *Frankryk* bewoog om den Voorſlag van Tien Schepen na *Brest* te doen, 309. Zyne Hoogheid met dien Voorſlag verlegen, 311. Raadſlag by hun Hoog Mogenden om die Schepen te zenden, 312. Beſluit overeen-

eenkomſtig daar mede genomen, 315. Bevelen aan de Zee-Officieren tot deezen Tocht, 316. Laſt hier toe aan HARTSINCK, 317. Ongereedheid der Schepen, 318. De Reis mislukt, kennisgeeving hier van, 320. Nadere kennisgeeving van *Holland*, 321. 't *Fransche* Hof deswegen klagtig, 322. Misnoegen deswegen in den Lande *Ald.* Aanmerkingen daar op gemaakt door de Gelastigden by zyne Hoogheid *Ald.* Brief van *Friesland* deswegen aan de Bondgenooten, 324. Aan zyne Hoogheid, 326. Antwoord van zyne Hoogheid aan *Friesland*, 329. *Stad en Lande* neemt hier over een beſluit en laat het den Bondgenooten toekomen, 330. De Admiraliteit van *Amſterdam* verdeedigt zich tegen de verdenking van agtloosheid in dit geval, 333. Nadere Brief van *Friesland* hier over aan de Bondgenooten, 344. *Zierikzees* Voorſlag wegens dien Tocht, 341.

Brigade (*Schotſche*) in Lands Krygsvolk veranderd, 179. Wat over het in den Eedneemen en de Vaandels te doen viel, 189.

BRUNSWYK (Bezwaarende bedenkingen tegen den Hertog van) door die van *Amſterdam* ingebragt, 78. Hy trekt zich dit ten ſterkſten aan, 85. Vervoegt zich met een Klaagbrief by de Algemeene Staaten, 86. Voorſlag van zyne Hoogheid tot onderzoek van diens zaak, 89. Gelastigden uit hun Hoog Mogenden, ſpreeken den Hertog vry, 92. Hy, daar mede niet te vrede, dringt aan op een onderzoek zyns gedrags, 93. *Gelderlands* beſluit in zyne zaak, 93. Gevoelens van *Friesland* deswegen, 99. 't Beſluit van *Stad en Lande*, 101. Hoe men in *Overyſſel* des verſchillend dagt, 102. *Utrechts* raadslag, 104. *Zeeland* verklaart zich niet, 106. Gevoelens der Staatsleden van *Holland Ald.* Nadere bekendmaaking des Hertogs, 110. Brief van den Baron VAN LYNDEN, den Hertog betreffende, 111. Taal van van der CAPELLEN TOT DEN MARSCH, 116. *Deenemarken* en *Pruiſſen* werken ten voordeele des Hertogs; doch van den Keizer vindt men 't niet, 119. Geeft reden waarom hy zich by hun Hoog Mogenden vervoegd hadt, 120.

C.

CAFFIN (de Kaaper Capitein J.) verraadlyk genomen, 351.

CAPELLEN TOT DEN MARSCH yvert zeer voor de Verbintenis met de *Americaanſche Staaten*, 46. Wil eene verbintenis met *Frankryk* voor den tegenwoordig Oorlog aangaan, 56. Voert ſterke taal

taal wegens den Hertog van BRUNSWYK, 116.
CAPELLEN TOT DEN POL diens zaak blyft ſleepende, 62. 't Voorgevallene wegens een Brief in de *Noord-Holl.* Courant zyne zaak betreffende, 63. Krygt *Zwolle*, *Deventer* en *Kampen* op zyne zyde; 64.

D.

Dag (*Dank- Vast- en Bede*) Verſchillen over de Uitſchryving, 181. Hoe dezelve luidde, 182. Misnoegen onder de Landzaaten, veele Heeraars houden 'er zich niet aan, 185. In *Vlisſingen* wordt den Predikanten een byvoegzel gegeeven, 186. *Friesland* verwerpt de Uitſchryving, en geeft eene andere, 187. Inhoud van dezelve, 188.
Delft (byzondere Raadſlag van) wegens den last der Benendinge aan zyne Hoogheid, 267.
Dordrecht keurt het onderzoek door *Leyden* voorgeſlagen goed, 249.
Drostendienſten in *Overyſſel*, willen die van *Zwolle* afgeſchaft hebben, 64.

E.

Elſeneur (Acht Koopvaarders behouden na) geleid, 205. Wat de *Hollandſche* Schepen daar deedt blyven *Ald.*
Engeland (Strydige Ontwerpen van Vrede met), 5. Gedagten, dat de drie *Noordſche* Mogenheden eenen Afzonderlyken Vrede tusſchen ons en dat Ryk zouden bewerken, 7. Verſchillende gevoelens over zulk een Vrede, 8. Geeft geen gehoor aan een Voorſlag door *Zweeden* gedaan, 10. Wil den Vrede alleen door bemiddeling der Keizerinne van *Rusland*, 13. Aanmerking over *Engelands* gedrag in deezen; 15. Smeekſchrift der *Londenſche* Burgery over den Vrede, 16.
Engeland (Verbod wegens het huuren van Scheepjes om na) over te ſteeken, 358.
——— (Geſteltenis in) toen men 'er berigt ontving der Krygsgevangenneeming van CORNWALLIS, 30.
Engelſche (Een Vloot der) op onze Kust, 299. Verwydert zich 302. 305. Brengen met een zwak Convoy een groot getal Koopvaarders uit de *Zond* in *Engeland* behouden binnen, 312.

F.

Frankryk, doet een Geldligting onder Guarantie der Algemeene Staaten, 54. Voorſlag ten *Gelderſchen* Landsdage, om in den Oorlog eene Verbintenis met *Frankryk* aan te gaan, 56. In *Overyſſel* yvert 'er *Zwolle* en PALLANDT VAN ZUITHEM voor, 59. In *Friesland* neigt men tot het aangaan dier Verbintenisſe, 61.

Frankryk (Beraaming van het Plan om gemeenſchaplyk met) te handelen, 196. Antwoord des *Franſchen* Afgezants op dit Voorſtel, 198 De voorwaarden door den *Franſchen* Afgezant geeischt en door hun Hoog Mogenden aangenomen, 200. Wederzydſche Plans uitgewisſeld, 201. Nadere handelingen met den *Franſchen* Afgezant over het Gemeenſchaplyk Plan, 208.
——— Wat het *Franſche* Hof bewoog tot het voorſtel om Tien Schepen na *Brest* te zenden, 309. Zie verder *Brest*.
——— (Beſluit by *Holland* om de Gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen met) te doen voortduuren, 372. Wegens het vernieuwen van een Handelverdrag met *Frankryk*, 375.
Friesland. Het Kwartier van *Oostergo* yvert ſterk voor het aangaan eener Verbintenisſe met *Noord-America*, 48. De andere Kwartieren ſtemmen 'er niet in, 52.
——— neigt tot het aangaan van eene Verbintenis met *Frankryk* in den tegenwoordigen Oorlog, 61.
——— Gevoelens daar, wegens de zaak van den Hertog van BRUNSWYK, 99.
——— (Plan ter verbetering van den Landbouw en Veefokkery in) 144.
——— (Aanmerkingen van) op eenige Uitdrukkingen in de Petitie van den Raad van Staaten, 170. Weigert in de Vermeerdering der Landmagt en het Veldleger deel te neemen, 172. Stemt in den aanbouw van Negentien Oorlogſchepen, 173.
Friesland Verwerpt den uitgeſchreeven Biddagsbrief en ſtelt een anderen op, 87.
Oostergo levert een Ontwerp tot het houden van Bedeſtonden in, 't welk tot geen Beſluit komt, 193. Voorſtel van dat Kwartier om *één Millioen Guldens* te beloovenaan den Ondekker van den Veroorzaaker der Vertraaging, of van iemand die ongeoorlofde Correspondentie met den Vyand hieldt, 195.
——— (Brief van) wegens den mislukten Tocht na *Brest* aan de Bondgenooten en zyne Hoogheid, 324. Nadere Brief daar over aan de Bondgenooten, 344.

G.

Gelderland (In) yveren eenige vrugtloos om met *Frankryk* eene Verbintenis voor den tegenwoordigen Oorlog aan te gaan, 56.
——— Beſluit in zaak des Hertogs van BRUNSWYK, wegens het voorgedraagene van *Amſterdam*, 94. Verbod van Lasterſchriften in 't algemeen en tegen den Hertog in 't byzonder, 96. Onderſcheiden gevoelens van eenige Kwartieren *Ald.*
——— (Waterſnood in) 144. Hulp den ongelukkigen

gen toegeſchikt, 147. Inzameling ten hunnen behoeve in *Holland*, 148.

Gelderland (Wat in) over den rondgaanden Brief van *Zeeland* voorviel, 289.

Gouda omhelst den Voorſlag van *Leyden*, wegens het doen van onderzoek, 254.

Groenlands en *Straatdavidsvaarders* De Voorſlag, om dezelve aan Onderdaanen van Onzydige Mogenheden te mogen verkoopen, ingewilligd, 378.

Groningen en *Ommelanden*, hoe men daar dagt over de zaak des Hertogs van BRUNSWYK en 't geen *Amſterdam* deswege hadt ingebragt, 101. Neemt over den mislukten Tocht na *Brest* een beſluit, en laat het den Bondgenooten toekomen, 330.

GROOT (H DE) Graftombe voor hem te *Delft* opgerigt, 153. Opſchrift op dezelve, 155.

H

Haarlem Aanmerkelyk Vroedſchaps beſluit dier Stad in de zaak des Hertogs en van *Amſterdam*, 106.

Handel (Staat van den) in 't jaar 1788, 375.

Haringvaard weder opengeſteld, 376. Gaat ongemoeid, 377.

Holland (Gevoelens der Staatsleden van) in het geſchil tuſſchen den Hertog en *Amſterdam*, 106.

Holland Staaten van) bewilligen den aanbouw van Negentien Oorlogſchepen, 174. En dringen by de Bondgenooten aan op het opbrengen der Penningen, daar zy *reeds* zo veel overbetaald hadden. *Ald.* Gecommitteerde Raaden dringen by *Holland* aan op een Veldleger, 175.

——— ('t Voorgevallene by Staaten van) doen *Leyden* den voorſlag doen om onderzoek na de Werkloosheid te doen, 249. Scheiden voor drie weeken. Giſſingen daar over en opſpraak, 263. Het voorſtel van *Leyden* met vier Vraagſtukken vermeerderd, 264.

——— (Door Staaten van) een Bezending aan zyne Hoogheid benoemd, 265. Onderſcheidene begrippen der Staatsleden over den Last dier Bezending, 266. De Bezending volbragt, 273. Uitdrukkelyker last aan dezelve gegeeven, 276.

——— Keuren den Brief van *Zeeland* goed, 289. Geeven bysonder kennis wegens den mislukten Tocht na *Brest*, 331. Beſluit om de gemeenſchaplyke Krygsverrigtingen met *Frankryk* te doen voortduuren, 378.

Hoogleat (De heerlykheid) in *Zeeland* ſtaagt gunſtig, beginnels van een Dorp alhaar, 144.

BLADWYZER.

I.

Indien (Oost-) Schepen van daar hier uit *Bergen* gelegen hebbende komen binnen, 343. ——— (*West-*) Voordeelen der Scheepen uit onze *West-Indien* in de *Fransche* Havens vergund, 202. Waarom men dit voordeel niet genoot, 202. Hoe gebrekkig het op onze Volkplantingen gesteld was *Ald.* Duurte der noodwendigheden, 203. Gewapende Fregatten zeilen derwaards *Ald.*

J.

Jersey (Moedbetoon van den Kapen-Capitein) 347.

Josephus de II. Tracht zich openlyk de zaak des Hertogs van Brunswyk niet aan, 119. Zyn zeggen by het afscheid nemen uit *Amsterdam*, 120. Doorreist deeze Gewesten, 126. Bedankt voor de eer der Begroetingen van Staatswegen, 127. Vreest dat 's Keizers Beize Staatkundige en onzen Handel ongunstige oogmerken zou hebben, 128. Hy slaat het verzoek der *Antwerpenaaren*, om de *Schelde* te openen, af, 129. Zyn voorstel om de *Barriere Steden* te slegten, 131. De Staaten vraagen des eene nadere bepaaling welke zy ontvangen, 133. De *Barriere Steden* door het Krygsvolk van den Staat ontruimd, 135. Verschillende gevoelens over dat ontruimen en slegten, 136.

Josephus de II. (Bepaaling van) omtrent het Visschen onder zyn Vlag of die zyner *Nederlanden*, 377.

K.

Kaapreederyen wakkeren aan bovenal in *Zeeland*, 345. Voor en naadeelen der Kaapvaard, 346. Moedbetoon en Verrigtingen van verscheide Kaaper-Capiteinen, 347.

Kingsbergen zeilt uit *Texel* in October, en in November weder binnen, 343.

L.

Landmagt (De Algemeene Staaten dringen op het vermeerderen der) aan, 167.

Leyden (Voorstel van de Stad) om onderzoek na de Werkloosheid te doen, 237. Voorgeslagene Verzoek en Vraagpunten, 242. Wat deswegen ter Vergadering van *Holland* voorviel, 249. *Dordrechts* Goedkeuring *Ald.* *Schiedams* omhelzing, 250. *Goudas* gevoelen, 254. *Alkmaars* denkbeeld over den voorslag, 256. Verschillende gevoelens der Landsteden over den voorslag, 257. Die voorslag met nog vier Vraagstukken vermeerderd, 264. Dank-Adres der *Leydsche* Burgeren wegens het gedane voorstel aan de Regeering, 286. Hoe dezelve beantwoord, 288.

Loosbooten (*Engelsche*) Besluit om dezelve onverhindert te laaten varen, 358. Aan-

Bb 2 mer-

merkingen in *Zeeland* hier over, 357. Nadere opheldering van dit Beſluit, 358.
LYNDEN (Brief des Barons VAN) den Hertog van BRUNSWYK betreffende., 111.

N.

Namen, tragt men vergeefsch van de ontruiming der *Barriere* Steden uit te zonderen, 135.

O.

Oostende bloeit, 376.
Overyssel (In) willen eenige een Verbintenis met *Frankryk* voor den tegenwoordigen Oorlog aangaan, 59. 't Voorgevallene tusſchen de Staaten van *Overyssel* en die van *Holland* wegens een Brief in de *Noord-Holl.* Courant, 63.
——— denkt verſchillend over het geſchil tusſchen *Amſterdam* en den Hertog van BRUNSWYK, 102.

P.

Paketboot (*Een Engelſche*) door een *Zeeuwſche* Kaaper genomen, 351. Onderzoek der Brieven, 352. Staatsbeſluiten over dit geval, 354.
Plan om gemeenſchaplyk met *Frankryk* den Zeekryg dit Jaar te voeren beraamd en met éénpaarigheid vastgeſteld, 197. Niet tegen dank van *Zeeland* doorgedrongen *Ald.* Antwoord des *Franſchen* Afgezants op dit Voorſtel, 198. De voorwaarden van den *Franſchen* Afgezant geeischt door hun Hoog Mogenden aangenomen, 200. Wederzydſche Plans uitgewisſeld, 201. Nadere handelingen met den *Franſchen* Afgezant over het Gemeenſchaplyk Plan, 208.

R.

Rusland (Door Bemiddeling des Keizerinne van) wil *Engeland* den Vrede alleen bewerkt hebben, 13. Op welk een voet die Bemiddeling hier wordt aangenomen, 19.
——— (Geldopneeming van) hier te Lande, die men dagt voor *Noord-America* geſchikt te zyn, 55.

S.

Schiedam omheist den voorſlag van *Leyden* tot het doen van onderzoek, 250.
SEXTROCH (De Kaaper Capitein.) neemt een *Engelſche* Paketboot, 351.
STARING (Cap. R. C.) doet een vergeefſche Kruistocht, 204.
Straatdavids. Zie *Groenland.*

T.

Texel Eene veilige Winterlegplaats in het *Nieuwe Diep* voor de Schepen gevonden, 141. Beſluit om dezelve te vervaardigen, 142. Wat *Alkmaar* en *Medemblik* daar op inbragten *Ald.*
TURCQ (PIETER) Heldendaaden van dien Kaaper Capitein, 348.

BLADWYZER.

U.

Utrecht. Raadſlag van dat Gewest in 't in 't geval des Hertogs van BRUNSWYK met *Amſterdam*, 104. Geeft een ſcherp Plakaat tegen alles wat ten nadeele des Hertogs uitgegeeven werd. *Ald.* 't Plakaat over den Boekhandel te *Utrecht*, te zeer drukkende, verzagt, 122.

V.

Viſſcherye gaan zonder ſtoorenis voort, 377.

Vlie (Veilige Winterlegplaats in 't) gevonden en voorgeſteld, 144.

—— Schikkingen ter Verdeediging van het *Vlie* tegen de *Engelſche* gemaakt, 208.

Vliſſingen (Den Predikanten te) wordt een aanmerkelyk byvoegzel tot de Uitſchryving des Dank- Vast- en Bededags gegeeven, 186.

Vloot. Onder BYLANDT zeilen eenige Oorlogſchepen uit en weder binnen, 206. Het uitloopen uit *Texel* ongeraaden geoordeeld, 207. Bedenkingen over het in de Havens blyven, 210. Overleg des Zeekrygsraads in *Texel* over het al of niet uitloopen, 211. De voor en naadeelen tegen elkander overgeſteld, 212. Sterkte van de *Hollandſche* Vloot in *Texel*, 213. Sterkte van het *Engelſche* Esquader in de *Noordzee*, 214. Het uitloopen als ongeraaden gekeurd by den Krygsraad, 214. De Gecommitteerden uit de Admiraliteit keuren dit goed, 218. Nadere Raadslag over het uitloopen, weder als ongeraaden ingezien, 219. Plan van Uitzeilen aan den Vice-Admiraal HARTSINCK opgegeeven, 221. Zyn beſluit daar op, 223. De Vloot zeilt onder hem uit, 224. Wat dezelve uitvoerde, 226. Valt weder binnen, 227.

Vloot (Zyne Hoogheid maant in *Texel* het uitzeilen der) aan, 298. Eene *Engelſche Vloot* op onze Kust, 299. Beſluit om niet uit te zeilen, 300. Goedkeuring hier van en nadere bevelen, 301. Sterkte en geſteldheid onzer Vloot *Ald.* Tyding van het wyken der Vyandlyke Vloot, 302. Zyne Hoogheid andermaal na *Texel*, 303. Men kan tot uitzeilen niet beſluiten. *Ald.* Nadere tyding van het verwyderen der Vyandlyke Vloot niet genoegzaam geoordeeld om het uitloopen te waagen, 305. Bevestigende tyding: de Vloot blyft egter binneu, 306. Het berigt van den Vice-Admiraal HARTSINCK, wegens zyne gebrekkige kundſchap, ter zyde gelegd door hun Hoog Mogenden, 307. Raadslag van HARTSINCK en KINGSBERGEN om in twee partyen Zee te kiezen, 308. Voorſtel van *Frankryk* om Tien Oorlogſchepen der Vloot na *Brest* te zenden, 309. Zie verder *Brest*. KINGSBERGEN zeilt,

BLADWYZER.

zeilt, in October uit *Texel* en in November weder binnen, 343. Het Schip de *Unie* zinkt *Ald.* Het Schip *Zierikzee* ſtrandt, 344. De Vloot Winterlaage gelegd *Ald.*

Volk van Nederland, (*Aan 't*) een Boekje dus getyteld ſtreng verboden, 123.

Vrede (Strydige Ontwerpen van) ter baane gebragt, 5. Gedagten dat de drie Noordſche Mogenheden, eenen afzonderlyken Vrede tuſſchen ons en *Engeland* zouden bewerken, 7. Verſchillende gevoelens over zulk een Vrede, 8. Vredesvoorſlag door *Zweeden* gedaan vondt in *Engeland* geen gehoor, 10. Wil dier alleen door bemiddeling der Keizerinne van *Ruſland*, 13. Aanmerking over 't gedrag der *Engelſchen* in deezen, 15. Op welk een voet de Bemiddeling van *Ruſland* hier wordt aangenomen, 19.

W.

Weerſtelteniſſe in het Jaar 1781, 153.

WILLEM DE V. hoort een Vertoog van *Amſterdam*, den Staat des Lands en den Hertog van BRUNSWYK betreffende 't welk te rug genomen; doch hem met een Brief weder toegezonden word, 75. Zyn raadſlag tot onderzoek van de zaak des Hertogs, 89.

——— Zyn voorſtel om de Vloot uit het Voetvolk, te bemannen, 171. Bedenking van *Friesland* hier over, 178.

WILLEM DE V. Doet een Voorſtel, waar in hy zich beklaagt en Verantwoording belooft, 260. Bezending van *Holland* by zyne Hoogheid benoemd, 265. Volvoering van dezelve, 273. De Bezending hervat, 274. Uitgeſtrekter last aan dezelve gegeeven, 275.

——— Levert by hun Hoog Mogenden eene Memorie in, 276. Inhoud van den Brief tot geleide van dezelve *Ald.* Slot dier Memorie, 279. Hoe onderſcheiden men die Memorie beoordeelde en hoe men dezelve verſpreidde, 285.

——— Gaat na *Texel* en maakt tot het uitzeilen der Vloot aan, 298. Verſtrekt andermaal na *Texel* tot het houden van Krygsraad, 303. Verlegen met den Voorſlag om tien Schepen na *Brest* te zenden, 321. Aanmerkingen door de Gelaſtigden by zyne Hoogheid gemaakt, wegens het mislukken van dien Tocht, 322. Brief van *Friesland* deswegen aan den Prins, 326. Zyn Antwoord aan *Friesland*, 329. Raadslieden in 't beſtuur der zaaken van de Zee door hem verkooren *Ald.*

Z.

Zeeland verklaart zich niet over de zaak des Hertogs met *Amſterdam*, 106.

BLADWYZER.

Zeeland (Landwinst in) door de bedykte *Hoogplaat*, 144.
——— (Het Plan om dit Jaar gemeenſchaplyk met *Frankryk* te handelen, niet tegen dank van) doorgedrongen, 197. Rondgaande Brief over de Werkloosheid aan de Bondgenooten, 229. Aan zyne Hoogheid, 236. Staaten van *Holland* keuren deezen Brief goed, 289. Wat in *Gelderland* daar over voorviel. *Ald.* Kaapreederyen wakkeren daar aan, 315. Klagten der Staaten over het niet beſchermen der Kaapvaard, 347. Wil de Brieven van een genomen *Engelſche* Paketboot doorzogt hebben, 't welk geſchiedt, 353.
Zeemagt (De Algemeene Staaten dringen op het vermeerderen der) aan, 164. Petitie tot den aanbouw van Negentien zwaare Schepen, 168. Plan ter Uitrusting voor dit Jaar, 195. Begrooting van het getal der Schepen, die men rekend dat dit Jaar gereed zoude weezen, 196. Onderſcheidene bedenkingen over het in de Havens blyven onzer Zeemagt, 210.
Zeevaard (Bekendmaaking van den Oeconomiſchen Tak der *Haarlemſche* Maatſchappye tot bevordering der) 143. Staat der Zeevaard in den Jaare 1782, 375.
Zierikzee voorslag wegens den mislukten Tocht na *Brest*, 341.
Zuilen (Begraafplaats te) aangelegd: en het begraaven in de Kerk aldaar verboden, 152.
Zweeden (Vredes-voorslag door) gedaan, vindt in *Engeland* geen gehoor, 10.

ZINSTOORENDE DRUKFEILEN.

Bl. 46. Regel 8. ſtaat *ontkomen* lees *ontkennen.*
Bl. 324. ——— 15. ——— *opgvat* ——— *opgevat.*

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

Het Pourtrait van ADAMS tegen over bl. 34

Het Pourtrait van TEMMINK. 74

Het Pourtrait van DE GYSELAAR. 266

Het Pourtrait van VISSER. 360